

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

ŠTEVILKA: 14. LETO: XXVI

JESENICE, DNE 14. APRILA 1977

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

OSEBNI DOHODKI NAD PRIČAKOVANJEM

Z izplačilom osebnih dohodkov za mesec marec, ki bo sledilo že dan po izidu Železarja, zaključujemo tudi prvo četrtino letošnjega leta. Medtem ko so nam v glavnem količinski rezultati že znani, pa še nič ne vemo, kako je z dohodkom. Tako nam žal ne preostaja drugega kot razpravljati o osebnem dohodku ali, še bolj določno, o akontaciji na osebni dohodek. To poudarjam zaradi tega, ker zakon o združenem delu ne more in ne sme izzveneti kot prazna beseda, pač pa terja od nas, da končno, po tolikih letih skromnih poizkusov, v letošnjem letu že začnemo ugotavljati dohodek po temeljnih organizacijah.

Ugotavljanje dohodka na nivoju TOZD pa pomeni, da ne bomo izplačanih akontacij na osebne dohodke več pokrivali iz skupnega žaklja, pač pa iz ustvarjenega dohodka v posameznih TOZD. Četudi bo preteklo še nekaj časa od zamisli do tehnične izvedbe, je prav, da že danes mislimo predvsem na to, kako bomo ustvarili toliko dohodka, da nam delitev, predvsem pa kritje med letom porabljenih sredstev, ne bo delala problemov. Če že zunanje tržišče ni tako urejeno, da bi ustvarjalo čim bolj enakomerno in pravične pogoje za pridobivanje dohodka na ravni posameznih gospodarskih dejavnosti ali celo delovnih organizacij, je odvi-

sno od nas, da ustvarimo v okviru svoje delovne organizacije med TOZD takšne dohodkovne odnose, ki bi omogočali ob normalnem delu ustvarjati tudi normalni dohodek. Vendar, vrnimo se na osebni dohodek za marec in si ogledajmo običajne primerjalne podatke:

(Nadaljevanje na 2. strani)

SKLEPI 66. SEJE KOMITEJA OK ZKS JESENICE

Komiteja občinske konference Jesenice ZKS in TK ZKS železarne Jesenice sta na skupni seji, 4. aprila, ugotovila, da je samoupravno organiziranje in postavljanje novih družbenoekonomskih odnosov v skladu z zakonom o združenem delu v Železarni v preteklem obdobju potekalo prepočasno in ni v celoti sledilo vsem sklepom obeh organov in sklepom CK ZKS.

Tovarniški komitej ZKS železarne Jesenice je v preteklem obdobju sicer spremljal uresničevanje sklepov, vendar pa ni bil dovolj dosleden

in ni kontroliral izvajanja. Pri urejanju samoupravne preobrazbe je nastajala časovna stiska, v kateri je

(Nadaljevanje na 2. strani)

ŠE ENKRAT: ODSLEJ MORDA HITREJŠE IN CENEJŠE ČIŠČENJE DELOVNIH OBLEK

Za tistega, ki ne ve, kako priti do prehoda, kjer močno diši, vsaj zdi se, da po lugu, je najlažja pot do direktorja komunalnega servisa na Jesenicah kar skozi kemično čistilnico. Prijazna delavka pokaže pot na stopnišče skozi vrste očiščenih oblačil, po stopnicah, kjer spet diši po lugu, navzgor. Prijateljski stisk roke, tovariš Erzen me skeptično gleda, mogoče se mu zdim premlada za ta posel, vendar ne pokaže tega na zunanji. Pripravljen je dopolniti informacijo o čiščenju delovnih oblek, ne da bi hotel, to nekajkrat poudari, kritizirati prispevka ali popravljati avtorja. Prav, pa poslušajmo, kaj nam o tem vedo povedati na podlagi dolgoletnih izkušenj v jeseniški kemični čistilnici.

Najprej se ustavi pri ceni. Tista dinar in pol se mi zdita nerealna, posumi, da gre za tiskarskega škrtca. Napačen je tudi podatek, da stane pri njih čiščenje 14 dinarjev, to je dejansko cena pranja, kemično čiščenje pa je dražje in velja, če amortizacija ni upoštevana, 14,98 dinarja, vse to seveda za delovno obleko. Vendar perejo delovne obleke pred-

vsem zaradi tega, da so sveže. Tudi njim se je že zgodilo, da so ob koncih delovne obleke kemično čistili, vendar so jih morali polovico vsaj splakniti, da so izgubile vonj po mazivih in oljih, ki ga vzame le voda. Poleg tega osnovni čistili perklorotilen in trikloretilen ne odstranjujeta vodnih madežev (madeži od potu!), tako da je treba dodati še druge snovi.

Kar se stroja tovarne Pobeđa iz Novega Sada tiče, ga v kemični čistilnici imajo, vsaj podobnega, nabavili so ga pred kakimi osmimi leti. Vendar so ga uporabljali vsega tri leta, potem pa tega ekonomsko niso več zdržali. Danes imajo uvožen

(Nadaljevanje na 2. strani)

NAGRADA SKLADA BORISA KIDRIČA MARINU GABROVŠKU

Med letošnjimi nagradami sklada Borisa Kidriča je tudi naš sodelavec, vodja sektorja tehnične kontrole in raziskav dr. Marin GABROVŠEK. Nagrado je prejel za skupno delo z dr. Francem Vodopivcem za analize nekaterih fizikalno-metalurških zakonitosti v mikrolegiranih jeklih.

Kidričeve nagrade, nagrade sklada Borisa Kidriča in nagrade za izume in izpolnitve so bile podeljene v ponedeljek, 11. aprila, na slavnostni seji upravnega odbora sklada borisa Kidriča ob 24-letnici smrti Borisa Kidriča.

Nagrajencu Marinu Gabrovšku iskreno čestitamo in mu želimo še veliko uspehov pri raziskovalnem delu.

DELA NA SANACIJI GLOBINSKIH PEČI DOBRO POTEKAJO

Dela pri sanaciji globinske peči št. 2 potekajo po predvidenem planu, ki je bil narejen na osnovi kazalcev in zapažanj, ki so bila zabeležena ob sanaciji globinske peči 3. Terminalno je bilo predvideno, da bo sanacija peči 3 trajala 57 dni, oziroma da bo toliko časa izven obratovanja. Dejansko pa je bila izven obratovanja samo 44 dni in je bil predvideni čas skrajšan za trinajst dni. Skrajšanje roka je bilo v valjarni bluming zelo pomembno, saj je to mnogo pomenilo za dosego proizvodnih nalog v letu 1976.

Glede na to, da so računali, da je peč št. 2 zaradi svoje lege v slabšem stanju, kot je bila peč št. 3, so pri izdelavi časovnega plana za sanacijo te peči uporabili vmesni čas, to je, 53 dni. Tako bi po tem planu peč morala biti pripravljena za proizvodnjo 3. maja.

Že takoj ob začetku del pa je bilo ugotovljeno, da peč št. 2 ni nič v slabšem stanju, kot je bila tretja, in da je obseg del enak. Zato časovnega roka, ki je bil dosežen na peči št. 3, ne bi smeli preseči. Še toliko bolj, ker se lahko koristijo izkušnje, pridobljene pri prvi sanaciji.

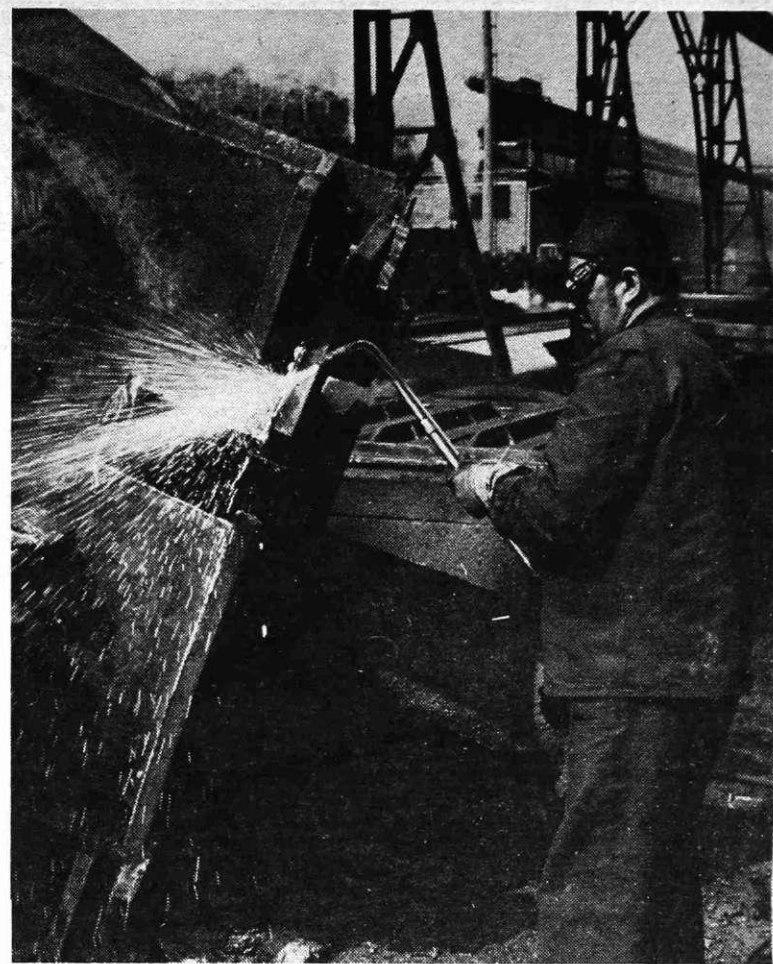
Doslej so dela pri sanaciji globinske peči št. 3 potekala takole:

Čiščenje peči št. 2, rušenje stare obzidave in kopanje okujine je trajalo od 13. do 21. marca, rušenje in betoniranje temeljev od 21. do 29. marca, popravila zgornjega dela konstrukcije od 18. do 31. marca in montaža konstrukcije v spodnjem

delu peči od 1. do 9. aprila. Z obzidavo zgornjega dela peči so pričeli tri dni pred predvidenim rokom in je trajala od 31. marca do 9. aprila. Z obzidavo veznega kanala in rekuperatorjev so pričeli 8. aprila. Če računamo, da potrebujejo zidarji za to delo deset dni, potem mora Vatrostalna zaključiti z delom pri sanaciji 18. aprila. Tako bo predvideno dosežen isti časovni termin na peči št. 2, kot je bil dosežen na peči št. 3.

To bi bilo, glede na dosedanje potek del, možno doseči brez posebnega napora. Glede na pridobljene izkušnje na tretji peči bi časovni rok lahko skrajšali.

Vsak dan, ki bi ga dobili pri skrajšanju termina, je dragocen, saj imamo pred pečmi vsak dan večje zaloge bram in ingotov, ki čakajo na nadaljnjo predelavo v finalne proizvode, da jih pošljemo naročnikom. Poleg tega pa rabimo zidarje Vatrostalne za druga dela. Stane Torkar

Sodelavec pri čiščenju kokil

PRED 40 LETI ZAČETEK NOVE ETAPE V RAZVOJU KOMUNISTIČNE PARTIJE NA SLOVENSKEM

Pred štiridesetimi leti je bil v noči od 17. na 18. april na Čebinah ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije. Takrat je komunistična partija na Slovenskem imela za seboj že skoraj dvajset let delovanja in bogatih izkušenj, v okviru delovanja komunistične partije Jugoslavije. Dvajset let boja, ki se je razpenjal med začetnimi težavami, omahovanji in porazi, pa med uspehi in idejnimi ter političnimi vzponi. Ta dogodek je nedvomno eden največjih mejnikov v zgodovini slovenskega delavskega razreda in je tesno ter neposredno povezan z revolucionarnim delom tovariša Tita.

Ob tridesetletnici tega velikega dogodka je predsednik Tito v svojem pismu centralnemu komiteju Zveze komunistov Slovenije med drugim napisal:

»Tridesetletnica ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije je pomemben datum v razvoju Komunistične partije Jugoslavije, ker je Komunistična partija Slovenije bila vedno ena njenih krepkih opor. Proslava te obletnice naj bo spodbuda delovnim ljudem dežele in je zlasti slovenskim komunistom, da ocenijo uspehe, ki so jih dosegli, in utrdijo stališča, ki so jih omogočili.«

Taka delovna orientacija vodi komuniste tudi pri letošnjem praznovanju 40-letnice ustanovnega kongresa. Ne-le da se soočajo s prehojeno potjo in krepitvijo tistih kvalitativ komunistične partije, oziroma zveze komunistov in njenih članov, ki so bile jamstvo za doseganje takih zgodovinskih revolucionarnih uspehov, temveč pregledujejo in kritično ocenjujejo sedanjí razvojni trenutek, ki je vpet v uresničevanje ustavnih določil in zakona o združenem delu.

Pa vendar se moramo zavedati, da današnjega velikega trenutka ne bi bilo, ko se ne bi ustanovni kongres pred štiridesetimi leti v okviru politike Komunistične partije Jugoslavije, ki jo je že vodil tovariš Tito, tako resno soočil z nevarnostmi fašizma in nanje opozoril slovenski narod. Opozoril na smrtno nevarnost, ki mu je pretela od fašističnega imperializma. Ko ne bi kongres spoznal zrelosti in sposobnosti slovenskega delavskega razreda, da v okviru boja delavcev vse Jugoslavije postane tudi vodilni dejavnik v nacionalni politiki, oziroma, da je sposoben prevzeti usodo svojega naroda v svoje roke. Ko se ne bi takrat Komunistična partija Slovenije pravočasno organizirala in usposobila sebe in slovensko ljudstvo za obrambo. Tako je bila v usodnem letu 1941 Komunistična partija Slovenije edina organizirana politična sila na Slovenskem, ki je bila sposobna organizirati osvobodilni odpor slovenskega ljudstva.

»Največji pomen ustanovnega kongresa je potemtakem prav v tem, da je v svojih sklepih upošteval porajajoče se družbene procese in z njimi za dolgo časa uskladi celotno politiko in akcijo partije, ki si je tako čedalje bolj pridobivala zaupanje množic. To zaupanje ji je omogočilo, da se je kljub svoji formalni nelegalnosti bolj in bolj krepila in naposled postala vodilni faktor v političnem življenju slovenske družbe.« (Edvard Kardelj)

Revolucionarno razredno odgovornost, ki jo je Komunistična partija prevzela pred štiridesetimi leti pred delavskim razredom in vsemi delovnimi ljudmi ter svojim narodom za njihove zgodovinske interese, tako v razrednem kot nacionalnem pogledu, je v svojem štiridesetletnem obdobju tudi dosledno uresničevala. Zato štiridesetletnica ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije ni le praznik komunistov, temveč vsega delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in občanov, ki so si pod vodstvom svoje avantgarde priborili pridobitve samoupravnega socializma.

IZPOLNJEVANJE PLANA POPRAVIL V MESECU MARCU

Na osnovi letnega plana za mesec marec je bilo predvidenih 21 večdnevni remontov, od tega trije na žerjavih. Z operativnim planom za mesec marec je bilo programiranih skupno kar 23 večdnevni remontov, na štirih remontih pa smo nadaljevali z deli, začeti v mesecu februarju. Istočasno pa v podjetju Gregana izvajamo popravilo na dveh žebjarjskih strojih. Tako je bilo v marcu skupno kar 29 večdnevni remontov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

OSEBNI DOHODKI NAD PRIČAKOVANJEM

(Nadaljevanje s 1. strani)

Obdobje	ur/os	din/h	din/os	povpr. % učinka	indeks OD 1.76 = 100	ind. življ. stroškov
LETO 1976	189,0	22,37	4.227	31,87	100,0	100,0
IV. tromes. 76	192,2	23,19	4.458	33,19	105,4	101,8
januar 1977	190,9	23,66	4.518	32,64	106,9	109,6
februar	178,7	25,30	4.522	33,61	107,0	111,2
marec	191,2	24,53	4.690	32,94	110,9	113,2
I. četrt. 1977	186,9	24,48	4.577	33,06	108,3	111,3

Iz podatkov nam predvsem izstopata dva, to je, število plačanih ur, ki se je povečalo za 12,5 ure na osebo, kar da vrednost 307 dni, in to, da je bil osebni dohodek za februar na uro bogatejši, in sicer za 0,77 din na uro. Seveda nas zanimajo tako pozitivni kot negativni vplivi na formirani osebni dohodek, zato si jih v grobem ogledimo:

razlika v številu ur med 178,7 in 191,2	+6,70 %
sprememba nočnega dodatka iz 30 na 40 %	+0,67 %
manj koriščenih sobotnih dopustov za 37,757 ur	-2,96 %
manjši povprečni učinek za 0,67 %	-0,42 %
ostali neugotovljeni vplivi	-0,27 %
Skupna razlika	+3,72 %

Odstotek, spremenjen v vrednost, nam da 168 dni pozitivne razlike v odnosu na prejšnji mesec. Med neugotovljenih 0,27 % spada prav go-

tovo nerazveseljav podatek, ki kaže, koliko smo v prvih treh mesecih imeli bolezenske odsotnosti, gledano

samo iz primerjave ur in denarja, izplačanega za bolezensko odsotnost na nivoju Železarne.

Skoraj neverjetno je, da smo v stanju porabili za kritje bolezenske odsotnosti iz meseca v mesec kar 22 % več sredstev. Ali res izostajamo zaradi boleznih ali zaradi česa drugega? Zakaj se v mesecih, ko praznujemo, (npr.: januar, maj, november) bolezenska odsotnost vedno zmanjša. Če ne drugega, je to hvaležno področje za podrobnejše analize.

(Nadaljevanje na 6. strani)

SKLEPI 66. SEJE KOMITEJA OK ZKS JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

prihajalo do rešitev, ki niso v skladu z zakonom o združenem delu, ker niso sledile sklepom TK ZKS.

V železarni Jesenice so se vedno prisotne težnje po starih odnosih, zato je treba od tistih, ki želijo ohranjati stare odnose in ki niso pripravljeni spremeniti odnosa tako, da bodo sledili zakonu o združenem delu, zaostri odgovornost, ne glede na članstvo v ZK.

TK ZKS Železarne bo sklical konferenco, na kateri naj se komunisti opredelijo do vprašanj, ki jih morajo izpeljati v Železarni, s tem da mobi-

lizirajo celotno članstvo ZK in da preko družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih delovnih skupin izpeljejo to družbenopolitično akcijo.

Družbenopolitične organizacije Železarne morajo takoj, v skladu s sklepi komiteja, sprejeti konkretni program aktivnosti, ki naj se ne nanaša samo na samoupravni sporazum o združevanju v delovno organizacijo, ampak naj ima za cilj uresničevanje zakona o združenem delu. Prizadevati se morajo za formiranje komisij pri delavskih svetih v temeljnih organizacijah združenega dela, v delovnih skupnostih skupnih služb in v delovni organizaciji ter sestavljeni organizaciji in za sprejem programov uresničevanja zakona o združenem delu.

TK ZKS Železarne Jesenice bo vztrajal, da se takoj sestane delavski svet Železarne, ki bo obravnaval vprašanje uveljavljanja zakona o združenem delu, s tem da mora sekretar dati izčrpano poročilo o tem, na katerih področjih je treba takoj začeti postavljati nove odnose. Delavski svet naj bi imenoval vrsto komisij, v katere naj imenuje delavce iz strokovnih služb in družbenopolitične delavce, jim odredi obseg dela in rok, do katerega morajo biti posamezno vprašanje s področja dohodkovnih odnosov, medsebojnih delovnih razmerij, delitve DD, samoupravljanja in družbene samostojnosti obdelano tako, kot konkretno za Železarno narekuje zakon o združenem delu.

TK ZKS naj vztraja, da bo vodja delovne skupine član ZK, ki bo rešilno odgovoren tudi zvezi komunistov.

TK ZKS bo vztrajal, da bo delavski svet Železarne zaostri odgovornost do vseh vodilnih, vodstvenih in drugih strokovnih delavcev, ki so po delovni dolžnosti že bili ali pa so sedaj dolžni ponujati rešitve samoupravnim organom, da jih predložijo delavcem v sprejem. TK ZKS bo ugotovil odgovornost in uspešnost sedanje odbora za uresničevanje ustave in v primeru, da so potrebne spremembe, te tudi takoj sprejel.

Tovarniški komitej ZKS Železarne je odgovoren za to, da bodo vsi prejšnji sklepi uresničeni v teku javne razprave o samoupravnem sporazumu o združevanju delavcev v delovno organizacijo železarno Jesenice.

IZPOLNJEVANJE PLANA POPRAVIL V MESECU MARCU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Iz letnega plana je bilo v mesecu marcu v operativnem planu le petnajst večdnevni remontov ali 71,42 %.

Skupno je bilo v mesecu marcu dokončanih 22 večdnevni remontov ali 75,86 % operativnega plana. V mesecu aprilu bomo nadaljevali delo kar na petih napravah, in sicer na dveh žebeljarskih strojih in globinski peči št. 2, SM peči 07 in na električni peči BB, odložena pa sta bila z operativnim planom predvidena dva remonta, in sicer na Demag ravnalnem stroju v adjustaži štel in na žerjavu 15/5 Mp v livarni.

Po letnem planu za mesec marec je bilo dokončanih dvanajst večdnevni remontov ali 57,14 %, dela pa se nadaljujejo na petih remontih ali 23,80 %. Tudi v mesecu aprilu nismo uspeli izboljšati situacije pri popravilih žerjavov, saj smo od predvidenih treh izvedli popravilo samo enega.

Enodnevni remontov je bilo za mesec marec z letnim planom predvidenih skupno 50, izvedli pa smo jih 43 ali samo 86,0 %. Odloženi so bili trije remont v aglomeraciji, v valjarni štelki dva, na brusilnih strojih dva in na pristanjskih žerjavih dva, dodatno pa so bila izvedena popravila na žerjavih v jeklarni, in sicer na žerjavih 100 in 7,5 Mp.

V mesecu marcu smo pri važnejših enodnevni popravilih dosegli naslednje rezultate: na električnih pečeh smo programirali štiri remonte v skupnem času 96 ur, izvedli smo vse štiri v skupnem času 89 ur in 30 minut ali 93,22 % predvidenega časa; v valjarni žice smo za pet remontov planirali 40 ur, porabili pa smo 37 ur in 40 minut ali 94,15 % planiranega časa; v valjarni debele pločevine smo za pet remontov predvideli 36 ur, porabili pa smo 36 ur in 50 minut ali 102,3 % v valjarni bluming smo za dva remonta planirali 16 ur, izvedena pa sta bila v 18 urah in 30 minut ali 114,37 % predvidenega časa. Vsi ostali enodnevni remont so trajali po osem ur, kakor so tudi programirani.

Kumulativno izvrševanje remontov v prvem tromesečju v odnosu na operativne mesečne plane je naslednje:

planirano	izvršeno	indeks	planirane ure	izvršene ure	indeks	
Večdnevni remont	54	41	75,92	5.225	5.632	122,40
Enodnevni remont	138	125	90,57	1.229	1.250	101,71

Planirane ure se nanašajo samo na tiste remonte, ki so bili izvedeni v prvem tromesečju. Odstopanje ure gre v glavnem na račun remonta SM peči št. 02, saj imamo, zaradi večjega obsega dela, kot smo ga predvidevali, podaljšanje remonta kar za 336 ur, ostalih 71 ur pa gre na račun manjših prekoračitev na posameznih napravah.

Stanje, oziroma izvrševanje letnega plana v prvem tromesečju pa je naslednje:

planirano	izvršeno	nadaljevanje v 2. trom.	odloženo	planirane ure	izvršene ure
63	29	4	30	4.078	4.650

V prvem tromesečju imamo precejšnje odstopanje pri izvrševanju letnega plana remontov. Že v TOZD jeklarna, kjer smo od enajstih remontov SM peči v prvem tromesečju izvedli samo sedem, na enem smo remonta dela začeli in jih bomo nadaljevali v aprilu. Odstopanja imamo tudi pri remontih žerjavov. Od trinajstih planiranih smo jih izvedli le pet. Poleg teh so bila v posameznih TOZD manjša odstopanja. Ta odstopanja bomo po vsej verjetnosti težko nadomestili, zato ker smo letni plan remontov razmeroma enakomerno razdelili po posameznih mesecih, glede na razpoložljive kapacitete lastnih vzdrževalnih obratov. Kolikor pa so ti remont preloženi v naslednje leto, je to opravičljivo le, če so posamezni agregati sposobni brez večjih zastojev normalno obratovati. Značilno je tudi to, da je bil mesečni plan proizvodnje postavljen tako, da je upošteval izgubljeni koledarski fond posameznih agregatov, zaradi remontov, in bi se to moralo odraziti v proizvodnji, pa se ni.

Stane Torkar

ŠE ENKRAT: ODSLEJ MORDA HITREJŠE IN CENEJŠE ČIŠČENJE DELOVNIH OBLEK

(Nadaljevanje s 1. strani)

stroj za kemijsko čiščenje, firme Böwe. Ta je veliko bolj ekonomičen, poraba je manjša (za primerjavo s prejšnjim, Pobernim strojem, kjer je znašala 30 %, je zdaj pod 10 %), ima kovinski filter in destilacija čistila poteka sproti.

Tudi s čistili so težave, saj so vezani na uvoz. Triklortilen sicer izdelujejo pri nas v Elektrobosni v Jajcu, vendar je uporabnejši perklortilen, ker vse očisti, manj pa škodi tudi materialu, iz katerega so delovne obleke izdelane.

V kemični čistilnici na Jesenicah so z novimi dognanji v svoji stroki ves čas na tekočem, saj so včlanjeni v grupacijo kemičnih čistilnic in pralnic Jugoslavije, ki je formirana v sklopu zvezne gospodarske zbornice. V okviru le-te se organizirana tudi strokovna posvetovanja, ki se jih udeležujejo proizvajalci strojev in kemikalij iz Jugoslavije, Avstrije, Nemčije in drugi. Redno so vabljeni tudi predstavniki Pobe iz Novega Sada, vendar na posvetovanjih ugotavljajo, da le-ti v petnajstih letih svojih proizvodov niso bistveno izboljšali.

Jesenška kemična čistilnica je neke pri vrhu slovenskih čistilnic, odključuje je visoka produktivnost, uporaba sodobne tehnologije, sam postopek je kar se da dognan. Tudi strankam ni treba predolgo čakati, saj dobijo oblačila očistena že v sedmih dneh.

Nekoliko drugačno je vprašanje, kako je organizirano čiščenje oblek v Železarni. »Posamezni obrati gledajo na ta strošek kot nepotreben, pravi tovariš Eržen, »delavci sami plačujejo za obleke, ki jih nosijo sem pr. In takih strank imamo preko tri tisoč, seveda niso vsi iz Železarne. Sem nosijo pr. pr. delovne obleke, na primer, iz Verige.« Seveda to ne velja za vse obrate, saj imajo nekateri čiščenje dobro urejeno. Pa še en problem je. Kot rečeno, očistijo obleke v kemični čistilnici v sedmih dneh, delavci pa jih ne dobijo tako hitro, saj jih zadrženi ne pridejo tako hitro iskat.

Načelno tovariš Eržen nakupa stroja ne odsvetuje, hudomušno ponudi še njihov stroj, narejen v Pebedi, ki jim že tri leta stoji, po ugodni ceni. Ima pa upoštevanje vredne predlog:

»Če v Železarni nameravate poskrbeti za organizirano čiščenje oblek, bi bilo bolje, da se povežemo, ker pri nas kapacitete še zdaleč niso izkoriščene, nesmiselno pa bi bilo, da se ta osnovna sredstva duplirajo. Z dogovorjanjem pa bi se dalo ure dati tudi to, da bi obleke v čistilnici oprali v krajšem času. Premislite. Gre za 4500 delavcev, ki bi morali redno čistiti delovne obleke, danes pa jih za to organizirano poskrbi preko čistilnice le 1590 in to le v nekaterih obratih.

DELEGATSKI SISTEM POMENI NEPOSREDNO IZVRŠEVANJE OBLASTI IN UPRAVLJANJA DELAVSKEGA RAZREDA IN VSEH DELOVNIH LJUDI

Najbrž pa je pomemben vzrok v nezadostni osveščenosti in nepoznavanju samega bistva in vsebine delegatskega sistema. Socialistična družbena ureditev pri nas temelji na oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, ki jo uresničujejo v oblikah, navedenih v uvodnem citatu, to je, tudi po delegacijah in delegatih. Zato bi morali prizadevanja za ustavno uresničevanje oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, ne pa kot samoupravno formalno kategorijo. Vedeti bi morali, da je nedotakljiva podlaga človekovega položaja in njegove vloge v pravici do samoupravljanja. Da preko navedenih oblik v uvodu enakovredno z drugimi delovnimi ljudmi odloča o svojem delu, pogojih za delo in rezultatih dela, o svojih in skupnih interesih in o usmerjanju družbenega razvoja ter o drugih družbenih zadevah. To se pravi, neuresničevanje delegatskega sistema pomeni kratico temeljnih ustavnih pravic delavskemu razredu in vsem delovnim ljudem.

Seveda pa se z uresničevanjem delegatskega sistema, kot oblike uresničevanja oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, tesno povezuje tudi dosledno uresničevanje delegatskih razmerij. To pa pomeni celoten sklop odnosov med delegatom, oziroma delegacijo in bazo, to je, samoupravno skupnostjo, kjer so bili izvoljeni. To pomeni stalno delovno povezanost delegata s sredino, ki ga je izbrala, javnost njegovega dela, odgovornost za delo in kontrolo nad njegovim delom.

Če pri vsem tem izhajamo iz popolnoma praktičnega stališča, potem je resnično vprašljivo, če delegat, ki prihaja na skupščino brez stališč, mnenj in interesov svojega okolja, lahko ocenjuje prispevek, na primer, zdravstvene, izobraževalne, kulturne ali drugih skupnosti ki novi ustvarjeni vrednosti v materialni proizvodnji, na osnovi katerega te skupnosti na osnovi svobodne menjave dela pridobivajo dohodek. Seveda pa se prispevek teh skupnosti povezuje tudi z njihovimi programi dela in njihovim razvojno politiko. Ali lahko delegat brez celotne ocene svojega okolja ocenjuje, da bodo taki ali drugačni programi prispevali tak ali drugačen delež k novi ustvarjeni vrednosti v materialni proizvodnji, k povečanju produktivnosti vsega družbenega dela in k razvoju družbe kot celote? Zanesljivo je, da ne. Žal pa se tako še dogaja.

Z vsemi temi vprašanji pa se na eni strani povezuje odgovornost delegatov in delegacij do sredine, ki jih je izvolila, na drugi strani pa družbenopolitičnih organizacij, predvsem Socialistične zveze delovnih ljudi in sindikata, ki imata posebno ustavno nalogo pri uresničevanju oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, to je, tudi pri uresničevanju delegatskega sistema in delegatskih razmerij.

TOZ

1

Plavž

Jeklar

- SM

- El.

Livarr

Valj. F

- blu

- šte

- ter

Valj. Ž

- žic

- pre

Valj. d

Hl. va

Hl. va

Zičarn

Profile

Vratni

Jeklov

Elektr

Samot

Masa:

Željba

ZELE

V n

plan iz

raba i

666 kg

Osnov:

je v vs

aglom

ton ru

je zelo

kaže k

z 18,81

51,6 kg

Mes

je bila

treb le

20.050

Velil

poman

zaradi

visok d

šani:

radi iz

homog

vpliva

radi

apnenc

zelo ni

Osn

slabe t

Ti

Dru

jeklarr

ton, s

klarna

mi. Na

tovali

ostalo

vodnja

samo le

pod po

E

V m

proi

jekla a

benim

T

V m

planu i

pa sm

77,6 %

marcu

predvid

Količ

segla z

nji trg,

ke, ki i

mivi.

TC

BLU

Valje

skupne

visokin

valni č

nji je

obratov

do kon

ton don

Valja

benim

gotove

to so b

skem o

ki so c

dela.

TC

ŽIC

Valja

vala dol

predvid

zvodnj

IZVRŠEVANJE PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V MARCU IN PRVEM TROMESEČJU

TOZD	Skup. proizvodnja			Gotova proizv.			Odprema tuja
	progr.	izvrš.	%	progr.	izvrš.	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Plavž	13.300	12.906,4	97,0				
Jeklarne	45.100	42.159,1	93,5				
— SM jeklo	28.800	26.183,0	90,9				
— El. jeklo	16.300	15.976,1	98,0				
Livarne	165	128,0	77,6	50	123,2	246,0	123,2
Valj. Bela	38.170	38.779,8	101,6	6.370	5.956,5	93,5	6.067,9
— bluming	22.960	24.169,4	105,3	180	250,7	139,3	243,5
— štekel	12.310	11.436,4	92,9	3.290	2.650,1	80,5	2.514,2
— termič. obd.	2.900	3.174,0	109,4	2.900	3.055,7	105,4	3.310,2
Valj. žice in prof.	11.890	12.895,2	108,5	860	1.301,7	151,4	1.502,2
— žice	9.780	10.528,3	107,7	860	1.291,5	150,2	1.492,0
— profili	2.110	2.366,9	112,2		10,2		10,2
Valj. deb. ploč.	8.730	9.142,1	104,7	8.640	9.011,6	104,3	9.414,7
HL. valj. Bela	4.000	2.367,2	59,2	4.000	2.363,7	59,1	2.132,3
HL. valj. Jesenice	2.690	3.173,4	118,0	2.200	2.808,7	127,7	2.715,9
Žičarna	5.900	5.926,9	100,5	4.420	4.481,3	101,4	4.507,7
Profilarna	1.900	2.128,8	112,0	1.805	2.060,1	114,1	1.871,5
Vratni podboji	80	45,7	57,1	80	45,3	56,6	51,7
Jeklovlek	1.440	1.539,8	106,9	1.440	1.539,8	106,9	1.603,2
Elektrodi	1.590	1.603,5	100,8	1.580	1.598,7	101,2	1.375,9
Samotna masa	350	378,0	108,0		178,6		178,6
Masa za Emono		67,2			67,2		67,2
Žebeljarna	1.070	1.016,2	95,0	1.070	1.015,7	94,9	1.036,5
ŽELEZARNA	136.375	134.257,3	98,4	32.565	32.552,1	99,9	32.648,5

TOZD PLAVŽ

V mesecu marcu smo operativni plan izpolnili s 97,0 %, specifična poraba vsipnega koksa pa je bila s 666 kg/t grodlja še vedno previsoka. Osnovni vzrok za slabo delo plavžev je v vsipu, saj smo zakladali kar 83 % aglomerata, v katerem je bilo 5.500 ton rude BS iz rudnika Tomašice, ki je zelo drobna in neprimerna za delo v naših plavžih. To nam dobro pokaže količina prahu, ki se je dvignila z 18,8 kg/t grodlja v lanskem letu na 51,6 kg/t grodlja v mesecu marcu. Mesečna proizvodnja aglomerata je bila zelo visoka zaradi velikih potreb le-tega v plavžih in je znašala 20.050 ton, oziroma 110,8 %.

Veliki problemi nastopajo zaradi pomanjkanja kvalitetne rude in smo zaradi tega prisiljeni uporabljati visok delež aglomerata v mešanici za sintranje. Ta ruda nam zaradi izredno fine granulacije in nehomogene kemične sestave kvarno vpliva na kvaliteto aglomerata. Zaradi neenakomernega doziranja apnenca v mešalni postaji nam še zelo niha kemična analiza sintra. Osnovni vzrok za to so izredno slabe tehtnice za doziranje apnenca.

L. Šketa

TOZD JEKLARNA MARTINARNA

Družbeni plan proizvodnje SM-jeklarne za mesec marec je bil 28.800 ton, s predpostavko, da bo SM-jeklarne obratovala s petimi SM-pečmi. Na zahtevo valjarn pa smo obratovali le šest dni s petimi pečmi, ostalo pa s štirimi, zato je tudi proizvodnja ustrezno manjša. Izdelali smo le 26.183 ton jekla, kar je za 9 % pod postavljenim planom.

L. Kalan

ELEKTROJEKLARNA

V mesecu marcu je elektrojeklarne proizvedla 15.971,1 tone surovega jekla ali 98 % predvidenega z družbenim planom.

K. Ravnik

TOZD LIVARNA

V mesecu marcu bi po družbenem planu morali izdelati 165 ton, dosegli pa smo le 127,91 tone vlitkov ali 77,6 %. Zunanje prodaje je bilo v marcu 123,21 tone, oziroma 146 % predvidene.

Količinskega plana livarna ni dosegla zaradi preorientacije na zunanji trg, ki zahteva kvalitetnejše vlitke, ki pa so po vrednosti zelo zanimivi.

J. Osvald

TOZD VALJARNA BLUMING — ŠTEKEL

Valjarna bluming je družbeni plan skupne in gotove proizvodnje kljub visokim zastojem 30,4 % na obratovalni čas presežala. K večji proizvodnji je pripomogla potisna peč, ki je obratovala od 7. marca naprej in je do konca meseca prevažala 10.030 ton domačih in tujih slabov.

Valjarna štekel ni dosegla z družbenim planom predvidene skupne in gotove proizvodnje. Glavni vzrok za to so bile različne okvare na valjavskem ogradju in hladnem navijalcu, ki so onemogočile normalen potek dela.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Valjarna žice je v marcu obratovala dobro in je z družbenim planom predvideno skupno in gotovo proizvodnjo presežala. Skupni zastoji na

obratovni čas pa so bili s 34,8 % nekoliko višji kot v februarju.

Valjarna profilov je z dobrim delom znatno presežala za marec predvideno skupno proizvodnjo. Gotova proizvodnja ni bila planirana.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Dobro delo in solidna preskrba z vložkom sta omogočila tej valjarni znatno prekoračitev z družbenim planom predvidene skupne in gotove proizvodnje. Zelo visoka je bila tudi odprega za prodajo, in sicer 9.414 ton.

Avgust Karba

TOZD HLADNA VALJARNA

Proizvodnja v hladni valjarni Jesenice je bila v marcu rekordna in je za 11,2 % preko družbenega načrta. K tej proizvodnji pa ni dodanih 181 ton izdelanih HVT za železarno Sisak, če to prištetimo, pa je HVJ dosegla v marcu absolutni rekord s 3.173 tonami in presežala obvezo po družbenem planu za polnih 18 %.

Enako kot proizvodnja je tudi odprega za železarno Sisak izključena iz statistike, zato je tudi pri odpremi odstotek presežanja večji.

TOZD ŽIČARNA

Proizvodnja žičarne je po količini dosegla mesečno planirano količino, ni pa dosegla z družbenim planom predvidene količine. Do družbenega plana manjka kar 8,1 % proizvodnje. Pomanjkanje žičarjev na »AA« stroju je povzročilo izpad proizvodnje približno 300 ton, ostalo zmanjšanje pa gre v breme neugodnejšega asortimenta naročil. Odpremljena količina tujim naročnikom pa presega količino, predvideno z družbenim planom, ker ni bilo potrebno izdelati vse žice za žebeljarno.

TOZD PROFILARNA

Proizvodnja profilarne presega količino, predvideno z družbenim planom, zaradi zadostnih in ugodnih naročil in normalne preskrbe z vložkom. Težave v proizvodnji profilov so kvalitete narave, neenakomernost trdnosti TVT povzroča neenakomernost pogoje preoblikovanja in s tem profile izven dovoljenih dimenzij. V proizvodnji diskov za krožne brane pa je problem pomanjkanja vložka in ogradju redno prisoten.

TOZD VRATNI PODBOJI

Obrat še vedno nima naročil za normalno količino podbojev, zato posadka še ni kompletna in proizvodnja ni normalna. Po ocenah prodaje pa je osvajanje tržišča zelo uspešno in bomo imeli naročil v zadostni količini.

TOZD JEKLOVLEK

Zaradi pomanjkanja naročil na Schumag vlečnem stroju in pomanjkanja vložka za ostale stroje planirana količina ni bila enaka družbenemu planu. Planirana količina je presežena za 6,9 %, za družbenim planom pa zaostaja 5 %. Odprema je praktično na nivoju družbenega plana, oziroma zaostaja le samo 1 %.

TOZD ELEKTRODE

Proizvodnja elektrod kljub težavam v proizvodnji zaradi remonta in nenormalnega dela dosega količino, določeno z družbenim planom. V odpremi pa zaostajamo za družbenim planom za celih 210 ton, zaradi zaostaja odpreme v ZSSR. Elektrode so izdelane, odprema na razpisu pa ni prispela v marcu, zato je nastal tako velik navidezni primanjkljaj.

Franc Vičar

(Nadaljevanje na 6. strani)

Železarski globus

TURČIJA

Japonsko podjetje IHI Co. je dobilo naročilo za gradnjo nove železarne v Turčiji. Njena proizvodna zmogljivost bo 85.000 ton elektrojekla v prvi fazi, s kasnejšim možnim povečanjem na 150.000 ton. Železarna bo proizvajala paličasto nelegirano in legirano jeklo predvsem za potrebe strojne in avtomobilske industrije. Železarna, ki bo zgrajena 200 km vzhodno od Carigrada, naj bi pričela obratovati ob koncu leta 1978.

Vlečenje električnega kabla pri montaži tretje žile v valjarni žice

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 18. 4.	MARKEŽ VALENTIN	ERŽEN STANE
TOREK — 19. 4.	MOLAN IVAN	SVETINA JOŽE
SREDA — 20. 4.	FALETIČ JANEZ	SITAR ANTON
ČETRTEK — 21. 4.	BEŠTER FELIKS	STARE BRANKO
PETEK — 22. 4.	KAVČIČ IVAN	LEBAN IVO
SOBOTA — 23. 4.	MENCINGER STANE	BENEDIČIČ MITJA
NEDELJA — 24. 4.	SVETINA BOGOMIR	DROLČ MARJAN

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD-VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 18. do 23. aprila bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopoldan: I. in IV. obratna ambulanta,
popoldan: II. obratna ambulanta.
V soboto, 23. aprila, samo dopoldan: I. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:
dopoldan: I. zobna ambulanta,
popoldan: II. zobna ambulanta.
V soboto, 23. aprila, samo dopoldan: I. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30. V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

Na osnovi sklepa 1. seja odbora za delovna razmerja z dne, 23. marca in statuta temeljne organizacije Elektrode,

OBJAVLJAMO

izpraznjeno delovno mesto:

DNINSKI DELOVODJA PROIZVODNJE POLIZDELKOV,
1 oseba, v temeljni organizaciji Elektrode, šifra 2522, kvalif. D- 5

POGOJI:

1. TSS — smeri in 5 let prakse
2. Delovodska šola — strojne smeri in 5 let prakse

Kandidati bodo psihološko testirani.

Prijave s podatki je treba oddati v personalni pisarni temeljne organizacije Elektrode v roku 15 dni od dneva objave v Železarni.

Na osnovi sklepa seje odbora za delovna razmerja TOZD Vzdrževanje z dne 11. aprila in v skladu s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev v TOZD, dajemo

OBJAVO

naslednjih prostih delovnih mest:

1. 7656 U-3 izmen. vodja vzdrževanja Plavž	2 osebi
2. 7829 U-3 izmen. vodja vzdrževanja HVŽ	2 osebi
3. 7699 U-3 izmen. vodja vzdrževanja Jeklarne	4 osebe
4. 7862 U-3 izmen. vodja vzdrževanja Jes. obrati	2 osebi
5. 7789 U-3 izmen. vodja vzdrževanja Javornik	3 osebe
6. 7740 U-3 izmen. vodja vzdrževanja Bela	4 osebe
7. 7897 U-3 izmen. vodja vzdrževanja HV Bela	2 osebi

Na delovnih mestih pod točko 3 in 6 se delo opravlja v sistemu 4 + 1, pod točko 5. se delo opravlja v treh izmenah v sistemu 5 + 2, pod točko 1, 2, 4 in 7 pa se delo opravlja v dveh imenah v sistemu 5 + 2.

Pogoji za zasedbo delovnih mest:

1. — Višja izobrazba tehnične ali organizacijske smeri po uspešno opravljeni pripravniški dobi.
- Srednja izobrazba strojne ali elektro smeri ter 5 let delovnih izkušenj na tehničnih delovnih mestih v operativni vzdrževanju.
2. Ustrezne moralno-politične kvalitete, ustrezen odnos do razvijanja samoupravnih odnosov, skladno z 19. členom družbenega dogovora o kadrovski politiki občine Jesenice.

Prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti, pošljite v roku 8 dni na kadrovski sektor, z oznako za TOZD VZDRŽEVANJE.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja TOZD STROJNE DELAVNICE z dne 8. 4. 1977 in v skladu s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih in odgovornosti delavcev v TOZD, dajemo

OBJAVO

naslednjih prostih delovnih mest:

1. 7434 U-5 Vodja strojne obdelave	1 oseba
2. 7523 U-5 Vodja konstrukcijske delavnice	1 oseba
3. 7556 U-5 Vodja strugarne valjev	1 oseba
4. 7411 U-5 Vodja priprave dela	1 oseba

Pogoji za zasedbo delovnih mest:

1. Visoka ali višja izobrazba strojne ali organizacijske smeri ter 5 let delovnih izkušenj v operativni vzdrževanja ali strojne obdelave.
2. Ustrezne moralno-politične kvalitete, ustrezen odnos do razvijanja samoupravnih odnosov, skladno z 19. členom družbenega dogovora o kadrovski politiki občine Jesenice.

Prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti pošljite v roku 8 dni na Kadrovski sektor, z oznako za TOZD STROJNE DELAVNICE.

DOM V CRIKVENICI BO ZA 1. MAJ ODPRT

Obveščamo vse člane kolektiva, ki želijo prvomajске praznike preživeti v našem počitniškem domu v Crikvenici, da bo dom v tem času odprt. Prenosišče bo veljalo 25 din na osebo, enolončnica pa 15 din.

Prosimo, da se zainteresirani prijavijo na sindikat železarne Jesenice, telefon 216, do 22. aprila 1977.

Komisija za oddihe in izlete

VABILO NA PREDAVANJE

Društvo rudarskih in metalurških inženirjev in tehnikov, podružnica Jesenice

vabi na predavanje z naslovom

VTISI IZ PRAKSE V ČSSR IN ZSSR.

Predaval bo Janez Komel iz TOZD Žičarna. Predavanje bo v sredo, 20. aprila, ob 18. uri v spodnjih prostorih Kazine.

Vabi odbor

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD ELEKTRODE

1. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 31. marca, je bila prva redna seja delavskega sveta TOZD Elektrode, ki jo je sklical in vodil predsednik Janez Kosmač.

Delavski svet je vzel na znanje poročilo razpisne komisije, da za vodjo TOZD Elektrode ni bilo prijavitelj. Na predlog koordinacijske komisije za kadrovska vprašanja Železarn in družbenopolitičnih organizacij TOZD Elektrode je delavski svet imenoval za izvršilca dolžnosti vodje TOZD Elektrode Slavka Bizija.

Delavski svet je v nadaljevanju obravnaval proizvodno poročilo za prvo četrtletje 1977 in ugotovil, da je TOZD planske obveznosti izpolnila s 102,9 %. Plan odpreme je bil izpolnjen le s 94 %, ker niso dobili izvoznega dovoljenja za odpremo okrog 210 ton elektrod v ZSSR.

Oddelek izdelave šamotnih mas je plan izpolnil s 85,7 %, ker dohod odpadle črne opeke ni bil zadosten.

Delavski svet je potrdil proizvodni program za drugo četrtletje, in sicer:

3.990 ton opalčenih elektrod,
990 ton VP – žice,
250 ton varilnih praškov in
1.246 ton šamotnih mas.

Predviden je izvoz 1.650 ton elektrod.

V drugem četrtletju so predvideni remontni dvigne in sejalne naprave, odpravevalnika, velikih skladišnih silosov, žerjavorja II, mešalnika TM 2, opalčevalnih linij 2 in 3 ter rezalnih strojev.

Delavski svet je obravnaval in potrdil predlog delovnih ciljev in ukrepov za izpolnjevanje gospodarskega načrta za leto 1977 in plan dopustov za leto 1977.

Potrdili so predlog za komisijo podpisnikov samoupravnega sporazuma med Združenjem jugoslovanskih železarn in proizvajalci ferolegur za razrešitev spora, glede spremembe cen domačih ferolegur.

Govorili so o predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev v letih 1976–1980 za pokrivanje dela stroškov infrastrukture ZTP Ljubljana ter sprejeli sklep, da ne odstopajo od stališč in sklepov, ki so bili sprejeti na sestanku samoupravnih delovnih skupin, na seji odbora za gospodarstvo Železarn in DS TOZD Hladna predelava v oktobru leta 1976.

Razpravljali so tudi o predlogu oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1977 in na podlagi razprav v samoupravnih delovnih skupinah sprejeli ugotovitveni sklep,

da se predlog vključno s prvo varianto za izplačilo regresa sprejme, ker so s tem soglašale vse samoupravne delovne skupine v TOZD.

Delavski svet je obravnaval zahtevo odbora za gospodarstvo TOZD Elektrode za popravke kategorij določenih delovnih mest. Zadolžil je vodstvo TOZD, odbor za gospodarstvo in tričlansko komisijo v sestavi: Tončka Divjak, Josip Bajz in

Marjano Talian, da pripravijo predlog in ga posredujejo SEO in komisiji za kategorizacijo železarn.

Na seji so govorili tudi o utesnitosti in o nadaljnjem izboljšanju organizacije skladišč. Delavski svet je v zvezi s tem zadolžil vodstvo TOZD, da se poveže s sektorjem novogradenj in ugotovi, kakšne so možnosti za vrednostno in fizično likvidacijo peči za žganje opeke v šamotarni. Vzporedno s tem naj se izdela tudi optimalna razporeditev materiala v skladiščih.

Postavljeno je bilo tudi vprašanje denarnih sredstev od prodanih starih vreč, ki se sedaj nakazujejo v solidarnostni sklad sindikata. O tem bo delavski svet zavzel dokončno stališče na prihodnji seji. MS

TOZD REMONTNE DELAVNICE

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Četrtega aprila je predsednik delavskega sveta TOZD Remontne delavnice Ciril Vister sklical 3. sejo DS z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo razpisne komisije za vodjo TOZD – imenovanje vodja TOZD.

2. Poročilo odbora za kadre o rezultatih objave prostih delovnih mest vodij obratov – imenovanje vodij obratov.

3. Predlog organizacijske oblike priprave dela pri RD – razpis za vodjo PD RD.

4. Potrditev začasnega normativa delovnih mest in začasnih kategorij za TOZD RD.

5. Predlog programa IV in AZ za leto 1977.

6. Predlogi:
– Predlog imenovanja komisije za razrešitev spora med SZ in proizvajalci ferolegur.

– Predlog samoupravnega sporazuma za kritje stroškov ZTP Ljubljana v letih 1976–1980.

– Predlog odborov pri DS RD.

7. Pristojnosti odborov pri DS RD.

8. Pregled neizvršenih in dolgoročnih sklepov DS RD, ki izhajajo iz sklepov DS TOZD VET.

9. Prošnje in pritožbe.

Delavski svet je sprejel poročilo razpisne komisije za izbor vodja TOZD RD ter izmed dvajsetih prijavljenih kandidatov izbral Miroslava Noča, dipl. inž. strojništva. Nadalje je DS sprejel tudi poročilo predsednika odbora za medsebojna razmerja o rezultatih objave prostih delovnih mest za vodje obratov ter od sedmih prijavljenih kandidatov izbral štiri, kolikor je bilo objavljenih delovnih mest. Nadalje je DS sprejel tudi predlog organizacijske oblike priprave dela pri RD z veljav-

nostjo od 1. 4. 1977 in imenoval vršilca dolžnosti vodja priprave dela. V nadaljevanju se je DS potrdil začasni normativ delovnih mest in začasne kategorije s štirimi popravki, z veljavnostjo od 1. 4. 1977 dalje.

Pri obravnavi predloženega programa investicijskega vzdrževanja in amortizacijskih zamenjav za leto 1977 je DS odločil, da sprejme oba programa s pripombami odbora za gospodarstvo in da se vnese v program IV pri poziciji 2 še popravo stroškov Prvomajska TES-3 iz elektro delavnice. Pri tem je tudi odločil, da je treba zaradi odgovornosti za posamezne pozicije upoštevati kadrovske spremembe na nivoju vodij obratov.

DS je obravnaval tudi predlog imenovanja komisije za razrešitev spora med SZ in proizvajalci ferolegur ter soglašal, da se v to komisijo imenujejo predlagani kandidati.

DS po daljši razpravi ni sprejel predloga samoupravnega sporazuma za kritje stroškov ZTP Ljubljana v letih 1976–1980 po višji prispevni stopnji, ker je premalo utemeljen, in odločil, da ostanemo pri prvotnem sklepu, da se združuje 3,2 % od davčne obveze za razvoj železniških zmogljivosti.

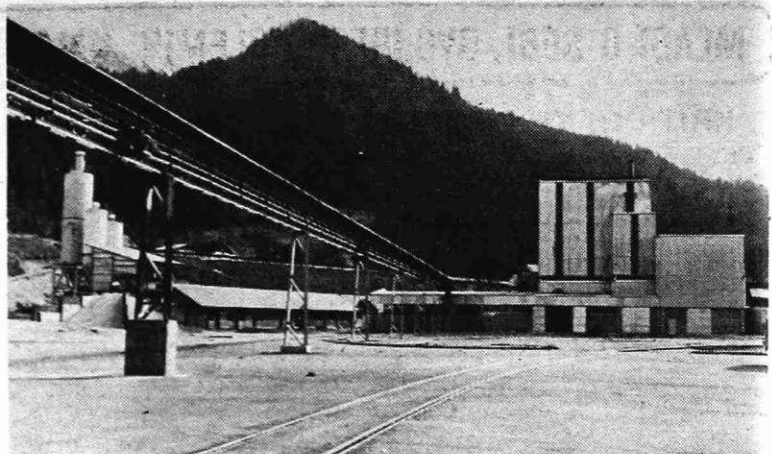
V nadaljevanju seje so člani sklenili, da bodo tolmačili predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1977 na sestankih SDS.

Pri obravnavi pristojnosti odborov v TOZD RD je DS odločil, da odbor za kadre lahko odloča o vseh kadrovskih vprašanjih, razen o razporeditvah, oz. imenovanju vodja TOZD, vodij obratov in računovodja, odbor za gospodarstvo pa mora mesečno spremljati uspeh TOZD in o ugotovitvah in ukrepih poročati na prvi naslednji seji DS.

Člani DS so bili seznanjeni tudi o neizvršenih in dolgoročnih sklepih DS TOZD VET ter so si zadali nalogo, da jih bodo skušali rešiti.

Ob koncu seje je DS reševal pritožbo na sklep odbora za delovna razmerja ter priporočil odboru, da jo reši na prvi prihodnji seji, tako kot je bilo predlagano na osnovi dodatnega tolmačenja v pritožbi. NZ

Dopisujte v Železarnja

Regeneracija kislin hladne valjarne Bela

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Devetnajsta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila petega aprila. Razpravljali so o predlogu delitve sklada skupne porabe. Imajo naslednje pripombe: Za potrebe onkološkega inštituta v Ljubljani naj bi namenili 100.000 dinarjev. Razčleniti je treba potrebe družbene prehrane, oziroma v kakšne namene so jim potrebna sredstva (Kazina). Menijo, naj bi sredstva, namenjena za športno dejavnost, v večji meri namenili potrebam rekreacije in v manjši meri vrhunskemu športu.

Ugotavljajo, da so sredstva, ki so izločena in se plačujejo za življenjsko zavarovanje delavcev, zaposlenih v temeljnih organizacijah, slabo izkoriščena, tako da člani nimajo pregleda. Tudi poškodovani delavci težko uveljavijo odškodnino. Nad temi sredstvi bi morali poostri nadzor neposrednih plačnikov.

Miha Hostnik naj uredi, da bodo člani prejšnje TPD priključeni osnovni organizaciji sindikata temeljne organizacije Valjarne bluming-štekel. Prav tako naj tov. Hostnik uredi glede denarnih nakazil za omenjeno organizacijo. Pregledali so še razpored mest za oddihe, referent za oddihe pa je dobil ustrezne napotke. Denarno pomoč so odobrili sodelavcem Karahodžiču in Evačiču.

VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Štirinajsta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 1. aprila. K predlogu delitve sklada skupne porabe niso imeli pripomb, pač pa jih zanima, kdaj bo spremenjena vrednost bonov za malico. Tajniške posle v osnovni organizaciji sindikata bo opravljala Nada Trušnovec. Denarno pomoč so odobrili sodelavcu Francu Bajtu. Udeležencem športnih tekmovanj so odobrili 30 dinarjev za sodelovanje na obratnih tekmovanjih in za sodelovanje na medobratnih srečanjih po 50 dinarjev.

V mesecu aprilu bodo organizirali srečanje z upokojenimi sodelavci. Nalogo so zaupali predsedniku in blagajniku osnovne organizacije sindikata. Za podelitev srebrnega znaka sindikatov Slovenije nimajo ustreznih kandidatov, sicer pa bodo o tem še razpravljali na skupnem sestanku s člani OO ZKS in OO ZSMS. Beseda je tekla še o ureditvi prostora za potrebe osnovne organizacije sindikata ZSMS. Predlog športnih referentov za nabavo opreme za mali nogomet so zaradi pomanjkanja denarnih sredstev zavrnili.

TRANSPORT

21. seja odbora osnovne organizacije sindikata je bila 5. aprila. Vodja temeljne organizacije Jože Košir je obrazložil vzroke izgub na železnici in povedal, zakaj je Železarna dolžna izgube pokriti. Terjatve so mnogo večje od pričakovanih, zato naj o tem odloča kolektiv na sestankih SDS. Odbor za gospodarstvo pri DS Železarn je z daljšim dopisom obrazložil predloge in pristojne seznanil tudi v občini, zakaj se ne strinjamo s podpisom kritja izgub železnice v gospodarstvu. Člani kolektiva se lahko odločijo, oziroma pridružijo načelom, ki jih zagovarja odbor za gospodarstvo pri DS Železarn.

Jože Šlibar, član odbora za delovne in življenjske pogoje pri DS Železarn, je prisotne seznanil s predlogom oblikovanja in delitve sklada skupne porabe. Govoril je o načelih za oblikovanje predlogov, ki so bila tudi objavljena. Vsako poglavje je posebej obrazložil, tako da je bilo gradivo vsem navzočim dovolj razumljivo. SDS je priporočil, naj upoštevajo predvidene roke obravnave.

V nadaljevanju seje je predsednik osnovne organizacije sindikata Drago Košir obrazložil sklice sestankov SDS – zborov delavcev. Govoril je tudi o vodenju zbora in o ostalih podrobnostih. Izvršni odbor osnovne organizacije je razpravljal še o prošnjah za dodelitev denarne pomoči, ter o brezplačnem letovanju v počitniškem domu v Crikvenici.

Strinjali so se s predlogom referenta za oddihe in izlete tov. Rozmana, da v prihodnje izletov ne bi organizirali po oddelkih, ampak štiri izlete v letu, s tem da bi objavili kraj nameranih izletov ter stroške ob pravem času. Referentu tov. Rozmanu so naročili, naj poišče ustrezne kraje za izvedbo izletov in predloge z ustrezno informacijo objavi na oglasni deski.

ČESTITAMO

Na poklicni administrativni šoli (šolanje ob delu) so z odličnim uspehom zaključile šolanje naslednje sodelavke:

Hilda BOHAK – iz prodajnega sektorja, Ksenija PAVLOVIČ – iz sektorja novogradenj, Draga PAVLOVŠNIK – iz obratne ambulante, in Marica SMREKAR – iz uredništva Železarnja.

Sodelavkam iskreno čestitamo!

PREGLED SESTANKOV SDS

V minulem tednu smo prejeli prek 150 zapisnikov samoupravnih delovnih skupin z zborov, na katerih so obravnavali predlog oblikovanja in delitve sklada skupne porabe za leto 1977. Do zaključka redakcije smo tako ugotovili, da je o oblikovanju in delitvi sklada skupne porabe razpravljalo 184 samoupravnih delovnih skupin ali 72 % vseh, 62 samoupravnih delovnih skupin, ali 28 %, katerih zapisnikov še nismo prejeli, pa je večinoma iz filarilne, vrtnih podbojev in družbene prehrane, od katerih nismo dobili še nobenega zapisnika, od vzdrževanja, od katerih smo dobili le tri zapisnike, in še iz nekaterih drugih temeljnih organizacij, od katerih nismo dobili zapisnikov posameznih samoupravnih delovnih skupin.

Ta ugotovitev kaže, da do predvidenega roka za zaključek zborov samoupravnih delovnih skupin, kar naj bi ugotovili delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ne bomo mogli zbrati rezultata, kar pomeni, da bomo morali seje delavskih svetov za nekaj dni odložiti. Nesporno je že sedaj, da so se zbori samoupravnih delovnih skupin v veliki večini odločili za prvo varianto delitve regresov za dopust, in nekaterih posameznih želja delavcev v samoupravnih delovnih skupinah, naj bi se regres delil le na zaposlene, oziroma nekaj osamljenih predlogov samoupravnih delovnih skupin, naj bi se regres povečal, ni mogoče upoštevati. Tudi pri predlogu delitve jubilejnih nagrad je odločitev zborov samoupravnih delovnih skupin nesporna, kajti le pet zborov samoupravnih delovnih skupin predlaga, naj osnovna ostane ista, poveča pa naj se delež na leta. Če upoštevamo tudi to ugotovitev, potem ni dvoma, da se jubilejne nagrade lahko delijo v predlaganem znesku po tradiciji za praznik dela in da se lahko pripravijo tudi delitve regresov po predlagani prvi varianti. Za ostale pripombe k predlogu, nove predloge in stališča, oziroma zahteve pa bo treba sprožiti usklajevalni postopek, ki pa lahko traja tudi še kakšen mesec.

Pripombam, predlogom in stališčem zborov samoupravnih delovnih skupin, ki smo jih objavili v prejšnji številki Železarnja, so se priključile še nekatere samoupravne delovne skupine, zlasti veliko je še vprašanj okrog predloga za odkup stolpiča na Beli, veliko skupin je proti kakršnikoli denarni pomoči SNG Ljubljana, dokler na Jesenicah ne bomo imeli primerne kulturne hiše, povečalo pa se je tudi število samoupravnih delovnih skupin, ki so proti dotaciji hokejskemu klubu in šmuckarski zvezi Jesenice. Nasplošno je precejšnje število samoupravnih delovnih skupin, ki so proti delitvi dotacij raznim društvom in organizacijam mimo samoupravnih interesnih skupnosti in mimo krajevnih skupnosti. Vse te skupine smatrajo, da ni prav, da le Železarna podpira razvoj družbenega standarda na Jesenicah in da bi se to moralo urediti preko samoupravnih interesnih skupnosti, za katere dejavnost prispevamo enako vsi delavci jeseniške občine in vse delovne organizacije, odvisno od števila zaposlenih.

Novi predlogi in pripombe pa so naslednji:
– Ni pregleda nad delitvijo solidarnostnih sredstev posameznikom, so proti temu, da bi se solidarnostna sredstva delila tudi tistim, ki imajo avto ali se dodatno preživljajo z zemljo in živino ali pa so socialnega stanja družine sami krivi.

– Smatrajo, da ni primerna takšna delitev pomoči društvom upokojenec, ker so društva s podeželja zaradi tega prikrajšana.

– Sredstva, ki so določena za življenjsko zavarovanje, se ne koristijo prav, nad njimi ni pregleda, poškodovani delavci pa zelo težko pridejo do odškodnin.

– Za krajevne skupnosti se ne bi smel znižati prispevek s 300 na 200 dinarjev na zaposlednega, še zlasti ne za podeželske krajevne skupnosti, ki se vse preveč počasi razvijajo.

– Osnovno šolstvo že podpiramo s samoprispevkom, ki bi moral zadoščati. Isto velja tudi za otroško varstvo.

– Smatrajo, da je dotacija TVD Partizan za funkcionalne stroške previsoka.

Te pripombe ali predlogi, od katerih so nekateri nedvomno zelo tehtni in upravičeni, so večinoma pri posameznih delovnih skupinah, velika večina zborov samoupravnih delovnih skupin pa je predlog oblikovanja in delitve sprejela brez pripomb. S tem pa ni rečeno, da teh pripomb in predlogov ni treba ali celo, da jih ni mogoče upoštevati, treba jih bo uskladiti med temeljnimi organizacijami in doseči za letošnje leto še najbolj možno pravično delitev.

Samoupravne delovne skupine so poleg predloga oblikovanja in delitve sklada skupne porabe obravnavale tudi druga vprašanja in zadeve. Tudi teh je precej, objavili pa jih bomo v prihodnji številki Železarnja. Tudi časovno tega ni bilo mogoče napraviti, ker smo veliko število zapisnikov dobili šele dopoldan zadnjega dne redakcije za to številko Železarnja.

Center za proučevanje samoupravljanja
in informiranje –
Milan Polak

KRITIČNA OCENA DELA OO ZSMS V OBČINI

Pri občinski konferenci ZSMS Jesenice so pripravili zelo obsežno in celovito oceno uresničevanja programske usmeritve občinske konference v OO ZSMS, področnih konferencah in v predsedstvo OK ZSMS. O tem so razpravljali tudi člani predsedstva OK ZSMS na ponedeljkovi seji. Glavni cilj te dosegane ocene aktivnosti jeseniške mladinske organizacije je predvsem ta, da se povečata akcijska učinkovitost in prodornost osnovnih sredin pri razreševanju vseh nalog, ki stojijo pred našo družbo, obenem pa to predstavljata tudi začetek priprav na X. kongres ZSMS, ki bo prihodnje leto. Iz te ocene danes posredujemo ugotovitve iz dela osnovnih organizacij ZSMS v občini. Takoj velja poudariti, da je ocena pripravljena zelo kritično.

Najprej nekaj besed o delu OO ZSMS v temeljnih organizacijah združenega dela in v drugih delovnih skupnostih v občini, ki se združujejo v konferenco mladih delavcev. Med 51 ocenjenimi osnovnimi organizacijami ZSMS je približno polovica

toliko aktivnih, da je moč govoriti o prisotnosti ZSMS v sredinah mladih. Med aktivne sodijo: Gorenjska občala, Iskra - TOZD TEL Blejska Dobrava, upravni organi skupščine občine Jesenice, Planika, TOZD Breznica, Gradis, v naši železarni pa valjarna žice in profilov, valjarna debele pločevine, Kovin servis, kadrovske sektor, plavž, jeklarna in železnica. V oceni so OO ZSMS v železarni navedene posebej in povedati je treba, da o dejavnosti mladih železarjev niso napisane ravno spodbudne ocene. Poleg navedenih OO ZSMS se povsod drugje srečujejo mladi delavci s slabo organiziranostjo. Z reorganizacijo OO ZSMS v novih temeljnih organizacijah bo treba odločno poseči po novih metodah dela. Tudi v občinskem merilu je lepo število OO ZSMS, v katerih vlada popolno mrtvilo. Te so: Viator - TOZD Jesenice, hotel Prisank Kranjska gora, hotela Kompas in Alpina, Ljubljanske mlekarne - TOZD Klavnica, Jesenice Transport in še nekatere.

Najboljše razmere v organiziranosti ZSMS v jeseniški občini niso niti v osnovnih organizacijah ZSMS na osnovnih in srednjih šolah. Boljše rezultate je moč iskati med OO ZSMS na osnovnih šolah, vendar se tudi tukaj mladinci največkrat vključujejo v akcije, ki jih organizirajo vodstva šol. Med srednjimi šolami je o najbolj pozitivnih rezultatih moč govoriti le na centru srednjih šol Jesenice, kjer je med dijaki prisotna precejšnja lastna iniciativa pri posameznih akcijah. Na šoli za

zdravstvene delavce OO ZSMS sicer deluje pri razreševanju osnovnih vprašanj mladih, vendar so vmes prisotni drugi elementi, ki onemogočajo normalno razvijanje aktivnosti OO ZSMS. Precej problemov neorganiziranja mladih pa je v zadnjem času tudi na železarskem izobraževalnem centru, kjer kljub prisotnosti občinske konference ne zaživi OO ZSMS.

In kakšno je stanje med OO ZSMS v krajevnih skupnostih? Aktivne OO ZSMS so v KS Javornik - Koroška Bela, Sava, Planina pod Golico, Hrušica, Mojstrana in Rateče. Vendar tudi v teh še ni moč govoriti o najboljših rezultatih. Vodstva OO ZSMS iščejo premo stika s širšim krogom mladih v krajevnih skupnostih. Prav tako se raje lotevajo le manifestativnih akcij, premalo skrbno pa razrešujejo probleme med seboj. V preostalih petih krajevnih skupnostih pa mladinske organizacije slabo delajo, oziroma v njih sploh ni čutiti aktivnosti. V Kranjski gori je mladina že vrsto let neaktivna. Občinska konferenca ZSMS je večkrat že posredovala, vendar dlje kot do formiranja iniciativnega odbora ni prišla. Tudi v KS Plavž kot največji krajevni skupnosti mladina ni dobro organizirana, saj aktivni ne delujejo, kot je potrebno. V KS Podmežaklja, Blejska Dobrava in Žirovnica so OO ZSMS neaktivne in niso prisotne v družbenopolitičnih tokovih v krajevnih skupnostih. OO ZSMS na Blejski Dobravi ne obvešča občinske konference o svojem delu, tako da je moč sklepati, da razmere niso najboljše.

J. R.

19. APRILA ŠTAFETA MLADOSTI V JESENIŠKI OBČINI

Štáfeta mladosti, ki je letos krenila iz Niša, nosi najiskrenješe čestitke jugoslovanske mladine, vseh delovnih ljudi in občanov tovarišu Titu za visok življenjski jubilej, 85-letnico rojstva in 40-letnico njegovega uspešnega dela na čelu KPJ. Več tisoč kilometrov dolga pot bo štáfeta vodila tudi skozi jeseniško občino, kjer jo bomo pozdravili v torek, 19. aprila, v jutranjih urah. Pri občinski konferenci ZSMS Jesenice je v teh dneh glavna akcija osredotočena prav na sprejem štáfete mladosti. Želja je, da jo jeseniška mladina, delovni ljudje in občani prav tako priskoči in svečano pričakajo in pozdravijo kot pretekla leta.

Na kratko smo že poročali, da se bo štáfeta mladosti letos v jeseniški občini mudila zelo malo časa, in sicer eno uro. 19. aprila zjutraj ob 7. uri jo bodo mladinci jeseniške občine sprejeli od OK ZSMS Radovljica v Begunjah. Z njo bodo zatem tekli (vmes se bo štáfeta tudi vozila) do osnovne šole Žirovnica, kjer ji bodo učenci pripravili kulturni program. Pot bo nadaljevala skozi Žirovnico in Potoke na Koroško Belo in naprej skozi obrate valjarne Bela. Med potjo bo obiskala tudi vsa večja spominska obeležja, kot sta grob sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovana in Breznica in spomenik padlih talcev v Mostah.

Osrednja prireditev ob sprejemu

štáfete mladosti bo med sedmo in osmo uro pred obrati valjarni Bela na prireditvenem prostoru. V kulturnem programu bo nastopil pihalni orkester Jeseniških železarjev, srednješolski pevski zbor Blaž Arnič in recitatorji gledališča Tone Čufar ter dramskega oddelka DPD Svoboda Javornik - Koroška Bela. Štáfeta bo zatem pot nadaljevala skozi Javornik in čez savski most na Poljane, kjer bodo naši mladinci ob 7.55 pred spomenikom na Poljanah predali štáfetno palico sovrstnikom iz radovljiške občine.

Seveda pa bo tudi letos v jeseniški občini organizirana lokalna štáfeta z vrha Triglava. Mladi planinci, alpinisti in člani GRS bodo štáfetno palico z našega očaka prinesli v ponedeljek, 18. aprila, v popoldanskih urah pred osnovno šolo Mojstrana, kjer ji bodo kulturni program pripravili učenci in člani osnovne organizacije ZSMS Dovje - Mojstrana. V osnovni šoli bo štáfeta prenočila, naslednji dan ob 7.10 pa bo nadaljevala pot na Koroško Belo, kjer se bo pred valjarnami Bela priključila zvezni štáfeti.

Ob koncu opozorimo še vse mladince in ostale občane, da na vsej poti pozdravijo štáfeto mladosti in triglavsko štáfeto, posebno pa naj se v čim večjem številu udeležijo osrednje proslave na Koroški Beli pred obrati valjarni.

J. R.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

PSIHOKEMIČNI VOJNI STRUPI

b) sintetične psihokemikate (estre benzojeve kisline, ki delujejo podobno kot atropin), kot so, na primer, BZ, ditran, N-metil-3-piperidin-benzilat, N-etil-3-piperidin-fenilciklo-pentilglikolat in drugi.

Fizikalno-kemične in toksične lastnosti

a) L S D (DLK), dietilmamid lisergične kisline predstavlja pravzaprav alkaloid, ki ga je leta 1943 iz parazita žit dobil Hoffmann v Švici, in sicer v obliki kisle vinske soli pod imenom LSD-25.

LSD predstavlja brezbarvno kristalno snov, ki se tali pri 83 stop. C in je slabo raztopljiva. Njene soli v vodi formirajo stalne raztopine, kar je bistveno za njihovo uporabo. Osnovna surovina za pridobivanje LSD je gljivica (parazit) žit.

LSD je sicer zelo toksična spojina; v organizmu človeka v količini od 0,03 do 0,05 mg povzroča težko psihično stanje (toksična psihoza).

b) PSILOCIBIN je prav tako alkaloid, pridobljen iz mehiške gljivice psilocube mexicana. To je kristalna snov, ki deluje v dozi 4 mg, podobno kot LSD.

c) MESKALIN ALKALOID je pridobljen iz mehiškega kaktusa in je tudi v tobaku. To je oljasta tekočina, ki se topi pri 33 do 36 stop. C, vre pa pri 180 stop. C. S kislinami tvori soli, ki se dobro topijo v vodi, deluje pa v dozi 4 mg.

d) GARMIN je alkaloid, ki je pridobljen iz rastline peganum narmala.

e) BUFOTENIN je v semenu mehiškega lesa piptadenia pezegrina, pa tudi v kožnih izločkih nekaterih vrst žab. Njegova moč onesposabljanja je 0,2 mg/kg.

f) DIMETILTRIPTAMIN se razlikuje od bufotenina samo po tem, da ne vsebuje hidroksilne skupine. Moč onesposabljanja je 0,3 mg/kg.

Vse navedene spojine povzročajo psihične motnje, če pridejo v organizem v količini od 5 do 15 mg oralno.

Za večino tovrstnih spojin je značilno, da v svoji sestavi vsebujejo t. i. indolno skupino in so po strukturi podobne serotoninu, ki ima veliko fiziološko vlogo v organizmu.

Glavna pomanjkljivost obstoječih psihokemičnih snovi je v velikem skritem obdobju delovanja in v njihovi oteženi uporabi. Če gre za tekočine ali trdne snovi z visokim vreliščem, potem so praviloma termično malo obstojne.

Osnovno vojno stanje psihostrupov so aerosoli. Njihova uporaba je mogoča tudi v obliki raztopine s polivanjem, v obliki dimnih zmesi, v dimnih škatlah ali v generatorjih aerosola.

Zanesljivo sredstvo za varstvo pred psihostrupi je zaščitna maska, ker ne morejo prodreti skozi nepoškodovano kožo. Dekontaminacija številnih psihičnih strupov je mogoča s kloraktivnimi snovmi, detekcija pa s sredstvi PHL.

Glede na to, da je proučevanje psihičnih strupov šele v razvoju, lahko domnevamo, da bodo v tej skupini snovi poiskani zelo učinkoviti vojni strupi.

SINTETIČNI PSIHOTOMIMETIKI

Sintetični psihotomimetiki predstavljajo estre benzojeve kisline ki vplivajo na človeški organizem enako kot atropin. V literaturi so sicer podrobno opisana delovanja ditrana in atropina. Domneva se, da tudi druge podobne snovi delujejo na organizem podobno. To so v glavnem kristalne snovi. Tako, na primer, če ditran in N-metil-3-piperidinbenzilol dospeta v organizem v količini od 5 do 15 mg, povzročita psihične motnje. V to skupino spadajo:

a) BZ - spojine tipa amionetil-estra benzojeve kisline. Te spojine sta prvič javno opisala Sternbach in Keizcher šele leta 1952.

Ena izmed spojin tega tipa - snov »BZ« je tudi v oborožitvi ZDA. To je brezbarvna kristalna snov z vreliščem 322 stop. C in tališčem 165 stop. C. Njena izrazito nizka izparljivost omogoča, da se uporablja le v obliki aerosola.

Snov »BZ« je slabo topljiva v vodi, medtem ko se v kislih vodnih raztopinah topi precej hitro. Dobro se topi tudi v halogenih derivatih ogljikovega vodika in v kloroformu, razstavlja pa se pod učinkom baznih raztopin.

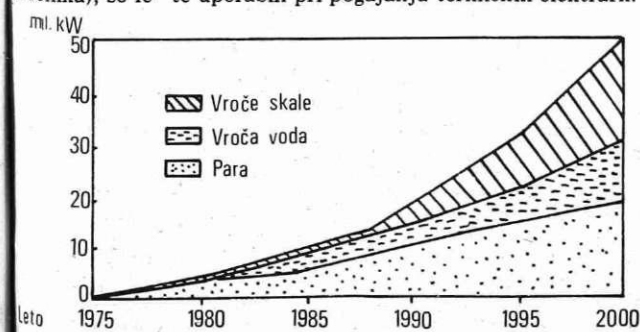
Po značaju toksičnega delovanja so snovi tipa »BZ« vojni strupi, ki delujejo na osrednji živčni sistem.

feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton — Tehnični feljton —

UPORABA GEOTERMIČNE ENERGIJE

Nekaj kilometrov pod žrelom vulkana ležijo velika nahajališča magme, ki ima temperaturo okoli 1.000 stopinj Celzija. Voda, ki prodira skozi zemeljske plasti, se ob dotiku, z magmo segreje in nato privre na zemeljsko površino kot dokaj segreta voda. Geotermični energetski viri (vodna para, vroča voda, vroče skale) lahko poganjajo električne generatorje.

S pomočjo vodne pare poganjajo turbine. S tem se med drugim ukvarja tudi več družb po svetu. Dokaj dobre rezultate so dosegli na Japonskem, v ZDA in Italiji. Na mestih, ki imajo precej geotermičnih energetskih virov, kot so Otake, Onuma in Onikobe (Japonska), Wairakei (Nova Zelandija) in Cerro Pireto (Mehika), so le-te uporabili pri pogajanju termičnih elektrarn.

V zadnjem času pa se v svetu precej ukvarjajo s tem, kako uporabiti energijo te vroče vode za gretje plinov in drugih snovi s nizkim vreliščem, ki bi jih lahko uporabili za proizvodnjo energije. V Sovjetski zvezi že obratujejo taka 500-kW elektrarna. Več, raziskujejo tudi možnost pridobivanja pare s pomočjo ogrevanja vode na vroče skale.

Danes je geotermična energija nedvomno zanimiva zato, ker predstavlja četrti vir energije, za hidroelektrično, termoelektrično in nuklearno energijo. In to predvsem ker je zaželen tista vrsta energije, ki čim manj onesnažuje okolje.

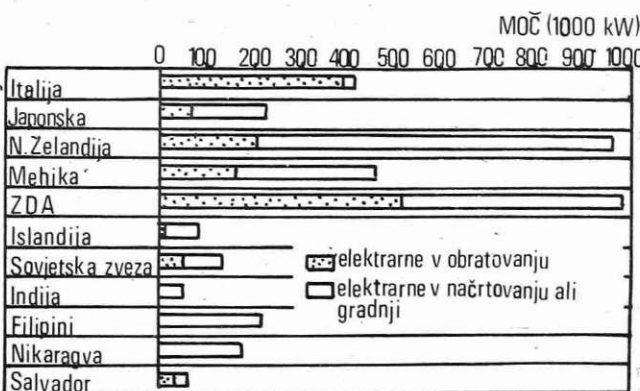
Na Japonskem so že sedaj mnenja, da je geotermična energija pravzaprav idealen vir električne energije. Največji razlog za to trditve je to, da je na Japonskem veliko številov vulkanov (10 % vseh vulkanov na svetu), cena nafte za termoelektrarne pa nenehno raste, prav tako so porasli tudi stroški za gradnjo hidroelektrarn.

Prav zato se na Japonskem veliko ukvarjajo s tem, kako na najboljši način izkoristiti geotermično in sončno energijo. Danes že obratujejo z geotermično energijo elektrarne z močjo 53.000 kW. Do leta 1985 naj bi ta številka narasla na 2.000.000 kW in do leta 2000 na 48.000.000 kW. Po predvidevanjih naj bi na Japonskem torej leta 2000 15 % potrebne električne energije pridobivali s pomočjo geotermične energije. Na sliki je razvidna uporaba (sedaj in v prihodnosti) vročih skal, vroče vode in pare, glede na moč v kW na Japonskem od leta 1975 do leta 2000.

Geotermično energijo so kot energetski vir prvič uporabili v mestu Larderello v Italiji leta 1904. Takrat so z njeno pomočjo poganjali generator z močjo 3/4 kW. Leta 1913 je moč tega sistema narasla na 250 kW in so z njim proizvajali električno energijo za razsvetljavo v neki tovarni.

Na Japonskem pa so leta 1924 izvedli poskus v elektrarni Heiji Tachikawa. Z geotermično energijo so poganjali generator z močjo enega kW. Leta 1966 pa je na Japonskem že obratovala prva elektrarna z močjo 20.000 kW, katere generatorje je poganjala geotermična energija. V letu 1967 je pričela obratovati še ena taka elektrarna z močjo 13.000 kW. V letu 1974 pa so zgradili še eno elektrarno z močjo 25.000 kW. Zdaj pa gradijo še dve taki elektrarni, vsaka z močjo 50.000 kW.

Za sedaj je geotermična energija zanimiva za države, ki leže na področjih s precejšnjo vulkansko aktivnostjo. To so vulkanska območja ob Pacifiku, Atlantskem oceanu in Sredozemskem morju, Vzhodni Afriki, Indoneziji in drugod. Na sliki je razvidna moč elektrarn, ki proizvajajo električno energijo s pomočjo geotermične energije, ki že obratujejo in moč

Slika 2

elektrarn, ki jih načrtujejo ali pa jih že gradijo v nekaterih državah, kjer je precejšnja vulkanska aktivnost.

Glede na to, da je pri iskanju geotermičnih nahajališč treba vrtati tudi do 2000 m globoko, razvijajo na Japonskem posebno tehnologijo. Za transportiranje vodne pare in vroče vode iz teh nahajališč uporabljajo cevovode. Pri tem pa so naleteli tudi na določene težave zaradi visokih temperatur in vplivov raznih korozijskih snovi. Zaradi tega pripravljajo razne nove vrste jekla, ki bi bile bolj odporne proti eroziji in koroziji.

S tem se največ ukvarjajo prav na Japonskem, kjer so ustanovili posebno družbo, ki se ukvarja z izkoriščanjem geotermične energije. V tej družbi sta tudi dve železarni. Ta družba, imenovana Nigorikawa, ima svoj raziskovalni center na otoku Hokaido. Tu raziskujejo med drugim tudi transportiranje geotermičnih energetskih virov in testiranje cevi za transport, ki jih proizvajajo iz jekla, izdelanega prav v ta namen.

IZVRŠEVANJE PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V MARCU IN PRVEM TROMESEČJU

TO	Skup. proizvodnja			Got. proizv. Tuja			Odprema tuja
	družb. pl.	izvrš.	%	družb. pl.	izvrš.	%	
Plavž	40.100	37.579,8	93,7				
Jeklarne	131.700	125.715,8	95,5				
— SM jeklo	83.300	78.450,7	94,2				
— El jeklo	48.400	47.265,1	97,7				
Livarne	475	460,5	96,9	150	267,7	178,5	267,7
Valj. Bela	111.520	109.671,8	98,3	18.310	16.596,3	90,6	17.715,3
— bluming	67.960	71.304,5	104,9	540	720,9	133,5	774,3
— štekel		29.550,5			7.415,1		7.520,0
— term. obd.	43.560	8.816,8	88,1	17.770	8.460,3	89,3	9.421,0
Valj. žice in prof.	34.300	37.973,5	110,7	3.740	5.524,8	147,7	5.062,4
— žive	28.070	31.036,7	110,6	3.120	5.472,0	175,4	5.009,6
— metal. menj.							
— profili	6.230	6.936,8	111,3		52,8		52,8
Valj. deb. ploč.	25.050	25.808,6	103,0	24.770	25.473,6	102,8	26.439,1
HL. valj. Bela	13.500	6.368,5	47,2	13.500	6.238,7	46,2	5.898,2
HL. valj. Jesenice	7.720	8.252,9	106,9	7.400	7.612,4	102,9	7.601,4
Žičarna	18.320	16.504,8	90,1	13.160	12.204,4	92,7	12.252,4
Profilarna	5.920	6.416,9	108,4	5.490	6.184,4	112,6	5.932,6
Vratni podboji	200	142,8	71,4	200	142,3	71,2	131,9
Jeklovlek	4.610	4.294,7	93,2	4.590	4.294,7	93,6	4.474,9
Elektrodni	4.490	4.621,3	102,9	4.470	4.604,2	103,0	4.384,0
Šamotna masa	1.272	1.090,9	85,8		567,5		567,5
Masa za Emono	250	67,2	26,9	250	67,2	26,9	67,2
Emona iz Zagreba				750			
Želblarna	3.185	3.030,2	95,1	3.180	3.025,6	95,1	3.018,6
ZELEZARNA	402.612	388.000	96,4	99.960	92.803,8	92,8	93.813,2

TOZD PLAVŽ

V prvem tromesečju smo proizvedli 51.140 ton aglomerata z vsebnostjo železa 55,3 % in porabo goriva 7,2 %.

Storilnost je znašala 33,3 ton/kv. meter in 24 ur.

Obratovanje je bilo sorazmerno dobro, vendar s prevelikim odstopanjem analiz tako kemične sestave kot, povezano s tem, bazicitete. Osnovna vzroka za to sta: netočne tehnice in nehomogenizirana ruda.

Pri povečanem odstotku aglomerata v vsipu od 65 na 82 % to nihanje neugodno vpliva na hod peči, kar je posebno opazno v zadnjem času.

V prvih treh mesecih smo proizvedli 37.579,8 tone grodja ali 2.520,2 tone pod družbenim planom. Pod planom smo zaradi nenormalnih dobav rud iz naših rudnikov in smo morali aglomerat v vsipu zvišati od 65 na 82 %.

Poraba vsipnega koksa je znašala 668,1 kg na tono grodja, kar je pod planom, ki je 670 kg/t grodja.

Z uporabo rude Tomašice so se pogoji dela bistveno spremenili, videti pa je, da se bodo še poslabšali.

RMK Zenica ne dovoli uvoza rude in dobavo iz Ljubije pogojuje s takšnim odnosom, ki ni sprejemljiv za tehnološke pogoje dela naših plavžev.

Lado Šketa

TOZD JEKLARNA

MARTINARNA

Družbeni plan proizvodnje SM — jekla za prve tri mesece letošnjega leta je bil 83.300 ton, s predpostavko, da bomo obratovali pretežno s petimi SM-pečmi. Zaradi premajhnih kapacitet valjarne bluming pa smo pretežno delali le s štirimi pečmi, zato postavljenege plana nismo dosegli. Izdelanega je bilo le 78.450 ton jekla, kar je za 4.850 ton ali 5,8 % manj, kot je predvideval družbeni plan SM-jeklarne za prvo tromesečje.

Alojz Kalan

ELEKTROJEKLARNA

V prvem tromesečju letošnjega leta smo izdelali 47.265 ton surovega jekla, medtem ko je bila planirana količina 48.400 ton. Manjkajočo količino jekla bodo nadoknadili predvidoma v mesecu aprilu. Povprečna proizvodnja v prvem tromesečju je znašala 568 ton/dan. Tudi poraba nekaterih dragih pomožnih materialov, kot grafitne elektrode, kokile, se je gibala v mejah planirane porabe. Vzdržnost peči se je nekoliko poslabšala, zaradi zahtevnejšega kvalitetskega programa. Na Lectromelt peči smo izdelovali pretežno dinamno jekla po licenci ARMCO, na ASEA peči nerjavna jekla.

Karel Ravnik

TOZD LIVARNA

V livarni je za tri mesece znašal plan 475 ton. Izdelanih pa je bilo 460,5 tone vseh ulitkov, oziroma 96,94 %.

Plan za zunanjo prodajo je bil 150 ton, prodano pa je bilo 267,7 tone ali 78,47 % prek plana.

Jože Osvald

TOZD VALJARNA BLUMING — ŠTEKEL

Valjarna bluming je nekoliko presegla družbeni plan skupne proizvodnje za prvo tromesečje, čeprav je v primerjavi z zastoji v letu 1976

obratovala nekoliko slabše. Leta 1976 je bilo skupnih zastojev na obratovalni čas 27,2 %, v obdobju januar—marec pa 27,8 %. K večji proizvodnji je pripomoglo obratovanje potisne peči. Ta je obratovala v januarju deset dni, v februarju 14 dni in v marcu 25 dni. Skupno je bilo v tem obdobju izvaljenih 20.608 ton domačih in tujih slabov.

Vzroki, da valjarna štekel ni dosegla niti pri skupni niti pri gotovi proizvodnji družbenega plana, so bili: pogoste okvare na samem valjarskem ograjenju in hladnem navijalju ter pomanjkanje vložka. Ker v tem obdobju nismo pravočasno dobili celotne količine od drugod, v družbenem planu predvidenih TVT za potrebe hladne valjarne Bela in Jesenice, smo primorani zniževati proizvodnjo TVT za linijo rezanja in delno tudi za Bronx škarje. Ko bi imeli v prvem četrtletju na razpolago dovolj vložka, bi se kljub težavam zaradi okvar tudi v valjarni štekel lahko približali skupni in gotovi proizvodnji, ki je bila predvidena z družbenim planom.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Valjarna žice je v tem obdobju obratovala dobro in je družbeni plan skupne ter gotove proizvodnje presegla. Kljub temu, da je bilo nekaj težav z dnem peči, je bilo skupnih zastojev samo 32,9 % na obratovalni čas. To je za 0,25 % manj kot v letu 1976.

Tudi valjarna profilov je v prvem četrtletju delala dobro in je planirano skupno proizvodnjo za 706 ton prekorajčila. Gotove proizvodnje tudi letos nismo planirali.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Ta valjarna je v obdobju januar—marec obratovala dobro in je z družbenim planom predvideno skupno in gotovo proizvodnjo presegla.

Avugst Karba

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Planirana proizvodnja HVT ja znašala 7.720 ton, od tega 7.260 ton za prodajo tujim naročnikom.

Dosežena proizvodnja znaša 8.252,5 tone ali 106,9 % in odpreda tujim naročnikom 7.551,5 tone ali 103,7 % družbenega plana. Proizvodnja vratnih podbojev se ni normalna, zato je manj dobav za predelavo in več za prodajo. Normalna preskrba hladne valjarne z naročili in vložkom je omogočila, da smo v tem obratu dosegli rekordne količine, posebno v mesecu marcu, ko smo presegli mesečno količino 3.000 ton. V marcu je znašala proizvodnja 3.173 ton.

TOZD ŽIČARNA

Planirana proizvodnja v prvem četrtletju je znašala 18.320 ton, od tega za prodajo 12.980 ton. Proizvodnja vlečene žice pa je dosegla v tem četrtletju 16.504,8 tone ali 90,09 % in odpreda 12.276,5 tone ali 94,6 % predvidene s planom.

Pomanjkanje žičarjev je povzročilo zmanjšanje proizvodnje za 600 ton, ostalo pa je povzročil premik v programu. Naročil za debelejšo dimenzije ni bilo v dovoljenih količinah, zato je proizvodni program premaknjen k tanjšim dimenzijam in s tem je bila tudi dosežena proiz-

vodnja nižja. Prodaja žice je večja od proizvodnje, ker smo imeli manjšo dobavo žice za nadaljnjo predelavo. Za želblarno smo del vlečene žice nabavili v inozemstvu.

TOZD PROFILARNA

Plan je predvideval v prvem četrtletju 5.920 ton skupne in 5.575 ton gotove proizvodnje. Dosegli smo pa 6.324,8 tone skupne in 6.016,7 tone blagovne proizvodnje. V skupni proizvodnji smo dosegli 106,8 % planirane, v blagovni pa celo 107,9 %. Blagovna proizvodnja je višja zaradi tega, ker ni še normalna proizvodnja vratnih podbojev.

Zadostna količina naročil in v okviru možnosti normalna preskrba z vložkom sta omogočila, da smo v tem letu ponovno dosegli mesečne proizvodne plane 2.000 ton.

TOZD VRATNI PODBOJI

Planirana količina vratnih podbojev je bila 200 ton, enako tudi prodaja na tržišču.

Dosegli smo 142,8 tone proizvodnje in 145,5 tone prodaje, tako smo dosegli 71,4 % proizvodnje in 72,8 % prodaje.

Dosežena je najvišja proizvodnja, odkar obratujemo, v primerjavi s prvim četrtletjem lanskega leta pa smo letos izdelali 60 % več, oziroma dosegli 159,9 % lanskeletne količine.

TOZD JEKLOVLEK

V tem obratu smo planirali 4.610 ton vseh izdelkov, enako tudi prodajo. Dosegli smo 4.294,6 tone ali 93,2 %, oziroma 4.357,9 tone ali 94,5 % planirane količine.

Niti v proizvodnji niti v prodaji nismo dosegli planiranih količin, zaradi pomanjkanja naročil, vložka in ljudi.

Zaradi izredno zahtevnega proizvodnega programa vlečenih jekel predhodni obrati ne sledijo zahtevam jeklovleka niti po količini niti po kvaliteti. Del vlečenja zmogljivosti še vedno ni izkoriščen zaradi pomanjkanja naročil, v zadnjem mesecu pa je izpad proizvodnje povzročilo tudi pomanjkanje ljudi.

TOZD ELEKTRODE

Planirali smo proizvodnjo 4.490 ton dodatnih materialov in enako prodajo. Dosegli smo 4.621,3 tone proizvodnje ali 102,9 % in 4.398,5 tone odpreda ali 98 %. V proizvodnji smo dosegli, oziroma presegli planirane količine, vendar smo pri odpredni na tržišče 2 % pod planirano količino. Za proizvodnjo prodaja zaostaja 4,9 %, zaradi neurejenih zadev okrog izvoza elektrod v ZSSR. Potrebni dokumenti kasnije, zato že izdelanih elektrod nismo mogli odpredati v marcu.

TOZD ŽELBLARNA

Planirana proizvodnja in prodaja v prvem četrtletju znašata 3.135 ton izdelkov iz žice.

Proizvedli pa smo 3.030,2 tone ali 95,1 % in odpredali 3.050,5 tone ali 95,8 % planirane količine. V želblarni ne dosegamo planiranih količin, zaradi pomanjkanja naročil za bodočo žico. Proizvodnja žičnikov presegla 100 % planirane količine, proizvodnja bodoče žice pa je samo v simboličnih količinah. Zaradi pomanjkanja naročil za bodočo žico izpade proizvodnja 200 ton, česar pa ni mogoče v celoti nadoknaditi pri proizvodnji žičnikov.

Franc Vičar

ŽIC — strojni mehanik

OSEBNI DOHODKI NAD PRIČAKOVANJI

(Nadaljevanje z 2. strani)

	Število plač.	Ure bo. odsot.	€	din na bolz. odsotnost
januar	1.171.243	67.660	5,78	1.311,796
februar	1.085.892	74.701	6,88	1.453,391
marec	1.146.903	91.226	7,95	1.774,887

Z izplačilom za mesec marec zaključujemo tudi prvo četrtletje letošnjega leta. Podatki nam kažejo, da smo izplačali za 8,3 % višje akontacije, kot pa je znašal osebni dohodek za leto 1976, medtem ko je razlika med zadnjim četrtletjem predhodnega in prvim četrtletjem tekočega leta le 2,7 %. Po ocenjenem gibanju življenjskih stroškov za mesec februar in marec in s tem tudi za vse četrtletje je realni osebni dohodek padel za tri odstotke. Lahko bi rekli upravičeno. Primerjava podatka, ki velja za vso Železarno, nam namreč kaže, da smo v letu 1976 kljub težavam uspeli, da odpredamo naročnikom 26,67 kg naših izdelkov na eno plačano uro, v prvem četrtletju pa se je ta številka ustavila na 25,72 kg/h ali na indeksu 96,44. Poleg navedenega je iz podrobnih podatkov, ki jih vsak mesec posredujemo odboru za dohodek in nagajevanje, kakor tudi vodstvu in samo-

upravnim organom v TOZD, razvidno, da so poleg razlik na nivoju Železarne tudi precejšnje razlike med posameznimi TOZD, ki so posledica izrazite razlike v številu ur, delno zaradi sobotnih dopustov. Medtem ko je večina od 23 TOZD dosegla višje osebne dohodeke in to od 33 do 449 din za osebo (teh je 20), pa so tri TOZD dosegle manjši. Pri teh izrazito odstopa TOZD Livarna, ki je ob splošnem povečanju števil plačanih ur za 12,5 svoje ure zmanjšala kar za 14,5, kar že samo po sebi v poprečju nanese okrog 300 din na zaposlenega.

Ker smo z nivojem osebnih dohodkov le še slabe tri odstotke izpod planiranega letnega povprečja, ni razumeti s kakršnokoli spremembo, da bi se bodo znani vsaj polletni rezultati. To pomeni, da bo naš osebni dohodek odvisen od sedanjih ostanin in od uspešnega ali neuspešnega dela.

PERSONALNE VESTI — MAREC

V mesecu marcu je sklenilo delovno razmerje 82 delavcev, 98 delavcem pa je delovno razmerje prenehalo.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI:

Franc Agreš — 1923 — elektro jeklarne, 27 let in pol v ŽJ, Anton Dolan — 1919 — sektor novogradenj, 40 let v ŽJ, Franc Dolinar — 1912 — profilna valjarna, 34 let in pol v ŽJ, Ludvik Noč — 1921 — valjarna Bela, 33 let v ŽJ, Alojz Skolč — 1918 — profilna valjarna, 30 let in pol v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI:

Hasan Hasanbegović — 1925 — profilna valjarna, 28 let v ŽJ, Alojz Petar — 1920 — transport, 19 let v ŽJ in Stefan Rus — 1920 — šamotarna, 30 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali zasluženi pokoj.

UMRLI:

Ferdinand Martinjak — 1931 — livarna, 27 let v ŽJ. Svojem nam je iskreno sožalje.

ODŠLI V JLA:

Ekrem Babič — 1957 — valjarna Bela, Peter Babič — 1958 — NH valjarna Bela, Fadil Bajrić — 1958 — plavž, Dragoljub Banković — 1956 — martinarna, Zijad Behaderović — 1956 — transport, Jakup Čamdžić — 1958 — elektro jeklarne, Janko Djekanović — 1958 — žičarna, Franjo Djeketa — 1954 — energetika, Janez Dobravec — 1957 — vzdrževanje, Cvetko Drole — 1958 — vzdrževanje, Osman Džafić — 1955 — OTK, Bojan Erjavšek — 1958 — kadrovski sektor, Janez Fartek — 1957 — hladna valjarna Bela, Drago Finžgar — 1951 — kadrovski sektor, Beno Gaser — 1953 — vzdrževanje, Meho Halkić — 1955 — transport, Čamil Hercegovac — 1956 — žičarna, Anton Horvat — 1958 — hladna valjarna, Daniel Horvat — 1954 — hladna valjarna, Emil Jakelj — 1957 — vzdrževanje, Husein Kadić — 1958 — valjarna 2400, Franc Kodras — 1956 — vzdrževanje, Rado Kokalj — 1958 — vzdrževanje, Matevž Korenč — 1958 — žičarna, Boris Koselj — 1957 — OTK, Branko Križnišnik — 1957 — vzdrževanje, Ivo Majcenović — 1958 — vzdrževanje, Anton Maretić — 1957 — valjarna Bela, Franc Markelj — 1958 — hladna valjarna Bela, Jože Mežik — 1957 — vzdrževanje, Kasim Nuhanović — 1957 — hladna valjarna Bela, Gojko Perić — 1955 — OTK, Sakib Redžić — 1958 — valjarna Bela, Mujo Rekić — 1952 — plavž, Ferdo Rotar — 1957 — hladna valjarna Bela, Vojko Rudolf — 1957 — strojne delavnice, Salko Sefaj — 1958 — strugarna valjev, Ferid Sinanović — 1957 — valjarna žice, Jože Šodja — 1958 — vzdrževanje, Jože Srpak — 1958 — strojne delavnice, Stanislav Seklić — 1957 — vzdrževanje, Anton Tavželj — 1958 — požarno varnostna služba, Martin Tkalič — 1957 — vzdrževanje, Anto Topić — 1958 — elektro jeklarne, Alojz Tratnjek — 1958 — strojne delavnice, Borut Urevc — 1956 — strojne delavnice, Juro Užar — 1954 — transport, Sadik Vehabović — 1957 — valjarna Bela, Boris Vrtačnik — 1958 — žičarna.

IZKLJUČENI SO BILI:

Milomir Ašanović — 1955 — elektro jeklarne, Mirko Brnada — 1955 — valjarna Bela, Meho Dervišević — 1950 — valjarna Bela, Branko Grad — 1948 — valjarna Bela, Radenko Lazić — 1952 — valjarna žice, Anton Omerić — 1958 — martinarna, Miloš Pečić — 1955 — martinarna, Branko Rajnar — 1958 — valjarna žice, Miladin Vesić — 1956 — valjarna žice.

RAZVOJ ZDRAVSTVENEGA VARSTVA DELAVCEV ŽELEZARNE JESENICE

V današnji številki pričenjamo z objavo fererativ, ki so jih imeli naši strokovni delavci na letošnjem sestanku eekcije za medicino dela slovenskega zdravniškega društva in društva medicinskih sester Slovenije ob sodelovanju instituta za medicino dela, prometa in športa, ki je bil 1. in 2. aprila letos na Jesenicah. Danes pričenjamo z referatom dr. Jožeta Jenstrla, ki je na sestanku predstavil razvoj varstva delavcev železarne Jesenice.

KRATEK ZGODOVINSKI OBRIJ JESENISKEGA ŽELEZARSTVA

Zgodovinski viri govorijo, da na Slovenskem že dve tisočletji in pol pridobivajo železo, na Jesenicah in v okolici pa nekaj nad šeststo let. Skoraj petsto let so plavžarji na Stari Savi, na Javorniku, v Mojstrani, v Bohinju, v Kropi in Železnikih topili železo iz rude domačih rudnikov pod Golico in Stolom ter na Jelovici. Tudi ogelje so pridobivali iz obširnih domačih gozdov. Tako izdelano jeklo in kovinarski izdelki so bili znani po takratni Evropi.

Napredek znanosti, energetike in tehnologije jeklarstva na začetku 19. stoletja je prinesel starim fužinam jeseniškega okoliša neizprosno zatoni. Zadnji stari plavž je ugasnil na Javorniku 1904. leta. Istočasno je prav ta napredek zahteval graditev novih tovarniških objektov in naprav, ki so od leta 1889–1891 prerasli v moderno jeseniško železarno industrijo. Takrat so zgradili martinarno, lahko in težko proglo, valjarne žice, žebeljarne, mehnično delavnice, kovačnico in še druge pomožne obrate. Te investicije, ki so bile zgrajene v glavnem s tujim kapitalom, so železarno za nekaj časa rešile težke gospodarske krize, ki je nastopila kmalu po združitvi Zoisovih obratov na Javorniku, v Mostah, v Bohinju, v Radovni, na Plavžu in rudnikih v Karavankah leta 1869 v KID (Kranjska industrijska družba), kateri so se leta 1873 pridružili tudi Ruardovi obrati na Stari Savi, v Mojstrani in pri Savskih jamah.

To krizno situacijo je sicer nekoliko ublažila iznajdba zrcalovine in feromangana, ki so ga pridobivali na Plavžu na Javorniku in ki so ga dobili prodajali daleč v svet. Feromangan — iznajdba jeseniškega jeklarja, je dobil diplomu in veliko kolajno leta 1873 na svetovni razstavi na Dunaju in enako leta 1876 na razstavi v Philadelphiji ob 100. obletnici ZDA. Kljub temu pa je bilo v tem času gospodarsko stanje tako težko, da je KID lahko delavcem izplačevala zaslužke samo dvakrat letno v obliki predujma. V glavnem e plačevala le s plačilnimi boni. Zato so delavci poskušali priti do svojih pravic s štrajkom, prvič leta 1891, drugič 1899, generalno stavko pa so organizirali leta 1904. Slednja je doživela uspeh in pomeni v zgodovini delavstva na Jesenicah začetek prebujanja razredne zavesti v boju za socialne in narodnostne pravice. Tudi leta po prvi svetovni vojni delavstvu na Jesenicah niso prinesla bistvenega izboljšanja socialnih in političnih pravic. Gospodarska kriza leta 1932 je globoko zarezala v socialni položaj delavcev. Zato so začeli leta 1935 s splošno stavko, s katero se je solidarizirala jeseniška in širša jugoslovanska javnost. Tudi ta stavka je uspela.

Zaradi vse večje potrebe po železu in jeklu v svetu in doma je začel leta 1937 ponovno obratovati na Jesenicah moderen plavž in leta 1940 še drugi. Druga svetovna vojna je tudi ed jeseniških železarjev zahtevala preko 400 smrtnih žrtev, med njimi jih je veliko padlo v boju z okupatorjem, bilo ustrujenih kot talci ali pa so pomrli v koncentracijskih taboriščih. Po vojni je Železarno prevzela ljudska oblast. Začela se je pot obnove in gospodarske rasti. Z velikimi napori sta bili zgrajeni in sta leta 1949 začeli obratovati elektropeč in valjarna 2400.

Leta 1950, 20. avgusta, je bila Železarna dana delavcem v upravljanje. Od takrat jo sami upravljajo, sami gradijo in sami koristijo sadove svojega dela. Z delom pa gradijo tudi sebe, svoj odnos do družbe in sveta. Pri tem pa niso nikoli pozabili na obnavljanje tovarne, na osvajanje znanosti in tehnologije. Načrtno so vlagali v njen razmah in razvili moderen raziskovalni oddelek, ki je poznan doma in v svetu. V tem času so bile stare naprave in obrati rekonstruirani z novimi. Uvedli so nove materiale in nove izdelke. Zgrajeni so bili moderna aglomeracija, dve sodobni elektropeči, kisikarna, valjarna bluming-štekla, valjarna žice, jeklovleki, in na zadnje nova hladna valjarna Bela, ki pomeni velik korak naprej pri predelavi jeseniškega jekla in predstavlja ponovni delovni uspeh in ponos železarjev.

RAZVOJ IN VLOGA BRATOVSKÉ SKLADNICE

Že od najstarejših časov je delavstvo družila tradicija solidarnosti in vzajemnosti. Rudarska in plavžarska dela so bila naporna in nevarna. Zato so se rudarji združevali v bratovščine, ki so zbolelim in ponesrečenim rudarjem pomagale. Ta pomoč

se je kasneje razširila na invalide in vdove. Iz teh bratovščin so se razvile bratovske skladnice, ki so v različnih krajih imele različna pravila.

Leta 1854. je splošni rudarski zakon takratnih avstrijskih dežel poenotil predpise za bratovske skladnice in zavezal lastnike rudnikov, da so morali sami ali z drugimi lastniki ustanovljati bratovske skladnice. Vanje so morali stopiti vsi delavci, delovodje in pazniki in tudi zanje prispevati. Tako so delavci Ruardovih podjetij na Savi, ki so bili združeni v posebno bratovsko skladnico in ki je bila ustanovljena leta 1860, plačevali po dva krajcarja od enega goldinarja zaslužka. Pri Zoisovih podjetjih pa je bila ustanovljena bratovska skladnica leta 1866. Njej pa so delavci plačevali po štiri krajcarje od enega zaslužkega goldinarja.

Splošni rudarski zakon je lastnike rudnikov in plavžev zelo nejasno zavezal, glede višine prispevkov za bratovske skladnice. Zato so se le-ti izmikali dolžnosti proti delavstvu, kar je imelo za posledico, da bratovske skladnice pogosto niso mogle izpolnjevati obveznosti in izplačevati dajatev, ki so delavcem pripadale v celoti.

V Zoisovih obratih na Javorniku je dobil zboleli delavec prvih 20 tednov boleznii po trideset krajcarjev hranarine na dan, če je delal že vsaj 7 dni. Za prve tri dni boleznii pa hranarine niso prejemale. Po tridesetih tednih boleznii pa so mu odmerili odpravnino ali zakonito preskrbo. Pravico do oskrbnine je imel oskrbovani delavec, ki je postal zaradi nesreče pri delu brez lastne krivde nezmožen za delo ali je po osmih letih postal nezmožen za delo. Višina oskrbnin je bila določena v šestih stopnjah.

Finančni položaj bratovske skladnice je bil praviloma slab, saj so lastniki podjetij le malo prispevali zanje, imeli pa so glavni vpliv na upravo bratovskih skladnic. Do 1890. leta delavci sploh niso bili zastopani v njej, zato so bili prispevki delavcev, ki jih je bilo malo, visoki, dajatev majhne, uprava pomanjkljiva.

Leta 1873. sta se združili Zoisova in Ruardova bratovska skladnica v bratovsko skladnico KID, ki je združila vse zdrave in za delo sposobne delavce od 15. do 45. leta starosti. Uradniki so lahko prostovoljno stopili v bratovsko skladnico. Njim so odmerili posebno vsoto prispevkov za preskrbnino. Pravico do pokojnine je dosegel delavec s 15 leti dela, če je postal nesposoben za delo. Skupna bratovska skladnica KID je nudila svojim članom brezplačno zdravljenje in zdravila, plačevala med boleznijo hranarino in v primeru nesposobnosti za delo ali odpravnino ali dodatno podporo. Prispevala je tudi k pogrebni stroškom, provizije vdovam in vzdrževalnino sirotam.

Leta 1889 je prineslo delavcem KID z novimi pravili bratovske skladnice na osnovi zakon z leta 1887 razširitev pravic in naslednje novosti:

1. Zakon je določil najnižjo hranarino in pokojnino.
2. Naložil je podjetju enake finančne obveznosti kot delavcem.
3. Predpisal je ločeno vodenje bolniškega in pokojninskega zavarovanja.
4. Ustanovil je centralni rezervni sklad.
5. Določil je, da na občnem zboru in v načelstvu pripadajo zavarovancem dve tretjini glasov, predstavnikom podjetja pa ena tretjina glasov.

Po tem zakonu oziroma pravilih so bili obvezno zavarovani vsi plavžarski in rudarski delavci, ki so plačevali od vsakega goldinarja zaslužka po 1,5 krajcarja prispevkov. Isto vsoto je moralo prispevati tudi podjetje. Vsa ta sredstva pa niso zadostovala za naraščajoče izdatke bratovske skladnice. Zato je bratovska skladnica, oziroma njena komisija leta 1892. izdelala sanacijski program, po katerem so delavci prispevali 8,5 % svojih mezd za kritje izgube KID pa enako naložene dolžnosti ni izvrševala, ampak je raje plačevala letni primanjkljaj, kar je bilo zanjo ceneje. Vsebinsko se pravila bratovske skladnice do prve svetovne vojne in med njo niso skoraj nič spremenila.

Leta 1923 je jeseniška bratovska skladnica odprla poleg bolniške in pokojninske tudi posebno blagajno za zavarovanje proti nezgodam, za katere je bilo delavstvo zavarovano že od leta 1914, kar je predstavljalo razširitev zavarovalne dolžnosti zakona iz leta 1887 in leta 1894 za rudarske in topilniške obrate.

Leta 1925 pomeni reorganizacijo bratovske skladnice v glavne in krajevne bratovske skladnice. Spore med bratovsko skladnico in zavarovanci je reševalo posebno razodišče rudarskega zavarovanja. Zastopstvo v upravnih organih bratovske skladnice je bilo še vedno parietetno. Za kritje dajatev in stroškov bolniške in pokojninske blagajne sta zavarovano članstvo in podjetje prispevala enak delež, nezgodno zavarovanje pa je plačevalo le podjetje. Ta način zbiranja sredstev je pomenil sanacijo bratovskih skladnic, ki so odlej skoraj vedno pokrivalo svoje obveznosti.

Od leta 1919. naprej so bili proti boleznim zavarovani tudi svojci delavcev, kar je pomenilo dodatno obremenitev za ambulantno in bolnišnično službo. Tako je bilo leta 1919 zavarovanih v KID 1861 članov in 2629 njihovih svojcev; deset let kasneje 1929 pa že 2416 članov in 3418 svojcev. Tega leta so se zdravili v ambulantni 3302 aktivna člana in 3097 svojcev ter v bolnici bratovske skladnice 908 aktivnih članov in 213 svojcev.

Bolnišnica bratovske skladnice je bila zgrajena v letih 1895/96 na Senožetih, na mestu, kjer stoji danes obratna ambulanta železarne Jesenice, s skromno kapaciteto 18 bolniških postelj. To število postelj se je zelo kmalu pokazalo kot nezadostno, še zlasti, odkar so se v njej zdravili zavarovani svojci delavcev. Zato se je upravni odbor bratovske skladnice odločil in v letu 1921 povečal bolnico s prizidkom ter preuredil takratno zgradbo v osem bolniških sob s 50 bolniškimi posteljami, v dve ordinaciji, kuhinjo, dva prostora za

upravo bratovske skladnice in dvo-sobno stanovanje.

Leta 1929 je bil zgrajen še en prizidek za potrebe povečane administracije in še ena soba za stanovanje zdravnikov. Tudi takšna bolnišnica ni mogla pokriti vseh potreb zavarovancev. V njej so se zdravili lažji kirurški, ginekološki, interni primeri ter porodnice. Vsi težji primeri so bili prepeljani v Ljubljano, še prej pa celo v Kandijo pri Novem mestu ali Celovec. Zato sta se upravni odbor bratovske skladnice in vodstvo KID odločila, da bosta zgradila novo, večjo in moderno bolnico na zahodnem delu Jesenic, in jo začela graditi leta 1939. Bolnica je bila ob prihodu okupatorja leta 1941 pod streho, nabavljena je bila že skoraj vsa notranja oprema. Dokončana je bila v letu 1948 in dana v uporabo vsem zavarovancem Jesenic in širše okolice.

Bratovsko skladnico je 1. 8. 1941 ukinitil okupator. Vse njeno premoženje je prevzela blagajna za socialno zavarovanje za zasedeno ozemlje Koroške in Kranjske s sedežem v Kranju, po osvoboditvi pa okrajni zavod za socialno zavarovanje v Radovljici.

RAZVOJ OBRATNE AMBULANTE ŽELEZARNE

»Stara bolnica« pa se je začela po letu 1948 poleg bolniškega stacionarja za delavce železarne postopoma razvijati v kurativno-preventivno zdravstveno ustanovo, najprej v sklopu zdravstvenega doma Radovljica, nato od leta 1957 kot samostojni zdravstveni zavod in od leta 1968 v sestavi združenega zdravstvenega doma Jesenice.

Povečano število zaposlenih delavcev v Železarni, nova zakonodaja, predvsem pa novi družbenopolitični odnosi v osvobodjeni domovini, so narokovali zdravstveni službi čedalje večjo skrb za zdravje delavcev — železarjev. Zato se je vodstvo železarne in obratne ambulante odločilo in v letu 1953/1954 nad vso stavbo zgradilo nadstropje, kjer so bile urejene nove bolniške sobe s 43 bolniškimi posteljami in vsemi potrebnimi prostori za bolniško osebje, v prtiličju pa so bile zgrajene tri ordinacije, laboratorij, prostori za rentgen, fizioterapijo, zobna ambulanta in operacijska soba.

Nova spoznanja o aktivnem zdravstvenem varstvu delavcev niso šla mimo obratne ambulante Železarne, saj je že leta 1958 uvedla preventivne preglede delavcev iz posameznih obratov ter vpeljala redne zdravniške preglede delovnih mest ter sanitarnih pogojev v Železarni. Ta dejavnost je prerasla leta 1966 v dispanzer za medicino dela, ki je dobil najprej svoje prostore v pritličju stavbe, po ukinitvi bolniškega oddelka leta 1967 pa v prvem nadstropju, kamor sta se leta 1968. preselila tudi socialno zdravstvena in del psihološke službe Železarne.

Širok razmah patologije, fiziologije in psihologije dela ter vse večje obveze kurativne službe (splošne in zobozdravstvene) so zahtevale od samoupravnih organov obratne ambulante Železarne ponovno funkcionalno preureditev stavbe, ki se je začela leta 1972 ter končala 1976. leta. Finančna sredstva za to rekonstrukcijo je v pretežni meri prispevala Železarna, del sredstev je namenil sklad za razvoj zdravstvene mreže na Gorenjskem, nekaj pa obratna ambulanta Železarne sama.

Usposobljene so štiri kurativne ambulante, dve zobni ordinaciji z zobotehničnim laboratorijem, operacijska soba, sodobno opremljeni laboratorij, rentgenski kabinet, okulišna temnica, centralna kartoteka, dve ordinaciji medicine dela s prostori in opremo za fiziologijo dela ter testirno čutil.

Leto	1970	1971	1972	1973	1974
Štev. varovancev »N«	6696	6665	6507	6560	6751
Štev. pregl. »S«	41507	42101	38128	40666	43829
Štev. pregl./1 varov.	6,2	6,3	5,9	6,2	6,2
Štev. storitev	17324	15836	12272	16397	13710
Štev. storitev/1 varov.	2,59	2,37	1,88	2,53	2,03
Pripada zdravnikov na »N« (če normativ 2200)	3,06	3,03	2,96	2,95	3,06
Pripada zdrav. na »S« (če norm. 10500 pregl./1.)	3,96	4,02	3,63	3,88	4,17
Minus zdravnikov na štev. pregledov	0,93	0,99	0,67	0,93	1,11

Sedanji kadrovski normativi, ki izhajajo le iz števila populacije in se ne ozirajo na določeno delo, sredstva za delo, surovine in materiale, s katerimi dela, ter okoliščine, v katerih dela ta populacija, nam pomanjkane zdravniškega kadra v obratnih ambulantah celo večajo. Namreč, delavci danes pri njih ne iščejo samo zdravja, oziroma pomoči pri bolezni, temveč imajo tudi različne druge zahteve v zvezi z njihovimi delovnimi mesti. In zdravnik mora ta delovna mesta poznati, poznati mora tehnologijo in delovne procese in ožjo ter širšo ekologijo in še kaj, sicer je njegovo delo manj uspešno. Nadalje postavljajo delavci v obratnih ambulantah zahteve v zvezi z njihovimi družinami, z navadami in svojimi razvadami in končno tudi z motivacijo do dela. Vsi ti problemi

Nadzidek nad laboratorijem in vhodom je izkoriščen za psihološko testirno, testirno živčno-mišične koordinacije in sobo za kliničnega psihologa. Del kleti pa je preurejen v klubske prostore, predavalnico in knjižnico.

Takšna funkcionalna rekonstrukcija omogoča danes zdravstvenim delavcem obratne ambulante Železarne, da lahko po najboljših močeh in z vso strokovno usposobljenostjo ter odgovornostjo nudijo uspešno zdravstveno pomoč in bdijo nad zdravstvenim stanjem delavcev Železarne.

IZVAJALCI ZDRAVSTVENEGA VARSTVA IN PROBLEMATIKA

Zdravniško službo je opravljala za rudnike v okolici Jesenic in fužine na Stari Savi in Javorniku ter kasneje za KID in Železarno od leta 1851 dalje cela vrsta zdravnikov.

Tega leta je prišel na Jesenice zdravnik Franc Ksaver Papež in prevzel službo rudniškega zdravnika za delavce, ki so bili zaposleni v Ruardovih in Zoisovih rudnikih in fužinah.

Leta 1869 ga je imenovala na novo ustanovljena KID za svojega tovarniškega zdravnika in je od leta 1873 dalje delal tudi kot zdravnik bratovske skladnice na Jesenicah do leta 1894. Za njim so se vrstili: dr. Recknagel, 1894–1899, doktor Boehm, 1899–1903, dr. Orestus v. Wolf, 1903–1912, dr. Viljem Schwab, 1912–1938, dr. Milan Čeh, 1938–1972.

Vsak od naštetih zdravnikov je zapustil za seboj globoke sledi v organizaciji, v strokovnem udejstvovanju, v ordinaciji ali v obratih Železarne, več ali manj pa tudi kot zdravnik-človek, ki je poskušal razumeti svoj čas in zdraviti bolezni, stisko in bedo okoli sebe. Vsak po svoje je bil pionir in graditelj, raziskovalec in vsakodnevni izvajalec zdravstvenega varstva, odvisno od trenutka, ki mu je bil dan na razpolago. Vseskozi pa so humano in etično stali ob strani tistih, ki so bili potrebni pomoči.

Znali so si tudi pridobiti sodelavce, jih vzgajati strokovno in z zgledom spodbujati k uspešnemu delu.

Dolga je vrsta zdravnikov, ki so delali poleg njih v stari bolnici in kasneje v obratni ambulanti Železarne. Prav vsi so se trudili po svojih strokovnih močeh in sposobnostih za uspešno delo in poslanstvo svoje zdravstvene ustanove. Naj navedem le nekatere: dr. Francišek Kogoj (1914–1936), dr. Jože Hafner (1939–1948), dr. Bartol Kržan (1936–1941), dr. Stanka Rosenstein, dr. Miloš in dr. Breda Setina, dr. Mirko Višnar, dr. Alojz Jenko, dr. Zora Vilman, dr. Franc Trampuš, dr. Majda Medvešek.

Danes skrbi 36 zdravstvenih delavcev TOZD Obratne ambulante Železarne za aktivno in pasivno zdravstveno varstvo 6237 delavcev, od tega 1321 žena Železarne, 137 delavcev Vatrostalne, 49 delavcev tehničnega biroja Jesenice ter 208 učencev in učiteljev metalurških šol na Jesenicah. Dispanzer za medicino dela obratne ambulante pa poleg naštetih nudi aktivno zdravstveno varstvo delavcem na za zdravje škodljivih delovnih mestih še 12 drugim OZD na Jesenicah in bližnji okolici, skupaj blizu 9000 delavcem.

Za tak obseg dela, ki je dogovorjen s službo za medicino dela ZZZ Jesenice, in sodeč po opravljenem delu v letih 1970–1974, obratni ambulanti Železarne kronično primanjkuje zdravniški kader.

Dinamika varovancev, pregledov, storitev in zdravnikov v obratni ambulanti Železarne v l. 1970–1974 nam to nazorno dokazuje:

Sodelavec v martinarni

RAZVOJ ZDRAVSTVENEGA VARSTVA DELAVCEV ŽELEZARNE JESENICE

(Nadaljevanje z 7. strani)

v prvih dneh ležanja izkristalizirala prava diagnoza ali pa je bil bolnik ozdravljen. Na drugi strani pa je imel štiri pomočnice za nego bolnega družinskega člana železarja, oziroma za otroke, stare nad tri leta, kar je plačevala Železarna. Zato je bila tudi bolniška odsotnost zaradi nege približno desetkrat manjša od današnje. Ne nazadnje mu je bil v pomoč tudi kontrolor bolnikov, ki je predstavljal prevesem nekakšno socialno tipalko na bolnikovem domu poleg nadzora. Vsega tega danes, razen analitika bolnikov, ki pa ima drugačne naloge, ni več in zdravnik sam odloča v petih ali desetih minutah o usodi bolniške odsotnosti. Ta čas je pri evidentnih primerih zadosten, pri dvomljivih pa prekratek. Zato se nam vrti skozi ordinacije precejšen krog bolnikov, ki navajajo različne bolezenske simptome, dokaza za bolezen in tudi za zdravje pa ni, kar postaja pereč problem zdravstvene službe železarne.

Pomanjkanja zdravnikov se TOZD Obratna ambulanta Železarne tudi v letih 1974–1976 ni otresla. Šele letos se obetajo za kurativno delo v ambulantah boljši časi s prihodom dveh stazistov, ki jim zagotavlja OD naša TOZD. Prav tako obratna ambulanta Železarne od leta 1975 dalje štipendira na medicinski fakulteti dva študenta medicine. Poleg tega ima na specializaciji iz medicine dela od leta 1976 zdravnik, za katerega prispeva polovico stroškov železarne.

Sedaj delajo v kurativnih ambulantah trije zdravniki splošne medicine, od tega eden honorarno, in v dveh zobnih ambulantah dva zobna terapevta. V dispanzerju za medicino dela pa delata dva specialista za medicino dela.

Zdravniki in specialista obratne ambulante Železarne najtesneje sodelujejo s psihološko službo Železarne, še zlasti pa je utečeno sodelovanje med kliničnim psihologom in dispanzerjem za medicino dela pri sprejemnem postopku in pri ocenah o preostali zmožnosti za delo delavcev za invalidsko komisijo.

Rezultate klinične fiziologije socialnozdravstvene službe Železarne vključuje dispanzer v svoje diagnoze in upošteva pri svojih odločitvah.

Prav tako si danes zdravnik ne more zamisliti svojega dela v obratni ambulanti in v dispanzerju za medicino dela brez sodelovanja socialnih delavcev Železarne, ki mu pogosto odpirajo nove vidike pri spoznavanju, obravnavanju in zdravljenju številnih boleznih in bolezenskih stanj.

Vsi se tudi zavedamo, da zdravstveno varstvo železarjev ne more biti uspešno brez tehničnega varstva, ki ima v železarni Jesenice že dolgo tradicijo in uspešno prehojeno pot. Vsaka še boljša oblika sodelovanja med službo za varstvo pri delu in obratno ambulanto lahko le izboljša kompleksno zdravstveno varstvo delavcev.

In ne nazadnje: zdravstveno varstvo, kakršnega danes železar že ima in kakršnega naj bi imel v bodoče, je lahko samo plod sodelovanja vseh dosedaj naštetih dejavnosti in služb, specialističnih služb ZD Jesenice in bolnice Jesenice ter bolnišničnih oddelkov jeseniške bolnice ter Kliničnega centra v Ljubljani. Na teh relacijah pa včasih nastajajo konflikti in težave, ki izhajajo iz doktriranih razlogov in iz nepoznavanja dela in delovnih mest v železarni, ter neustrezne delitve dela med omenjenimi zdravstvenimi ustanovami, kar ima za posledico preobilo dela na eni strani, na drugi pa neustrezno, nemikavno delo, ki zdravnika tudi manj zadovoljuje. To pa je že širši problem in zahteva tudi širše obravnavanje in ne le poznavanje problema.

SEDANJE STANJE

V obratni ambulanti opravljajo zdravniki prve in ponovne preglede obolelih in poškodovanih delavcev Železarne ter delovnih organizacij, ki so se razvile v železarni ali ob njej.

Delo zadnjih nekaj let nazorno opisuje poročilo zdravstveni službi v občini Jesenice v letih od 1972 do 1975. Poročilo ugotavlja, da so bolniki, ki nimajo obratnih ambulant in se zdravijo v splošnih ambulantah, v poprečju odsotni z dela dalj časa, da predstavljajo obratne ambulante pomembno koristnost zdravstvenega varstva aktivnih zavarovancev in znatno prispevajo k splošni koristi delovnih organizacij.

Leto	mesto zdravljenja	število primerov	odstotni štev. dni	povprečna doba odsotnosti z dela
1971	splošne ambulate	5.567	120.328	21,62
1972		6.086	125.704	20,65
1973		6.385	128.810	20,37
1974		7.136	162.070	22,71
1975		7.612	170.794	22,44
			porast 142 %	
1971	obratne ambul. ŽJ	7.196	104.937	14,58
1972		7.387	94.326	12,76
1973		8.131	107.928	13,15
1974		8.707	125.416	14,40
1975		10.898	146.531	13,45
			porast 139 %	

Razlogov za takšno stanje je več: 1. Že samo poročilo v nadaljevanju navaja odnos med prvimi in ponovnimi zdravniškimi pregledi v obratni ambulanti in splošnih ambulantah občine Jesenice:

Leto	obr. ambul.	spl. ambul.
1971	1:1,67	1:1,57
1972	1:1,48	1:1,42
1973	1:1,58	1:1,25
1974	1:1,81	1:1,11
1975	1:1,99	1:1,11

Znano je, da je strokovno najbolj ustrezen ta odnos 1:2,00, saj to omogoča spremljanje zdravstvenega stanja bolnika, sprotne ukrepanje in boljši nadzor.

2. Leta 1971 je bila imenovana na predlog obratne ambulante Železar-

ne preko centralnega delavskega sveta Železarne strokovna komisija, ki jo sestavljajo internist, ginekolog, medicinskega dela in splošni zdravnik, z nalogo, da vsak teden pregleda bolniški stalež in pomaga lečečemu zdravniku s strokovnimi nasveti.

3. Zdravniki obratne ambulante Železarne in dispanzerja se stalno seznanjajo z delovnimi mesti in tehnologijo Železarne, kar jim pomaga pri presoji začasnih nezmoglosti za delo.

4. Uspešno se razvija sodelovanje z invalidsko komisijo, ki tako rešuje primere bolj ažurno in uspešno.

Gibanje bolezenske odsotnosti v železarni v letih od 1971–1976 nam pokaže sledeča tabela:

	Odstotek bolezenske odsotnosti					
	1976	1975	1974	1973	1972	1971
Odsotnost zaradi boleznih						
nezgod in nege	5,09	6,29	5,49	5,13	4,52	4,92
od tega: do 30 dni	3,14	3,86	3,17	3,09	2,71	2,95
nad 30 dni	1,95	2,43	2,52	2,04	1,81	1,97
porodniški dopust I. 0,42						
II. 0,44	0,86	0,74	0,63	0,71	0,63	0,57
od tega: do 30 dni	5,95	7,03	6,12	5,84	5,15	5,49
nad 30 dni	3,14	3,86	3,17	3,09	2,71	2,95
nad 30 dni	2,81	3,17	2,95	2,75	2,44	2,54

Največji porast bolezenske odsotnosti v teh letih je opaziti v kategoriji do 30 dni, kar plačuje delovna organizacija. Tudi ostale kategorije nad 30 dni in porodniški dopust kažejo, razen leta 1976, trend naraščanja. Vzroki za to so kompleksni

in so del naše bitke z vsakdanjostjo. Reševanje le-teh pa pogostokrat izven zdravstvene službe in je zdravstvena služba le registrator pojavnosti.

Vzroki bolezenske odsotnosti v letih 1972–1975:

Leto 1972	81494 bolniških dni	5,15 %
Leto 1973	109321 bolniških dni	5,84 %
Leto 1974	113625 bolniških dni	6,12 %
Leto 1975	116682 bolniških dni	6,93 %

Leto 1972

1. porodniški dopust in obolenja spolovil
2. nezgode doma
3. obolenja kosti, sklepov in mišic
4. obratne nezgode
5. obolenja dihalnega sistema
6. obolenja prebavnega sistema
7. obolenja srca in ožilja
8. nega svojcev, spremstvo, pregledi

– 13796 dni	– 16,9 %
– 12403 dni	– 15,3 %
– 9941 dni	– 12,2 %
– 8974 dni	– 11,0 %
– 6504 dni	– 8,0 %
– 5655 dni	– 6,9 %
– 3454 dni	– 4,4 %
– 2758 dni	– 3,4 %

Leto 1973

1. porodniški dopust in obolenja spolovil
2. nezgode doma
3. obolenja kosti, sklepov in mišic
4. obratne nezgode
5. obolenja dihalnih organov
6. prebavna obolenja
7. nega svojcev, spremstvo, pregledi

– 27448 dni	– 25,1 %
– 16181 dni	– 14,8 %
– 14432 dni	– 13,2 %
– 9036 dni	– 8,2 %
– 7459 dni	– 6,8 %
– 6175 dni	– 5,6 %
– 5045 dni	– 4,6 %

Leto 1974

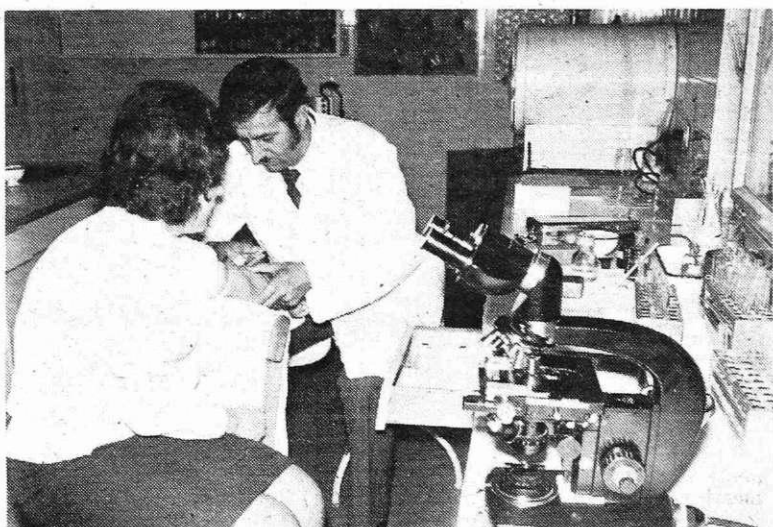
1. porodniški dopust in obolenja spolovil
2. obolenja kosti, sklepov in mišic
3. nezgode doma
4. obratne nezgode
5. obolenja dihal
6. obolenja prebavil
7. nega svojcev, pregledi, spremstvo

– 22185 dni	– 19,6 %
– 16521 dni	– 14,6 %
– 13041 dni	– 11,6 %
– 10130 dni	– 9,0 %
– 8541 dni	– 7,5 %
– 7031 dni	– 6,2 %
– 5993 dni	– 5,3 %

Leto 1975

1. porodniški dopust in obolenja spolovil
2. nezgode doma
3. obolenja kosti, mišic in sklepov
4. obratne nezgode
5. obolenja dihal
6. nega svojcev, spremstvo, pregledi

– 24321 dni	– 20,9 %
– 18230 dni	– 15,6 %
– 17140 dni	– 14,7 %
– 11100 dni	– 9,5 %
– 10800 dni	– 9,3 %
– 6400 dni	– 5,5 %

Laboratorij obratne ambulante Železarne

Največ izostalih delovnih dni v teh letih odpade na porodniški dopust, komplikacije nosečnosti in obolenja ženskih spolnih organov. V železarni je zaposlenih nad 20 % žena, ki so v glavnem skoraj vse v fertilni dobi. Konstantno mesto imajo v prikaznem rangi obolenja dihal, obratne nezgode, ki sicer nekoliko upadajo, kosti in sklepov ter nezgode doma. Najbolj opazna pa se dviga število izostankov zaradi nega svojcev, spremstva in pregledov.

V dispanzerju za medicino dela delata od leta 1973 dva specialista za medicino dela. Opravljata preglede pred nastopom službe, periodične, sistematske in preglede po daljši bolezenski odsotnosti ter konziliarne preglede na zahtevo lečečih zdravnikov. Od leta 1976 dalje pa opravljata tudi preglede za soferje in poklicne soferje.

Od leta 1971–1975 je bilo v dispanzerju opravljeno sledeče delo:

Leto	1971	1972	1973	1974	1975
Predhodni pregledi	1392	1451	1214	1057	1094
Sistematski pregledi	373	561	109	143	55
Periodični pregledi	1382	1138	2723	2929	3059
Konziliarni pregledi	35	29	16	37	55
Ginekološki pregledi		552			722

Železarski globus

ZDA

V mestu Burus Harbor (zvezna država Indiana) je pričela obratovati kisikarna, ki jo smatrajo kot največjo na svetu. Dnevno lahko proizvede 2.000 ton kisika, ki ga dobavljajo raznim železarnam v bližini za njihove tehnološke potrebe.

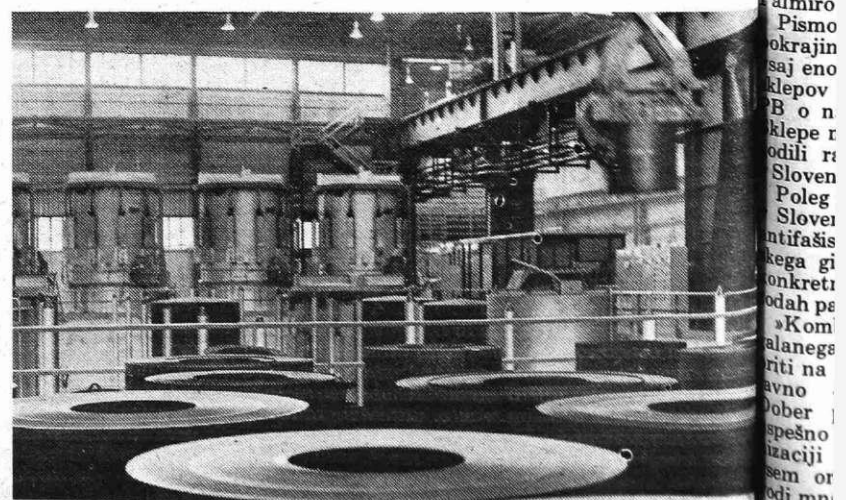
VENEZUELA

Letos, v drugi polovici januarja, je pričela v železarni, ki pripada družbi Orinoco, obratovati nova naprava za proizvodnjo železove gobe po Midrex postopku. Njena letna proizvodna zmogljivost je 400.000 ton. To je že šesta naprava za proizvodnjo železove gobe v Južni Ameriki, ki uporablja Midrex postopek.

BRAZILIJA

Prva naprava za proizvodnjo železove gobe po postopku Midrex je pričela obratovati v tej državi ob koncu leta 1976 v železarni Gunabara, 70 km jugozahodno od Rio de Janeira v bližini mesta Santa Cruz. Njena letna proizvodna zmogljivost je 360.000 ton železove gobe. Tehnološka posebnost te železarne je v tem, da železovo gobo, ki pride iz Midrex naprave ogreva na okoli 800 stop. Celzija, takoj transportirajo v bližnjo elektro jeklarno in jo še vročo založijo. S tem postopkom prihranijo pri električni energiji, ki je potrebna za ogrevanje in taljenje vložka v električni peči.

Iz tabele je razvidno, da predhodni pregledi kažejo trend upadanja, oziroma umiranja. Število sistematskih pregledov prav tako pada iz leta v leto. Nasprotno pa kaže število ciljanih, periodičnih pregledov očiten porast. Občasni sistematski ginekološki pregledi žena, ki jih opravlja konziliarni ginekolog, so namenjeni predvsem delavkam, ki iz različnih vzrokov ne obiskujejo redno ginekološkega dispanzerja v zdravstvenem domu Jesenice. Rezultate pregledov dispanzer posreduje z osebnim obvestilom vsakemu pregledanemu delavcu posebej,

Zvonaste peči v hladni, valjarni Belp

spričevalo o zmožnosti za delo pa tudi obratu, v katerem dela.

Zdravniki v kurativnih ambulantah imajo vsak čas na razpolago kartoteke dispanzerja in obratno, specialista za medicino dela pri svojih ocenah in ugotovitvah uporabljata rezultate iz kurativnih kartotek. Ta način dela in komuniciranja blago administriranje in lajša delo obeh, več manipuliramo s kartotekami zato, da bi manj s pacientom.

INTEGRACIJE V ZDRAVSTVU GORENJSKE

Iskanje najboljših poti in najuspešnejšega delovanja zdravstvene službe na Gorenjskem je narekovalo že nekajkratne organizacijske spremembe in oblike zdravstvenih enot in ustanov.

Tako je bila obratna ambulanta Železarne od leta 1948 do leta 1957 v sklopu okrajnega zdravstvenega doma v Radovljici in je delovala kot zdravstvena delovna enota znotraj njega. Z zakonom o obratnih ambulantah je postala obratna ambulanta Železarne samostojna zdravstvena ustanova z nalogami in pristojnostmi, ki jih ji je dajal omenjeni zakon. Čez deset let, leta 1967, se je ponovno začel proces integracije zdravstvenih ustanov na zgoraj omenjen koncu Gorenjske. Združili so se zdravstveni dom Jesenice, zdravstveni dom Bled–Radovljica, zdravstvena postaja Bohinj in obratna ambulanta Železarne v združenji zdravstveni dom Jesenice z utemeljitvijo, da je potrebna boljša strokovna povezava med enotami osnovne zdravstvene službe v obeh občinah. Drugi argument, ki je predvideval pocenitev zdravstvene službe, ekonomsko ni vzdržal kritike, ker je pocenitev v zdravstvu običajno večjih potrebah in zahtevah le relativna, se pravi, večji obseg dela in z boljšimi kadri za isto vsoto ali več denarja.

Pred nami je predlog za novo integracijo. Integrirala naj bi se regijsko osnovna zdravstvena služba, vse bolnišnične ustanove regije in vse lekarne Gorenjske. Ta integracija se ustvarja počasi in oprežno, mogoče je prepočasno, saj bo ta počasnost pri nekaterih lahko zbudila sum in nezaupanje v upravičenosti akcije, ki je na vidiku. Zdravstveni delavci Gorenjske se se že izrekli o njej, treba jo je ob podpori družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih institucij resnih skupnosti izpeljati.

ZAKLJUČEK

Zdravstveno varstvo delavcev v železarni Železarne se je razvijalo vzporedno z razvojem proizvodnih sil, družbenih in politično ekonomskih odnosov in bilo pogosto pravzaprav zrcalo le-teh. Hodilo je podobno revolucionarno pot, doživljalo podobne padce in vzpone kot jo je hodila napredna misel. To pot je bila na Jesenicah zaradi posebnega geografskega položaja in križanja različnih interesov ter tuji narodnostnih vplivov v določenem zgodovinskem trenutku še posebno težka. Predstavljala je različne preizkušnje tako uporabnikov zdravstvenega varstva kot tudi zdravstvenemu delavcu, ki pa stala bila po interesih vedno blizu. To je pokazala preteklost, to dokazuje sedanjost, ko je z zmago naprednih sil nad zaostalostjo ter samoupravljanja nad izkoriščanjem dodelila zdravstveni službi pravo mesto in vlogo pri ohranjanju in krepitev zdravja delovnega človeka in občine.

Literatura:

Ivan Mohorič: Dva tisoč let železarstva na Gorenjskem (1969, 1970).
Jeklo in Ljudje (1968): Joža Hafner.
Naša bolnica.
Nova proizvodnja, letnik V. št. 3–1954.
Miloš Magolič: Sto let železarne na Jesenicah (1968).
Dr. Borut Rus: Poročilo o zdravstveni službi na področju občine Jesenice za leto 1971–1975.
Dr. Milan Čeh: Poročilo za l. 1973 o opravljanju zdravniške službe pri bratovskih skladnicah.
Tovarniški vestnik 1937–1941.

USTANOVNI KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE NA ČEBINAH

Ob 40-letnici ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, ki je bil v noči od 17. na 18. april 1937 v Barličevi hiši na Čebinah, objavljamo prispevek Vencelja Perka, ki je takrat kot delegat zastopal jeseniške komuniste na kongresu in bil izvoljen v centralni komite KPS.

Ustanovitev KPS v okviru KP Jugoslavije pomeni začetek novega obdobja ne samo v zgodovini našega delavskega gibanja, ampak v zgodovini slovenskega naroda. Delavski razred Slovenije je napravil tisti velik odločilni korak, ki mu je omogočil prevzem odgovornosti za usodo vsega naroda in za njegov nadaljnji razvoj.

Sklep o ustanovitvi KPS je bil sprejet na četrti pokrajinski partijski konferenci KPJ decembra 1934 v Ljubljani. Konferenca je bila v času, ko je bila partija močno oslabiljena zaradi notranjih frakcijskih bojev, ko je partija v Sloveniji še pomladitvijo vodstvenih kadrov in z vključevanjem novih sil že začela svoj preporod. Za novo orientacijo partije pa so bili pomembni tudi tevhali sklepi te konference, glede sredstev razrednega boja v tem obdobju s pomočjo stavk in množičnih gibanj (zborovanja, demonstracije in shodi), za uresničevanje neposrednih zahtev in z razvijanjem dnevnih ekonomskih bojev v velika politična gibanja in stavke ter razvijanje le-teh iz posameznih podjetij, vasi in krajev na celotne industrijske panoge in področja.

Za pripravljanje odločilnih bojev za oblast delavskega razreda pa je konferenca podčrtala predvsem potrebo, da se komunisti in komunistična organizacija postavijo v interes predelave delovnega ljudstva, in sicer:

- pri borbi za izplačevanje, proti znižanju in za povišanje mezd;
- pri skupnih akcijah vsega proletariata proti poslabšanju socialnega zavarovanja delavcev in za takojšnjo pomoč brezposelnim na račun države in podjetnikov;
- pri borbi celih vasi proti izselitvi in prisilnemu izterjevanju delavkov in dolgoletni proti kuluku;
- pri borbi proti vsem oblikam nacionalnega zatiranja;
- pri borbah za pravice političnih obojencev in njihov amnestije;
- pri borbi za ukinitev zakona o zaščiti države, za svobodo tiska in pravice organizacij;
- pri borbi za uresničevanje akcijske skupnosti delavskega razreda in avtonomnosti delavskih sindikalnih organizacij na osnovi razrednega boja.

V pripravi na ustanovni kongres KPS je bilo pomembno tudi pismo, ki ga je Kominterni naslovila na pokrajinske komiteje za Slovenijo in katerim je med drugim rečeno, da ni nobenih razlogov za odlaganje kongresa:

»B meni, da mora PK izdelati dokument kot projekt sklepa ustanovnega kongresa KP Slovenije. Ni nobenih razlogov za to, da bi kongres odlagali. PB smatra, da mora biti kongres najkasneje do časa, ki vam ga bo Anton ustno sporočil.«

Pismo je obširno govorilo tudi o uresničevanju sklepov VII. kongresa Kominterni, ki naj bi pomenil preomnico v delu komunističnih partij na svetu. Na tem kongresu je bila pred komunistično partijo postavljena kot osnovna naloga ustanovitve široke ljudske fronte v boju proti fašizmu. O tem je imel referat Dimitrov, referat »Naloga Kominterni zvezi s pripravi imperialistov na novo svetovno vojno« pa je pripravil Almiro Togliatti-Ercoli.

Pismo Kominterni je naročilo pokrajinskemu komiteju, da mora naj eno sejo posvetiti obravnavanju sklepov VII. kongresa KI in sklepov »B« nalogah partije po kongresu. Sklepe naj bi konkretizirali in prilagodili razmeram in stanju gibanja v Sloveniji.

Poleg navodil o tem, kako je treba v Sloveniji krepiti slovensko fronto antifašističnih sil in enotnost delavskega gibanja, so bili v pismu tudi konkretni napotki o oblikah in meddelah partijskega dela:

»Kombinacija legalnega in nelegalnega dela. Komunisti morajo biti na površini in vse bolj delovati vno - legalno in pollegalno. Obe partije ni samo tisti, ki pšeno dela v zakonspirirani organizaciji ali komiteju, temveč predvsem oni, ki v legalni organizaciji ali množice, vpliva nanje in ki v tej organizaciji uresničuje politiko partije.

Krepitev partijskih organizacij. Predvsem je treba konsolidirati ljubljansko partijsko organizacijo. V najkrajšem času je potrebno ustanoviti celice v naslednjih krajih: Litiji (tekstilna tovarna), Kamniku (tovarna smodnika), Domžalah (tovarna klobukov), Kranju (tekstilne tovarne), Storah (železarna in rudnik) itd.

Stari in novi aktiv. Starejši tovariši imajo, četudi so bili leta in leta odtrgani od aktivnega partijskega dela, ogromne politične izkušnje, ki jih ne smemo odvreči in prezreti. Mladi aktiv ima polno poleta in energije, s katero mora »okužiti« starejše tovariše. Eni druge morajo dopolnjevati, namesto da se prepirajo. Stapljanje starega in novega aktiva mora biti temeljni kamen naše politike kadrov.

Na koncu pisma je tudi napotek, kakršen naj bo dokument ustanovnega kongresa KPS.

»Dokument mora biti napisan v enostavnem, jedrnatem in jasnem slovenskem jeziku. Pri tem uporabite ljudske pregovore, izreke in dokaze, ki so delavskemu razredu in drugim delovnim ljudem dostopni in razumljivi.«

Sklepi IV. partijske konference in VII. kongresa Kominterni so imeli močan vpliv tudi na naše delo, saj so bili odraz težnj širokih delavskih množic, posebno pa odraz borbene razpoloženja naprednih delavcev v industrijskih središčih.

Za lažje razumevanje, v kakšnem političnem vzdušju in kakšnih razmerah je ustanovni kongres potekal, je potrebno, da na kratko omenim nekatera bistvena dogajanja na Jesenicah v času priprave na kongres.

To je potrebno tudi zato, ker je naše poročilo na kongresu izzvalo živahno razpravo in dileme. Po zakonu o zaščiti države, posebej za komuniste, in po šestojanuarski diktaturi 1929. leta pa je bilo nasplošno prepovedano politično združevanje delavcev v njihovih organizacijah. Omejena je bila svoboda govora in zborovanja, oblast pa je brezobzirno preganjala vse napredne delavce.

Delavske strokovne (sindikalne) organizacije, ki so bile takrat edina legalna oblika organizirane borbe delavskega razreda, je notranje razjedala ideološka razdrobljenost, njihovo udarno moč pa je slabil skrajni oportunizem nekaterih vodstev teh organizacij. Podjetja so brezobzirno izkoriščala delavce in kršila njihove že pridobljene pravice, samovoljno diktirala pogoje delovnih odnosov in ignorirala zakonite predstavnike delavcev.

Tako stanje je vladalo tudi na Jesenicah. Spori za kolektivno pogodbo, neurejena razmerja, samovoljno tolmačenje kolektivne pogodbe in diktirane akordne tarife, zniževanje mezd kljub porastu življenjskih stroškov so bili predmet naših stalnih spopadov s podjetjem. Nove delavce je podjetje sprejemalo pretežno iz vrst režimskih strank, medtem ko predlogov zaupnikov o sprejemu delavcev niso upoštevali.

Posebno oster odnos pa je podjetje imelo do pristašev marksističnih delavskih organizacij, ki so bili vsa leta nosilci borbene akcije jeseniških kovinarjev. Ti so bili prvi na listi kaznovanih, premeščanih na slabša delovna mesta, pa tudi prvi pri odpustih iz tovarne. Posledice delovanja očetov pa so občutili tudi njihovi sinovi in hčere, ki jih je KID le težko in skrajno nerada zaposlila v svojih tovarnah na Jesenicah, na Javorniku in na Blejski Dobravi.

Take so bile razmere, na katere je ilegalna partijska organizacija na Jesenicah naslonila svoj boj in tako uresničevala tudi sklepe IV. partijske konference CK KPJ, ki je bila 25. decembra 1934 na domu matere slovenskega revolucionarja in marksističnega publicista Borisa Zihlerla, ki se je takrat nahajal v zaporu. Prav tako so se jeseniški komunisti naslanjali na izkušnje, ki so jih deloma omenjala že poročila na konferenci Pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo septembra 1934 v Goricanah pri Medvodah, na kateri je bil prisoten tudi tovariš Tito. Te

konference sta se udeležila kot delegata jeseniške krajevne in okrožne partijske organizacije Albin Pibernik in Jože Azman iz Nomenja, po vsej verjetnosti pa je bil prisoten tudi učitelj Stanko Zagar z Dobrave pri Kropi, ki je podobno kakor še nekateri drugi člani jeseniškega okrožja (Tone Cufar, Albin Pibernik in šenčurski rojak Janez Mlakar) deloval tudi v kranjskem partijskem okrožju.

Kaj in o čem so poročali na tej konferenci jeseniški delegati, tega ni mogoče dobesedno obnoviti, ker je zapisnik s te konference odkril in zaplenila ljubljanska policija. Ohranjeni pa sta obe poročili Borisa Kidriča »O organizacijskem položaju, delu, napakah in nalogah pokrajinske organizacije komunistične stranke v Sloveniji« in »O delu pokrajinske organizacije komunistične stranke po sindikalni liniji v Sloveniji« ter poročilo Edvarda Kardelja »Naloge pokrajinske organizacije Komunistične stranke Jugoslavije v Sloveniji glede kmečkega in nacionalnega vprašanja«. Ohranjeno gradivo s te konference je leta 1974 izšlo kot Teoretična priloga Komunistu. Zato bi se omejil samo na nekatera pojasnila tistih stavkov, v katerih so poročila referentov omenjala Jesenice in jeseniško partijsko organizacijo. Že prvo Kidričevo poročilo omenja v odstavku »NASTOPILE SO MNOŽIČNE PROVALE« Jesenice:

»Pričele so se s »provalo« primorskih emigrantov, ki so bili nekaj časa jedro ljubljanske mestne organizacije, nato je sledil veliko težji udarec, notranjska »provala«, ki je popolnoma odtrgala ngrnarsko organizacijo od stranke vse do danes. Sledila je celjska in z njo v zvezi ljubljanska »provala«, še prej mariborska in nato še JESENISKA (podčrtal pisec). Najboljši in najbolj zgrajeni kadri so morali v zapore. Prizadeti so bili namreč povsod predvsem funkcionarski kadri...«

Vse to bi morda lahko na gorčanski konferenci pojasnil Jože Azman, komunist od leta 1920, ki je poznal vse dotodanje osipe partijske organizacije na Jesenicah in v jeseniškem partijskem okrožju, pod katerega je spadal tudi Bohinj. Do takrat so bili trije večji osipi: prvi po obznani ob prehodu v ilegalno, drugi ob razpustu neodvisne delavske partije ob tako imenovani »mali obzani«, še bolj pa ob odpustu več kakor 300 delavcev s strani Kranjske industrijske družbe v obdobju neodvisne prav iz vrst te partije, ki so podobno kakor trboveljski rudarji v tem času morali s trebuchom za kruhom v inozemstvo - v Belgijo, Francijo in Nemčijo, tretji osip pa je bil plod buržoaznega terorja pred in v času monarhofašistične diktature, ko se je po »provalah« skrčila partijska organizacija smo na en odstotek članstva ob ustanovitvi 6. in 7. marca 1920, ko je bilo v njenih vrstah sedem osem vsega delavstva, zaposlenega pri KID. Ostala je samo še neznatna peščica komunistov brez vpliva na delavstvo v tovarnah KID, pa tudi v strokovni organizaciji SMRJ.

Prve žrtve monarhofašističnega terorja so bili telovadci jeseniške Svobode zaradi najdbe lista z napisanimi gibi simboličnih vaj na besedilo »Internacionalen«, na katerem so bili zabeleženi tudi člani, ki so te vaje vadili: Jože Gregorič, Andrej Pleš, Franc Hlade, Polde Stražisar, Alfonz Oblak, Andrej Prešeren, Franc Krašovec, Pavel Štravs, Franc Franc, Stanko Demšar, Fr. Papler, Jaka Vodnov, J. Mavec, Fr. Pavlič, in Jernej Bergant, Ignac Kralj, Jože Stražisar in Franc Zumer pa so aretirani, ker so začeli v tovarni zbirati denarno pomoč za družine aretiranih. Delavski pesnik Tone Cufar pa je ob tej priložnosti spesnil v protest pesem »Januarja zaprtim sodrugom«, ki je bila potem objavljena v mesečniku Svoboda. Vsi aretirani mladinci niso bili organizirani komunisti, bili pa so levičarsko usmerjeni in zato rezervoar za ilegalno partijsko organizacijo na Jesenicah. Ko so bili čez nekaj tednov izpušeni, so prišli pod orožniško nadzorstvo. Mimo tega je

žandarmerija izvajala nenehne hišne preiskave pri delavcih, ki jih je sumila kot komuniste. Sledili sta aretaciji Tineta Vistra in Toneta Verglja. Čeprav sta bila izpuščena, ju je kmalu nato vnovič aretirala. Verglja je konfinirala v Brežice, Tineta Vistra pa je odpeljala v Beograd, kjer je bil obsojen pred sodiščem za zaščito države na leto in pol težke ječe. Javorniški žandarji so zaradi najdbe ilegalne literature pri hišni preiskavi aretirali Ivana Muleja in njegovo ženo, sodišče pa ju je obsodilo na šestmesečni zapor. Največ zgražanja med prebivalstvom, zlasti v Gorjah, pa je povzročila aretacija komuniste Andreja Prešerna iz Grabna pri Gorjah in delavca v jeseniški železarni, ki so ga ob aretaciji leta 1930 žandarji strahovito pretepli. Mimo tega je oblast omejila nekaterim mladincem, osumljenim komunizma, pravico gibanja. Tako omejitev je, na primer, doletela Alberta Verglja in Albina Smolnikarja. Žandarji so takrat nenehno razsajali, kakor je dejal pokojni Janez Mlakar, na Jesenicah, pa tudi po vaseh, posebno še v Gorjah, Bohinju, kjer je bila že od leta 1920 partijska organizacija, in v Kranjski gori. Z jugoslovansko policijo pa je sodelovala tudi nemška, ki je prišla komunističnega emigranta Hlebca in pri njem našla imena nekaterih tovarišev, ki so vzdrževali javke ali opravljali kurirsko službo. Med temi sta bila tudi jeseniška komunisti Lojze Vilman (ki je - mimogrede povedano - pripravljaval Toneta Cufarja za sprejem v KP) in frizer Gorenec.

Do druge »provale« pa je prišlo ob aretaciji mladince Marklja leta 1932 v času izprtja delavstva, oziroma v času spekulantskega manevra Kranjske industrijske družbe. Markelj je šel po ilegalno literaturo v Gozd h kurirju Janezu Robiču, žandarmerija pa je potem zaprla Franca Krašovca, Markljevega sodrodika, ta pa ni zdržal mučenja, tako je prišlo do aretacij Janeza Robiča iz Gozda, Vojvode in Janeza Repinca iz Bohinja, medtem ko je Janezov brat Jože Repinc, ki je opravljal dolžnost kurirja CK KPJ in KI, še pravočasno pobegnil in se nato napotil v Sovjetsko zvezo, kjer je bil vse do izbruha državljanske vojne v Španiji. Največ začudenja je na Jesenicah izzvala aretacija učitelja Janeza Pereniča, ki je deloval kot komunist v krščanskih vrstah in ki so ga imeli na Jesenicah za »klerikalca«. V tem času se je namreč po zaslugi Toneta Verglja, ki se je leta 1931 vrnil iz konfinacije in našel stik z Borisom Kidričem ter na njegovo pobudo začela obnavljati in pomlajati partijska organizacija na Jesenicah. Po spominu pokojnega Janeza Mlakarja so bili leta 1931 sprejeti v partijo Tone Cufar, Albin Pibernik, Stane Bokal, Franc Guzelj, Jože Gregorič, Albin Sušnik, Lojze Tišov, Jože Gregorič in Franc Krašovec, učitelj Peranič pa je prišel kot partijec že na Jesenice. Partija ga je poslala na delo v krščanske vrste, prav tako kakor je Albina Sušnika poslala v sokolske vrste.

Ob koncu leta 1934 sta bili na Jesenicah dve celici komunistične partije s sedmimi člani. Od teh so bili razen dveh vsi novinci. Obstajal je začasni mestni komite, ki so ga sestavljali »pročelnika« obeh celic sodruga Železnik in »Peter« kot člana ter instruktor pokrajinskega komiteja KPJ. Okrožna komiteja takrat še ni bilo. Povezavo do Bleda in Kranja je opravljal mestni komite Jesenice. Okrožna organizacija je štela osem celic s skupaj 15 do 16 člani. Zveze s celicami so bile zelo slabe, večkrat prekinjene.

Dne 13. septembra 1934 je bila razširjena seja mestnega komiteja Jesenice. Zelo temeljito so analizirali položaj v partijski organizaciji, njen vpliv in vlogo v strokovni organizaciji in na drugih področjih. Sprejeta je bila ostra kritika partijskega dela za preteklo obdobje. Da bi se odpravile slabosti in bi se delo poživilo, je komite sprejel tri resolucije:

- o organizacijsko političnem delu,
- o delu med kmeti in

- o strokovnem (sindikalnem) delu.

Toliko samo v pojasnilo k »provalam«, o katerih je bilo govorjeno v poročilu Borisa Kidriča na pokrajinski konferenci KPJ za Slovenijo v Goricanah, deloma pa tudi pojasnilo k obnovi partijskih organizacij v Sloveniji v letu 1931 in 1932.

Na tej konferenci je bila seveda izrečena tudi kritika orkožnega komiteja na Jesenicah, prav tako kakor tudi samokritika pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo pri obnavljanju partijskih organizacij. Ta kritika je veljala za obdobje 1931-1934. To obdobje terja od zgodovinarja še temeljite obdelave. Leta 1931 in v obdobju izprtja jeseniškega delavstva marca 1932 je bila obnovljena, oziroma pomlajena partijska organizacija, res še vedno brez potrebnega in odločilnega vpliva na jeseniško delavstvo. Opozicijo v sindikatu je preglušil Juri Jeram s svojo demagogijo in pobijal predvidevanja komunistov in »opozicije« v SMRJ, da gre v boju Kranjske industrijske družbe za izposlovanja državnih kreditov za navaden spekulacijski menever, s katerim bi KID rada ubila dve muhi na mah: dobila ugodne državne kredite, v prvi vrsti pa ustraševala delavstvo in ga pritisnila ob tla, da bi bilo potem voljno sprejeti sleherni diktat podjetja, glede mezd in vsega drugega, proti delavstvu naperjenega hotenja KID. Delavstvo pod vplivom Jerama in voditeljev drugih strokovnih organizacij ni prislusnilo komunistom, mnogo bolj revolucionarne so bile delavske žene, vendar tudi te niso mogle doseči ničesar v dobro svojih mož in sinov, ker so se voditelji strokovnih organizacij vda-li zahtevam novih lastnikov KID. Delavstvo se je ovedlo šele, ko se je zgodilo, kar so predvidevali komunisti. Po izprtju in ponovnem obratovanju KID je Westen s sodelničarji vsilil delavstvu za delavstvo nemogočo in nevdržno kolektivno pogodbo, več sto delavcev pa je postavil na cesto. Šele tedaj je delavstvo, organizirano v SMRJ, udarilo po Jurju Jeramu in na njegovo mesto postavilo Ivana Čelesnika, ki pa je - žal - kmalu sam začel ubirati podobna pota, kakršna smo poznali iz Jeramovih časov. Delavstvo je sicer že jeseni leta 1932 opovedalo kolektivno pogodbo in terjalo novo, pogajanja za novo pa so se vlekla skozi vse leto 1933 tja v pomlad 1934, ko je tem pogajanjem brez konca napravilo konec delavstvo samo na pobudo komunistov in njihovih simpatizerjev med delavskimi zaupniki. Ustavilo je obratovanje in poslalo delegacijo pred glavno pisarno z zahtevu za takojšen podpis kolektivne pogodbe.

To je bil uspeh »opozicije« v strokovni organizaciji SMRJ, pa tudi uspeh ilegalne partijske organizacije, ki je bila pobudnik te akcije, zato pa je postala takoj tarča napadov desničarskega vodstva. Francetu Ravniku, takratnemu delavskemu zaupniku, je podelil mandat. Na to mesto so izvolili mene, jaz pa sem nadaljeval Ravnikovo delo in se prav tako kakor glavni zaupnik delavstva pri KID boril za dobro delavstva, s tem pa tudi za linijo partije, začrtano na obeh partijskih konferencah - pokrajinske v Goricanah in vsedrjavne IV. konferenci KPJ.

Ta uspeh ilegalne partijske organizacije na Jesenicah je bil podoben njenemu uspehu v jeseniški Svobodi, ki je bila bolj kakor strokovna organizacija rezervuar mladega komunističnega kadra in je bila zaradi tega tudi s strani desničarske centralne Svobod v Ljubljani razpuščena, namesto nje pa smo bili primorani organizirati novo delavsko kulturno društvo Enakost, ki sta ga centrala, pa tudi njeno glasilo Svoboda začela stalno napadati, mi pa smo se branili in Vestniku enakosti, ki ga je objavljala revija Književnost pod uredništvom Bratka Krefta. Ne bom pisal o napadih na nas,

(Nadaljevanje na 10. strani)

pač pa bi navedel samo kritiko, izrečeno na račun trboveljske Svobode, oziroma tamkajšnje partijske organizacije, kakor jo je izrekel Boris Kidrič v svojem prvem poročilu na pokrajinski partijski konferenci v Goricih:

«... naša trboveljska organizacija je dopustila, da je prišel na kongres »Svobode« kompletan socialfašist (ta izraz so v mednarodnem komunističnem gibanju uporabljali za socialne demokrate vse do leta 1935, ko so ga na VII. kongresu Kominterne opustili — op. p.), ki je udarjal najbolj besno po poštenih revolucionarnih delavcih, pa tudi po jeseniški podružnici »Svobode«, ki so jo razpustili.»

Pokrajinska konferenca v Goricih 9. septembra 1934 je omenila tudi našo akcijo pomladi 1934, ko smo z akcijo dosegli podpis kolektivne pogodbe in pri tem dosegli podporo večine delavstva:

«Odločna obramba borbenega aparata s strani jeseniškega delavstva kljub nasprotnim mahinacijam socialfašističnega generala Kopača.»

Desničarji v strokovni organizaciji so namreč vztrajno povpraševali po organizatorjih naše akcije. Naj navedem še dva odstavka iz prvega Kidričevega poročila:

«Najznačilnejši kapitalistični napadi na delavski razred v Sloveniji leta 1934: 1. nameravana ustavitelj dela v strojnih tovarnah v Ljubljani; 2. napad na jeseniški proletarijat (podčrtal pisec); 3. steklarska »fajranja«, poslabšanje tarif na izvozne izdelke steklarjev, zahteve, da steklarji plačujejo skvarjenje izdelke (sami), neizplačevanje mezd in dopusta steklarjem; 4. neizplačevanje mezd dupliškim mizarjem; 5. redukcije plač poročenim banovskim uslužbenkam in delavkam; 6. znižanje mezd mestnim delavcem v Ptuj; 7. odvzem režijskih kart železničarjem; 8. revirska »fajranja« (skrajšani delovni čas, prisilni neplačani dopusti) rudarjev itd.»

In odstavke o najznačilnejših bojih delavskega razreda v Sloveniji leta 1934:

«1. Demonstracija delavcev Strojnih tovarn in livarn v Ljubljani pred banovinsko palačo; 2. boj jeseniških kovinarjev (podčrtal pisec); 3. akcija enotne fronte v Vevčah; 4. demonstracija brezposelnih v Radečah in Zagorju; 5. stavka delavcev v Duplici pri firmi Remec et co; 7. gladovna stavka v revirjih Trboveljske premožgokopne družbe; 6. stavka mariborskih tekstilcev pri Doctor et co...»

Ta akcije — tako je bilo na obeh konferencah rečeno — naj bi bile osnova za naš boj za množice: «Koliko bi se dalo storiti, nam priča letošnja možnost pravega stavkovnega vala v Sloveniji (podčrtal pisec).»

In stavkovni val, ki se je začel januarja 1934 s stavko kovinarjev v Ravnah (takrat: Guštanju), maja s stavko tekstilcev v Mariboru, junija z gladovno stavko v Trbovljah, septembra s stavko grafičnih delavcev v Ljubljani, in Kranju pa s stavko 300 pletilj, se je nadaljeval tudi v letu 1935: februarja so stavkali stavbinci v Celju, aprila rudarji v Libojah, 22. maja (do 6. junija) tekstilci v Kočevju, sredi maja pa je izbruhnila stavka v tovarni verig v Lescah.

Leški kovinarji so stopili v stavko 15. maja, trajala pa je do 5. junija 1935. Stavka je bila skrbno pripravljena. Pripravil in vodil jo je stavkovni odbor, v katerem so bili člani KP Lenart Petrač, Pavel Magdič, Kati Triplat in Janez Zupan. Tovarno so ponoči stražili moški, podnevi pa ženske.

Stavko leških kovinarjev omenjam zaradi tega, ker je bila podružnica SMRJ na Jesenicah s strani centralne uprave SMRJ zadovoljena, da pomaga leškim kovinarjem pri pogajanjih za ureditev spornih zadev in vprašanj. Toda stališče predstavnikov podružnice SMRJ na Jesenicah je bilo pri stavki leških kovinarjev popolnoma pasivno. Medtem ko je med stavkajočimi prihajal oblastni tajnik SMRJ Franc Leskošek, se z njimi posvetoval in jim pomagal, pa predsednik SMRJ jeseniške podružnice ni navezal neposrednega stika z leškimi kovinarji, niti se ni hotel udeležiti nobenega sestanka s stavkajočimi in njihovim stavkovnim odborom, čeprav je bil le-ta legalen in čeprav bi predsednik SMRJ jeseniške podružnice kot pooblaščenec centralne uprave SMRJ v Beogradu moral sodelovati pri razpravah med stavkajočimi in lastniki tovarne verig v Lescah. Ko so ga vprašali, zakaj ni mogel priti na pogajanje v Lesce, je svojo odsotnost pojasnil s tem, češ da se mora kot član kovinarske godbe udeležiti koncerta na Bledu. Zato sta bila oblastni tajnik SMRJ Franc Leskošek in predsednik leškega stavkovnega odbora Petrač sama k njemu na Bled in mu pojasnila

nujnost in potrebo, da se sestanka z leškimi kovinarji udeleži. On pa je odgovoril, da kratkoma ne gre v Lesce.

Po drugi strani pa tako stališče predsednika SMRJ na Jesenicah ni odvrnilo množice jeseniških delavcev in drugega prebivalstva, ki so nudili stankajočim moralno pomoč. Opozicija, ki so jo tvorili v jeseniški podružnici komunisti in drugi revolucionarno zavodni delavci, je na sestankih in sejah kritizirala odnos predsednika podružnice do leških kovinarjev in terjala da se za stavkajoče organizira vsestranska pomoč. Navezali smo stalni stik z leškimi kovinarji in njegovim stavkovnim odborom, s katerim je bil v stalnem stiku tudi učitelj Stane Žagar.

Sicer pa smo bili s strani takratnega predsednika podružnice SMRJ na Jesenicah takih odnosov že vajeni in je v nas že zdavnaj izgubil tisti obraz, kakršnega smo videli v njem po padcu Jurija Jerama. Podobno kakor do leških kovinarjev se je »izkazal« tudi do trboveljskih rudarjev, ko so slabo leto poprej stopili v gladovno stavko. Člani leve opozicije smo takrat zahtevali, da se trboveljska stavka podpre s solidarnostno akcijo, desničarska uprava pa je raje poslala poprej v Trbovlje svojega oglednika z naročilom, naj raziše in se prepriča, pod kakšnimi »političnimi« vplivi poteka trboveljska stavka.

To so bile grenke izkušnje, obenem pa potrebne, da smo spoznali, da naše stavke, ki smo jo pripravljali, ne bo mogoče organizirati pod vodstvom take uprave in da jo bomo morali organizirati mimo nje in mimo strokovnih voditeljev SMRJ in drugih strokovnih organizacij, če hočemo, da bo sploh do nje prišlo. Do nje pa je moralo priti, saj so se stare krivice s strani podjetja ponavljale, kolektivno pogodbo iz leta 1934 so podjetniki nenehno kršili in izigrali v škodo večine delavstva, zaposlenega pri Kranjski industrijski družbi. Edina sila, ki je bila tedaj v boju za delavske koristi in pravice nepopustljiva, je bila maloštevilna partijska organizacija, ki se je naslanjala na širok krog simpatizerjev in je zato lahko usmerjala delavski boj in ga tudi usmerila.

O sami stavki v tem članku ne bom pisal, ker sem jo obdelal v posebnem sestavku. Stavka je zgodovinsko pomembna predvsem zaradi tega, ker je kljub boju za vsakdanje delavske zahteve postala tudi manifestacija delavske enotnosti, ne glede na politično ali strankarsko pripadnost posameznih delavcev. To pa je bila že spodbuda, da se ta akcijska enotnost obdrži tudi v bodoče in da se skuje tudi v posebno organizacijsko telo. Kako pomembno je bilo to naše prizadevanje, se takrat v celoti nismo niti zavedali, saj je to naše prizadevanje postalo že čez pet let — pomladi 1941 — osnova za združevanje jeseniškega delavstva in prebivalstva v osvobodilni fronti slovenskega naroda. A naj ne zahajam iz zaporedja zgodovinskih dogodkov in naj vsaj bežno orišem takratno dogajanje, v spopadu med silami KID, JRJ, ZZZ, ki so terjale fašizacijo družbenega življenja, in med silami (KP, levica v NSZ, JSZ, mladina), ki so terjale demokracijo in ki so se v usodnem času znašle enotne na pozicijah narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Vse to, razen članom KP, ni moglo biti vsem še povsem jasno in razumljivo, toda čas sam jim je pokazal tisto mejo razredne družbe, da se jim potem ni bilo več težko odločiti za smer družbenega progressa in boja za osvoboditev delavstva in delovnega ljudstva izpod kapitalističnega zasužnjevanja in izžemanja.

Akcijska enotnost delavstva, v katero smo uspeli pritegniti tudi široko javnost, sicer še ni zajela vodstev strokovnih organizacij, ki so stala bolj ali manj ob strani in bila zaprta v svoje politične strankarske okvire. Toda naš vpliv med delavstvom je med stavko tako porastel, da ni bilo mogoče več po starem. Pri januarskih volitvah delavskih zaupnikov leta 1936 nam sicer ni uspelo ustvariti enotnega nastopa, še več, zaradi oportunističnega in ozko separatističnega vodstva naše strokovne (sindikalne) organizacije SMRJ, ki nas je hotela izločiti iz volitev, smo morali mi iti na volitve celo s svojo kandidatno listo.

Volitve so pokazale, za kom stoji delavstvo, saj je naša lista dobila največ glasov. S tem je moralo računati tudi vodstvo naše sindikalne organizacije, kateremu je postalo jasno, da bo tudi tu moralo priti do sprememb.

Ker smo želeli tudi v sami organizaciji ustvariti potrebno enotnost, smo predlagali, naj ima tak odraz tudi bodoči upravni odbor naše podružnice. V ta namen smo imeli pod vodstvom predstavnikov centralne uprave SMRJ v Ljubljani 9. 2. 1936 sestanek, na katerem smo se dogovorili, da naj bodo v bodočem upravnem odboru podružnice trije predstavniki grupe desnih so-

cialistov in trije predstavniki grupe levičarjev in štirje nevtranci.

Grupa socialistov je ta dogovor ignorirala in se občnega zbora, ki je bil 16. 3. 1936, ni udeležila. Ne glede na to je občni zbor rezerviral v novem upravnem odboru za to grupo tri mesta, katerih pa ni hotela zasesti. Tako je tudi formalno prišla naša organizacija pod popoln vpliv partije, saj smo imeli sedaj glavna vodilna mesta v svojih rokah.

Ceprav je to pomenilo na znotraj cepljenje sil, smo imeli tedaj večjo možnost borbe za akcijsko enotnost delavstva navzven. Tako smo dosegli sporazum z ostalima dvema sindikalnima organizacijama (Jugoslovansko strokovno zvezo in Narodno strokovno zvezo), da skupno proslavimo praznik dela — prvi maj 1936. To nam je sresko načelstvo v Radovljici prepovedalo. Takoj za tem nam je uspelo organizirati skupno akcijo vseh organizacij za zgraditev nove ljubljanske bolnišnice.

Na velikem zborovanju, ki smo ga imeli v ta namen 14. 6. 1936 pred kolodvorom na Jesenicah, so nastopili predstavniki vseh treh strokovnih organizacij in drugih delavskih organizacij, zastopniki inteligence in kmetov.

18. 6. 1936 smo dosegli z ostalima dvema strokovnima organizacijama sporazum o formiranju skupnega medstrokovnega akcijskega odbora (MAO). V programu tega odbora so bile poleg zahtev po ekonomskem in socialnem izboljšanju položaja delavstva tudi politične zahteve, kot npr.: boj proti fašizaciji strokovnih organizacij, za svobodo tiska, govora in štrajka. To nam je omogočilo široke sindikalne akcije. Imeli smo številna skupna zborovanja vsega zaposlenega delavstva, na katerih so se oblikovale zahteve proti podjetju in oblasti ter se krepila borbena zavest enotne akcije vseh delavcev. Ker so neka sporna vprašanja ob zaključku stavke ostala nerešena, podjetje pa jih ni hotelo rešiti, med tem pa so se odpirala nova vprašanja, je MAO formaliziral v 20 točkah novo zahtevo, naslovljeno na podjetje (KID). MAO je začel izdajati tudi skupno glasilo Jeseniški kovinar, da bi bilo delavstvo sproti obveščeno o vsem dogajanju in da bi v njem tudi sami predstavili svoja stališča.

14. avgusta 1936 smo proslavljali 30-letnico obstoja naše sindikalne organizacije, na katero so prišli kovinarski delavci skoro iz vseh kovinarskih in drugih delavskih središč Slovenije. Po veličastni povorki skozi Jesenice smo imeli veliko zborovanje, na katerem je bilo okoli šest tisoč zborovalcev. Kljub izrečni prepovedi policijskih oblasti so zborovalci vzklicali gesla za politične svobodščine, svobodo govora in štrajka, gesla proti fašizmu in vojni nevarnosti in za priznanje Sovjetske zveze in drugo.

Ob koncu leta 1936 so bile razpisane občinske volitve pri katerih smo si prizadevali ustvariti enotne kandidatne liste z enotnimi programi. Na Jesenicah smo kandidirali skupno z naprednim krilom krščanskih socialistov z nosilcem dr. Alešem Stanovnikom, na Koroški Beli pa sem bil nosilec jaz. Naši listi sta imeli naziv »Lista slovenskega delovnega ljudstva«. Medtem ko nam je na Jesenicah manjkalo samo nekaj glasov do zmage, smo na Koroški Beli zmagali. V občinski odbor je prišlo z naše liste 16 kandidatov, kot prvi kandidat pa sem bil izvoljen jaz za bodočega župana.

Naša zmagaja je imela v tistih razmerah še poseben pomen, saj je bil dokaz, da delavski razred tudi pod takim razrednim pritiskom lahko zmaga. Zato so se naše zmage veselili tudi naši tovariši drugod po Sloveniji. Ta zmagaja je bila nova potrditev pravilnosti naše takratne partijske linije. V tem obdobju so narasli tudi številni organizacijski moč ter vpliv partije. Ta je podpirala vse progresivne akcije in vsestransko skušala ustvariti široko ljudsko fronto za priznanje političnih svobod in demokratizacijo družbenih odnosov.

Poleg teh glavnih akcij smo izvedli nešteto izletov in se povezali s širšim jeseniškim okoljem, posebno s prebivalci Bohinjske doline, kjer sta nam bila v oporo kmet Jože Ažman in Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice ter drugi. Prav tako smo imeli povezavo s podeželjem do Kroke. Na tem področju je odigral pomembno vlogo v revolucionarnem delu padli narodni heroj Stane Žagar. Ta nam je bil v veliko oporo pri vsem našem političnem delu.

Te naše akcije, ki so zajele tako širok krog ljudi, so zbujale strah pri KID, pri oblasti in pri tistih funkcionarjih v sindikalnih organizacijah, ki so odklanjali sodelovanje s komunisti in bili proti taki enotnosti. Zato so se tudi oni pripravljali na protidžarec. Uprava podjetja KID in politična oblast banke uprave, ki sta si bili prej politično, ne pa razredno nasprotni, sta se sporazumeli, da se na Jesenicah ustanovi policijski komisariat. Njegova glavna naloga je bila borba

Miha Marinko z Barličevno mamo, ki je delegatom med ustanovnim kongresom KPS nosila čaj in kruh, ob enem izmed zadnjih obiskov na Čebinah

proti revolucionarnim in drugim naprednim delavcem. Kot protislužbo je dala KID policiji na razpolago prostore, stanovanja in honorarje za policijsko osebje; nekaterim pripadnikom vladajoče režimske stranke JRJ pa vodilna delovna mesta.

Policijski teror se je začel stopnjevati. Dne 5. septembra 1936 je KID izdala pismo, naslovljeno delavstvu, z napovedjo, da je prisiljena, da nekatere delovne in mezne pogoje spremeni, seveda na slabše. V pismu opozarja na nekatere elemente (komuniste, op. p.), ki zlonamerno ustvarjajo nerazpoloženje med delavstvom. Pri oblasti je izposlovalo podjetje, da sta bila 17. septembra aretirana glavna delavska zaupnika Jože Čelesnik in Franc Ravnik z navedbo, da sta sodelovala pri takratni stavki gradbenih delavcev na Jesenicah. Dne 30. novembra 1936 je KID odpovedala kolektivno pogodbo in objavila v svojem listu Tovarniški vestnik nov osnutek pogodbe, po katerem bi se zmanjšali prejemki delavstva za 1.400.000 taktirnih dinarjev mesečno. Pogajanja za novo pogodbo so bila v Ljubljani, da ne bi bila pod neposrednim pritiskom delavstva.

Dne 28. decembra 1936 smo dobili Jože Čelesnik, Ignac Kralj in jaz od podjetja KID grozilo pismo, da bomo odpušteni iz službe, če ne bomo prenehali s svojim delovanjem proti KID. Dne 23. januarja 1937 so bili odpušteni iz podjetja zaupniki in funkcionarji: Ignac Kralj, Jože Čelesnik in Viktor Stražisar. Pred tem jim je banska uprava na predlog KID odvzela mandat delavskih zaupnikov. Banska uprava je odvzela mandat delavskega zaupnika tudi Francu Ravniku in meni. KID pa naju je 23. marca 1937 vrnila iz službe. Odpuščenih je bilo še pet drugih, našemu gibanju predanih delavcev.

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo so se vlekle, ker KID ob pomoči oblasti in nekaterih reakcionarnih sil v samih sindikalnih organizacijah (o tem bom še navedel nekaj dejstev), ni hotela popustiti ob bistvenih vprašanjih, mi pa na tako pogodbo nismo pristali. 21. februarja 1937 je policijski komisariat prepovedal vsa javna zborovanja delavstva KID pa je postavila ultimatum, da pristanemo na pogodbo, kajti drugače jo bo s silo uveljavila. Kolektivno pogodbo so ostale organizacije podpisale, naša pa je ni priznala.

Kot sem že omenil, so nasprotne sile delovale tudi v samih sindikalnih organizacijah in s tem pomagale podjetju in oblasti, da zlomijo naš odpor. Že septembra 1936 je narodna strokovna organizacija po nasvetu svoje uprave iz Ljubljane izdala letak delavstvu, da izstopa iz medstrokovnega akcijskega odbora z razlogom, da ga vodijo trojke (komunisti, op. p.). Ker v vrhu jugoslovanske strokovne zveze reakcionarni elementi niso imeli dovolj močnih pozicij, so ti v toku pogajanj za novo pogodbo formalizirali podružnico profašistične sindikalne organizacije JUGORAS, v Sloveniji imenovane Zveze združenih delavcev, z Albinom Gasarjem na čelu.

Bistveni pomen za oslabitev naših moči pa je imela vloga nekaterih zagrizenih nasprotnikov komunistov v centralni upravi naše organizacije

SMRJ v Beogradu. Glavno besedo pri tem je imel tajnik zveze Vinko Vrankar. Centralna uprava SMRJ nam je s svojim dopisom 28. septembra sporočila naslednji nalog in obvestilo:

«1. podružnica mora takoj z dopisom na podjetje KID s svoje strani preklicati potom MAO vlozene zahteve,

2. podružnica mora takoj izstopiti iz MAO in o tem obvestiti članstvo potom našega časopisja,

3. v kolikor podružnica ne bi tako postopala, bo o nadaljnjih merah sklepal plenum centralnega odbora.»

Take zahteve so pomenile nož v hrbet naši borbi za boljše ekonomske in socialne pogoje, posebno pa našim naporom za ustvaritev široke akcijske enotnosti. Zato smo te zahteve z dopisom 7. oktobra 1937 zavrnili.

Centralna uprava je svojo grožnjo uresničila in nas z dopisom z dne 9. novembra 1937 obvestila, da sta razrešena oba podružnična odbora tako na Jesenicah in na Javorniku in o tem istočasno obvestila tudi KID. Dne 22. novembra je bil občni zbor. Temu sta prisostvovala delegata centralne uprave Vrankar in Čurkovič. Slednji je obsojal desno grupo in v mnogem odobral naša stališča. Izvoljen je bil nov odbor iz drugih, sicer tudi naših tovarišev.

Na pogajanjih za novo kolektivno pogodbo v Ljubljani je prisostvoval kot zastopnik centralne uprave Vrankar le kot opazovalec. Ni brez pomena, da sta bila Vrankar in predsednik upravnega odbora KID Avgust Praprotnik sošolca in da sta oba, glede izgradnje Zenice predlagala, — seveda vsak ob posebni priliki — da bi nekateri od nas šli v Zenico in tam delali zdrabo. Praprotnik je Kralju obljubil 50.000 din, če gre tja.

Dne 12. marca je centralna uprava ponovno razpustila oba podružnična odbora in imenovala iz vrst desnih socialistov petčlanski komisariat. Istega dne, ko je KID odpustila iz službe Ravnika in mene, to je, 23. marca 1937, nas je centralna uprava izključila iz članstva. V tem času je centralna uprava izključila iz članstva tudi takratnega tajnika zveze kovinarjev za Slovenijo Franca Leskoška. Poleg govora, ki ga je imel v Celju 7. julija 1935, mu je centrala očitala tudi sodelovanje pri brošuri Jesenice, ki smo jo izdali ob 30-letnici naše strokovne organizacije ter njegovo vlogo pri naših mezdnih pogajanjih.

Če pogledamo, kako so se akcije KID, oblasti in reakcionarnih faktorjev v sindikalnih organizacijah skladale, se postavlja vprašanje, ali je bilo to res le slučajno.

Ta frontalni napad, pritisk in teror so izzvali tako ogorčenje med delavci, da so se javljale celo grožnje za medsebojen fizičen obračun.

Kljub prejšnjim našim uspehom v razvijanju borbene zavesti, akcijske in politične enotnosti so bili dnevi tik pred ustanovnim kongresom KPS zelo težki. Kljub terorju pa je delavstvo stalo na naši strani, kar najbolje ilustrirajo volitve delavskih zaupnikov za leto 1937. Od 2602 volilnih upravičencev in 2381 oddanih glasov, je dobila naša lista SMRJ 1333 glasov ali 56 %, medtem ko je

dobil 184 g
K
š
t
e
č
i
r
k
i
m
b
i
l
č
i
V
r
a
n
i
z
a
š
č
i
S
e
d
e
A
n
g
e
V
t
e
I
g
n
a
c
p
o
m
a
d
n
e
v
P
r
i
l
e
t
i
s
o
o
v
o
k
r
a
j
l
i
l
i
ž
e
s
e
k
o
p
r
i
p
r
i
j
n
s
k
j
n
s
k
r
e
d
n
h
o
d
n
i
z
v
e
s
p
o
r
a
p
o
k
r
a
n
a
s
t
a
d
e
n
c
n
i
z
a
c
b
i
l
i
p
a
D
r
b
o
l
j
š
i
i
n
m
i
T
e
l
b
i
l
e
s
p
o
t
i
i
s
p
l
o
h
j
e
p
a
n
o
b
e
l
k
o
n
g
r
e
O
b
i
l
o
p
o
l
i
c
i
s
t
i
I
15.
a
F
e
d
e
r
d
e
l
e
g
a
c
i
j
e
p
a
r
t
i
j
n
a
j
s
i
m
i
b
i
l
K
e
i
s
t
a
l
n
e
k
o
m
t
e
m
s
e
m
j
Na
J
v
l
a
k
I
p
o
l
i
c
i
a
i
z
m
e
d
j
e
P
e
p
r
e
s
t
o
M
e
d
s
e
s
t
a
r
p
o
t
r
e
l
p
o
l
o
ž
i
k
a
t
e
r
i
s
e
s
t
a
r
Z
o
d
p
e
l
j
n
a
j
b
p
r
e
s
t
a
i
m
a
n
Z
a
g
l
e
p
r
i
s
t
o
k
i
s
e
T
u
d
i
g
e
s
l
o
r
T
a
k
d
o
p
r
i
l
a
n
e
č
a
k
a
l
o
s
m
o
s
n
a
m.
P
o
t
e
m
p
n
a
p
o
v
e
č
e
r.
M
e
d
N
a
C
u
r
e
j
m
e
d
i
b
i
l
o.
I
z
d
e
l
o
s
k
r
b
e
t
n
i
k
a
j
p
r
i
š
l
i.
i
n
d
a
s
M
e
d
s
e
ž
e
n
a
š
e
m
o
b
j
u
;
v
s
č
e
t
e
k
d
e
l
o
k
o
n
g
r
e
s
m
o
s
k
m
e
č
k
z
a
s
t
r
l
z
a
v
i
d
e
l
a
n
a
k
l
j
u
Z
a
l
e
d
n
j
e
b
o
v
l
j
e
S
a
v
i
n
j
B
e
l
a
I
Z
a
r
p
r
i
š
l
i
č
e
v
j
a
i
z
N
o
t
n
j
e
g
o
v
š
č
e
m.
n
i
b
i
l
o
n
e
n
a
o
r
g
a
n
i
J
e
s
e
n
i
B
e
l
a
k
g
a
t
i
G
l
e
d
e
d
e
l
a
v
c
t
u
a
l
c
a
g
a
t
a
i
g
a
j
e
o
s
m
i
h

dobila lista desnih socialistov le 184 glasov ali 7,7 %.

Komunistična partija je takrat štela na Jesenicah okoli 28 članov, večinoma mlajših tovaršev s kratkim partijskim stažem. Jaz sam sem bil član partije dobro leto.

V začetku leta 1936 so bili aretirani in obtoženi pred sodiščem za zaščito države Tone Čufar, Ivan Sedej, Pavel Demag, Mici Vovk, Angela Slivnik in Franc Benedičič. V tej zvezi sva bila aretirana tudi Ignac Kralj in jaz, pa sva bila zaradi pomanjkanja dokazov po nekaj dnevih izpuščena.

Priprave na kongres so trajale dve leti. Toda aretacije in druge težave so ovirale njegovo izvedbo. V večini okrajev so delegati za kongres izvolili že prej. Zato je bilo sklenjeno, da se kongres izvede brez neposrednih pripravljalnih ukrepov. Pred pokrajinskim komitejem sta bili dve neposredni nalogi, brez njihove predhodne rešitve ne bi bilo mogoče izvesti kongresa. Prva je bila rešitev spora med CK KPJ in slovensko pokrajinsko organizacijo. Ta spor je nastal zaradi separatističnih tendenc v ljubljanski partijski organizaciji in med intelektualci, ki so bili partiji blizu.

Druga naloga je bila postavitev boljših organizacijskih vez med CK in med pokrajinskimi organizacijami.

Tehnične priprave na kongres so bile slabe. Zato so se trije delegati na poti izgubili in trije se na kongresu sploh niso pojavili. Glede konspiracije pa je bil kongres dobro izveden in noben delegat ni bil aretiran pred kongresom niti po njem.

O pripravah na kongres nam ni bilo dosti znano, te so bile zaradi policijskega terora v največji tajnosti. Dva dni pred kongresom, to je, 15. aprila, je prišel k meni Franjo Federl in me obvestil, da moram kot delegat jeseniške partijske organizacije v soboto, 17. aprila, na važen partijski sestanek. Pot in kraj, kjer naj se javim, ter spoznavni znaki so mi bili točno določeni.

Ker me je imela policija pod stalno kontrolo, kam zahajam in s kom se družim, sem moral biti pri tem zelo previden. Po vozno karto sem poslal nečakinja Fani Pšenico. Na Javorniku, kjer sem stopil na vlak 17. aprila ob 14.30, so bili vedno policaji. Zato sem stopil v enega izmed zadnjih vagonov izven postaje. Peljal sem se do Ljubljane, tam prestopil in se peljal do Trbovelj. Med potjo sem ugal, kakšen sestanek bo to, in razmišljal, kaj bo potrebno povedati o našem delu in položaju pri nas, torej o stvarih, o katerih smo razpravljali na takih sestankih.

Z železniške postaje sem se odpeljal z avtobusom v Trbovlje. Tu naj bi me čakal tovariš, ki je neoprestano brisal nos z robcem, kot da ima nahod. Tako se je tudi zgodilo. Zagledal sem »nahodnika«. Ko sem pristopil k njemu, sem povedal geslo, ki se ga danes ne spominjam več. Tudi tovariš mi je odgovoril z geslom.

Tako sem brez vsakih težav prišel do prvega cilja. Od tu sva se napotila na drugo mesto, kjer sta naju čakala dva druga tovariša. Potem smo se odpravili skupaj proti Čebinam.

Poti same se ne spominjam več, vem pa, da je bila že tema, ko smo šli na pot, in da je bil mrzel, vlažen večer.

Med potjo smo bolj malo govorili. Na Čebine smo prišli okoli enajste ure ponoči. Nekateri delegatov, med njimi tudi tov. Kardelj, še ni bilo. Ker se nam je čakanje nanje zdelo že predolgo, nas je začelo skrbeti, če se jim morda med potjo ni kaj zgodilo. Šele okrog polnoči so prišli. Povedali so, da so zgrešili pot in da so zato tako pozni.

Med čakanjem na te tovariše smo se že zbrani delegati pogovarjali o našem delu in o političnem položaju; vsi smo nestrpnost čakali na začetek kongresa. Tu sem namreč izvedel, da smo prišli na ustanovni kongres KPS. Prostor v hiši, kjer smo se zbrali, je bila srednje velika kmečka izba. Gospodar Barlič je zastrl okna z odejami, da se ne bi videla luč in da nas ne bi kak naključni prišlec opazil v hiši.

Za kongres so volile delegate naslednje organizacije: Ljubljana, Trbovlje, Jesenice, Kranj, Maribor, Savinjska dolina, Ptuj, Kočevje, Bela krajina in Notranjska dolina.

Zaradi organizacijskih napak niso prišli na zbirno mesto delegati iz Kočevja, Maribora in Ptuja. Delegata iz Notranjske je PK odklonil zaradi njegovega slabega vedenja pred sodiščem. Za izvolitev novega delegata ni bilo več časa. Zato so bile zastopane na kongresu naslednje partijske organizacije: Ljubljana, Trbovlje, Jesenice, Kranj, Savinjska dolina in Bela krajina z 11 delegati. Med delegati je bila ena ženska delavka. Glede na socialni sestav je bilo osem delavcev, en obrtnik in dva intelektualca. V Beli krajini je bil za delegata izvoljen kmet, ker pa je zbolel, ga je nadomestil neki agronom. Od osemih delavcev je bilo šest zelo

kompromitiranih. Večina delegatov je bila že večkrat aretirana in vsi so se pred policijo in oblastmi zelo dobro vedli.

Nekaj po polnoči 18. aprila se je kongres začel z naslednjim dnevnim redom:

1. otvoritev kongresa,
2. pozdrav CK KPJ,
3. poročilo o stanju partijskih organizacij v Sloveniji,
4. zakaj ustanovljamo centralni komite Slovenije,
5. diskusija o manifestu,
6. pozdrav španskemu ljudstvu,
7. izvolitev CK KPS in kandidatov iz Slovenije za CK KPJ.

Osnovni referat je imel tov. E. Kardelj. V njem je poudaril vrsto dejstev, od katerih so odvisni nadaljnje delo komunistov, akcijska enotnost delavskega razreda in nevarnost, ki grozi slovenskemu narodu s strani fašizma. Nujno je bilo, kot je poudaril tov. Kardelj, da se slovenski komunisti obrnejo k problemom vsega slovenskega naroda. Ustanovitev KPS pa bo sovražniku onemogočila ali otežila, da bi trdil, da komunisti nismo resnični branilci svojega naroda in da je naša politika glede nacionalnega vprašanja le maneuver.

Ustanovitev KPS, je poudaril tov. Kardelj, bo pospešila rast našega kadra in ga bo tesneje povezala s slovenskim narodom. Komunisti morajo biti ravno zato, ker so dobri internacionalisti, tudi dobri Slovenci; poznati morajo svoj narod, njegovo preteklost in narodnostne posebnosti, ker bodo le na tak način mogli biti povezani z ljudskimi množicami, istočasno pa morajo vedeti, da je bratsko sodelovanje s komunisti in vsemi antifašisti drugih jugoslovanskih narodov nepogrešljivo jamstvo za zmago. Ustvaritev in krepitev KPS bo okrepila tudi KPJ. Potrebno se je namreč boriti proti nacionalističnim tendencam, saj te ne le slabijo skupni boj jugoslovanskih narodov, ampak v prvi vrsti boj slovenskega naroda in slovenskega delavskega razreda.

Referat tovariša Kardelja smo pozorno poslušali, saj je govoril iz naših src. Povedal je tisto, kar smo mi sami dnevno doživljali. Njegov referat je bil dejansko odraz stanja na terenu, predlagal in razložil pa je tudi manifest, ki naj bi ga kongres sprejel.

O referatu, manifestu in drugem se je razvila živahna razprava. Delegati so kritizirali tudi dotedanji pokrajinski komite zaradi slabih zvez s podeželskimi organizacijami in zaradi separatističnih težej. V zvezi z manifestom pa se je diskusija osredotočila predvsem na vprašanje očitne tedanje vlade. Razprava je bila živa, ostra in začrtana, tako da smo se naposled strinjali in enoglasno soglašali z linijo manifesta in se posebej opozorili na nevarnost, ki grozi v Sloveniji s strani posebne fašistične organizacije Zbor.

Na kongresu smo temeljito razpravljali tudi o vprašanju in nalogah fronte enotnosti. Poročali smo o delu in stanju partijskih organizacij in o političnem razpoloženju množic.

Sam sem poročal o težkem stanju, kakršno je bilo v tem času v naših vrstah na Jesenicah. Poročal sem tudi o našem začetnem delu na občini. Podjetje kakor tudi oblast sta v samem začetku začela ukrepati, da bi onemogočila vsako naše delo na občini in da bi nam vzeli mandate občinskih odbornikov, saj nam je banska uprava prepovedala celo roditeljske sestanke na šoli, potem ko so na prvem takem sestanku bili navzoči policijski komisar in dva stražnika.

Manifest ustanovnega kongresa KPS, ki je bil napotilo za našo akcijo in ki ga zaradi zgodovinske pomembnosti navajam v celoti:

MANIFEST USTANOVNEGA KONGRESA KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Delavci! Delovno ljudstvo! Slovenci!

»Žive naj vsi narodi, ki dan dočakajo hrepene, da, koder sonce hodi, ne bo pod njim sužnjé glavé: da rojak, prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak.«

Prešeren, 1845. leta

Nad usodo našega, stoletja mučnega in zatiranega slovenskega naroda, ki je pretrpel v svoji zgodovini vse, kar more pretrpeti majhen, nikoli svobodni narod, se grozeče kipičijo oblaki, ki jim ni primere v njegovi zgodovini.

Na kocko je postavljen njegov narodni obstoj v trenutku, ko je on sam — neoborožen in nesposoben za obrambo.

Mednarodni dogodki in položaj znotraj Jugoslavije se razvijajo v taki smeri, da brez vsakega pretiravanja lahko rečemo: slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, v kakršni je danes.

Združeni fašistični vojni hujskači s Hitlerjevo Nemčijo na čelu, ki jih veže skupen pohlep po tuji zemlji in skupna mržnja proti demokraciji, to je, proti svobodi in ljudskim pravicam, pripravljajo človeštvu bolj strašno usodo od tiste, ki jo je preživelo v »letih strahote« 1914 do 1918, da bi uresničili svoje osvojevalne cilje. Ti fašistični vojni hujskači hite, kajti oni vedo, da vsak dan, ki ga zamude, krepi pristaše miru in povzroča nov dotok sil v protifašistično gibanje.

Slovenski narod je med tistimi narodi, ki jih ta osvajačna in vojna politika združenih vojnih hujskačev najbolj ogroža. Slovenija leži na križišču, kjer se sekajo poti na Balkan in od tod dalje na Bagdad, pot iz Srednje Evrope prek Trsta na Sredozemsko morje ter pot iz Italije v Podonavje. To jasno dokazuje njeno veliko važnost tako za Hitlerja kot za Mussolinija in nobenega dvoma ni, da je Slovenija ena tistih dežel, po kateri nameravajo fašistični roparji najprej stegniti svoje roke.

Svojih »namenov fašizem ne more skriti. Ne le odkrite Hitlerjeve izjave v njegovi knjigi »Mein Kampf«, ne le sam duh fašizma, ki ne trpi obstoja majhnih narodov, temveč vsa notranja in zunanja politika Hitlerjeve Nemčije je dokaz, da se Hitler znova oprijemlje stare nemške imperialistične politike »Drang nach Osten«, katere ost se po eni strani obrača proti Sovjetski zvezi, ki jim je trn v peti, ker je na eni šestini zemeljske oble ustvarila svojim narodom srečno življenje, po drugi strani pa proti podonavskim in balkanskim narodom, ki naj bi postali »nemški most« za prodiranje nemških fašističnih osvajačev na Bližnji vzhod v Azijo. Tako osvajačno politiko Hitlerjeve Nemčije dokazuje tudi vse pisanje nemškega tiska, ki razglasa Slovenijo za »sfero nemške kulture«, za »nemško kulturno ozemlje«, za »deželo, »kjer žive Nemci«, a Slovence smatra ta tisk za »slovensko govoreče Nemce«. Propagandna karta »bodočega nemškega tretjega rajha«, ki jo izdaja nemško propagandno ministrstvo, obsega Slovenijo kot sestavni del tega »tretjega rajha«.

Nevarnost, ki preti slovenskemu narodu, se je posebno povečala z nemško-italijansko pogodbo. Zveze med obema fašističnima priganjčema postajajo vedno tesnejše. Italijanski fašizem pa je stari zakleti sovražnik slovenskega naroda, ki si prizadeva popolnoma iztrebiti slovensko narodno manjšino v Italiji. Ista usoda čaka tudi ostale Slovence, ki bi pripadli pri poravnavanju medsebojnih računov med fašistično bratovščino nenasičnemu italijanskemu fašizmu. Italijanski fašizem se Sloveniji ne more odpovedati. Slovenija je za Italijo zveza s Srednjo Evropo in Podonavjem ter pot na Balkan, ona je zanj zaloga premoga in lesa, ki ju Italija nima v zadostni meri.

Zato pomeni nemško-italijanska zveza za slovenski narod strašno nevarnost, da ga bodo fašistični roparji vnovič razkosali.

Jugoslovanski del, četudi sam zatiran, pa je danes matica slovenskega naroda, njegovo kulturno središče, iz katerega črpajo novih sil tudi Slovenci v Italiji in Avstriji. Ako bi se fašističnim osvajačem posrečilo razkosati tudi ta del, tedaj bi bil to za ves narod udarec v srce. Razkosan, razbit bi tem laže podleгал nasilnim fašističnim raznarodovalnim metodam, ki po svoji brezobzirnosti in po svojem cinizmu nimajo primere v zgodovini.

PRED TO NEVARNOSTJO JE DANES SLOVENSKI NAROD POPOLNOMA NEZAVAROVAN

Vlada Stojadinović-Korošec, ki stoji na krmlu Jugoslavije in ki štiti velesrbsko nadvlado pred ljudskim nezadovoljstvom, ne le da ne more biti porok za zaščito slovenskega naroda, marveč je z vso svojo dosedanjim notranjo in zunanjo politiko podpirala največje sovražnike slovenskega naroda v njihovih pripravah za bodočo osvajanja. Jugoslovanski fašizem ni razbit. V tesni zvezi s Hitlerjevim fašizmom kuje nove naklepe proti ljudstvu in se pripravlja na ponovno osvojitve oblasti. Stojadinović-Koroševa vlada pušča svobodne roke fašizmu, najhujskemu sovražniku vseh narodov Jugoslavije.

Vlada dovoljuje JNS, da lahko mirno nadaljuje svoje razdiralno delo, ta vlada štiti Ljotičeve bande, ki izzivajo delovno ljudstvo s svojimi demagoškimi shodi, na katerih vežbajo za teroristične napade na mirno prebivalstvo po zgledu Hitlerjevih nacionalsocialistov. Ta vlada ne pozna cenzure za brošure Hodžerovih borbašev, ki skrivajo svoj fašizem pod demokratskimi gesli, medtem ko preganja bojovnike za demokracijo in narodno svobodo ter zatira njihov tisk, prepoveduje njihove shode, razganja njihova društva, najsi so samo športna ali kulturna.

Prav tako je v zunanji politiki. Ta vlada ne samo, da ne utrjuje zveze z

narodi, ki hočejo miru, temveč prav obratno slabi zveze, ki so bile opora miru v Srednji Evropi, kot je to mala antanta, in na Balkanu, kot je to balkanska zveza. Z najnovejšim paktom z Italijo se je Jugoslavija popolnoma priključila bloku fašističnih vojnih hujskačev in je še bolj podčrta svojo sovrastvo do najslabše trdnjave miru, do Sovjetske zveze, s katero noče navezati diplomatskih odnosov. 650.000 Slovencev in Hrvatov v Primorju in Istri je s tem paktom popolnoma prepuščenih Mussoliniju in poitalijančevanju.

Politika dr. Korošca kot predstavnik najmočnejše slovenske stranke v Stojadinovićevi vladi je nasprotna interesom slovenskega naroda. Dr. Korošec in vodstvo bivše SLS kljub ogromni nevarnosti, ki preti slovenskemu narodu, nadaljuje staro politiko slovenskih meščanskih strank, politiko izkoriščanja nasprotja med srbskimi in hrvatskimi strankami, politiko »jezička na tehtnici«, »politiko drobnic«, ki ne slabi samo boja hrvatskega naroda za osvobodjenje, temveč ovira tudi boj slovenskega ljudstva proti narodnemu zatiranju. Vodstvo SLS z dr. Korošcem na čelu izpodkopa s tem enotnost zatiranih narodov Jugoslavije v boju proti velesrbski nadvladi, proti režimu centralizma in velesrbskega terora ter spravlja slovenski narod v nevarnost, da bo ostal popolnoma osamljen v svojem boju za narodni obstoj. S tem, da so voditelji uvlekli SLS v protiljudsko in protislovensko JRZ, so napravili velik greh pred slovenskim narodom. Ne v velesrbski JRZ, temveč v slovenskem protifašističnem in osvobodilnem ljudskem gibanju in v njegovih prvih vrstah je mesto SLS. Vodstvo SLS z dr. Korošcem na čelu je zato odgovorno pred vsem slovenskim ljudstvom, da v najtežjih časih izpostavlja slovenski narod popolnemu uničenju.

Slovenski narod se ne more razvijati brez svobode združevanja in zborovanja, brez svobode tiska in govora. Volja ljudskih množic ne more priti do izraza brez svobodne, splošne, neposredne, enake in trajne volilne pravice. Treba je dokončno odpraviti sramotne zakone šestojanuarskega vojaško-fašističnega režima in postaviti pred sodišče njihove očete. Nemudoma je treba odstraniti zakon o zaščiti države in osvoboditi iz zaporov vse žrtve zakona do današnjega dne. Delavski razred se ne more boriti za izboljšanje svojega položaja brez svobode strokovnega delovanja in strokovnega organiziranja. Slovenski kmetje ne morejo izraziti svojih zahtev, če ne morejo svobodno odločevati v svojih demokratično izvoljenih kmečkih zbornicah in drugih kmečkih ustanovah.

Bodočnost slovenskega naroda in njegov narodni obstoj bosta zagotovljena le v svobodni zvezi bratskih narodov Jugoslavije v obliki zvezne države. V ta namen je treba sklicati konstituantno, ki naj odloči o obliki bodočega sožitja narodov današnje Jugoslavije. Slovenski narod pa mora dobiti svoj lastni demokratično izvoljeni parlament. Treba je podpreti boj slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in drugod za svoje narodne pravice, kajti slovenski narod se ne more in ne sme odpovedati svojega starega cilja: ZDRUŽENE IN SVOBODNE SLOVENIJE.

Jamstvo mednarodnega miru in zaščita malih narodov, zlasti pa interesov slovenskega naroda, je v kolektivni obrambi vseh ogroženih narodov proti fašističnim vojnim hujskačem. Zato slovensko ljudstvo zahteva okrepitev vseh zvez z miroljubnimi in demokratičnimi državami. V prvi vrsti s Francijo, malo zvezi in balkansko zvezo. Ta zid miru pa ne bi bil popoln, če se mu ne pridruži še Sovjetska zveza, ki je najmočnejši steber miru in svobode narodov. Zato je skrajni čas, da uredi Jugoslavija s Sovjetsko zvezo diplomatske odnose. Tem idealom miru, demokracije in narodne svobode prinašajo v sedanjem trenutku na oltar ogromne žrtve narodi Španije, ki jih je v mirnem ustvarjalnem delu zahrbtno napadla sodruga fašističnih generalov, podprta od mednarodnih fašističnih vojnih hujskačev in sovražnikov svobode narodov, to je, Nemčije in Italije. Zato je dolžnost slehernega miroljubnega in svobodoljubnega človeka, vsake v resnici miroljubne države, da podpre osvobodilni boj španskega ljudstva. Zato zahtevamo tako podporo tudi od Jugoslavije namesto klevetniške kampanije režimskih listov in režimske stranke proti junaškim narodom Španije.

Pod režimom velesrbske vlade, zalsti v njeni šestojanuarski in današnji obliki, je bil slovenski narod gospodarsko strašno izmučen. Produkti slovenskih delovnih sil so šli in se gredo v nenasična žrela beograjskih bank, medtem ko je slovenski delavec, slovenski kmet in sploh slovenski delovni človek zapadel v neizrekljivo bedo in pomanjkanje. Zato zahteva slovensko ljud-

stvo tako gospodarsko politiko, ki mu bo povrnila škodo, ki jo je pretrpelo, tako gospodarsko politiko, ki bi slovenski narod gospodarsko osamosvojila ter zagotovila slovenskemu delovnemu ljudstvu človeka vredno življenje. Treba je prenehati s centralizacijo raznih fondov, izjemnimi davki za Slovenijo in demontažo slovenske industrije; treba je zmanjšati davke, treba je dati Sloveniji finančnih sredstev v sorazmerju s plačanimi davki; treba je zvišati plače in skrajšati delovni čas, izboljšati delovne pogoje in socialno zakonodajo. Izdati se mora nova uredba o minimalnih mezdah namesto današnje, ki strašno poslabšuje položaj delavstva; treba je urediti odplačevanje kmečkih dolgov z državno pomočjo na račun bogatih izkoriščevalcev; treba je priskrbeti kmetu poceni kredite, sanirati zadružništvo in ga dati v roke delovnim kmetom ter podpreti kmeta v njegovih vsakdanjih težavah. Prav tako se mora izboljšati položaj vseh ostalih ljudskih slojev, zlasti je treba zaščititi male trgovce in obrtnike pred brezobzirnim uprpaščanjem s strani tujih in domačih velekapitalistov in kartelov. Slovenija je bila posebno zapostavljena pri izvrševanju javnih del, zato propadajo naše ceste, železnice in vse druge javne naprave. Slovensko ljudstvo zahteva obnovo starih in graditev novih javnih naprav.

Najnaprednejši in najzavednejši duhovi v slovenskem ljudstvu spoznavajo, da je v teh težkih dnevih za slovenski narod samo ena pot: TREBA JE PRENEHATI S POLITIKANTSTVOM IN MEDSEBOJNIMI PREPRI V DEMOKRATIČNIH VRSTAH. ZDRUŽITI SE MORAJO VSE SILE, KI JIM JE RES PRI SRCU USODA SLOVENSKEGA NARODA.

In slovensko ljudstvo je na tej poti že doseglo nekaj uspehov. Slovenski proletariati je dal prvi zgled. V velikih stavkovnih bojih se je borilo združeno delavstvo ne glede na politične razlike in je tej enotnosti dalo trajne oblike s sporazumom treh strokovnih organizacij. Stavkovna gibanja so povežala proletariati z demokratičnimi množicami delovnih kmetov, malih trgovcev in obrtnikov. Poleg tega so se združile tudi razne demokratične skupine in skupno s proletariatom dosegle znatne uspehe.

Toda slovensko ljudstvo se zaveda, da je pri tako nevarnem nasprotniku vse to premalo in nezadostno. V prvi vrsti je slabost obambe slovenskih narodnih interesov v tem, da gibanje proti fašizmu in vojni, za ljudske svoboščine in mir, še ni zajelo onih katoliških množic, ki so danes v okviru slovenskega dela JRZ in v njenih gospodarskih, zadružnih, prosvetnih in športnih organizacijah. Te množice so demokratične in gredo za svojimi voditelji zaradi njihovih nekdanih narodno-osvobodilnih, demokratičnih in socialnih gesel, ki jih ti voditelji še do danes niso preklicali. Te množice čedalje bolj odločno zahtevajo demokratizacijo, narodno svobodo, boj proti fašizmu in vojni. Te množice vedo, da so njihovi glavni sovražniki velesrbski fašizem, velesrbska nadvlada in oni tujčevi fašistični hlapi v Sloveniji — Kramar, Pucelj itd. — ki se zbirajo pod okriljem skrahiranih šestojanuarskih diktatorjev in se pripravljajo na nove zločine proti ljudstvu.

Zato med temi množicami in med vsemi drugimi demokratičnimi silami slovenskega naroda ne more in ne sme biti nobenih pregrad in zaprek, ki bi ovirale združitev vsega svobodoljubnega slovenskega ljudstva v boju proti skupnemu sovražniku, skupnemu zatiranju in skupnemu izkoriščanju.

Sleheri borec za svobodo slovenskega naroda, a v prvi vrsti vsak komunist, spoštuje versko prepričanje svojega sobojovnika; kajti tisti, ki v tem trenutku, ko gre za obstanek slovenskega naroda, seje s tem vprašanjem razdor med slovenskim ljudstvom, izdaja interese slovenskega naroda.

Slovenski delavski razred predstavlja tretjino slovenskega naroda, predstavlja njegov najbolj zavedni, najbolj napredni in najbolj organizirani del. Zato nosi zgodovinsko odgovornost za bodočnost slovenskega naroda, kot mu je naš veliki pisatelj in voditelj I. Cankar zapustil kot oporoko:

Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca-proletarca leži bodočnost slovenskega naroda, naroda proletarcev.

Nalogo, združiti vse sile slovenskega naroda proti naklepom fašizma, imajo predvsem slovenski delavci. Zato se slovenski delavci ne bore enotno samo v boju za svoje vsakdanje zahteve prek akcijske in polne strokovne enotnosti, temveč hočejo nastopati enotno tudi na političnem področju. Iz njihovih vrst samih se je dvignila zahteva, da je delavske-

(Nadaljevanje na 12. strani)

(Nadaljevanje z 11. strani)

mu razredu potrebna delavska stranka, ki bi združevala res vse delavstvo.

V svesti so velike nevarnosti, ki preti slovenskemu narodu, in zavedajo se velike odgovornosti, ki leži na delavskem razredu za usodo slovenskega naroda, so smatrali slovenski komunisti za potrebno, da svoje organizacije preoblikujejo v Komunistično partijo Slovenije, da bi s tem najjasneje poudarili svojo pripravljenost boriti se za to, da bi tudi slovenski narod svobodnejše zadiral. Prvi, ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije manifestira trdno voljo slovenskih komunistov dati na razpolago svojemu ljudstvu vse svoje sile ter izraža njihovo neomajno zvestobo slovenskemu narodu. S tem pa slovenski komunisti nikakor niso oslabili svoje povezanosti in čvrste enotnosti z bratskimi komunističnimi vrstami ostalih narodov Jugoslavije, temveč nasprotno, v boju proti skupnemu sovražniku se bodo te vezi še bolj okrepile.

Komunistična partija Slovenije, ki v svoji zgodovini pokaže lahko tako lepo številno največjih junakov v boju za svobodo vsega ljudstva, se bo ramo ob rami z vsemi demokratičnimi silami slovenskega naroda še z večjo odločnostjo borila, da se odbije nevarnost, ki mu preti s strani fašizma, in da se uresniči demokratične težnje svobodoljubnega slovenskega ljudstva.

Zato v boj za rešitev slovenskega naroda!

Zato v boj za pobratenje slovenskega ljudstva!

Naj živi sloga slovenskega ljudstva!

Naj živi sloga in enotnost slovenskega delavstva!

Naj živi bratstvo narodov Jugoslavije v boju za svobodo!

PRVI USTANOVNI KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE CENTRALNI KOMITE KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Za člane centralnega komiteja KPS so bili izvoljeni: Franc Leskošek – sekretar, Miha Marinko, Pepca Maček, Vencelj Perko, Ignac Tratar – vsi delavci, Jože Butinar – obrtnik, Ivan Mihelič – kmet, Edvard Kardelj in Mirko Košir – izobražena. Kot kandidati za člane CK KPS pa so bili izvoljeni: Franc Salamon in Albin Vipotnik – delavca ter Oskar Kovačič – nameščeneč.

Ko smo zaključili razpravo, sprejeli sklepe in manifest ter zaključili kongres, se je začelo že svitati. Gospodar je bil že nekoliko nestrepen, ker je imel v hiši ljudi, ki ne bi smeli vedeti, kaj se je v tej noči dogajalo pod njegovo streho. Ob slovesu smo se pristrčno pozdravili in si s stiskom rok zaželeli srečno pot in uspešno delo, predvsem pa, da bi sprejeli manifest resnično postal kažipot naše nadaljnje borbe za osvoboditev našega delovnega ljudstva in za naš narodni obstoj. Razšli smo se. Jaz sem šel z dvema tovarišema proti Hrastniku, kjer smo sedli na vlak in se odpeljali. Popoldne ob drugi uri sem srečno prispel domov na Javornik.

Policija je kmalu izvedela za ustanovni kongres in za sprejeti manifest. Zato je oddelek za zaščito države kraljevske banske uprave kmalu po ustanovnem kongresu KPS opozoril vse sreske načelnike, predstojnike mestne in komisarije obmejne policije ter komando žandarjskega polka, da je bila ustanovljena Komunistična partija Slovenije.

»Nasproti tej akciji,« je ukazovala okrožnica, »je potrebno, da organi državne oblasti strogo in stalno nadzorujejo te načrte in resne komunistične akcije...«

Okrožnica povzema članek iz Proletara št. 8, v katerem je med drugim rečeno, da se z ustanovitvijo posebne Komunistične partije Slovenije začne proces pomembne reorganizacije Komunistične partije Jugoslavije, ki se s tem prilagaja posebnostim posameznih pokrajin v sklopu Jugoslavije.

Ministrstvo notranjih zadev je sporočilo upravi policije in sreskim načelnikom naslednje:

»Aprila letos je bil ustanovni kongres komunistične stranke Slovenije, na katerem je bila ustanovljena slovenska komunistična partija in izvoljen njen centralni komite.

Na kongresu so izdelali manifest, ki obsega poglobljene točke strankinega programa in smernice za prihodnje partijsko delo. O vsem tem so obveščene oblasti z razpisom Ministrstva notranjih zadev Pov. I. št. 28200 z dne 24. julija tega leta.

Ko bi na kratko ocenil pomen kongresa, naj omenim, da je ta predstavljal pomemben korak za uvrstitve vrst komunistične partije in za

nadaljnji razvoj delavskega in vse-ljudskega gibanja v Sloveniji. Ko smo sprejemali manifest, si še nismo mogli predstavljati, da bo ta čez osem let postal kri in meso naše narodnoosvobodilne borbe.

Nekako deset dni po kongresu smo imeli na Jesenicah sestanek, na katerem sem poročal o kongresu. Tovariši sem posebej opozorili na razpravo in stališče o metodi borbe z nasprotniki. Sklepe kongresa so člani z navdušenjem sprejeli, saj so ti sklepi v veliki meri potrjevali tudi naše dotedanje delo.

Cepprav smo zaradi že opisanih razmer tik pred kongresom bili izpostavljeni vsesplošnemu terorju, smo z delom v delavsko-kulturnem društvu Enakost, z delom in akcijami na občini in s pomočjo skupnega lokalnega delavskega glasila Jeseniški kovinar razvijali naše delo pri ureničenju širokega ljudskega gibanja na Jesenicah in bližnji okolici. Vplivali smo na delavce, ki so zaradi znanih razmer zapuščali sindikalno organizacijo, da ostanejo v njej in se tam borijo za delavsko enotnost. Organizirali smo skupne akcije proti pojavom fašizma in proti draginji. V sklopu naših prizadevanj za formiranje Slovenske ljudske fronte smo pri parlamentarnih volitvah leta 1938 postavili kandidatsko listo skupno s krščanskimi socialisti.

Jaz osebno sem v tem obdobju posvetil velik del časa delu na občini. Z delom na občini smo uspevali in nas je velika večina občanov podpirala pri naših prizadevanjih. Kljub vsem poizkusom uprave podjetja in policije, da nas vržejo z občine, jim to več kot tri leta ni uspelo. Vedeli so, da so nekateri člani občinskega odbora komunisti, pa le niso mogli dobiti podlage za razpust.

V tem obdobju se je policijski teror še stopnjeval. Bili smo pod stalno policijsko kontrolo, hišne preiskave in policijske kazni pa so se kar vrstile. Jaz sam sem bil po kongresu trikrat aretiran in zaprt. Prvič julija 1937, ko so mi hoteli s pomočjo nekega provokatorja dokazati, da sem prevzel in nesel ilegalno literaturo v Ljubljano. Drugič leta 1939, ker sem podpisal manifest pod naslovom »Kaj hočemo« in poziv za ustanovitev delavsko-kmečke stranke. Tretjič februarja 1940, ko sem bil odpeljan z drugimi tovariši v konfinacijo v Bilečo, kjer sem bil devet mesecev.

To aretacijo in pa akcijo občinskega odbora za našo izpostitev je oblast vzela za povod za razpust občinskega odbora. Jeseniški komunisti so organizirali široke akcije za izpostitev iz Bileče in za razpust taborišča.

V začetku leta 1941 je bilo sedemindeset naših tovarišev, med njimi večina komunistov, odvedenih v vojaško koncentracijsko taborišče Ivanjica v Medžurečju. Tik pred napadom Nemčije na našo državo smo organizirali protovoljce za odhod v vojsko. Odslo nas je nekaj čez štirideset. Po okupaciji smo začeli zbirati orožje in se pripravljati za organiziran odpor proti okupatorju. Medtem sem padel v roke gestapu in bil skupno z drugimi zaprt v Begunjah. Nekateri od teh so nas poslali v taborišče Kraut na Koroskem, od koder nas je pet pobegnilo 1. avgusta 1941 in se priključilo partizanom.

Ugotovitve kongresa, izražene v manifestu o nevarnosti fašizma, so okupatorji hitro potrdili s svojimi dejanji in pokazali, kakšno usodo so namenili našemu narodu. Množični upor slovenskih ljudskih množic proti sovražniku pa je potrdil pravilnost poti vseljudske enotnosti in neizbežnost brezkompromisnega boja za narodno in socialno svobodo. V tem se odraža zgodovinski pomen sklepov ustanovnega kongresa KPS. Ti sklepi so bili izhodišče naše nadaljnje borbe. Izvajanje teh je rodilo tako enotnost ljudskih množic, da smo se – sicer majhen narod – lahko uprli takrat najmočnejši vojni sili.

V tem boju pa so skupno z drugimi borci tudi jeseniški komunisti dali pomemben delež in plačevali težak krvni davek za našo svobodo. Saj so skoro vsi predvojni jeseniški komunisti padli v NOB ali pa izgubili življenje kot žrtve fašističnega terorja.

KARDELJEVA ZGODOVINSKA OCENA POMEMBOSTI USTANOVNEGA KONGRESA KPS

Kakor Bevdovo-Kardeljevo poročilo na ustanovnem kongresu 17. aprila 1937 Zakaj ustanovljamo KPS in sprejeti manifest, tako je tudi njegova zgodovinska ocena pomembnosti ustanovnega kongresa, ki jo je podal v svojem poročilu na slavnostni seji CK ZKS 15. aprila 1969, tako pomembno zgodovinsko gradivo, da del tega poročila navajam kot nepogrešljiv del tega sestavka. Kardelj v tem poročilu v zelo izostreni in poglobljeni analizi razčlenjuje, v čem je pomembnost ustanovnega kongresa KPS 17. aprila 1937.

Kardelj pravi:

»Kongres je bil v trenutku, ko je naraščajoči val imperialističnega fašizma začel neposredno ogrožati mir v svetu, zlasti pa neodvisnost mnogih evropskih narodov, med njimi tudi slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov.

Kongres je zrelo in realistično ocenil to situacijo in z dramatičnim poudarkom opozoril slovenski narod na smrtno nevarnost, ki mu grozi pred naraščajočim fašističnim pritiskom. Obenem je z vso jasnostjo in odkritostjo pokazal na edina možna pota in sredstva boja proti tej nevarnosti.

Se posebej pa je kongres naglasil veliko zgodovinsko odgovornost slovenskega delavskega razreda za usodo lastnega naroda in s tem tudi za usodo njegovih razrednih interesov ter revolucionarnih socialističnih smotrov. Klerikalno liberalni vrhovi slovenske reakcionarne buržoazije in z njo povezana malomeščanstva so bili nesposobni in zaradi strahu pred ljudskimi množicami tudi niso hoteli organizirati resničnega nacionalnega odpora proti naraščajočemu pritisku fašističnega imperializma. To nalogo je lahko uresničil samo delavski razred na čelu s svojo revolucionarno avantgardo. Zato jo je Komunistična partija Slovenije s svojimi kongresnimi sklepi tudi prevzela.

Kongres je jasno formiral ustrezno politično osnovo za akcijo komunistov v takih razmerah in s takimi smotri boja. Spričo velike nevarnosti, ki je pretila, je pozval slovensko ljudstvo, naj se pobrati med seboj. Opozoril je delavski razred, da mora biti posihmal še bolj ne le faktor boja za vsakdanje zahteve delovnih množic, marveč tudi vodilni faktor nacionalne politike. Poudaril je, da je v takih razmerah potrebno bolj kot kdaj prej negovati duh revolucionarne solidarnosti in bratske enotnosti s celotnim delavskim razredom in z vsemi jugoslovanskimi narodi v boju proti skupni nevarnosti, ki grozi njihovi neodvisnosti, kakor tudi v boju za njihove skupne socialne, demokratične, ekonomske ter narodnoosvobodilne interese in zahteve. Prav tako je kongres formiral konkreten program boja za vsakdanje socialne, ekonomske, demokratične, narodnoosvobodilne, kulturne in druge zahteve slovenskih delovnih množic v mestu in na vasi, program, ki je v naslednjih letih usmerjal prizadevanje komunistov pri aktiviziranju borbenih energij delovnih množic. Boj za take zahteve je postal najvažnejša oblika povezovanja komunistične partije z množicami in hkrati tudi najuspešnejše sredstvo v prebijanju obroča ilegalnosti, s katerim je sovražnik hotel spremeniti komunistično partijo v brezpomembno sekto.

EDINO KPS JE BILA SPOSOBNA ORGANIZIRATI OSVOBODILNI ODPOR NA SLOVENSKEM

O čem govorijo vsa ta dejstva? Izpričujejo zgodovinsko resnico, da je Komunistična partija Jugoslavije sploh in Komunistična partija Slovenije posebej pravočasno signalizirala slovenskemu narodu in delavskemu razredu smrtno nevarnost, ki mu preti od fašističnega imperializma, in da je pravočasno organizirala in usposobila sebe in slovensko ljudstvo za obrambo pred to nevarnostjo. Ta dejstva govorijo, da je bila Komunistična partija Slovenije edina organizirana politična sila na Slovenskem, ki je bila sposobna organizirati osvobodilni odpor slovenskega ljudstva. Govore o tem, da je prav ta odpor privedel do zmage narodnoosvobodilne vstaje, ki je bila plod lastnih sil slovenskega ljudstva, njegove tesne bojovne povezanosti z drugimi jugoslovanskimi narodi, zavestne in hkrati neodvisne naslovnice te jugoslovanske borbene zveze na antihitlerjevsko koalicijo, na prvo delo socializma, Sovjetsko zvezo, in na vse progresivne, antifašistične sile Evrope in sveta. Živo pričajo o tem, da je taka politika Komunistične partije Slovenije ne le rešila in zagotovila obstoj slovenskega naroda, ampak mu tudi vrnila njegovo državno samostojnost, delovnemu ljudstvu pa njegovo revolucionarno oblast in ga osvobodila izkoriščanja človeka po človeku.

Dogodki naslednjih let po kongresu so vseskozi potrdili, da so bile njegove ocene ter njegova politika in zastavljene naloge pravilne. Agresivni akti fašističnega imperializma so se v letih po kongresu vrstili drug za drugim. Zvesti tradicionalni ideologiji slovenske buržoazije, ki je pobiranje drobtin z gospodarjeve mize razglasila za magno carto slovenske politike, so se klerikalno-liberalni buržoazni in malomeščanski politični vrhovi pričeli pripravljati za službo novemu gospodarju, še preden jim je ta drobtinice v resnici obljubil. Fašistična ideologija »Straže v viharju«, slovenskih fantov ter podobnih fašističnih in na pol fašističnih institucij je postajala vse bolj agresivna. Veliki mojstri tradi-

cionalne hlapčevske miselnosti reakcionarne klerikalizma so pripravljali svoje »mladenice« za službo bodočemu gospodarju. Tako se je pripravljala bela garda.

Druga postava se je seveda pripravljala za emigracijo, ker je hotela okupacijo preživeti v zatišju, in se potem vrniti v domovino kot zmagovalci na belem konju za angleškimi in ameriški vojskami. Obenem pa se je zaostroval teror ne le proti komunistični partiji, ampak tudi proti sleherni akciji, ki ji je bil namen organizirati obrambo slovenskega naroda pred naraščajočim fašističnim pritiskom. Tako so si hoteli reakcionarni vrhovi slovenske buržoazije že vnaprej prislužiti okupatorjevo tolerantnost do njenih razrednih in lastniških interesov.

In vendar je slovensko ljudstvo prekrizalo vse njihove račune. Komunisti v svojem boju niso bili osamljeni. Povečala se je tudi aktivnost drugih socialnorevolucionarnih, demokratičnih, naprednih in patriotskih skupin, ki so se vse bolj zavedale, kam vodi tok dogodkov slovenski narod. Diferenciacija je že pred kongresom, zlasti pa v letih po njem, globoko segala tako v klerikalni kakor liberalni politični tabor, pa tudi v slovensko socialno demokracijo. V različnih oblikah so nastajala in se vse bolj krepila množična gibanja in organizacije frontovnega značaja, ki so se zavestno in organizirano ali pa spontano našle bolj ali manj na politični platformi ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije in ki so sprejemale njene politične iniciative. Ta proces v slovenskih ljudskih množicah se je vse bolj širil in že štiri leta po kongresu, ko je zajel ogromno večino slovenskega ljudstva v enoten odpor proti okupatorju in njegovim domačim zaveznikom, je dosegel svoj vrhunec z ustanovitvijo osvobodilne fronte.

USTANOVNI KONGRES JE V SVOJIH SKLEPIH UPOŠTEVAL PORAJAJOČE SE DRUŽBENE PROCESSE

Osvobodilna fronta ni bila samo narodnoosvobodilno gibanje proti okupatorju, postala je tudi podoba spremenjene politične strukture slovenske družbe. V tej družbi so izgubili vodilno vlogo ne samo politizirani vrhovi cerkve, temveč tudi celotna slovenska buržoazija. Rojstvo osvobodilne fronte je pomenilo, da sta zgodovinsko vodstvo in odgovornost za usodo slovenskega naroda prešla na delavski razred, zakaj jedro osvobodilne fronte je bil prav delavski razred, tesno povezan s kmečkim ljudstvom in z najnaprednejšim delom inteligence. Prav zato je narodnoosvobodilna vstaja slovenskega naroda postala mogoča in zato je bila tudi zmagovita. In ravno zato končna zmaga osvobodilne fronte ni mogla pomeniti obnavljanja politične strukture stare slovenske družbe, ampak samo postavljanje nove družbe, ki ji bo dal pečat slovenski delovni človek.

Največji pomen ustanovnega kongresa je potemtakem prav v tem, da je v svojih sklepih upošteval poraja-

joče se družbene procese in z njimi za dolgo časa uskladi celotno politiko in akcijo partije, ki si je tako pridobivala vse večje zaupanje množic. To zaupanje ji je omogočilo, da je kljub svoji formalni nelegalnosti postala vse močnejša in naposled vodilni faktor v političnem življenju slovenske družbe.

Izredno pomembno vlogo je odigral kongres tudi s svojim idejnim in vzgojnim vplivom v delavskih množicah sploh in še posebej med komunisti. Ne samo s politično kritiko, marveč z značajem vse svoje proklamirane politike je udaril tako po socialnodemokratičnem oportunistu, ki je težil k zapiranju delavskega gibanja v ozek krog ekonomsko-sindikalističnih in podobnih vprašanj, kakor tudi po sektizmu, ki je s svojimi ultraradikalističnimi frazami in dogmatskim »čistunstvom« slabilo povezovanje partije z delovnimi množicami. Ze sama reorganizacija in sprememba imena partije je poudarila, da komunistična partija prevzema tako revolucionarno razredno odgovornost pred delavskim razredom za svojo politiko v boju za zgodovinske interese delavskega razreda in vseh delovnih ljudi kakor tudi odgovornost svojemu narodu za politiko njegovih resničnih nacionalnih interesov.

ZA JUGOSLAVIJO, ZVEZO ENAKOPRAVNIH NARODOV

V zvezi z vsem tem bi rad posebej poudaril še eno pomembno karakteristiko ustanovnega kongresa. Dejal sem, da je Komunistična partija Jugoslavije že zdavnaj pred kongresom načelno pravilno formulirala svoj odnos do nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji, se pravi, v skladu s stvarnimi interesi narodov Jugoslavije, da pa je bila v vsakdanji praksi ta politika marsikdaj pod vplivom različnih pritiskov, ki so jo večkrat deformirali. Zato je kongres komunistične partije zelo določno oblikoval tudi praktični nacionalni program Slovenije.

Komunistična partija je bila zmeraj nosilka ideje humanističnega in revolucionarnega proletarskega internacionalizma kakor tudi ideje prijateljstva ter zblizevanja med narodi in potemtakem tudi nosilka ideje o revolucionarnem bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov in delavskega razreda Jugoslavije v boju za družbeni napredek, socializem, demokracijo in svobodo ter enakopravnost narodov Jugoslavije.

Prav to je bil duh ustanovnega kongresa, ki ga je posebej poudaril tudi s tem, da je kot moto svojega manifesta zapisal Prešernove stihove v predcenzurni varianti:

Žive naj vsi narodi,
ki dan dočakat hrepene,
da koder sonce hodi
ne bo pod njim sužnjé glavé.

Toda istočasno niso komunisti takega svojega internacionalizma nikoli postavljali nasproti zvestobi socialno revolucionarnim, nacionalnim, demokratičnim in humanističnim smotrom svojega delavskega razreda in slovenskega naroda. In

Sodelavec – rezalec

RAZDELITEV GRADBENIH POSOJIL ZA LETO 1977

Stanovanjska komisija je na seji, dne 24. marca, obravnavala in potrdila predlog razdelitve gradbenih posojil prosilcem, ki so se prijavili na objavljeni razpis, dne 3. 2. 1977.

Poleg pogojev za odobritev gradbenih posojil, ki so določeni v pravilniku o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev ZJ in v razpisu, je stanovanjska komisija sprejela še dodatne kriterije:

1. Gradbena posojila se lahko odobrijo posamezniku v letu 1977 do limita:

- a) za novogradnjo 80.000 din
- b) za adaptacije 40.000 din
- c) za adapt. - rušenje 60.000 din

ad b) Prosilcem, ki bodo koristili posojilo za večja adaptacijska dela, pri katerih bodo pridobili pri stanovanjskih prostorih, ki ustrezajo glede na število družinskih članov površinskim normativom standardnega stanovanja, se odobri posojilo v višini 40.000,- din.

ad c) Prosilcem, ki na temeljih starih hiš gradijo povsem nove, se odobri posojilo do 60.000,- din.

2. Prosilci, ki v preteklih letih z dodeljenim gradbenim posojilom niso dosegli limita, lahko prodobijo posojilo le do višine, oz. limita, ki je veljal za leto že odobrenega posojila.

3. Odobreno posojilo bodo morali posojiljemalci koristiti v letu 1977.

4. Rok vračanja:	obrestna mera
od 50.000 do 80.000 din	15 let 2 %
od 20.000 do 40.000 din	10 let 2 %
do 10.000 din	5 let 2 %

Prvi obrok posojila zapade v plačilo po treh letih od dneva odobritve posojila in se vrača v mesečnih obrokih, ki so določeni s posojilno pogodbo.

5. Prosilci, ki posedujejo družbeno stanovanje, last ZJ, in jim je bilo odobreno gradbeno posojilo, bodo morali le-ta izprazniti do 1. 7. 1980. V primeru, da posojiljemalec ne bo izpolnil te pogodbeno obveznosti, bo moral plačevati kazni v višini 500 dinarjev mesečno vse dotlej, dokler ne bo izpraznil stanovanja.

Na osnovi teh kriterijev je gradbeno posojilo dodeljeno naslednjim prosilcem: (glej seznam)

Prosilcem, ki ne izpolnjujejo razpisnih pogojev, to je, da so v preteklih letih že dosegli postavljeni limit, da pri novogradnjah nimajo dograjene II. faze, da adaptacija ni v smislu kriterijev razpisa, pač pa so to le tekoča vzdrževalna dela, gradbeno posojilo ni odobreno:

1. Ažman Zvonko	81564	stroj. del.	U-4 adapt.	Ne gre za adapt. v smislu kriterijev razpisa, pač pa za vzdrževalna dela.
2. Alič Vinko	81411	nabavni	U-4 IV.	Dosegel limit v l. 1972 in 1973.
3. Božič Valerija	26052	jeklovlek	PK II.	Nima dograjene II. faze.
4. Bernik Jože	20307	remont. d.	VK I.	Nima dograjene II. faze.
5. Javor Peter		upokojen.	adapt.	Nima gradb. dovoljenja.
6. Košir Janez	25476	ETE	VK adapt.	Dosegel limit v l. 1974.
7. Legat Marjeta	30498	sekretariat	NK adapt. R	Dosegel limit v l. 1976.
8. Legat Vinko	15955	varn. sl.	KV adapt. R	Dosegel limit v l. 1976.
9. Marek Mirko	20836	transport	KV3 adapt.	Dosegel limit v l. 1972 in 1974.
10. Pretnar Janez	23243	stroj. vzdr.	VK I.	Nima dograjene II. faze.
11. Sodja Rudi	14066	martin.	KV adapt.	Ne gre za adapt. v smislu kriterijev razpisa, pač pa za vzdrževalna dela.
12. Šmit Jože	17559	el. vzdrž.	VK adapt.	Dosegel limit v l. 1971 ter gradnja dokončana.
13. Šimon Jože	30907	ETE	KV I.	Nima dograjene II. faze.
14. Šimon Jože	20750	martin.	KV I.	Nima dograjene II. faze.
15. Tomaš Greta	24730	FRS	U-3 adapt.	Ne gre za adapt. v smislu kriterijev razpisa, pač pa za vzdrževalna dela.
16. Terseglav Franc	5812	transport	VK dograd.	Dosegel limit v letu 1965.
17. Urh Stanko	18668	stroj. del.	VK adapt.	Dosegel limit v letu 1973.
18. Zupan Janez	3859	valj. Bela	KV adapt.	Ne gre za adapt. v smislu kriterijev razpisa, pač pa za vzdrževalna dela.

Odbor za delovne in življenjske pogoje se je na 30. seji, dne 1. aprila, strinjal s predlogom stanovanjske in strokovne komisije o razdelitvi gradbenih posojil za leto 1977.

V zvezi s tem je sprejel naslednje sklepe:

1. Odbor sprejema stališče družbenopolitičnih organizacij in ga podpira, da se tistim prosilcem gradbenega posojila za gradnjo ali adaptacijo hiše, ki niso vpisali posojila za ceste, dodeli letos le 50 % odobrenega posojila do limita, glede na njihov odnos do družbenih akcij in glede na omejena sredstva. Drugo polovico odobrenega posojila pa bodo lahko koristili prihodnje leto.

2. Vlogi Jožeta Gorenca in Janeza Sodja, s katerima prosita za dodeli-

tev gradbenega posojila, ne izpolnjujeta pa razpisnih pogojev, je odbor odstopil v proučitev IO sindikata.

3. Vloge Lucije Rozman, Ludvika Ruglja in Mitja Zupana, ki prosijo za gradbeno posojilo, je odbor zavrnil, ker gradijo hišo izven območja jeseniške in radovljanske občine in zato ne izpolnjujejo razpisnih pogojev. Zavrnili je tudi vlogo Miloša Zvaba, ker ne izpolnjuje razpisnih pogojev, ker nima dograjene hiše do II. faze.

4. Odbor predlaga spremembo 52. člena pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj, in sicer tako, da se ta člen ustrezno priredi, glede na skupen interes delavcev Železarne.

5. Odbor soglaš, da se Vladimirju Petriču prizna v prošnji opisana dela za dokončanje adaptacije več kot 100 let stare hiše, v katero je vložil že 200.000 din lastnih sredstev, in mu odobri gradbeno posojilo v višini 40.000 din.

6. Odbor je ugodno rešil vlogo Janeza Poljška, ter odobril poravnano stanovanjskega posojila v znesku 70.000 din, ki ga mora imenovani vrniti v roku 90 dni po prenehanju dela regionalni zdravstveni skupnosti Kranj, ker se je v tem času zaposlil v Železarni.

KADROVSKI SEKTOR
Odd. za družbeni standard

Tek. št.	Priimek in ime	Del. št.	Obrat	KV	Faza dograd.	Izprazni stan.	Posojilo v ZJ	Limit 80.000
1.	Arh Janez	28136	HV Bela	VK	adapt. R			60.000
2.	Ažman Jože	26346	Gr. vzdrž.	VK	III.		40.000	30.000
3.	Ambrožič Mirko	15043	PIV en.	KV	IV.			50.000
4.	Bremec Karel	24456	Valj. Bela	KV	adapt.			40.000
5.	Beljan Ivan	9018	PIV en.	VK	III.			80.000
6.	Bešlagič Husref	29553	HV Bela	VK	nakup			80.000
7.	Bregant Drago	15861	Elektrod.	VK	IV.		60.000	10.000
8.	Baloh Franc		Upokojen.		III.			80.000
9.	Bergant Ludvik	20914	El. jekl.	KV	adapt.			40.000
10.	Bohinč Jožefa		Upokojen.		adapt. R			60.000
11.	Dratvenšek Danica	29109	Strug. valj.	KV	IV.			40.000
12.	Doraič Vida	80098	Remont. del.	U-3	adapt.			40.000
13.	Eržen Stane	81455	El. vzdrž.	U-4	III.			80.000
14.	Ferčej Božo	24791	Vzdrž.	KV	III.			80.000
15.	Golja Rudi		Upokoj.		adapt. R	dvosobno		50.000
16.	Grabnar Ciril	17014	HI. valj.	KV	adapt.			40.000
17.	Grobavšek Drago	80143	Prodajni	U-5	III.			80.000
18.	Gavljak Mišo	26839	Plavž	KV	nakup			80.000
19.	Hozjan Franc	9749	Nabavni	KV	adapt.			40.000
20.	Horvat Kazimir	80155	OTK	U-3	III.	dvosobno		80.000
21.	Hmeljak Boris	22805	Kadr. sekt.	KV	III.	dvosobno		80.000
22.	Jasnić Anton		Upokojen.		III.	dvosobno		80.000
23.	Jasnić Fani		Upokojen.		III.			40.000
24.	Jakopič Vinko	25088	El. vzdržev.	VK	adapt. R		40.000	20.000
25.	Justin Bogo	23728	Remont. del.	VK	adapt. R			60.000
26.	Jeglič Ivan	80177	OTK	U-3	adapt.			40.000
27.	Jakopič Terezija	20578	Elektrode	PK	III.		20.000	10.000
28.	Jordan Vinko	81267	Valj. Bela	U-5	III.			80.000
29.	Kamenšek Alojzija	2641	Valj. Bela	KV	adapt. R			30.000
30.	Kamenšek Rudolf	20198	Remont. del.	VK	adapt. R			60.000
31.	Kristjan Rudi	23067	Transport	VK	II.			80.000
32.	Kozjek Anton		Upokojen.		IV.			50.000
33.	Kozjek Anton	21018	OTK	VK	IV.	dvosobno	50.000	10.000
34.	Krčič Anton	28787	Transport	KV3	III.			40.000
35.	Krivic Jože	4460	Valj. profil.	KV	adapt.			40.000
36.	Krznarič Mato	3867	Nabavni	VK	adapt. R			60.000
37.	Katnik Janez	80199	SEO	U-5	adapt.			15.000
38.	Klofutar Peter	61327	Novograd.	U-5	adapt. R			60.000
39.	Komic Jože	24201	Nabavni	U-4	adapt. R			60.000
40.	Kokalj Jakob		Upokojen.		adapt.			40.000
41.	Kežar Peter	20334	Zičarna	KV	IV.			60.000
42.	Lukancič Janez	6257	Transport	VK	IV.	dvosobno		80.000
43.	Leban Vida	7164	Vzdržev.	PK	adapt. R		20.000	10.000
44.	Litof Bogomir	23687	El. vzdrž.	VK	adapt.			40.000
45.	Lovše Janko	20495	El. vzdrž.	U-3	III.	dvosobno		80.000
46.	Legat Franc	25112	Elektrode	KV	adapt. R		30.000	30.000
47.	Lasnik Helena	30028	Nabavni	U-2	adapt. R		30.000	30.000
48.	Mavec Marjan	24126	Martinarina	KV	adapt.			40.000
49.	Marinšek Edi	23979	Željarina	VK	IV.			40.000
50.	Markelj Franc	3042	Valj. profil.	VK	III.		50.000	10.000
51.	Mulej Janko	29519	Stroj. del.	KV	II.			80.000
52.	Muhar Peter	24758	Novogradnje	U-4	adapt.		30.000	10.000
53.	Nemec Sanislav	30906	El. jekl.	KV	adapt.			40.000
54.	Nemec Valentin	6816	El. jekl.	KV	adapt.			40.000
55.	Oman Anton	23538	Stroj. del.	VK	IV.		30.000	10.000
56.	Omerzel Ivan	21927	Transport	KV	adapt. R			60.000
57.	Oblak Janez	22592	Stroj. vzdrž.	KV	adapt.			40.000
58.	Peternel Franc	30583	Stroj. del.	KV	II.			80.000
59.	Potočnik Ivan	25196	El. vzdržev.	KV3	adapt.			40.000
60.	Poljšak Janez	31458	Pravna sl.	U-5	vrnitev pos.			70.000
61.	Platiša Pavel	19577	Martinarina	KV	adapt. R			60.000
62.	Platiša Anica	30407	Elektrode	PK	adapt. R			15.000
63.	Pintar Viktor	20511	Zičarna	KV	III.			80.000
64.	Petar Ludvik	3189	Stroj. vzdrž.	VK	III.			80.000
65.	Poljanec Jože	9326	Remont. del.	VK	IV.		60.000	20.000
66.	Pretnar Valentin	81322	Novogradnje	U-4	IV.			80.000
67.	Piber Sašo	81608	Zičarna	VK	adapt.		20.000	10.000
68.	Pretnar Valentin	22061	PIV energ.	KV	nakup	dvosobno		80.000
69.	Rihtarič Vinko	20145	El. jekl.	KV	IV.		50.000	20.000
70.	Rechberger Jože	16200	PIV energ.	VK	adapt.			40.000
71.	Svetina Marijana	30787	FRS	U-4	adapt.			40.000
72.	Soklič Martina	60322	OTK	NK	III.			40.000
73.	Soklič Primož	23263	OTK	KV	III.			80.000
74.	Skušek Marija	17563	Stroj. vzdrž.	KV	dograditev		50.000	15.000
75.	Stroj Janez	31103	RO	U-3	III.			80.000
76.	Smolej Lovro	24622	Livarna	KV	III.			60.000
77.	Smolej Franc	22633	HV Bela	KV	II.			40.000
78.	Smolej Andrej	15229	El. vzdržev.	KV	adapt. R		40.000	20.000
79.	Šefman Milan	29795	Vzdrž. Bela	KV	adapt.			40.000
80.	Šronc Jože	20025	Transport	KV	adapt.		30.000	10.000
81.	Šlibar Jože	25246	Valj. Bela	VK	IV.			80.000
82.	Šiljar Alojz	26803	Plavž	VK	III.			80.000
83.	Tekavec Stane	25864	Stroj. del.	KV	adapt. R			60.000
84.	Torkar Jože	25084	Stroj. del.	VK	III.			80.000
85.	Tramte Marija	30524	Elektrode	PK	adapt.			30.000
86.	Vengar Angela		Upokojenka		adapt.			20.000
87.	Vole Jože	23110	RO	VK	adapt.			40.000
88.	Zupan Ivan	10753	Nabavni	VK	adapt.			40.000
89.	Zupan Vida	80644	PIV energ.	U-3	adapt.			40.000
90.	Zupan Marija	26172	Stroj. del.	VK	adapt.			20.000
91.	Zupantič Peter	10607	Valj. Bela	VK	adapt. R		20.000	20.000
92.	Znidar Milan	28349	HV Bela	KV	II.			80.000
93.	Znidar Franc	20833	HI. valj.	VK	adapt.			40.000

Izdelek iz našega jekla

Železarski globus

VENEZUELA

V prizadevanjih, da bi povečali nacionalno proizvodnjo surovega jekla, bodo v Venezueli zgradili nekaj novih in modernizirali več sedanjih obratov. Tako bodo v zvezni državi Zulia zgradili novo integralno železarno. Njena letna proizvodna zmogljivost bo milijon ton surovega jekla. Pri gradnji bodo s tehnično pomočjo sodelovale tudi tri japonske železarske družbe: Nippon Steel Corp., Nippon Kokan K. K., in Kawasaki Steel Corp.

ARGENTINA

V oktobru preteklega leta je pričela obratovati v železarni Dalmine Siderca, ki leži 80 km severozahodno od Buenos Airesa, prva argentinska naprava tipa Midrex za proizvodnjo železove gobe. Letna zmogljivost je 330.000 ton železove gobe, ki jo bodo kontinuirno predelovali v električnih obločnih pečeh te železarne. Razmerje železova goba : jekleni odpadki v vložku teh peči bo 70 % : 30 %. Preostale razpoložljive količine železove gobe bodo prodajali drugim železarnam.

ZDA

Železarska družba US Steel Corp. gradi nov obrat za proizvodnjo velikih cevi s premerom do 1200 mm in letno proizvodnjo 600.000 ton. V zvezi s tem ima tudi predvideno naročilo za 200.000 ton teh cevi, ki jih bodo rabili pri gradnji cevovoda za zemeljski plin na Aljaski.

BRAZILIJ

Pred kratkim so že pričeli graditi novo železarno v mestu Tubarao. Zgrajena bo do konca leta 1980. Proizvajala bo v glavnem slabe, in sicer šest milijonov ton, ki jih bodo 80 % izvažali v Italijo in Japonsko, katerih železarski družbi Finsider in Kawasaki Steel Co. sofinancirata njeno gradnjo. V decembru preteklega leta je pričela v tem mestu obratovati tudi nova naprava za proizvodnjo peletov z letno zmogljivostjo tri milijone ton.

ŠTIRI ZNAČILNOSTI NOVEGA POLITIČNEGA KURZA

Prvič, partija ne sme biti revolucionarna sekta, ki bi čakala v ilegalnosti, da pride njen čas, ampak mora postati politična gibalna sila progresivne, socialne, demokratične, kulturne in druge akcije množic na vseh področjih družbenega življenja. Biti mora ravno toliko realistična kolikor revolucionarna, se pravi: zavedati se mora, da vodi pot do zmag socializma samo prek mnogoterih vsakdanjih zmag in vsakdanjih progresivnih korakov, ki mobilizirajo množice in jih z njo povezujejo in ki neprestano spreminjajo razmerje družbenih sil v korist demokracije in socializma. Partija bo postala odločilen politični faktor v jugoslovanskem družbenem življenju samo, če ji bo s tako svojo aktivnostjo uspelo prebiti obroč ilegalnosti in potlej v resnici voditi vsakdanje boje ljudskih množic.

Drugič, partija se mora znebiti vseh ostankov frakcijskih skupin in bojev, ne zato, ker naj bi nasprotovala idejnemu razčiščenju bistvenih vprašanj svoje politike v danih razmerah, marveč zato, da bi se z vso svojo aktivnostjo obrnila k množicam in njihovim vsakdanjim problemom ter dolgoročnim progresivnim težnjam. Če bo partija na takih tleh pognala globoke korenine, potem bo tudi laže in hitreje razčiščevala idejna in politična vprašanja v lastnih vrstah.

Tretjič, vodstvo Komunistične partije Jugoslavije mora biti obrnjen predvsem k socialnim, političnim, nacionalnim in drugim proble-

mom narodov Jugoslavije, ne pa predvsem h Kominterni. Ta lahko uspešno koordinira določene mednarodne akcije delavskega gibanja in organizira pomoč temu gibanju, ne sme pa imeti take vloge, da bi s svojim vmešavanjem lahko revolucionarno avantgardo v posameznih deželah odtrgala od njenih množic. V tem času se je namreč vse bolj razodevalo, da je prav mešanje Kominterne v notranje odnose Komunistične partije Jugoslavije eden tistih faktorjev, ki vzdržuje frakcijske boje in onemogoča konsolidacijo njenega vodstva, kajti njene shematske direktive in postopki so bili marsikdaj v nasprotju z razmerami, v katerih se je boril delavski razred v Jugoslaviji.

Četrtič, da bi se partija otresla takega negativnega bremena - kar seveda v takratnih razmerah ni bilo lahko, saj nas

CVETKO ZAGORSKI POTOVANJE V TUMANJAN LIRIČEN POTOPIS

14

SLAVJE

Dolgo, široko cesto prekinja prostran trg z nekaj novimi, večjimi postopki. Največje med njimi je obvezna desetletna šola. Blizu nje je stal takrat govorniški oder in ob njem še z belo tenčico prekrit spomenik.

Ko sem prišel na trg, se je bilo zborovanje že začelo. Domačin, ki je bil pozdravljen nekaj deset tisoč prišlecev od blizu in daleč, je že zapuščal oder. Nanj se je povzpeli predsednik sveta ministrur Armen-ske SSR Muradjan.

»Naše ljudstvo spoštuje neumorne tvorce svoje kulture, med katerimi zavzema Tumanjan posebno mesto. Tisočkrat prav je imel Egiše Čarenc, ko je zapisal:

Presenečen sem spoznal,
ko sem Tumanjana bral:
To Lirijec genialen
je Homerju, Goetheju –
sobesednik raven!

Značilnosti njegovega genija so realistični izraz, nacionalni slog in duh ter humanistična vsebina njegovega dela. Pisal je z vsem srcem in dušo, zato slišimo v njegovih besedah glas vesti, trepet srca, ječanje duše in svete ideale vsega našega naroda. Zato je velik med velikimi. Pomeni nam potrditev vsega vzvišenega, kar je ustvaril armenski lirski genij od prastarih časov naprej.

V dnehi, ki so bili za naš narod usodni, je dušnil svoj mogočni glas, prehodil neznanske daljave, trpel pomanjkanje in preganjanje, samo da bi po svojih močeh lajšal trpljenje, skrbi in bolečine svojega ljudstva. Koliko je bilo vsega tega, pa je najbolje čutil sam Tumanjan:

Armensko gorje – brezmejno morje,
prostori brezdanji v njem se vrste,
neznanske globine črnih voda,
v njih duša plava, ni jim meja.

Tumanjana imamo radi in ga spoštujemo tudi zato, ker je videl v delu za ljudstvo svoje poslanstvo in smisel svojega življenja. Imel je za svoj sveti dolg, da je vlival pogum obupan, tolažil sirote, krepil upanje brezdomcem. V njegovih štirinastih, pesnitvah, baladah, povestih, člankih in pismih prepoznavamo obraz nesrečnega, preganjanega, vendar neutrudnega delovnega človeka, kakršnen je bil on sam.

Kolikšna stiska človeška,
ko se že skorjica kruha
zdi nam kot mana nebeska!

Te vrstice označujejo celo epoko našega življenja. Samo Tumanjan se je izražal tako kratko, pa tako jasno. Samo on je bil tako preprost in obenem izviran. Prav je imel veliki, nesebični prijatelj našega naroda Valerij Brjusov, ko je zapisal, da predstavlja Tumanjanova lirika – uso Armenijo; da povedo pesnitve velikega mojstra o Armeniji več kot debele knjige učenjakov.

Poleg občutljivosti za nacionalne in socialne stiske svojega naroda je štel govornik v veliko Tumanjanovo odliko njegovo neustrašno prizadevanje za prijateljstvo in sličnost med kavkaškimi narodi, posebno Azerbejdžani in Gruzini, zakaj največji up zavojevalec je bila zmeraj nesloga kavkaških narodov in plemen. Citiral je Tumanjanovo pesem, naslovljeno sosednjim narodom, še posebej njihovim pesnikom:

Pusti, Kavkaz, svoje sine,
naj na poziv naših lir
pridejo s tvoje višine
na mnogojezični naš pir!

Kot v mnogih pesmih, člankih in pismih je Tumanjan tudi tu izpovedal svoje prepričanje:

»Za spoznavanje med narodi in za utrjevanje njihove medsebojne ljubezni in spoštovanja ni boljše poti in trajnejše vezi kot je leposlovje, v katerem se izražajo plemeniti čustva, narodni genij in duh.«

Tudi novejšo zgodovino Armenije je ilustriral govornik s Tumanjanovimi verzi, ki so me spomnili Župančičevih pesmi »Osvobodite-ljem« in »Tja bomo našli pot«, napisanih v podobnih okoliščinah:

Prihodnjih dni zarja prišla
bo v plamteči opravi,
le čistega kdor je srca,
pomlajen jo pozdravi.
Nasmehnil kot srečni se svat,
ves prevzet od življenja,
naš sveži se bo Ararat
ob tej uri vstajenja.

In pesnik, ki umazal si ust
ni z besedo prekletil,
bo pesem zapel na izst
v pozdrav mladostja.

Nato je odgrnil belo tančico in odkril spomenik v nadnaravni velikosti, delo kiparja Čubarjana. S plačem ognjen Tumanjan, s hrbitom naslonjen na skalovje, rahlo zleknil, se zravnan glave, preskušenega, preudarnega, z mirom in ljubeznijo navdahnjenega, izrazilo izklesanega obraza (visoko, premišljajoče čelo, globoke oči, poudarjene lične kosti, močan nos, zatajevan smehljaj okoli ust, kratka, gosta brada (razgleduje po množici, po svoji vasi, ki ni več Tseh, marveč Tumanjan, čez rečico Dêv-Bêd in po dolini Lori pa po vrhovih nje tja do nevidnega Ararata.

Ko da se je uresničil sen sodobnega armenskega pesnika Surêna Vagunija:

Skoz tesen lorijsko v dobravi
stezica se vije,
ob šumnem Dêv-Bêdu se ustavi,
čez bruce zavije.
Tam meni znenada zazdi se,
da srečno smehljaje
spet vračša domov, v svoj Lori se,
v ljubljene kraje.

Po pašnikih zreš, košeninah
cvetočega maja,
kjer v naših visokih planinah
nov dan se poraja.
In vidiš: znač krovovali kadi se,
živé je vse v vasi.
Brezskrbna dečad veseli se,
kot sanjal si včasih,
in s travnikov sliši se petje.
Že gresta naproti,
lorijsko prinašata cvetje
Gikôr in Marô ti!

Slede drugi govorniki – v imenu Zveze pisateljev ZSSR Boris N. Polevoj, armenski pesnik Emin, v armensčini je govoril ukrajinski pesnik Kočevski, tudi moj Datdondog je povedal, kaj misli o Tumanjanu, kaj so Mongoli že natisnili njegovega in kaj se nameravajo, Francoz pa je recitiral svoj prevod Tumanjanove pesmi »V armenskih gorah«.

Se se vrste govorniki in recitatorji z vseh koncev sveta, operni orkester iz Erevana igra odlomke opere »Anuš«, jaz pa se spominam, da je stal nekoč na kraju, od koder zdaj Tumanjan mirno zre po urveči mno-

žici, sramotni steber, na katerega so bili privezali njegovega nekdanjega součenca Nesôja.

Vaške podobne

Takole je opisal ta dogodek v črtici »Moj vrstnik Nesô«:

Bili smo vaška otročad. Nismo poznali ne šole ne nalog ne spraševanja. Prepričani sami sebi, smo se samo igrali. A kako smo se igrali! In kako radi smo se imeli!

Med nami je bil tudi deček Nesô. Koliko pravljic je znal – brez konca in kraja!

»Nesô-džan, Nesô, povej nam pravljico o slepem cesarju... o ptici papagaju... o plešastem in tistem brez las...«

A zgodilo se je, da so na vasi odprli šolo. Oče me je upisal vanjo in z menoj še dvajset, trideset otrok. Za vsakega otroka je bilo treba plačati na leto po tri rublje. Vsi starši tega nismo zmogli in tako večidel otrok ni mogel v šolo. Tudi Nesô ni mogel.

Tako sta bila šola in učitelj prva, ki sta nas ločila. Prvič smo občutili, da smo eni – premožnejši, drugi – revni.

Še danes slišim glas ubogega Nesôja, ko se je metal po domačem dvorišču:

»Tudi jaz hočem v šolo!«
In še zmeraj slišim glas njegovega očeta:

»Nikar, nikar, odnehaj vendar! Kje naj vzamem? Če bi imel tri rublje, bi vam kupil kruha...«

Nesô in drugi vrstniki, ki prav tako niso smeli v šolo, so se zbrali na pragu, hoteli z nami, toda učitelj jih ni pustil v šolo. Še med odmorom nam ni dovolil, da bi se igrali z njimi. Oni pa so posedali ob šolskem zidu in čakali, kdaj bo pouka konec, da smo šli potem skupaj domov.

Po dveh letih vaškega šolanja me je odpeljal oče v okrajno mesto, v višjo šolo. To je bil povsem drug svet. Bele hiše z rdečimi strehami, vse urejeno in snažno. Tudi šola je bila večja in lepša; učitelj pa ni bil samo eden, ampak jih je bilo več in celo učiteljice so bile vmes... Da bi se prilagodil novemu okolju, so me obliki v gizado uniformo učenca mestne šole – in tak sem prišel ob počitnicah domov na vas...

Okoli mene so se zbrali vrstniki in otipavali dijaško bluzo. Nesô se je posmehnil:

»Prav kakor vrana brez repa!«
A ko sva bila trenutek sama, me je uprašal Nesô:

»Se še spominjaš, kako smo posedali na hlohidi in si pripovedovali pravljice?«
Zveselil sem se – toda že naslednji trenutek sva si bila spet tuja...

Potem me je upisal oče v še višjo šolo, v še bolj oddaljeno in večje mesto. In ko sem po počitnicah spet odhajal, mi je najel oče konja prav pri Nesôjevem očetu in Nesô me je spremljal. Nekaj časa sem jahal, potem pa sem zlezal s konja in hodil z Nesôjem peš ali pa sva se menjavala na konju. Toda kako me je prizadelo, ko sem opazil, da Nesô te vlnudnosti ne pripisuje mojemu prijateljstvu, marveč moji – neumnosti. Še huje me je prizadelo, ko mi je Nesô izmaknil nožič. A na koncu, ko sem že plačal za konja in kupil povrh Nesôju še darilce, me je le-ta uprašal:

»A za čaj ne boš dal?«

Sram me je bilo in tudi za čaj sem mu dal. A kadarkoli sem se pozneje spominjal otroštva, večerov na hlohidi in kako nam je Nesô pripovedoval pravljice, mi je prevzela dušo žalost...

»Ubogi Nesô... Nevzgojeni Nesô... Žrtev zaostalosti... Če bi ga šolali, vzgajali in skrbeli zanj kakor zame, bi zrasel v zglednega moža, lahko bi bil še boljši od mene...«

Morda se bo v kakem partizanu le zganil pohlep. Za velik denar so bili ljudje vedno pripravljeni storiti marsikaj!

Filip, ki je bil od vsega tega in kombinacij intrig, ovajan in pohlepa ves obseden, je ljudi sodil po sebi. Dotlej mu je življenje to že večkrat potrdilo. Za najslabši primer, ko bo stiska največja, pa hrani še grožnjo, ki mu je ponujala zdaj, poleg Gorskega vsaj majhno notranjo oporo in nekaj upanja na rešitev.

Spet so vrtali vanj z novimi vprašanji.

– Kdo je bil s teboj povezan?

Tega se je bal še posebno.

Gorski je ostro strmel v Filipa. Ni mu bilo treba igrati. Napetost je bila resnična. In če Filip od Gorskega ne bi pričakoval pomoči, bi zdaj prav gotovo izgovoril njegovo ime. Dotlej mu ni še prav nič pomagal in še vedno ni kazalo, da bo drugače. Vendar je rekel:

– Saj pravim, da sem poročal najprej sam. Če je še kdo drug, ne vem!

– Zdaj je jasno, kako je bilo s tvojim trgovanjem in z boleznijo.

Planili so po Filipu. Z udarci so sproščali tudi svojo napetost, hkrati pa izdajalca silili k priznanju.

Potem je počasi opisal tudi Alešev primer in dodal:

– Aleš mi je bil že za petami, zato je moral izginiti!

– Kaj pa bi ti storili gestapovci, če bi se recimo skesal in nam povedal vse, kar si vedel?

Filip jih je začudeno pogledal, kakor bi jim hotel reči, da je tako vprašanje odveč. Kako da ne morejo razumeti, da človek, kakršnen je on, nima več vesti; da je šel med tiste, ki se ne ozirajo na nikogar.

Zato jim je odgovoril tako, kakor da bi bil šel na začetku poti:

– Tudi če bi hotel kaj takega, poti nazaj ni! Če me ne bi zgrabili oni, bi me potem vi. Meni pa je šlo za denar in moč. Ta je z vso veljavo vendar na njihovi strani. Zato pravim, da ste zapeljani!

Zasliševalci so se kljub resnosti in napetosti zasmejali, kot bi jim povedal posrečeno šalo.

Filip je malo počakal in ker mu niso branili, je svoje misli resnobno razpredal naprej:

– Kaj bi se temu smejala! Nemci so resnično močni! To vendar čutite! Mar nimajo v rokah pol sveta? In pri nas? Zaporji so polni, vaše mreže se trgajo, od vseh strani vozijo ujete partizane in aktiviste. Vi pa mislite, da bodo vojsko izgubili. Kako ste še naivni! Nemška moč je povsod! Morda tudi tu!

Pri tem je večkrat pogledal v Gorskega. Hotel mu je dopovedati, kako nujno je, da kaj ukrene! Ves čas se je med zasliševanjem obračal h Gorskem. Vsi so mislili, da prav njega hoče dobiti na svojo stran.

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

95

Njegov čudni napad je bil zelo nagel.

– Glej, glej! Poganjaš se za »herrenvolke« in še groziš!

Potem pa je, kakor da se hvali, rekel:

– Kmalu bodo aretirani še nekateri vaši: spet Golob, pa Blaž Kočar, Preskar... To bodo novi talci. Zato vam pravim, da se rajde domenimo. Ljudje vas že tako dosti preklinjajo.

Našel sem si obrambo, če Gorski ne bo ničesar storil! se je tolašil.

Zdaj se tudi Jesen ni mogel več premagovati. Filipa je usekal čez usta. Preveč nesramne samozvesti je kazal, a okoliščine so bile vendar čisto drugačne. Jesen je že slišal o nekakšnih zamenjavah. Za kakšnega nemškega ali italijanskega oficirja ali oblastnika, ki ni ničesar vedel o notranjosti gibanja. Filip pa je krvav! In še kako! Le malo je manjkalo, da ga niso ustrelili.

Filipov odgovor je sprožil novo vprašanje.

– Kdo se dela s teboj, ko že tako govoriš?

Računal je, da bodo zdaj priča novemu presenečenju in dokazu.

Zasliševanje je bilo treba opraviti čimbolj temeljito, kajti zelo verjetni člen izdajalske verige je bil še neviden, vendar navzoč, kakor je rekel Filip.

Filip je spet pogledal Gorskega.

– Rekel sem že, da sem sam sporočal naravnost na gestapo. A lahko si mislite, da nadzorujejo vsak naš in vaš korak!

– Ne tveži praznih in bodi jassen! Kdo je tisti, ki je sporočil?

Filip je zamišljeno gledal Gorskega in samo odkimal z glavo. To je Gorskem lahko pomenilo dvoje: da ga Filip ne bo izdal, ali pa pomeni, naj že vendar kaj stori.

– Ko bi vedel, bi vam najbrž že povedal. Radoveden sem tudi sam!

Jesen s tem ni bil zadovoljen.

– Se bo že še pokazalo, če lažeš. Počakaj samo trenutek!

Jesen je zamahnil proti skupini dreves, odkoder se je zdaj odtrgal velik, kmečko opravljen človek. Ta je z dolgimi in naglimi koraki prihitel med zasliševalce in se tako, kakor prej Petrova žena, zadihano ustavil pred izdajalcem.

Filip je zazijal:

– Golob!

Prepričan je bil, da ga je osvoboditev iz zaporov uspavala in da zaradi tega ter tudi zaradi družine in let, ne bo šel nikamor.

Možak je zdaj vzdignil svojo težko in trdo roko, ga jezno pogledal in ga togotno usekal za uho. Užaljeno je siknil:

– Na! Za svinjarje!

Oba sta vedela, da mu zaušnice ni primazal zaradi izdajanja, ampak zaradi Roze.

Filip je Golob spet vrgel iz ravnotežja. Pogledal je h Gorskem, a tudi ta je nekam čudno srepl vanj.

Jesen, ki je že prej računal, kako bo delovalo to srečanje, je hitro poprijel:

– Dolgo si nas imel za norce. Z Golobom si sodeloval in veliko več o njem. Spravil si ga tudi v zapor. Zdaj nam boš vse lepo razložil. Pa brez laži!

jih je v naslednjih dneh že pela ali požvižgavala po vasi. Po partizanskem skču, ki je smisel okupatorskega soldata, se je razvil tovariško srečanje in razprave o vojni in okupaciji, o miru in svobodi.

Patrole so odšle po vasi, kjer so mobilizirale že pripravljene nove borce. Zadovoljni z uspehim večerom so se vrnili v svoje taborišče na Mežakliji. Niso jim bili pretežki nahrbtniki in ne skrita pota, bodrila jih je zavest, da je ljudstvo z njimi in da skrbi zanje. Že med potjo so mislili na nove akcije, na nove podvige, podrejene skupnemu cilju, čimprej pregnati okupatorja in osvoboditi domovino.

Ko sem v tednu po mitingu govoril z raznimi aktivisti iz vasi, sem z zadovoljstvom ugotovil, da je napravil močan vtis na vso vas. Starejši možakar in naš sodelavec od leta 1941, sedaj že pokojni Anton Bernard-Tersegav je rekel: »Da sem le to dočakal, sedaj sem prepričan, da raste res nova vojska, nova oblast, in kaj vse ti fantje znajo in poznajo. Vseskozi sem veroval v zmago in ni mi žal, kar sem k temu pripomogel.« Povedal je mnenje vse vasi. Politično delo in splošna aktivnost sta se še bolj okrepila. Ljudje so vzdržali še več kot leto dni, da so dočakali svobodo. Dosti se jih ni vrnilo in so jih družine zaman pričakovale, ostali so pokopani po naši domovini in še danes bdijo nad dosežki naše socialistične revolucije.

Danes je Zasip lepa gorenska vasica, ki lepo dopolnjuje okolico Bleda. Rastejo nove hiše in svet krajevne skupnosti na čelu vseh vaščanov skrbi za vaše probleme. Rešili so s skupnim delom že prenekatero težavo, od komunalne ureditve do družbenih dejavnosti. Sodelovanje med kmeti in delavci in tovariško razumevanje, skovano v boju, se nadaljuje v miru.

KONEC

LUDVIK AMBROŽIČ

SPOMINI IZ NOB

2

PARTIZANSKI MITING V ZASIPU

Kmalu je prišla predhodnica in za njo Janez Zvan-Dravski, takrat sekretar okrajnega odbora OF, z njim pa komandir in komisar čete ter v koloni ostali borci. Po izmenjanih informacijah o stanju v vasi in drugih novicah smo se dogovorili za celotni potek tega večera. Komandir David in komisar Filip sta odredila zasede na cesti proti Bledu, Podhomu in k centrali pod Zasipom, kjer je bila postojanka. Določila sta tudi stražo pri prosvetnem domu, znake razpoznavanja in zborna mesto po končani akciji. Po končanem mitingu pa bi še po dogovoru »mobilizirali« sedem do deset novih borcev, ki so se odločili za odhod v NOV. Vse to je bilo tudi izvršeno, izvedena pa je bila tudi prehranjevalna akcija pri kmetu, ki ni hotel ubogati gospodarske komisije in se izogibal oddaji hrane. Žganje, celo zaboj sladkorja in nekaj mesnine so dobili bolnica in ranjenci na Mežakliji, ker si tega sami niso mogli preskrbeti.

Zasede so bile postavljene in ostali borci so se razkropili po hišah, da povabijo vaščane na miting. Pri tem so jim pomagali

skojevci in mladina, posebno še domača dekleta. Povsod so bili dobro sprejeti in zaželeni gostje. Prebivalci Zasipa, ki so skoraj vsi sodelovali z NOV, so v kratkem času napolnili dvorano prosvetnega doma. Prihajali so starejši možakarji in matere ter menda vsa mladina ki smo jo našli doma. Srečali so se s sinovi partizani in znanci. Vzdušje je bilo za marsikoga enkratno doživetje. Spominjam se, da je prvi pozdravil in govoril komisar čete Ludvik Rekelj, nekaj nad 20 let star vaščan, ki je bil burno pozdravljen. Pojasnil je stanje na frontah, govoril o rdeči armadi in posebno o naših bojih in ciljih revolucije. Komandir čete je pojasnil naloge v zvezi z mobilizacijo novih borcev, rast naše NOV in pozival vse sposobne, naj gredo v partizane in naj ne delajo več za korist okupatorja. Pozorno je polna dvorana prisluhnila pojasnjevanju ciljev našega boja. Vsi smo že težko pričakovali zlom fašizma in svobodo. Navdušenje se ni pegovalo ob recitacijah Prešernovega Krsta pri Savici, Gregorčičevi Soči in Borove Krvi v plamenih. Borci so to znali na pamet in aplavz ob stihu: »Največ sveta otrokom sliši Slave, tja bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti voljo vero in postave«, je bil višek vsega. Bilo je to doživetje posebne vrste, ki se ne da opisati, bil je to dih svobode in bližajoče pomladi. Zanosna pesem iz ust mladega partizana je marsikateremu kmetu in delavcu izsilila solze v oči. Recitacije so bile doživetje, ljudje so verovali v zmago in pravilno dojeti smisel pesmi velikega poeta. Ravno kulturni del mitinga je utrjeval vero v pravično zmago in dvigal moralo našega človeka. V ljudeh smo videli, da so pripravljene še več žrtvovati, oziroma dati vse za partizane, kot je bilo takrat geslo dejavnosti OF. Za konec je četni pevski zbor zapel še nekaj partizanskih pesmi. Zavzeto so jih poslušali vsi, posebno oni, ki jih še niso slišali, in mladina, ki

v s
pos
par

S
člar
nič
pre
njir
Les.
vel.

P
člar
seni
neti
grar

O
o v
ku
delo
je 2
pan
nalc
min
gov
voj
jev,
stav
z de
luci

N
fere
tijo
no
cent
pa
Avst
nost
zdra

Itali

S

K
Jese
boto
Mar
sekr
akti
leže
Lud
skeg
govc
za i
nih
na i
v p
Rab
tov
nim
ter
pod
S

pan
kon
sedr
skuj
karj
ščin
obši
lavs
narj
preg
svet
na t
U

vsal
dov
vili
ne c
O

tarj
nap
dob
loga
skih
zako

V
stor
Albi
ja s
nik
lizir
svet
skuj
skle
prav
na l
znar
leso:
Beli
Obr:
vlog
Jese
grad
Beli
v ta
prav
kom
druž
tega
Pray
za g
šani
njaj
stvo

AKTUALNOSTI IZ JESENIŠKE OBČINE

SLAVNOSTNA SEJA OBČINSKE KONFERENCE ZKS JESENICE

V dvorani delavskega doma Julke in Albina Pibernik je bila v sredo, 6. aprila, slavnostna seja občinske konference ZKS Jesenice, posvečena 40-letnici ustanovitve KPS, 40-letnici prihoda Tita na čelo partije in 85-letnici njegovega rojstva.

Slavnostne seje so se udeležili člani občinske konference ZKS Jesenice, poleg njih pa še člani ZKS iz predvojnih in medvojnih let, med njimi tudi Miha Marinko in Franc Leskošek, Luka, Vencelj Perko, Pavel Demag in Anton Može.

Pred začetkom slavnostne seje so članice ženskega pevskega zbora Jesenice pod vodstvom Milka Škoberne izvedle kratek kulturni program.

O pomenu partijskih jubilejev ter o velikem revolucionarnem prispevku tov. Tita za nadaljnji razvoj in delo komunistične partije ter pozneje ZKS je spregovorila Marija Zupančič-Vičar. Opisala je pomembne naloge, ki jih je partija opravila v minulih 40 letih. Vičarjeva je spregovorila o prispevku jeseniških predvojnih komunistov in revolucionarjev, ki so po kovinarski stavki predstavljali vodilno silo, ki je pozneje z delom nadaljevala tudi med revolucijo in bila zmagovita.

Na slavnostni seji občinske konference ZKS Jesenice je bilo v partijo sprejetih 95 novincev. Pozdravno brzojavko s čestitko so poslali centralnemu komiteju ZKS, sprejeli pa so pozdravno brzojavko KP Avstrije iz Beljaka. Udeleženci slavnostne seje so prisrčno in toplo pozdravili tričlansko delegacijo KP Italije iz Trbiža, posebna delegacija

pa je odnesla venec k spominski plošči na Delavskem domu pri Jelenu, kjer je bilo pred vojno žarišče naprednega komunističnega gibanja na Jesenicah.

Na novo sprejetim komunistom je na slavnostni seji spregovoril Miha Marinko ter opisal čase, ko je bil sam sprejet v partijo ter mlade komuniste spodbujal k delu za uspešni nadaljnji razvoj ZK in napredne socialistične družbe.

Po končani slavnostni seji so predvajali še celovečerni film ŠTIRI DNI DO SMRTI. Film prikazuje zadnje dni življenja sekretarja centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije Djura Jakovića.

ZAPORA MAGISTRALNE CESTE I / 1 NA ODSEKU KRIŽIŠČE KOROŠKA BELA — DOM TVD PARTIZAN JESENICE

Investitor republiška skupnost za ceste Ljubljana in izvajalec del cestno podjetje Kranj bosta v ponedeljek, dne 18. aprila, nadaljevala z deli — polaganje asfalta na vozišče — na navedenem odseku magistralne ceste I / 1. Dela bodo izvajali od ponedeljka, 18. aprila, do petka, 22. aprila, na odseku križišča Koroška Bela — Lasan in v času od 25. do 26. aprila (ponedeljek in torek) na odseku od križišča Lasan do doma TVD Partizan, in sicer v dnevnem času od 6.30 do 18. ure. V ta namen je izvajalec zaprosil za izdajo soglasja za popolno zaporo ceste v navedenih dnevih in času, s tem da bo usposobljena za dvosmerni promet obvozna cesta od križišča na Koroški Beli do gimnazije na Jesenicah. Na odseku v Trebežu bo promet urejen s semaforji, tako da bo prometni režim za osebnih, tovornih in avtobusnih mestnih in medkrajevni promet podooben, kot je bil v času izvajanja glavnih del na magistralni cesti v letu 1976.

Prošnja izvajalca dela za popolno zaporo ceste je utemeljena zaradi asfaltiranja celotnega vozišča — dveh prometnih pasov naenkrat. Dokončno soglasje, oziroma odločbo bo izdal republiški prometni inšpektor.

Eventualne spremembe glede časa in prometnega režima bodo posredovane preko radia Triglav.

SKUPŠČINA OBČINE JESENICE
Oddelek za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve

SEKRETARJI OO ZKS NA DVODNEVNEM SEMINARJU

Komite občinske konference ZKS Jesenice je v petek, 8. aprila, in soboto, 9. aprila, organiziral v Gozd Martuljku dvodnevni seminar za sekretarje osnovnih organizacij in aktivov ZKS v jeseniški občini. Udeležencem seminarja so predavali: Ludvik Kejžar, sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko, ki je govoril o vlogi ter nalogah ZK v boju za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Še posebej je opozoril na naloge, ki jih bo treba opraviti v predkongresnem obdobju. Mirko Rabič je sekretar OO ZKS in aktivov seznanil z nekaterimi aktualnimi vprašanji razvoja ZK Slovenije ter z nalogami organizacije ZK na področju kadrovske politike.

Sledila so predavanja Marije Zupančič-Vičar, sekretarke občinskega komiteja ZKS, Iva Ščavničarja, predsednika izvršnega sveta občinske skupščine Jesenice, ter Slavka Osredkarja, predsednika občinske skupščine Jesenice. Bratko Škrli je zelo obširno obravnaval mednarodno delavsko gibanje in udeležencem seminarja posredoval zunanje politični pregled pomembnejših dogajanj v svetu, govoril pa je tudi o pripravah na beograjsko konferenco.

Udeleženci seminarja so imeli po vsakem predavanju na razpolago dovolj možnosti za razpravo. Postavili so več vprašanj in prejeli ustrezne odgovore.

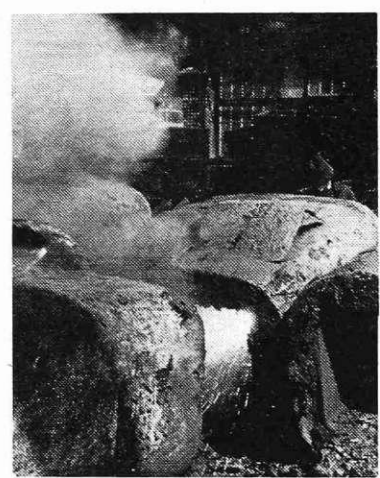
Ob zaključku seminarja so sekretarji OO ZKS in aktivov prejeli napotke za delo v prihodnjem obdobju. Med najpomembnejšimi nalogami je vsekakor izdelava akcijskih programov za uresničevanje zakona o združenem delu.

ZA RAZMIŠLJANJE, RAZPRAVLJANJE IN ODLOČANJE ...

Zaradi vse večjega pomena in razprav v zadnjem času, kako naj bo organizirana krajevna samouprava, v smislu zakonskih, oz. ustavnih določil, naj sledeči prispevek pripomore k razmišljanju, kako se trenutno še vedno obnašamo in kaj bo potrebno spremeniti.

TVD PARTIZAN Javornik-Koroška Bela je naslovil na KS Javornik-Koroška Bela dopis s prošnjo, da KS prispeva nekaj finančnih sredstev za realizacijo njihovega načrta v letu 1977. Vse prav in tako bi moralo tudi biti, da v vsaki krajevni skupnosti rešujejo krajevno problematiko na vseh področjih, oz. dejavnostih in da se taka dejavnost tudi sofinancira s strani krajevne skupnosti.

Toda vzporedni pregled predvidenih dohodkov TVD Partizan in

Sodelavec — čistilec odlitkov v livarni

krajevne skupnosti nam odkrije nekaj, kar kaže na nepravilno, morda neodgovorno ali s kakšnim drugim izrazom izraženo razdelitev tistega dela dohodkov TOZD, ki je namenjen za širše, oz. splošne potrebe občanov (delavcev) v krajevni skupnosti.

Zaradi ilustracije navedenega posredujemo tabelarni pregled predvidenih dohodkov najprej za krajevno skupnost in potem še za TVD Partizan. Naj takoj opozorim, da je v TVD Partizan po zadnjih podatkih vključenih 93 članov, v krajevni skupnosti pa je okrog 5.700 prebivalcev.

Predvideni dohodki KS:
(Podatki so za leto 1976 — za 1977 še niso znani)

— dotacija ob. skupščine	66.500,00
— prispevek od uporabe mestnega zemljišča	98.500,35
— najemnine od parcel in vrtov	2.460,45
— dohodki od obresti	2.623,20
Skupno:	170.083,00

Predvideni dohodki TVD Partizan: (za leto 1977)

— dohodek po sporazumu od TKS	210.000,00
— dohodek od članarine	900,00
— dotacije TOZD	20.000,00
— ostali dohodki	14.200,00
Skupno:	245.100,00

Navedeni podatki niso prikazani zlonamerno, ampak zaradi tega, da bodo občani (delavci) seznanjeni, koliko krajevna skupnost prejme sredstev za svojo dejavnost in koliko neka družbena organizacija. Kajti vse več je primerov, ko posamezne družbene, politične in druge organizacije zahtevajo od krajevne skupnosti finančna sredstva z motivacijo, da je krajevna skupnost dolžna sofinancirati njihovo dejavnost. Smatram, da bi tako moralo biti, vendar bo v tem primeru potrebno drugače razdeliti sredstva, oz. takšno razdelitev, ki bo krajevni skupnosti omogočala zahtevano (in potrebno) sofinanciranje.

Takšnih in podobnih primerov je verjetno v naši praksi še veliko, vendar bomo morali v bodoče sodelovati vsi, da bomo dejavnosti, oz. naloge krajevne skupnosti reševali v okvirih naše zakonodaje in sprejetih sporazumov.

Za zaključek še enkrat pripominjam, da je treba navedeni prispevek razumeti tako, da želimo odpreti razpravo in razmišljanje v tisti smeri, ki razrešuje vsestransko vse potrebe občana v kraju, kjer živi in dela.

Predsednik krajevne skupnosti
Javornik-Koroška Bela

19. SEJA SVETA KS JAVORNIK — KOROŠKA BELA

V četrtek, 7. aprila, je bila v prostorih delavskega doma Julke in Albina Pibernik na Javorniku 19. seja sveta krajevne skupnosti Javornik — Koroška Bela. Na seji so analizirali sklepe, sprejete na 18. seji sveta KS ter na šesti razširjeni seji skupščine delegatov. Ob analizi sklepov so največ razpravljali o pripravah na izgradnjo otroškega vrtca na Koroški Beli. Svet KS je bil seznanjen s podpisom pogodbe z Marlesom iz Maribora, ki bo na Koroški Beli gradil montažni vrtec tipa 7+2. Obravnavana je bila tudi pismena vloga skupnosti otroškega varstva Jesenice o zbiranju sredstev za izgradnjo otroškega vrtca na Koroški Beli. Svet KS se z akcijo strinja in je v ta namen odobril 20.000 din. V razpravi je bil tudi družbeni dogovor komunalne dejavnosti posebnega družbenega pomena. Za podpisnika tega dogovora so imenovali Nika Praprotnika, predsednika komisije za gospodarska in komunalna vprašanja. Po krajši razpravi so se strinjali s predlogom sekcije za kmetijstvo pri krajevni organizaciji SZDL,

ki predlaga zaščito 35 kmetij na območju krajevne skupnosti Javornik — Koroška Bela. Predlog bodo posredovali kmetijsko zemljiški skupnosti v nadaljnjo razpravo, nato pa ga mora obravnavati in potrditi še občinska skupščina Jesenice.

Svetu krajevne skupnosti je bil na četrtkovni seji posredovan tudi predračun SGP Gradbinec, TE nizke gradnje Javornik za gradbeno dela pri urejanju prostorov za potrebe krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku. S predlaganim predračunom so se strinjali in naročili SGP Gradbinec, da prične z delom, tako da bodo prostori usposobljeni še pred praznovanjem 20-letnice ustanovitve in delovanja KS.

Ob sklepu seje so bili seznanjeni še s poročilom upravnega odbora rekreacijskega centra na Kresu o opravljenem delu, sprejeli pa so tudi sklep o naročilu novih železnih zabojev — kontejnerjev za naselje Javornik, ter za območje rekreacijskega centra na Kresu.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na 79. seji izvršnega sveta OS Radovljica 7. aprila so obravnavali predlog dogovora o ukrepih za uresničevanje politike cen izdelkov in storitev iz pristojnosti republike in občin v 1977. letu, ki ga je pripravil republiški komite za tržišče in cene. Na dnevnem redu je bila obravnavana premoženjsko pravnih zadev, sanacijskih programov zavoda za pospejevanje in razvoj turizma Bled in Alpetour Škofja Loka ter potrditev zaključnih računov za 1976. leto, občinskih sredstev za ceste, sredstev za nakup in prodajo zemljišč, sredstev za zatiranje živalskih kužnih bolezni, sredstev za nakup stanovanj udeležencev NOB, pomoč žrtvam fašističnega nasilja in posebnega depozita za 1976. leto. Soglasje so izrekli tudi k osnutku odloka o ustanovitvi in organizaciji enot in štabov civilne zaštite v občini.

Po sklepu predsedstva OK SZDL Radovljica bo v ponedeljek, 18. aprila, posvetovanje predsednikov vseh KK SZDL in koordinacijskih odborov za volitve pri KK SZDL. Seznanili se bodo z nalogami SZDL v predvolilnem obdobju ter se dogovorili o rokovniku izvajanja vseh predvolilnih postopkov v 1977. letu. Istega dne sklicuje sestanek s predsedniki OO sindikatov tudi občinski svet zveze sindikatov, kjer bodo prav tako spregovorili o predvolilnih nalogah sindikatov v OZD in TOZD.

Sekretar republiške konference ZSMS Vito Habjan se je med obiskom pri OK ZSMS Radovljica 29. marca pogovarjal tudi z vodstvi OO ZSMS v šolskem centru Radovljica, Elan Begunje in v KS Lesce. Tako v OK ZSMS kot v OO ZSMS v šolskem centru in v Elanu po oceni sekretarja Habjana niso uskladjali organiziranost s statutom, zato delo ZSMS ni zadovoljivo, razen v Lescah, kjer mladi zaslužijo vse priznanje.

Za izvajanje nalog pri usklajevanju aktov in organiziranosti TOZD z določili zakona o združenem delu je komite občinske konference ZK imenoval petčlansko delovno skupino. Na prvi seji, ki je bila v ponedeljek, 5. aprila, je delovna skupina preučila vsebino nalog, ki jih bo opravila za oceno uresničevanja zakona o združenem delu, za eno od prihodnjih sej OK ZK.

Izvršni odbor predsedstva OK SZDL Radovljica je na 42. seji 1. aprila obravnaval informacijo o ocenah dejavnosti OK ZSMS, ki je bila podana ob obisku sekretarja RK ZSMS ter o pripravah na letošnje mladinske delovne akcije. Obravnaval je tudi potek priprav za združenje gozdarsko kmetijske zadruge Srednja vas s podjetjem klavnica in mesarija Bohinj in načrt obiskov v delovne organizacije, ki so poslovale lani z izgubami.

Komite OK ZK Radovljica je na zadnji seji 29. marca sklenil, da bo sklical svečani zbor komunistov s proslavo 40-letnice ustanovitve KPS in prihoda tov. Tita na čelo KPJ v soboto, 23. aprila, ob 18. uri v festivalni dvorani na Bledu. Prvotno je bilo določeno, da bo slovesnost 29. aprila, vendar je datum spremenjen zaradi prvomajskih praznikov, ko bodo številni člani odpotovali v druge kraje.

Na 9. seji predsedstva OK ZSMS Radovljica 6. aprila je tekla beseda o kritičnih ocenah o delu in organiziranosti OK ZSMS in osnovnih organizacij in nalogah predsedstva za odpravljanje ugotovljenih pomanjklivosti. Sprejeli so akcijski program obiskov članov predsedstva v vseh osnovnih organizacijah ZSMS in vsebinsko zasnovo teh obiskov, ki bodo opravljeni do konca maja.

Program praznovanj 40-letnice ustanovitve KPS in prihoda tov. Tita na čelo KPJ poteka v radovljiški občini v skladu s sprejetimi nalogami, so ugotovili na 4. seji koordinacijskega odbora za praznovanje jubileja ZK pri komiteju OK ZK Radovljica 5. aprila. Program so dopolnili z nekaterimi naknadnimi akcijami in prireditvami in se dogovorili za izvedbo osrednje slovesnosti — zbora komunistov, ki bo 23. aprila na Bledu. Obravnavali in potrdili so tudi finančni načrt za izvedbo celotnega programa praznovanj.

V počastitev dneva brigadirjev je OK ZSMS v sodelovanju z ZKPO Radovljica 1. aprila priredila v avli osnovne šole Radovljica brigadirski večer. V kulturnem programu so nastopili cibalci iz otroškega vrtca, člani Linhartovega odra mladih, recitatorji delavske univerze in mladinski mešani zbor DPD Svoboda Lesce. Udeležba je bila razmeroma slaba, predvsem so pogrešali brigadirje in veterane.

Iz ocene dejavnosti delegacije KS za zbor KS v občinski skupščini in splošne delegacije za SIS, ki jo je obravnaval svet KS Radovljica na zadnji seji, je razvidno, da je bila bolj uspešna delegacija za zbor KS, ki je imela v mandatsnem obdobju kar 33 sej, splošna delegacija za SIS pa le sedem. Največ pripomb na delo delegacij so izrekli na račun slabega komuniciranja z občinsko skupščino, ki ne posreduje delegatov ustreznih in rednih odgovorov na njihova vprašanja.

Proizvodnja v DO Veriga Lesce se je v prvem tromesečju 1977 postopno normalizirala. Medtem ko je bila v januarju najnižja, saj je dosegla le 74,2 % planirane, so v februarju vse TOZD, razen vijakarne in sidrne verige, proizvodne naloge že presegle, v marcu pa so v celoti vse TOZD izpolnile predvidene plane.

Po predlogu investicijskega programa izgradnje primarnih vodovodnih in kanalizacijskih naprav, ki ga je potrdil izvršni svet OS Radovljica, bodo na območju Lipniške doline zgradili kanalizacijske zbiralnike za Ljubno — Posavec, Ovshe — Podnart, Kropa — Kamna gorica — Lipnica s čistilnimi napravami v Posavcu, Lipnici in v Podnartu. Predračunska vrednost načrtovanih del je 14.230.000 din.

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu pri občinski skupščini Radovljica je v sodelovanju s šolskim vodstvom v soboto, 2. aprila, organiziral 9. občinsko šolsko prometno tekmovanje. Pri osnovni šoli v Lipnici se je 48 učencev vseh šol iz občine pomerilo v teoretičnem znanju prometnih predpisov ter v ocenjevalni in spretnostni vožnji s kolesi. Najuspešnejši so bili učenci osnovne šole iz Bohinjske Bistrice, med posamezniki pa Damjan Berčič iz Lipnice in Boštjan Borštnar iz Lesce.

Komisija za računalništvo pri izvršnem svetu OS Radovljica je pripravila za 1977. leto program, za nabavo terminala v sodelovanju z drugimi delovnimi organizacijami, za izdelavo analize in postavitev regionalnega računskega centra v občini, ki bi povezoval sedanjne računske centre pa tudi nove, ki jih bodo imele delovne organizacije v občini.

V 1976. letu je bila v radovljiški občini nudena enkratna družbena pomoč skupnosti socialnega skrbstva 64 občanom v znesku od 50 do 2000 din. Skupno je bilo v te namene porabljenih 81.985,25 din, v kar so vračunani tudi kritje stroškov za pogrebe socialnih podpirancev ter obdaritve oskrbovancev v zavodih in rejencev ob novoletnih praznikih.

Muzejsko galerijski odbor pri kulturni skupnosti Radovljica je na 9. seji sprejel program razstav v 1977. letu, ki jih bodo pripravili likovniki DSLU, sekcija LIKOR pri ZKPO, likovna sekcija KUD Bled in DPD Svoboda Tomaž Godec Boh. Bistrica, foto-kino kluba Radovljica in Bohinj. Računajo, da bo letos v vseh galerijskih prostorih, šolah in delovnih organizacijah nad 40 raznih razstav, ki bodo posvečene v večini 40-letnici ustanovitve KPS in prihoda tov. Tita na čelo KPJ.

Komisija za odnose z delavci na začasnem delu v tujini pri OK SZDL je v sodelovanju z ZKPO in kulturno komisijo pri občinskem svetu ZSS Radovljica organizirala gostovanje Slovenskega kulturno športnega društva Bled iz Essna. V petek, 8. aprila, so člani folklorne skupine in pevci skupaj z moškim zborom KUD Bled nastopili na Bledu, v soboto, 9. aprila, pa v skupnem programu s folklorno skupino in tamburaškim orkestrom DPD Svoboda Tomaž Godec v Bohinjski Bistrici.

Člani ribiške družine Bled so na obnem zboru 8. aprila sprejeli poročilo o delu za 1976. leto, iz katerega je razvidno, da so bili dokaj uspešni. Družina šteje 171 članov, za opravljanje svojih programskih nalog pa imajo komisije za varstvo voda in okolja, za gospodarjenje, tekmovalno komisijo in mladinsko sekcijo. Lani je bilo na lovnom območju družine od 4235 ribičev kar 2292 tujih turistov. Na obnem zboru so potrdili skupni račun za 1976. leto, proračun in program za 1977. leto, statut ter predlog za pobratenje s koroškimi ribiči.

V ponedeljek, 11. aprila, so v Sivčevi hiši v Radovljici odprli razstavo umetniške fotografije Jaka Gnjslaka, člana foto-kino kluba Radovljica, ki se ponaša z izredno uspešnimi izdelki, za katere je na številnih razstavah prejel že vrsto visokih priznanj. Razstava bo na ogled do 22. aprila vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

V počastitev 40-letnice KPS in prihoda tov. Tita na čelo KPJ je KO ZB NOV Bohinjska Bistrica v sodelovanju z društvom Alpalik pripravila likovno razstavo, ki so jo svečano odprli v tamkajšnji osnovni šoli 8. aprila. Svoja dela razstavljajo Anton Plemelj, Albin Poljanar, Janez Ravnik, Tone Svetina in Melita Vovk.

AMD Radovljica je za potrebe svoje športne dejavnosti novembra in decembra 1976 ter januarja 1977 organiziralo tečaj z zaključnimi izpiti, ki ga je uspešno opravilo 17 športnih funkcionarjev in trenerjev društvenega razreda in po eden republiškega in zveznega razreda. Celotni stroški usposabljanja so znašali 2850 din in jih krije telesna kulturna skupnost.

Z DVIGNJENO GLAVO JE PRENAŠAL DRUSCHKEJEVA PONIŽANJA

Pripoved o Johanu Čelesniku z Jesenic in njegovih spominih na gestapovca Clementa Druschkeja je prepletena z grenčico zrelega moža, iz katerega so vse življenje prekipelvale intelektualne in telesne energije, ki je bil od otroka naprej naprednjak, ki mu sredstva in metode političnega boja za delavske pravice niso bila tuja in ki je zbudil pozornost gestapa že zgolj s tem, da je bil tu, da je stal kot steber, kot eden izmed delavskih voditeljev.

Rojen je bil 8. februarja v Grobljah na Jesenicah. Tu je tudi preživel vse svoje življenje, razen tistih dobrih treh let, za kolikor ga je poslal Druschke v Dachau.

Tistega jutra, bilo je 2. ali 3. februarja 1942, je prišel Johan z nočne dneine in ravno legel k počitku. Bilo je kmalu po šesti uri zjutraj. Druschke se je v veži zadržal. Ker se mu ni nihče oglašil, je vdrl v sobo in nenadoma stal ob Johanovi postelji.

Grobo je zahteval: »Schte aft!« — vstani.

Johan je vstal iz postelje, kaj mu je vendar preostalo drugega. In ko še ni bil povsem pokonci, ga je Druschke s hrbotom dlani udaril čez usta, da mu je zbil umetne zobe v grlo, pri tem pa mu je polomil zob, na katerega je imel umetno zobovje pripeto. Iz odlomljenega zoba in iz dlesni trč jezika mu je prišla kri. Ob Druschkeju je stal še neki gestapovec, ki ga pa Johan ni poznal.

Ko se je oblekel, sta ga odgnala h Kovaču.

Zasliševali in očitali so mu dve stvari. Najprej je šlo za to, da se je Johan kot izkušen voditelj in politik povsem umaknil in ni hotel sodelovati v tistih organizacijah, ki so jih Nemci ustavljali in dovoljevali. Johan je bil dolga leta član in odbornik raznih organov v nabavno prodajni zadrugi, bratovski skladnici in še marsikje. Zlasti zadrugo so Nemci prevzeli kot eno izmed tistih oblik delovanja, ki jim ne more škoditi, preko nje pa se jim je ponujala možnost kontrole nad določenim delom prebivalstva. Johan je ob prihodu okupatorja seveda odločno odklonil, da bi sodeloval v kateremkoli zadržnem organu.

In šele, ko jim je Johan odločno povedal, da noče in ne želi sodelovati v zadržnem odboru in tudi ne v nobenem drugem organu katerekoli delujoče organizacije, kar je pomenilo, nikjer tam, kjer Nemci žele, sta Druschke in Zwick prešla na tisto, kar jih je nagnilo k aretaciji. Seveda sta se ob Johanovi odločni odklonitvi kakršnegakoli sodelovanja prepričala, s kakšnim človekom imata opravka. Neuklonljivim, samozavestnim, s človekom, ki ni pripravljen skloniti ne glave ne hrbta. Pred aretacijo je Johan vozil žerjav v martinarni. V kabini sosednjega žerjava je imel v svojih rokah vodila znan ovaduh in nemški prepričnik. In Johan ga je nekaj dni pred aretacijo, ko sta se približevala na tirnicah visoko nad livno jamo opozoril, naj se preneha udinjati okupatorjem in naj ne izda domačih ljudi. Njegovo opozorilo je vsebovalo tudi grožnjo: češ, Nemcem so dnevi šteti in ob osvoboditvi, če prej ne, si bomo pogledali v oči, kaj je kdo počel.

Johanu je Druschke pokazal tudi zapisnik, podpisan od ovaduha, in v njem je pisalo, da mu je Johan grozil s kaznijo po propadu nacizma. Ko si je Johan natanko ogledal stavke, ki so ga bremenili, se je vzravnal pred Druschkejem in ga pogledal v oči. Njegov pogled ni bil manj oster od Druschkejevega. Predrzo je dejal, da je vse, kar je zapisano, laž. Zahteval je, naj Druschke pripelje ovaduha predenj, da bo vprično njega dokazal, da laže.

John se spominja, da je bil tisti trenutek pripravljen, ko bi ga Druschke res soočil z ovaduhom, da bi ga udaril po obrazu najmanj tako, kakor je Druschke udaril njega. Karkoli bi bilo, pravi Johan, nihče bi mu ne vzel, ko bi mu jo primazal. Morda bi ga pa celo prestrašil, da bi on jecljal pred Nemci. Kdo ve. Vendar Druschke ovaduha ni pripeljal.

Johana je gledal izpod čela in si mislil svoje. Verjel mu seveda ni niti trohice. Namesto ovaduha pa je dal Druschke poklicati komisarja zadruge. Ta je potrdil, da Johan noče sodelovati, čeprav je bil vrsto let eden najbolj zagnanih članov upravne odbora in uživa zaupanje mnogih ljudi. Nemara tudi drugi zaradi njega odklanjajo sodelovanje, je bil njegov zaključek.

Johan je igral svojo predrznost kar naprej. Ni ga motilo, da Druschke zanesljivo dobro ve, kaj se skriva v Johanovi glavi, in da mu zanesljivo ni neznano, iz kako trdnega testa je raščen. Odločno je rekel:

»Kje pa naj dobim ljudi? Za dobro vodstvo takšne združbe, kakršna je zadruga, je potrebna kopica sposobnih, razgledanih in zagnanih odbornikov. Teh pa ni. Saj ste jih že nič koliko pobili, izselili in zaprli. Pa tudi v partizane jih je odšlo že nič koliko.«

Skoraj je bilo tako, da Druschke ni vedel kaj reči in prvi hip tudi ne kaj početi. Takšne predrznosti ni pričakoval. Vendar je hitro doumel, da s človekom takšnega kova, kakršen je Johan, ni vredno zapravljati časa. Preden je pobesnel, kakor je bila ob takšnih priložnostih njegova navada, se je premislil in ukazal Johana odgnati. Zdi se, da se mu je tudi tepež zdel nesmiseln.

Johana so odgnali od Kovača v Kosovo graščino, od tod pa po nekaj dneh v Begunjo. Zwick ga je prišel v Kosovo graščino opozoriti, naj ne poučuje ostalih zapornikov, kako naj se zagovarjajo. Johan je namreč vztrajno dopovedoval ostalim zapornikom, kako se je treba vesti pri zaslišanjih. In v tistem času so bili prostori v Kosovu graščini natlačeni, saj so takrat po decembrskem uporu izvajali množične aretacije na Dovjem in v Mojstrani.

MLADOST V TEMNICI

Polnijo se stolpci v časopisih in veliko je tudi slišati po radiu, še posebno na valovih radia Triglav-Jesenice, o nasilju in zločinih nekdanjega šefa gestapa na Jesenicah Clementa Druschkeja in njegovih pomagačev. Izjavam ljudi-zapornikov, ki so trpeli v jeseniških in begunjskih zaporih, mnogi ljudje skorajda ne morejo verjeti. Ne čudim se jim, kajti, kdor ni sam občutil na lastnem telesu vseh teh strahov in muk, ki se jih vseh niti ne da opisati, in koliko človek v takih trenutkih zdrži, je res neverjetno. In ker sem bil tudi sam ena izmed teh žrtev, mi ne da miru, da ne bi tega napisal. Za ilustracijo navajam, da nas je šlo skozi begunjske zapore v obdobju okupacije 12.680.

Jaz sicer nisem spadal pod Druschkeja, pač pa pod komando gestapa z Bleda. Aretili so me doma ob tretji uri zjutraj, 8. aprila 1943. Ta dan so nas odpeljali v begunjske zapore iz Gorij 24. Po tednu dni so me odvedli na prvo zaslišanje. Takrat sem se spomnil besed pokojnega Cirila Šubica iz Spodnjih Gorij, ki mi je malo pred aretacijo dejal: »Če pride do aretacije, ne smeš priznati niti A, če kloniš pri A, boš moral priznati tudi Z.« Tega sem se tudi držal. Na tem zaslišanju nisem nikogar poznal, tudi njihovih imen in priimkov ne vem in jih tudi ne bi rad vedel, kajti prehudi so spomini na tiste dni. Zasliševalci so bili trije, pravzaprav je spraševal le eden, druga dva sta bila pripravljena za bičanje. Ker nisem hotel odgovarjati na nobeno vprašanje, so me slekli in položili na podolgovat stol in padalo je po meni z gumijevko in tanko verigo. Bil sem pretepen do krvi in do nezvesti. Zavedel sem se ves podplut šele v celici-samici. Tri dni sem imel mir, toda brez kakršnekoli hrane, le malo postane vode v menažki je stalo na stari zarjaveli peči, ki mi je edina delala družbo, toda bila je hladna.

Po treh dneh so me zopet odvedli na zaslišanje. Ponovila se je ista pesem kot prvič, samo s to razliko, da so me obesili za roke, zvezane za hrbtom, in da je po razbolelem telesu tepež bolel še bolj. Kot prvič so me nezvestnega odnesli nazaj v celico. Pri tem zasliševanjih so mi v levi ličnici izbili tudi tri zobe. To se je ponovilo še dvakrat ali trikrat, ne spominjam se danes tega več. Pri zadnjem zaslišanju me niso topli več, pripeljali so pričo, ki me je izdala in vse povedala. Bil sem po njeni zaslugi obsojen na kol. Priča si je svobodo pridobila za ceno mojega življenja? Ostal sem še naprej v celici in to natanko 30 dni. Dneve, prebite v celici, sem si beležil z nohtom na zid. Takrat sem bil star osemnajst let, v najlepšem cvetu mladosti in v teh letih gniti v vlažni, mrzli, temačni samici in ležati na golih tleh, to je bilo grozno?! Zunaj

V Begunjah je bil Johan v Belgschaftu 5-6. Tu so ga ponovno zaslišali. Zasliševalcev ni poznal. Za vsako ceno so hoteli iz njega dobiti priznanje, da je res, kar je ovaduh o njem napisal in na svoji ovadbi podpisal. Ne te ne nobene druge izjave in priznanje od Johana niso dobili.

Iz Begunj so ga poslali skupaj z osemdesetimi zaporniki v Dachau, kjer je bil do konca vojne. Z istim transportom je šel v Dachau tudi Aleš Jelenc.

Pravo mučenje se je za Johana začelo šele v taborišču, saj ga ob zaslišanjih niso pretepali. Poleg tega, da ga je Druschke udaril takrat, ko je ob aretaciji vstal iz postelje, in mu zbil zobe, se ga niso niti dotaknili.

O mučenju v Dachau Johan ne govori rad. Saj pravi, da je bilo v več kot treh letih toliko in takšnega maltretiranja, da bi ga težko opisal. Iz tega obdobja nosi Johan še danes na nogi pogosto odprto rano.

In ko sva z Johanom Čelesnikom zaključevala pripoved o srečanju z Druschkejem, je s svetlimi očmi pritrdil, da bi šel kadarkoli in kamorkoli, da bi povedal ne le o tem, kar je doživel sam, pač pa tudi to, kar je doživelo njegovih pet bratov, zato, ker so nosili glavo pokonci takrat in tisti čas, ko naj bi jo imel Slovenec globoko pri tleh.

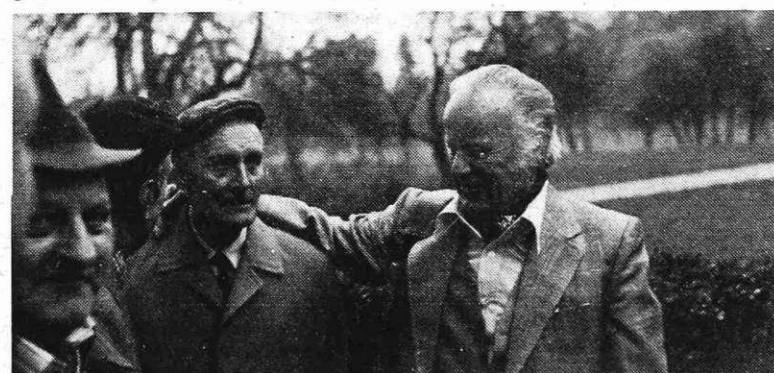
Je že bila bujna pomlad v polnem razcvetju, mene pa je le za trenutek čez dan pozdravil topel sončni žarek skozi zamreženo malo okence pod stropom. Prav te vrstice, želim, da jih preberejo mladi, da bodo znali bolj ceniti današnji čas in naše trpljenje.

Na trideseti dan mojega samevanja v celici so me proti večeru odpeljali v gornje prostore pred sprejemno pisarno, kjer je že stalo devet sotrpinov. Le enega izmed njih sem poznal in to je bil Simon Zima iz Gorij. V trenutku sem se zavedal, kje smo? Klican sem bil v pisarno, kjer so mi dali prečitati dopisnico, ki sta mi jo mama in oče pisala iz izseljeniškega taborišča. Dali so mi torej priliko, da pred umrtitvijo izvem, da ni nikogar doma. Prazen in izropan dom. Odvedli so nas v celice in tokrat po pet in pet. Noči nisem prespal, kajti vsak se je v mislih posvajal od svojih domačih in od rodne grude. Trenutkov, ko veš da boš jutri ustrelen na kolu, se ne da opisati! Zdi se mi, da je moralo biti okoli tretje ure zjutraj, ko se zopet vrata celice odpro in vstopi upravnik begunjskih zaporov z brzojavko v roki in vpraša: Kdo je Jože Ambrožič? Ko sem mu povedal, da sem jaz, me je vprašal po rojstnih podatkih, stanovanju in podobnem. Odpeljal me je v gornje prostore v sobo z večjim številom zapornikov. Zdelo se mi je, da sem se ponovno rodil.

Že, ko se je majskem jutru svitlala prva zora, smo slišali brnenje kamiona, ki je odpeljal devet žrtev na morišče. Desetega ni bilo, kajti to sem bil jaz. (Teh devet talcev je bilo ustrelenih na Bitnji pri Bohinjski Bistrici, v cvetočem maju, 13. 5. 1943. To sem izvedel po vojni, ko sem se vrnil domov, sled pa mi je dal ustreleni Simon Zima). Po tej rešitvi sem bil v Begunjah še tri mesece, nakar so me z transportom odpeljali v kazensko taborišče v Nemčijo. Začela se je nova krvava golgota, in ker sem bil mlad in dokaj odporen, sem jo preživel. Ravno tako so se vrnili oče in mati in en brat iz partizanov, medtem ko je starejši brat dal svoje življenje za svobodo.

Koliko smo zaporniki prestali, to danes lahko spozna vsakdo. Gestapovski krvniki so povsod uporabljali iste metode mučenja. Zato nam pripada tudi neko priznanje, ki je z zakonom določeno. In nekateri so to priznanje že dobili, mnogi ga nikoli ne bodo, ker so zaradi prestopnega trpljenja že umrli ali pa so jih požrli krematoriji. Precej pa nas na to priznanje še čaka, čeprav smo že dvaintrideset let po osvoboditvi. Vsak, ki je doživel to krvavo epopejo in ostal živ, prav gotovo vedno bolj čuti posledice tega. Zato bi bil čas, da se stvari uredijo.

Jože Ambrožič

Ivan Vovk-Zivan in Franc Koritnik, ki imata velik delež pri odkrivanju vojne zločina, jeseniškega gestapovca Clementa Druschkeja, na razgovoru v Begunjah

PRIČEVANJA O ZLOČINSKEM GESTAPOVCU CLEMENTU DRUSCHKEJU

Že nekaj časa zaslišujejo na sodišču na Jesenicah ljudi, ki so bili žrtve nacističnega gestapovca Clementa Druschkeja, ljudi, ki so padli v roke tega krvoločnega nacističnega v njegovih pajdašev, v času druge svetovne vojne, v roke človeka, ki si upa danes trditi, da ni res, kar ga dolžijo.

Na sodišču se vrstijo priče, ki so na lastni koži občutile sadizem tega gestapovca. Ni jih malo, ki lahko pričajo o vseh grozodejstvih Druschkeja in njegovih zločinskih pajdašev, pričajo lahko, kako so jih mučili, pretepali, vezali in obešali ter še na pol mrtve mrcvarili. Nasilja, ki so se včasih vlekle dan in noč, tedne in mesece, ne morejo biti pozabljena. Izmučene so pošiljali v razna koncentracijska taborišča, kjer so prestajali vse muke, kakršne si je lahko izmislil le »nadčlovek«, za kakršne so se imeli nacisti. Žal so pretekla že dolga leta od tedaj in mnogi jih je, ki danes ne morejo več pričati o teh zločinih. Mnogi so izgubili svoja življenja v koncentracijskih taboriščih, mnogi kot talci pod streli nacistov, mnogi pa so pomrli v povojnih letih in ne malo od njih za posledicami mučenja in trpljenja. Tega pa je v dokajšnji meri kriv gestapovec Druschke.

Clement Druschke in njegovi pajdaši so na Jesenicah in okolici povzročili našemu ljudstvu toliko gorja, da to ne more biti pozabljeno, čeprav se Druschke teh zločinov, kakor sam pravi, ne zaveda. Kdo ve, se bo res kdaj znašel pred sodiščem, da bo dajal odgovor za vse svoje zločine, storjene našemu ljudstvu? Dobro je namreč znano, da tovrstna sodišča v zahodni Nemčiji kaj počasi poslujejo in tudi to, da so v Nemčiji ljudje, ki si upajo trditi, da se taki zločini sploh niso dogajali. Upajmo vsaj, da bodo naša sodišča zbrala dovolj dokazov o njegovih zločinih in pripravila dovolj gradiva, da ga lahko postavijo pred sodišče in ga kaznujejo.

Sicer pa si že več let nekateri krogi v zahodni Nemčiji prizadevajo prikazati vse zločinstvo, ki se je dogajalo v drugi svetovni vojni v okupiranih krajih Evrope, kot golo laž. Zanikajo masovno pobijanje civilnega prebivalstva, zanikajo resnico o plinskih pečeh in krematorijih v koncentracijskih taboriščih, zanikajo tudi vsa grozodejstva, ki so se dogajala v teh taboriščih. Kar pa je

še najbolj zaskrbljujoče, je to, da se v Nemčiji vedno bolj porajata neonacizem ali nacionalsocializem.

Prav to pa je vzrok, da je sklicana za čas 22. do 25. aprila na Dunaju mednarodna konferenca odporniškega gibanja, na kateri bodo razpravljali o vseh teh problemih. V eni številki revije Bulletin du comité international comps v nemškem jeziku lahko beremo naslednje: »V zadnjem času se vedno bolj kažejo znaki nacionalistične propagande, večkrat nekoliko »zmernizirane«. Ta propaganda je usmerjena v to, da se zatonem nacistično zločinstvo, zatonem nacistična preteklost, ki je prinesla človeštvu toliko gorja in trpljenja. Ni dvoma, da se ta neonacistična propaganda koncentrirata, da bi se resnica o masovnem pobijanju ljudi potvorila in zatonela. Tako si upajo današnji pripadniki neonacizma trditi v brošuri »Auschwitz die Lüge«, da so same laži o plinskih pečeh, kjer naj bi pomorili milijone človeških življenj, laži o mučenju ljudi v koncentracijskih taboriščih, laži o pobijanju civilnega prebivalstva v okupiranih državah Evrope. To si upajo trditi nacisti, ki vedno bolj dvigajo glave, beremo v glasilu mednarodnega odporniškega gibanja.

Zasledimo tudi več primerov, kako se nekdanji nacistični zločinci izogibajo zasledovanju in tudi kako razna pristojna sodišča v Nemčiji le počasi raziskujejo zločine. Kako končno nekatere le obsodijo na dolgeletne obsode, kjer si marsikateri obtoženec zopet pridobi prostost.

»Vse premalo je bilo pobitih Židov«, zasledimo v časopisu Nationalsozialistischer Deutscher Nachrichtenendienst, ki izhaja v Hamburgu in ga ureja neki Dieter Echart. Tako pravi: »Če je bilo res toliko Židov uničenih, jih je bilo še premalo, bodočnost Nemčije je v odstranitvi vprašanja židovstva«.

V isti številki tega časopisa s ponosom ugotavlja, da je bilo v letu 1975 prvih registriranih več nacionalsocialističnih grup. »Naše življenje je borba za ideje firerja«, piše v omenjenem časopisu.

Bilo bi torej čudno, ko bi se svetovna javnost ne zanimala zate pojave in mednarodna konferenca odporniškega gibanja bo gotovo dala o tem svoje mnenje.

Srečko Šorli

ŽIVLJENJE IN SMRT ZORE SEKARDI V KONCENTRACIJSKEM TABORIŠČU

Sekardijevo Zoro sem spoznala v podružnici koncentracijskega taborišča Salzgitte am Harz, kamor so nas pripeljali iz Rawensbrücka. Tu smo morale delati v tovarni, ki je izdelovala letalske dele in orožje. Sem so nas pripeljali v začetku novembra leta 1944. Zora je bila že tu, ker so njo pripeljali kakšna dva meseca pred našim transportom. Bila je do tedaj edina Jugoslovanka, ker so bile tu samo Rusinje, Poljakinje, Nemke in žene drugih narodnosti. Zelo se je razveselila, ko je zvedela, da smo Jugoslovanke. Prišla je v našo barako, kjer smo Slovenke zasedale tri prostore. Vpraševala je, če je morda katera z Jesenic. Oglašila sem se ji, vendar sem ji povedala, da sem sicer rojena na Javorniku, živela pa sem s starši drugje, sem pa vsako leto preživela nekaj časa pri sorodnikih, posebno 1940. leta sem bila skoraj vse leto na Javorniku pri teti, ki je imela gostilno. Tako sva se kmalu sprijateljili, ker sva imeli nekaj skupnih znancev.

V začetku je vsak dan prihajala v našo sobo in nam naskrivaj preskrbela škarje, šivanke in sukanec, ker ona ni delala v tovarni, kakor me, ampak v šivalnici, in je imela še dokaj človeško paznico, ki je marsikaj spregledala, pa tudi tepla jih ni. Me pa smo ji nosile novice iz tovarne, saj smo imele stik z delavci, ki so dobivali časopise in so nam pripovedovali, kako je na fronti, in nam nosili ter oddajali pisma, ki smo jih naskrivaj pisale domov. Ko sva se malo bolj spoznali, mi je zaupala svojo težko pot. Povedala mi je, da so ji mamu ubili s puškinim kopitom po glavi, njo pa so še čisto mlado odgnali na delo v Nemčijo v Nürnberg, kjer je bila zaposlena v strežbi v nekem hotelu. Spoznala se je z nekim Jugoslovanom, ki je bil tudi zaposlen v tem hotelu. To pa ni bilo vseh dekletu, ki je bila z njo v isti sobi, ker je bila tudi ona zagledana v tega fanta. Zora je imela na dno kovčka spravljeni dve pismi. V teh pismih je bil govor tudi o maščevanju nad nacisti. Po namigu njene sestanovke so naši omenjeni pismi in jo zato poslali v koncentracijsko taborišče. Ko bi bila Zora takrat vedela, da je noseča, bi je mogoče ne poslali, ker pa je bila še tako mlada in neizkušena, ni vedela, kako je z njo.

Zelo mi je bilo hudo ob preizkušnji

te uboge, mlade deklice, saj je bila stara komaj šestnajst let, ko so jo Nemci odvlekli v Nemčijo. Vsem se nam je smilila, vse smo jo imele zelo rade, ker je bila tako prirska deklica. Bila je tudi čedna, imela je lepe kodraste, rjavordečke lase in mile oči, da si jo moral imeti rad. Malo pred novim letom 1945. leta pa je ni bilo več na obisk. Šla sem v sosednjo barako, kjer je bila njena tovarišica iz šivalnice, ta pa mi je povedala, da je Zora v revirju med bolniki. Zbolela je za tuberkulozo. Šla sem jo obiskat in jo našla zelo potrto. Vprašala me je, ali še ne bo konec vojne, ker bo drugače prej umrla. Začela sem jo hrbtiti, naj se ne da. Potem Zora ni več vstajala. Hodile smo jo obiskovat in hrbtiti, vendar je Zora počasi ugašala. Nekoč je prišla v našo sobo poljska zdravnica, ki je bila šef revirja, me poiskala in rekla, če sem Zorina sestra, ker me je videla pri njej skoraj vsak dan. Ko sem ji povedala da ne, je rekla, da Zori ni več pomoči, ker je noseča. Vsem v naši sobi je bilo zelo hudo, ker smo jo imele rade. V februarju je Zora imela rojstni dan — devetnajsti — in takrat smo ji prinesle paket, ki ga je dobila od sestre, pa je rekla, da ne more več jesti. Rodila je dan za tem deklico, ki smo jo me krstile za Zorico. Bilo je zelo neboljgno otroče s tako nagubanim telescem, kot bi bilo staro sto let in ne dojenček. Ko sem jo zagledala, sem bruhnila v jok, ker nisem prenesla pogleda na tako revščino. Zora je ležala brez vsake volje do življenja in mi rekla: »Vidiš, prej bom umrla, preden bo svoboda. Zame je ne bo več.« Umrla je, ko smo bile na delu v tovarni, in so jo odnesli, ne da bi jo še enkrat videla, dva dni po porodu. Otroka je prevzela neka Poljakinja, ki je rodila takrat kot Zora, vendar težko, da je ta otroček preživel. Ko sem se zanimala zanj, so mi rekli, da so jo poslali v lazaret z bolniki in materami v neko drugo taborišče. Nas so evakuirali v Bergen-Belsen, vse pa drugam. Po koncu vojne sem se spraševala za punčko, pa je bilo rečeno, da je vse živo prevzel švicarski rdeči križ. Močno dvomim, da je ostalo to dekletce živo. To sem napisala zato, da se bo vedelo, da Clement Druschke ni kriv samo Zorine smrti, temveč tudi smrti njenega otroka.

Milana Malenšek

KULTURNA IZKAZNICA OBČANA JESENIC

VIII. KONCERTNE ŽALOSTINKE

Obiskovanje koncertov med jesenskimi občani je izredno pičlo. Rednih obiskovalcev resne glasbe je komajda 1,2 % (!), zabavne glasbe 1,8 % in narodno zabavne glasbe 3,6 %. Zelo majhen delež je tudi med občani, ki zaidejo na koncerte pogosto, vsega 2,8 % do 5,2 %. Nekoliko več je le občani, ki na koncerte pridejo včasih, kar velja zlasti za ljubitelje zabavne glasbe (41,4 %) in narodno zabavne glasbe (44,3 %), manj pa za ljubitelje resne glasbe (23,2 %).

Skoraj tri četrtine (72,8 %) občanov torej nikdar ne pridejo prisluhniti koncertom resne glasbe, približno polovica vseh občanov (51,3 %) oziroma 46,9 % pa nikoli koncertom zabavne, oziroma narodno zabavne glasbe. V celoti je koncertno najbolj privlačna narodno zabavna glasba, sledi zabavna glasba, najmanj pa resna glasba. — Nazorno so razmerja razvidna na sliki 8.

RESNA BILANCA RESNE GLASBE

Ugotovili smo že: približno eden od stotih občanov hodi redno poslušati koncerte resne glasbe; vseh, ki vsaj kdaj obiščejo koncerte, pa je dobra četrtina (27,2 %). Očitno najbolj obiskovalci koncertov resne glasbe so dijaki in študentje, saj jih kar 44,0 % redno, pogosto ali včasih odide poslušati njene čare. Kljub temu je še vedno krepka polovica dijakov in študentov (56,0 %) »gluhih« za koncerte tovrstne glasbe. Sledijo uslužbenci, med katerimi jih bolj ali manj pogosto obišče koncerte 33,2 %, medtem ko je takih gospodinj vsega 13,3 %.

Pogostost obiskovanja koncertov resne glasbe se pomembno razlikuje med občani z različno formalno šolsko izobrazbo: z dvigovanjem izobrazbenega nivoja se namreč močno povečuje delež koncertnih obiskovalcev. Med občani do 7 razredov šolanja je skupaj rednih in pogostih obiskovalcev le 1,8 %, med občani, ki imajo približno poklicno šolo (11 razredov šolanja), že 5,2 %, toda delež se strmo povzpne med občani z višjo šolo in več — na 16,1 %. V celoti so razmerja prikazana v tabeli.

Zveza med obiskovanjem koncertov resne glasbe in formalno šolsko izobrazbo:

Pogostost (v %)	redno + pogosto	včasih	nikoli
do 7 razredov	1,8	8,8	89,4
8 razredov	3,0	17,0	80,0
9 do 10 razredov	3,4	23,6	73,0
11 razredov	5,2	27,2	67,6
12 razredov	4,0	39,2	56,8
14 razredov in več	16,1	48,4	35,5
SKUPAJ	4,0	23,2	72,8

Primerjave kažejo, da starost nima nikakršnega pomembnega vpliva na obiskovanje koncertov resne glasbe, nima pa je tudi spol. Med občani z območja Jesenic in Žirovnice ni velikih razlik v pogostosti obiskovanja koncertov, zaostajajo občani Doline.

ZA KONCERTNE ZABAVNE GLASBE NAJBOLJ ZAGRETI OBČANI S SREDNJEŠOLSKO IZOBRAZBO

V rednem in (ali) pogostem obiskovanju koncertov zabavne glasbe daleč prednjačijo dijaki in študentje ter delavci iz neposredne proizvodnje, kar jasno dokazujejo podatki v tabeli.

Zveza med obiskovanjem koncertov zabavne glasbe in poklicem:

Pogostost (v %)	redno + pogosto	včasih	nikoli
delavci v neposr. proizv.	11,0	35,8	53,2
uslužbenci,			
delavci v režiji	5,1	50,7	44,2
gospodinje	0,9	27,0	72,1
dijaki, študenti	12,2	52,2	35,6
kmetovalci,			
obrtniki idr.	3,6	35,7	60,7

Obiskovanje koncertov zabavne glasbe je v pomembni zvezi s formalno šolsko izobrazbo. Vendar pa zveze niso niti enoznačne niti enosmerne, ampak raznolike. Najštevilnejši redni in pogosti obiskovalci koncertov, kjer odmeva zabavna glasba, so osebe, ki imajo približno štiriletno srednjo šolo (12 razredov šolanja), sledijo jim občani z 8 razredi in z višjo šolo (in več). Daleč najnižji delež

je med občani, ki so se šolali do 7 let; med njimi je zgolj 1,2 % rednih in pogostih obiskovalcev, devetkrat manj kakor med srednješolci. Videti je, da vlada manjše zanimanje za zabavno glasbo le na najnižjih izobrazbenih nivojih, medtem ko na ostalih razlike niso izrazite, čeravno so med srednješolci res najbolj obiskovalci koncertov zabavne glasbe.

Kakor smo pričakovali: obiskovanje koncertov zabavne glasbe hitro upada s starostjo in narašča z mladostjo. Tako je — denimo — v najbolj zagreti starosti skupini od 15 do 24 let samo 32,5 % oseb, ki nikdar ne zahajajo na koncerte, med občani od 45 do 54 let jih je že 65,2 %, pri najstarejših v zajetem vzorcu pa kar 71,0 %.

Na koncerte zabavne glasbe hodi pomembno več moških kot žensk; rednih in pogostih obiskovalcev je med moškimi 10,3 %, med ženskami pa samo 4,5 % itd. Ugotavljamo, da tudi v obiskovanju koncertov zabavne glasbe prednjačijo prebivalci z območja Jesenic, za Žirovnico, najšibkeje pa so zastopani prebivalci Doline.

NAJŠIRŠA JE NARODNO ZABAVNA GLASBA

Največji delež rednih in pogostih obiskovalcev narodno zabavne glasbe je med delavci iz neposredne proizvodnje (13,4 %), sledijo jim kmetovalci in obrtniki (7,1 %) ter uslužbenci (7,0 %). Najmanj pa so ti koncerti priljubljeni pri gospodinjah ter dijakih in študentih, za katere je že sicer znano, da so mnogi dobesedno alergični na to »žiga-žaga« glasbo. Posebna značilnost te primerjave je še v tem, da so uslužbenci večinoma (52,7 %) občasni obiskovalci, kar prispelja k rezultatu, da je med uslužbenci še najmanjši delež onih (40,3 %), ki nikoli ne poslušajo teh koncertov.

Pogostost obiskovanja koncertov narodno zabavne glasbe se z izobrazbo občanov komajda spreminja. Rezultat je v skladu s pričakovanji, čeprav bi morda brez raziskovanja predvidevali še več: z višanjem formalne šolske izobrazbe bo interes za narodno zabavno glasbo upadal. Toda podatki so to domnevo zavrnili, resnica je drugačna. Obiskovanje koncertov narodno zabavne glasbe se z višanjem izobrazbene ravni celo nekoliko dviguje.

V celoti ni statistično pomembnih razlik v pogostosti obiskovanja koncertov narodno zabavne glasbe in starostjo. To je v nasprotju s pogosto izraženo trditvijo, da je narodno zabavna glasba »lastnina« starejših, mlajši pa je ne marajo. Podatki kažejo, da to ni res. Starost ni pomembna, vsaj ne sama na sebi, važni

so drugi atributi, ki so z njo v pogosti zvezi, na primer, poklic (dijak, študent), česar pa pri razlagi ne smemo mešati.

Rednih in pogostih obiskovalcev narodno zabavne glasbe je med moškimi dvakrat več kot med ženskami, medtem ko je med priložnostnimi obiskovalci koncertov razmerje med spoloma skoraj izenačeno. Še največji delež rednih in občnih obiskovalcev je na območju Jesenic, nekoliko manj na območju Žirovnice, precej manj v Dolini. Priznati moramo, da je tak rezultat nekoliko presenetljiv, kajti prav pri narodno zabavni glasbi smo pričakovali, da območje Jesenic ne bo v prednosti in območje Doline ne v zaostanku. Rezultati so naša pričakovanja podrli.

ZAKLJUČNI REFREN

Že v uvodu smo poudarili, da je obiskovanje koncertov med občani Jesenic dokaj klavno. Krizanja so nam razgrnila še nekatere zanimive ugotovitve, ki jih bomo na kratko povzeli. Najboljši obiskovalci koncertov resne in zabavne glasbe so vsekakor dijaki in študentje, ki pa so najslabši pri narodno zabavni glasbi, kjer prednjačijo delavci iz neposredne proizvodnje ter kmetovalci in obrtniki. Na koncertih zabavne in narodno zabavne glasbe srečujemo nekoliko več moških, medtem ko pri resni glasbi vlada ravnostneje med spoloma. Šolska izobrazba vpliva zlasti izrazito na obiskovanje koncertov resne glasbe, nekoliko manj pri zabavni glasbi, kjer izstopajo predvsem srednješolci, komajda značilno pa pri narodno zabavni glasbi. Mladi prednjačijo edine pri zabavni glasbi, medtem ko na obiskovanje koncertov resne in narodno zabavne glasbe starost nima nikakršnega pomembnega vpliva. Med krajevnimi območji koncertno izstopajo občani z območja Jesenic, le nekoliko zaostaja Žirovnica, občutno bolj pa Dolina.

ZAKAJ NE HODIM NA KONCERTE? — NIMAM ČASA, NE ZANIMA ME, NI KONCERTOV ...

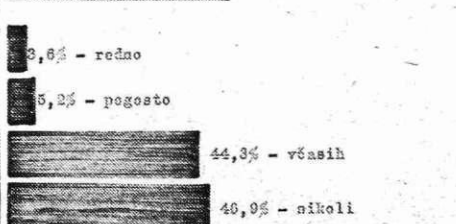
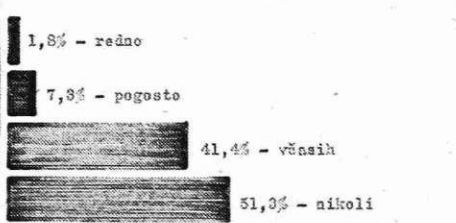
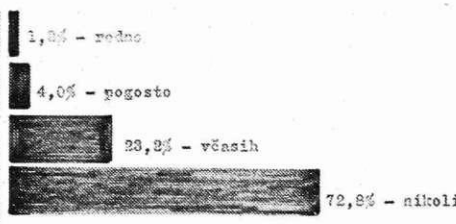
Kje so razlogi za tako piškavo koncertno dejavnost? Zapisali smo — piškavo, čeprav je ta ocena lahko docela krivična, saj nimamo primerjalnih podatkov za druge občine. Pa pustimo to ob strani. Vsaj nekoliko smo te razloge želeli razkритi z vprašanjem: Kaj vas najbolj ovira pri obiskovanju različnih koncertov? Porazdelitev odgovorov je prikazana v spodnji razpredelnici.

Poglavitne ovire pri obiskovanju koncertov resne, zabavne in narodno zabavne glasbe.

Ovire	skupno povpr.	skupni rang	resna glasba	zabavna glasba	narodno zabavna glasba
nimam časa	149,5	1	2	—	1
ne zanima me	147,7	2	1	3	4
pri nas ni koncertov	129,3	3	3	1	2
prevelika gneča	109,5	4	—	2	3
za koncerte ne vem	54,3	5	4	5	5
predrage vstopnice	47,7	6	5	4	6
slaba kvaliteta	28,7	7	6	6	7
kaj drugega	48,0				
nič me ne ovira	201,3				

Številnost ovir se lepo ujema s pogostostjo obiskovanja različnih vrst koncertov: čim bolj so koncerti obiskani, tem manj ovir občani navajajo v svojih odgovorih. Brez ovir je

namreč pri koncertih resne glasbe samo 16,4 % občanov, pri zabavni glasbi 25,2 % in pri narodno zabavni glasbi 31,2 % oseb.

Slika 8: Kako pogosto hodite na različne koncerte?

A — resna glasba
B — zabavna glasba
C — narodno zabavna glasba

Če si nekoliko na silo privoščimo povprečje za vse tri tipe koncertov, potem je ovira številka 1 pomanjkanje časa. Vprašamo se lahko, kaj pravzaprav ta milijonkrat obrušena fraza pomeni? Ali jo je sploh smiselno vključevati med alternative v anketi? O tem smo nekoliko že razpravljali. Tik za pomanjkanjem časa je druga poglavitna ovira nezanimanje. Pri tem moramo poudariti, da je nezanimanje daleč na prvem mestu pri resni glasbi (31,8 %), pri zabavni glasbi na tretjem mestu (11,7 %) in pri narodno zabavni glasbi šele na četrtem mestu (9,9 %).

Slabemu obiskovanju koncertov očitno poleg nezanimanja botruje pomanjkanje koncertov; še bolj verjetno pa je, da se oba dejavnika vrtita v začaranem krogu: nizko zanimanje povzroča malo koncertov, malo koncertov povzroča nizko zanimanje in tako dalje v spirali. Na splošno je namreč prav pomanjkanje koncertov na tretjem mestu med ovirami, pri čemer vsaj v absolutnem številu odgovorov med različnimi vrstami glasbe vidimo majhne razlike. Pri koncertih zabavne glasbe se ta razlog prebija celo med najpomembnejše ovire.

Precej občane na koncertih moti gneča, ki je med ovirami pri zabavni glasbi kar na drugem mestu. Premalo koncertov — prevelika gneča, v tem je najbrže kakšna logična zveza.

Med znatno šibkejšo oviro štejejo občani slabo informiranost, oziroma reklamo (ki je še najšibkejša prav za

resno glasbo), predrage vstopnice in na splošno kot najmanj pomemben razlog — slabo kvaliteto koncertov. Vsi ti razlogi izpolnjujejo znatno pod 10 % vseh odgovorov.

KONCERTI IN MODERNA TEHNIKA

Sklenemo lahko, da splošnega poraznega stanja glede kulturnega udejstvovanja na koncertih po mnenju občanov ne moremo pripisati v toliki meri reklam, dragim vstopnicam ali neustrezni kvaliteti. Veliko bolj gre za nizek nivo v splošni glasbeni kulturi občanov z ene strani in za premajhno število koncertov z druge strani.

In končno je treba dodati, da je vidik (pasivnega) spremljanja koncertov vsekakor preozek za oceno splošne glasbene ravni občanov. Hiter tehnični napredek prinaša iz dneva v dan nove dosežke: izpopolnjene radijske sprejemnike, gramofonske plošče, kasete, hi-fi tehniko in še bi lahko naštevali. Možna je torej, da bi, kot smo to storili pri gledališki konkurenčnosti televizije, posebej raziskali razmerje med »klasičnim« poslušanjem glasbe na koncertih in poslušanjem, ki ga nudi moderna tehnika, včasih do najfinjših tančin. Kakšen bi bil izid? Tega ne vemo, ker v anketo preizkušanja ta domneva ni bila posebej vgrajena. Kljub temu pa je treba razširjeni vidik upoštevati, sicer bo slika, oprostite, skladba, nepopolna.

Franc Belčič in sodelavci

OBISK NA TRŽAŠKEM

Kroparski moški zbor je letošnjo prvo marčno nedeljo preživel med Slovenci na Tržaškem. Pevcem in drugim udeležencem, ki so se odzvali vabilu za avtobusni izlet, so se nekateri doživljali tega dne vtisnili v neizbrisani spomin.

Pot do državne meje je minila v prijetni vožnji. V Fernetičih so nas pričakali mladi predstavniki prosvetnega društva iz Doline. Kot smo se dogovorili že prej, smo takoj odšli v Bazovico. Pri spomeniku smo najprej poslušali kratko razlago znanih dogodkov, ki so pripeljali do tega, da so fašisti leta 1930 ustrelili prve talce. To so bili štirje mladeniči. Njihovemu spominu smo se oddolžili z recitacijo (Branko Pirih) in žalostinko Postoj, kdor mimo greš. Čeprav smo bili že blizu morja, nam je bilo pošteno hladno. Še smo videli ostanke snega, ki je pred kratkim neprijetno presenetil kmete.

Naslednji obisk je veljal enemu največjih spomenikov iz zadnje vojne — Rižarni. Do sredine vojne, točneje povedano do kapitulacije Italije, je bila to velika sušilnica riža. V začetku jeseni 1943 so prišli v Trst nacisti in za visokim zidovjem skrivaj uredili zbirno taborišče za ujet partizane, antifašiste in Jude. Za obzidjem, kjer so imeli celo lastno železniško postajo, so jih natrpali v vagon in vozili v nemška taborišča. Od 3.000 do 5.000 ljudi pa je končalo življenjsko pot prav v Rižarni, kjer so zgradili tudi krematorij. Na zunaj je bila Rižarna še zmeraj rižarna, znotraj pa se je spremenila v strašno tovarno mučenja, poniževanja, zločinov in smrti. Preden so spomladi 1943 nacisti zbežali pred osvobodilno vojsko, so v naglici, a kar se je dalo skrbno, zabrisali sledove svojega početja.

Vsaga seveda niso mogli. Posebno ne tistega, kar so ohranili v svojem spominu tisti, ki so bolj ali manj slučajno ušli smrti. Povojna leta so vztrajno odkrivali resnico in pred dvema letoma je tržaški župan ob prisotnosti predsednika italijanske republike proglasil v muzej preurejeno Rižarno za narodni spomenik. Ko smo si ga ogledali, smo na ogromni ploščadi sredi neprijaznih betonskih zidov zapeli več umetnih in partizanskih žalostink.

Takoj za tem smo se odpeljali proti bližnji Dolini. Dvakrat smo že bili tam. Ob zadnjem obisku so nam na ravni pod vasjo s skrbjo kazali, kje bo država zgradila novo tovarno. Zdaj že stoji. Slovencem so razlastili zemljo (seveda za denar) in zgradili veliko tovarno ladijskih motorjev. Kdor ne pozna razmer, bo rekel, da je to napredek. Je, a za Slovence boleč. Na področju, kjer so po številu že prevladovali, se je za delo v tovarni priselilo mnogo tujih ljudi. Med 3.000 delavci v tovarni je 300 delavcev Slovencev, a nobenega med delovodji ali uradniki. Na gospodarskem področju se naši rojaki ne morejo upirati zapostavljanju, zato še zmeraj največ sil vlagajo v kulturno življenje, ne le z našimi in koroškimi društvi, pač pa se zavestno želijo povezati tudi z društvi italijanskega porekla. Zavedajo pa se, da bo treba misliti tudi na osamosvajanje v gospodarstvu, pri čemer bo najbrž potrebna večja povezava z matičnim narodom.

Po kosilu v slovenski gostilni smo si ogledali majhen prostor, kjer so nekdanji stiskali olje (torkla). Zdaj je to muzej v malem, in še manjša

galerija, v kateri sta pravkar razstavljala dva slikarja slovenskega rodu. Potem smo odšli še do enega spomenika padlim in to v Dolini. Za 208 žrtv so ga postavili pred dvema letoma. Tudi tu je zbor s pesmijo počastil spomin na žrtve.

Dolina in Boljunec, kraja se skoraj držita skupaj, štejeta vsak po 1.000 prebivalcev, celotna občina pa 6.000. Kaj zanje pomeni živo nacionalno kulturno življenje, dokazuje tudi novo gledališče, ki so ga postavili v Buljuncu. Stal je okoli 350 milijonov lir, imenovali pa so ga po Francetu Prešernu. Največ zaslug zanj ima občina z zavednim Slovincem Edvinom Švabom na čelu. Odprli so ga sredi zadnjega decembra in od takrat samo eno nedeljo ni bilo prireditev. Je zelo prostoren, z več stranskimi prostori. Z opremo, ki jo še predvidevajo, kinoprojektorjem, aparati za simultano prevajanje, koncertnim klavirjem itd., bo to izreden kulturni center za vse področje pod Socerbo.

Ob našem obisku je bil dom prizorišče srečanja in koncerta zborov Slovencev iz Italije, Avstrije in Slovenije. Za pozdrav je zapel zbor iz Boljunca, potem sta sledila moški in mešani zbor iz Bilčovsa, enega najbolj zavednih krajev ob Dravi. Naš zbor je bil tam na kratkem obisku, ko je bil leta 1963 prvič na Koroškem. Drugo polovico koncerta je izvedel kroparski zbor. Izbral je pesmi primorskih in tržaških skladateljev ter ljudske pesmi tega področja. S tem ji je hotel dati priznanje za njihov obsejni delež v slovenski glasbeni zakladnici.

Pred koncertom je prisotne pozdravil marljivi družbeni delavec Vojko Kocijančič. Poudaril je pomembnost takih srečanj. Pozneje je življenje in njegove nacionalne značilnosti v občini orisal župan Edvin Švab. Pred koncem koncerta je sledil svečani del, ko so predstavniki sodelujočih društev izmenjali pozdrave in priložnostna spominska darila. Ob podobnih priložnostih ugotavljamo, da smo žal pri kraju s ploščami, ki smo jih imeli na razpolago, ostaja nam še almanah »Naš plamen kulture«, ki med kulturnimi delavci drugih društev prav tako zbujajo radovednost in priznanje za kroparske dosežke.

Med pogovori v poznejšem srečanju je prevladovala misel, da bo treba sodelovanje društev razširiti še na druge dejavnosti. Domačini so vse bolj prepričani, da mora prav manjšina postati most med državami, saj bo s tem tudi njej dano več pravic do samostojnega nacionalnega razvoja.

GE

ŽELEZAR ŽELEZAR

Dopisujte v Železarja

ŽELEZAR ŽELEZAR

BEREŠ PESMI: DA – NE!

III. ZRELE PESMI

Zadnjič smo napovedali, da bomo brali moderno pesem. Da ne bo nespornost, brali ne bomo kakega modernističnega besedila, pač pa pesem, ki je odrešena metrične sheme, kjer stavek ni enak verz, kjer se ritmični, pomenski in drugi elementi na nov način vežejo v celoto. Pa še ena značilnost je: pesem, ki je bomo izbrali, ni »jasna«, njenega pomena ne razberemo ob prvem branju, pač pa nas taka pesem spravi v primerno razpoloženje šele ob večkratnem pregledovanju teksta. Za primer si spet vzemimo zadnjo številko Listov in jo odprimo na deseti strani, kjer so štiri pesmi Miha Klinarja.

Začnimo kar pri prvi pesmi, Vrni se vase. Že v prostorski razporeditvi se nam pesem zdi nenavadna, zdi se nam, da bo to v zvezi z nosilci pomena in videli bomo, da je res tako. Druga značilnost, ki jo takoj opazimo, je, da pesem nima ločil. Ohranja pa velike začetnice. Zakaj? Tudi velike začetnice označujejo nekaj, čemur moramo posvetiti posebno pozornost. Te velike začetnice prav tako nosijo poseben pomen in ni naključje, da se krijejo s posebnim odmikom v prostoru, vidimo pa že, da se z veliko začetnico pričnemo le beseda vrni (če zanemarimo enkratni ko). Skratka, že po svoji grafični, prostorski razporeditvi kaže pesem na neke druge, notranje pomen. Če hočemo pesem resnično brati kot umetniško besedilo, potem nam tudi te, »navidezne malenkosti« ne smejo biti premalo.

Motivira nas že naslov in zmede dejstvo, da se stavek (bolje rečeno, pomenska enota) Vrni se vase ponovi v pesmi še petkrat. Ali so to samo ponovitve? Že od zadnjč vemo, da navidezne ponovitve vedno nosijo s seboj prvotni pomen in hkrati nekaj novega. Tisto novo pa nas bo verjetno privedlo do razumevanja celotne pesmi. Zakaj – Vrni se vase? Pri prvi enoti, ki jo ta stavek uvaja, zvedo, da gre za »hipe tesnobe«, pa ne vemo, za kakšno tesnobo gre. Ne ostane nam drugega, kot da beremo naprej. V drugi »kitici« (imenujemo jo kitica, da nam bo lažje razmejiti pesem) pomeni vrnitev vase vrnitev v »najtišje zavetje, brez motenj zunanje hrupa in zlobe«. Je tista tesnoba od prej povezana s hrupom in zlobo? Zdi se, da je. Še neka druga vez nas vodi k tej misli, prefinjeno rimevanje tesnobe: zlobe. Tudi druge zaključne rime so hkrati ključne: spočiješ – izmiješ, vrtni – raniti. Skratka, vrnitev vase pomeni izključitev tesnobe, hrupa in zlobe. Še naprej pa najtišje zavetje, spokojno zatišje, čisti izvir, po drugi strani pa ohladitev, spočitje in zmitje žalosti in blata z duše. Kaj pa je duša? Niti z besedo ni pojasnjena, le to vemo, da je potrebno z nje zmiti žalost in blato. Pa vendar je prav ta duša tisto, kar nam hoče pesem podati, nikakršna duša v religioznem pomenu seveda. Takoj iz naslednje pomenske enote je razvidno, da je ta duša vrnitev vase (»Vrni se vase...«). Poslednja evokacija pa priključuje še vse druge pomene, povezane z njo: hipe tesnobe, zavetje, zlobo, zatišje, izvir, žalost in blato. Skratka, vrni se vase! To si ti, je človek.

Da je to človek, še jasneje vidimo iz zadnjih dveh enot, kjer se klic po vrnitvi vase ne ponovi več. Pojavi pa se antipod duše, ki je hkrati njen siamski dvojček – svet, kar pomeni tudi vrtni se v svet. Po vrnitvi iz sebe v svet tudi zloba (ki je več kot zloba, je »zloba prostaška«) odstranjena, ali bolje – njen učinek. Pa se jasno zavedamo, da s tem zloba še zdaleč ni odstranjena, da je samo zabrisana z vrnitvijo človeka vase, vemo, da je ta svet človekov svet in da je zloba še kako vezana na človeka, saj jo je potrebno kot žalost in blato zmiti z duše. (Ko bi prehitro sodili, bi kaj hitro uporabili kakšno frazo, kot je »solipsizem«.) Ločiti se človeka od njegovega sveta ne da »sleherni« – to veš – se mora vrtni in te vrtni vase si tudi razumsko zmeraj razložiti ne moremo. Samo razgraja nam ta pesem po notranjosti, drhtimo, boli, ne da bi mogli postaviti »zato«. (Prva strokovna asociacija so seveda Ingar-drove metafizične kvalitete.) Sicer pa, ali je po vsem tem, kar smo ob pesmi doživeli, sploh še potrebno postaviti kak »zato«?

Za nas, ki pesem samo beremo, mogoče ni niti toliko pomembno, da pesem v celoti interpretiramo. Nekaj smo od pesmi že dobili, vprašanje pa je, če je to »nekaj« dovolj. Res pa je tudi, da interpretacija ni naš namen. Hoteli smo samo pokazati, da moramo brati pesem kot strukturo,

upoštevati vse elemente, od prostorske grafične razporeditve, metrične sheme, delitve na manjše enote, rim, glasovnih in besednih ponašanj, vrstnega reda do prvega pomena, ki se nam izvije iz branja. Vse to seveda ob pogoj, da ne bi bili preveč strokovno obremenjeni, kar pa ima še eno slabo stran, namreč, da nismo strokovni.

Če pa je kdo pobrskal za zadnjo številko Listov in bral skupaj z mano, je moj namen dosežen. Tisti, ki bodo samo brali, se bodo »vračali vase«, tisti seveda, ki bodo hoteli več, pa imajo odprtih mnogo možnosti: strokovna literatura, študij itd.

M. V.

Z NOVO PREMIERO V ČAS PRED NAŠIM ŠTETJEM

V nedeljo, 3. aprila, je imelo amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice na svojem odru četrto letošnjo premiero. Uprizorili so EVRIDOVO tragedijo MEDEJO.

Euripides (Evripid 480–406 pred našim štetjem) je bil velik mojster grške antične tragedije. Kot zelo ploden pisatelj je napisal okoli sto dramskih del. Veliko se jih je izgubilo, toda tisto, kar je ohranjeno, potrjuje veličino tega velikana antičnega peresa. Eno od takih del je tudi tragedija Medeja. Evripid je zelo dobro opazil probleme svojega časa, kar je tudi vplivalo na njegov način življenja. Peloponeška vojna je, kakor tudi na druge njegove sodobnike, odločilno vplivala na njegovo dramsko usmeritev. Tako je nagnjen k patetiki, grozi in prefinjenim razpravam, ki spominjajo na sofiste, zato velikokrat dvomi v določene vrednote življenja. Je skrajšen pesimist. Njegova dramska dela v glavnem temeljijo na legendah njegovega časa. Naklonjen redkim in čudnim dogajanjem, Evripid celo menja vsebine legend. Njegova Elektra se razlikuje od Sofoklove. Evripidovi junaki so pretresljivi in zlobne narave, ali skoraj vsi brezdušno tragični. Posebno tragični so njegovi liki žena. Ker v svojih delih često preganja, zaničuje, muči, uničuje... ženski rod, so nekateri njegovi sodobniki trdili, da je bil ženo-mrзец. Zanimivo je, da Evripid v življenju ni imel posebnega uspeha, šele njegovi potomci so pričeli priznavati njegova dramska dela.

Z uvrstitvijo Evripidove tragedije Medeja v svoj repertoar je amatersko gledališče Tone Čufar dalo priložnost ljubiteljem te zvrsti gledališke umetnosti, da se tudi na ta način seznanijo z načinom življenja ljudi tiste davne preteklosti, pred našim štetjem. Dogajanja v Medeji so tudi lahko podobna nekim časom naše preteklosti, nikakor pa ne sedanjosti, ker je žena v našem socialističnem in humanističnem času zaščiten pred težavami, ki so obremenjevale ženski rod Medejine dobe (izgon, odvzem otrok itd.).

Vloge Evripidovih junakov je, z neznatno izjemo, tolmačila trenutno najboljša garnitura jeseniških gledališčnikov. Vsi, od doajena Stanke Geršakove pa do najmlajše debitantke – pionirke Metjke Lužije, so se trudili, da naloge in zamisli režije podajo čim boljše. Tragični lik Medeje je igrala Slava Marošević. Čeprav umetniško ni bila vseskozi enako prepričljiva, njena interpretacija prevarana, ponižana, odvračena, zaničevana... Medeje je bila dobra. Za precejšnjo pogljobljenost v težko in surovo Medejino usodo, seveda še vedno na amaterski ravni, zasluži priznanje in pozornost. Do svojega moža, ki ji je uničil življenje, je bila premo surova in razdražena. V interpretaciji teh odnosov, ki so jo pripeljali do zločina, ni bilo dovolj zvižaje, čarovništva in hudodelstva. Umor otrok je bil blede in nepričljiva, v tehniki govora in glasu bi bila lahko jasnejša in preciznejša. Nace Smolej, kot Medejin mož, ki je odvrgetel in zanemaril svojo ženo in se oženil z drugo, je en del svoje vloge oblikoval brez pričakovanega učinka. Jazonov lik zahteva surovega tirana, bahača, samozavestnega s polno ironije... Te lastnosti so v veliki meri izostale. Zdelo se je, da je bil pripravljen na kompromis, češ, oprosti, tako je moral biti... Šele v trenutku obupa, ob smrti svoje druge žene in otrok, katere je pomorila Medeja, je Smolej pokazal nekaj lastnosti dobrega igralca.

Zbor korintskih žena: Tatjana Košir, Vera Smukavec, Magda Flander, Silva Pretnar in Mojca Košir, je deloval sveže in atraktivno. Njihovo recitatorsko sporočanje in osvetljevanje preteklih in napovedovanje bodočih dogajanj ter molitve bogovom za rešitev nedolžnih otrok so na ravni dobro naučenih tekstov delovali kot svetilnik upanj v mračnem dvoru kralja Jazona. Ostali oblikovalci predstave Bojan Dornik (kralj korintski), Borut Verovšek (kralj atenski), Leon Leskovšek (vzgojitelj Medejinih otrok), so imeli premalo dejanj in teksta, da bi pokazali svoje igralske vrednosti, katere že po-

znamo. To se posebno nanaša na Dornika in Verovška. Igor Škrli (Jazonov sel) je poročilo o umoru Jazonove žene in posledice umora sporočil v njegovem (in gledalcem) znanem stilu, z vsemi potrebnimi gradnjami o groznem dogodku.

Pozornost je pritegnila Stanka Geršakova kot Medejina dojlica. Iz majhne stranske vloge je napravila opaženo kreacijo. Tiha, nežna, skrbna, z nekim posebnim notranjim poslušom do mogoče nesreče – Medejinega umora otrok – je svojo vlogo izdelala s pristnim umetniškim navdihom in izkustvom. Spremljevalci kraljev: Boris Berginc, Franci Žnidaršič in Sašo Čučuk, kot tudi otroka Klemen Košir in Mateja Lužija, so v glavnem imeli vloge stativov.

Režija je bila poverjena študentu akademije za gledališče, film in televizijo Bojanu Maroševiću. To je bil istočasno režiserski debi mladega Jeseničana. Režirati nekatera antična dela je pravo zadovoljstvo za režiserja. Antična dela omogočajo režiserju, da svoje koncepte prilaga tehničnim in kadrovskim zmogljivostim. V antičnih delih se režiser zelo lahko izogne zahtevnim scen-skim rešitvam. To je izkoristil tudi Marošević. Režiserji pa težijo tudi k temu, da antična dogajanja spreminijo v spektakel, ali pa celo v mistiko. Nekaj od tega je bilo tudi v režiji Bojana Maroševića. Zelo enostavni, ali funkcionalni scenski prostor, katerega je načrtoval sam (samo preddverje dvorca), je izkoristil za vsa scenska dogajanja in teh je bilo zelo malo. Vse, kar se je zgodilo in dogajalo, smo v glavnem zvedeli iz poročil akterjev predstave. Nekatera sporočila Medeje so morda celo predolga in nepotrebna. Zbor korintskih žena je uspešno izkoristil za dopolnjevanje nekih scenskih praznin. Svetlobni efekti in gor-reče bakle so predstavo naredili spektakularno. Medjejin zločin nad otrokoma je bil zrežiran brez kakršnegakoli reagiranja ali odziva prisotnih korintskih žena. Kaj takega se pa verjetno ni moglo zgoditi tudi v antični dobi, saj so te žene ves čas prosile bogove in Medejo za rešitev otrok. V celoti je za režijski debi mladega in zanesljivo talentiranega Bojana Maroševića pokazal dosti.

Sceno je po osnutku režiserja realiziral Jože Bedič. Če je že rečeno, da je bila funkcionalna, dodajmo še to, da je bila prijetna za oko in zelo pripravna za spektakularni finale predstave. Svetlobni efekti so pod mojstrsko roko Pavlija Torkarja in njegovih asistentov Dragan Smoleja in Mileta Crnoviča zelo dobro delovali. Glasbeni vložek Igorja Maroševića in Leona Leskovška je bil prilagojen dogajanju na sceni in izven nje, le trobenta je delovala z nekaj preglasnimi crescendi. Kostumi Anice Tomažević popolnoma ustrezajo takratnemu času.

Gledališče je tokrat poskrbelo za majhno presenečenje. Vsak gledalec je pri vstopu v gledališče dobil brezplačno tiskano informacijo s potrebnimi podatki o pisatelju, imenih igralcev in vseh ostalih sodelavcev režiserja predstave. To naj bi postala stalna praksa gledališča, pri vsaki premieri in naslednjih predstavah. Le tekst režiserja na naslovi strani programa je nenavaden in nepotreben.

F. Ropret

PROGRAM DELA PLAVALNEGA KLUBA JESENICE

V okviru športnega društva Jesenice deluje plavalni klub, ki se bori še z osnovnimi težavami. Težave so zaradi pogojev na kopališču, kakor tudi kadrovske, kot je pomanjkanje strokovnih in organizacijskih kadrov itd. V glavnem se v klubu zbirajo šoloobvezni otroci (pionirji in cicibanji).

Plavanje je ena izmed športnih panog, ki so osnovne za krepitev telesa in zdravja, poleg tega pa je nujno, da sleherni državljan zna vsaj plavati tudi iz varnostnih in obrambnih potreb.

Zadnje leto ni bistvenega napredka niti glede povečanja članstva niti glede športnih rezultatov. Vidne rezultate seveda dosegajo le v tistih klubih, kjer imajo pokrita kopališča. Je pa tudi v jeseniškem klubu nekaj članov, ki bi z redno vadbo lahko dosegli boljše športne rezultate.

Poleg tega pa je na Jesenicah veliko mladine kot starejših, ki še ne znajo plavati. V preteklem mesecu je bil občni zbor plavalnega kluba, na katerem so ob ugotavljanju stanja sprejeli nov delovni program, ki predvideva naslednje:

– Večjo povezavo s šolami, predvsem osnovnimi, s katerimi bomo v okviru šolskih športnih društev skupaj organizirali akcijo »naučimo se plavanja«.

– V klubu bo večja skrb namenjena rekreacijskemu načinu dela. Zato imajo

mesto, poleg šolske mladine, tudi starejši mladinci in člani, ki so pripravljati gojiti rekreacijsko plavanje in se pripravljati za medklubsko in tudi razna sindikalna tekmovanja.

– Poleg aktivnih članov se v plavalni klub lahko včlanijo tudi vsi simpatizerji plavalnega športa. Predvsem mislimo na starejši otrok, ki so pri plavalnem klubu.

– V tekmovalnem delu programa pa se misli na medklubsko tekmovanje bližnjih klubov (Bled, Radovljica). Za člane, ki bi dosegli boljše rezultate, pa bi omogočili (s sodelovanjem) v kranjskem klubu bolj strokovno vadbo.

– V sodelovanju z ZTKO bo organiziran tečaj za več kot deset vaditeljev, ki se bodo potem vključili v akcijo »naučimo se plavati«.

– Osrednja plavalna prireditev je tekmovalje v plavanju za pokal mesta Jesenice, ki se izvaja v okviru občinskega praznika 1. avgusta, na katerega so povabljeni vsi klubi iz Slovenije. V sodelovanju z drugimi klubi pa bo organizirana prireditev v skokih v vodo za Zihlerov memorial in druge prireditve (odvisno od usposobljenosti kopališča in naprav).

– Plavalni klub je tudi iniciator za razne akcije, kot je že imenovana »NAUČIMO SE PLAVATI«, ne samo v okviru šol, ampak tudi v okviru sindikata za starejši ljudi, ki še ne znajo plavati.

Na občnem zboru so podprli izgradnjo pokritega kopališča na Jesenicah, za katerega so načrti že narejeni in je v predlogu samoupravnega sporazuma, ki pa je še v razpravi.

Za izvedbo programa in navedenih usmeritev, so potrebni vsaj osnovni pogoji. Prvi je ta, da se začne delo na kopališču že v začetku maja. Le tako se lahko vključijo vse šole. Tako lahko izkoristimo ogrevano vodo in druge naprave, ki so na kopališču Ukova.

V času, ko ni možno delo na kopališču Ukova, pa so predvideni suhi treningi in obiski v drugih zaprtih kopališčih. Tako je bil že izveden obisk zaprtega kopališča v Železnikih, kjer je bil rekreacijski trening in se ga je udeležilo 40 otrok. Med njimi tudi dva od staršev.

V Železnikih imajo zaprto kopališče izmer 10x25 m, z vsemi pripadajočimi prostori in napravami. To je strojnica s filtrskimi in ogrevalnimi napravami, trim soba in drugo. Priključeni so na daljinsko ogrevanje iz tovarne ALPLES. Kopališče je bilo odprto lansko leto, leta 1972 pa so začeli z akcijo zbiranja sredstev. Zgradilo ga je SGP Tehnika v enem letu. Sredstva pa so dobili s samopripravo občanov (1%) in s samoupravnim združenjem sredstev iz združenega dela. Značilno je, da se kopališče samo vzdržuje in to v Železnikih, ki imajo okrog 2500 prebivalcev. Koristijo pa ga šole, sindikati in ostali prebivalci.

S tem izletom je bila zaključena lanskolastna sezona. Razenaj, da z majem začnemo že z vadbami na domačem kopališču, vabimo čimveč delovnih ljudi in občanov k sodelovanju. PK

Rokomet PRIJATELJSKI TEKMI Z EKIPAMA OŠ ŠŠ ŽIROVNICA

V četrtek, 24. februarja, so učenci in učenke ŠŠ osnovne šole Tone Čufar v Žirovnici odigrali prijateljski tekmi v rokometu z domačima ekipama.

Seveda so zmagali domačini, ki imajo tudi precej več možnosti za treniranje. Prvo tekmo so odigrali dekleta. Ob polčasu je bil rezultat 10:4 za domačinke, na koncu pa so zmagale z rezultatom 18:9.

Za ŠŠ OŠ Tone Čufar so igrali: Vavpotič, Tkalec, Utrša, 1. Blagojevič, Obrstar, Potočnik, Bavdaš C., Bavdaš M., Dolanc, Milenkovič, Bajt 8 in Biček.

Za ŠŠ Žirovnica pa: Jemc 1, Anderle 6, Noč, Todorovič, Langus, Triplat 9, Petrič 1, Sudžukovič 1.

V srečanju med učenci je bil rezultat ob polčasu 11:7 za Žirovnico, ob koncu tekme pa 22:14.

Za ŠŠ Tone Čufar so igrali: Erjavac, Račič, Cigan 2, Džafič 1, Mizimovič 1, Potokar 6, Zidarevič 4.

Za ŠŠ Žirovnico pa: Bulovec T., Bulovec F., Kočila, Ahacič, Todorovič, Černe 12, Baloh 6, Stojkovič 2 in Jemc 2.

Alenka Bajt

OBČINSKA PIONIRSKA FOTO RAZSTAVA

V svetu se vse spreminja. Dogodki se vrstijo drug za drugim, narava okoli nas vsak dan spreminja svojo podobo. Spomini na dogodke iz preteklosti bi v nas sčasoma zbledeli, če jih ne bi ujeli v fotografsko oko. Zato se po zaslugi fotoaparata vedno vračamo v preteklost.

V četrtek, 7. aprila, smo na osnovni šoli Žirovnica odprli občinsko pionirsko foto razstavo, za katero so prispevali svoja dela učenci osnovnih šol iz Mojstrane, Kranjske gore, Jesenic in Žirovnice. Mladi fotografi so se resnično potrudili, saj so nam poslali najrazličnejše motive. Tu smo lahko videli smučarje ali kopalce, konja ali kokoši, fotografije najrazličnejših krajev in pokrajin, različne portrete in mnoge prizore iz vsakdanjega življenja.

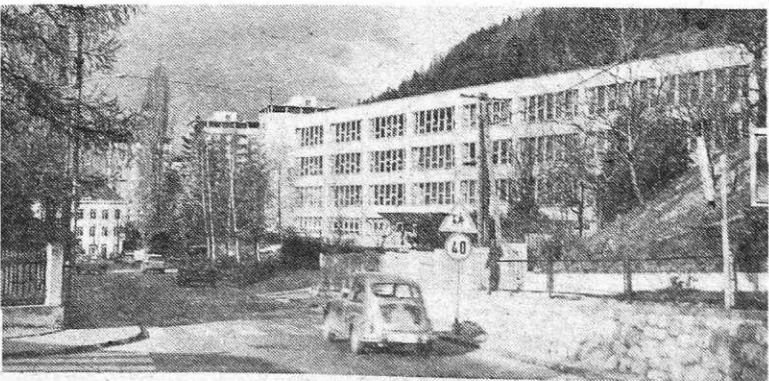
Razstavo je odprla mentorica foto krožka na šoli tovaršica Jelka Petak. Povedala nam je, da je na razstavo prišlo 153 slik triinidesetih avtorjev, sprejeli pa so jih 121. Pozdravila je tudi predstavnike fotokrožkov iz osnovnih šol in foto-kluba Andrej Prešeren z Jesenic ter predstavnika foto zveze Slovenije. Žirija, v kateri so bili Milan Polak, Tine Rant in Janez Žnidar, je izbrala osem nagajencev, pet najboljših posameznikov in tri najboljše foto krožke, katerim je podelil nagrade predsednik foto kluba Andrej Prešeren.

Prvo nagrado med posamezniki je dobil Klemen Čebul iz osnovne šole Tone Čufar z Jesenic, drugo Mitja Polka iz osnovne šole Prežihov Voranc, tretjo nagrado je dobil Jože Kramar iz osnovne šole Mojstrane, četrto Slavko Pretnar iz osnovne šole Kranjska gora in peto Tilen Vister iz osnovne šole Prežihov Voranc.

Za najboljši fotokrožek so določili foto krožek osnovne šole Prežihov Voranc, drugi je bil foto krožek osnovne šole Mojstrane in tretji foto krožek osnovne šole Kranjska gora. Posebno nagrado za uspešno kolekcijo fotografij pa je žirija podelila foto krožku posebne osnovne šole z Jesenic.

Za konec je še naš mladinski pevski zbor zapel slavnostno pesem.

Marja Jemec

Nogomet

JESENICE : LESCE 5:4 (3:1)

V soboto, 9. aprila, so imeli Jeseničani v gosteh moštvo Lesce, s katerim so odigrali prvenstveno tekmo in zmagali z rezultatom 5:4 (3:1).

V prvem polčasu so bili Jeseničani veliko boljše moštvo in so zasluženo vodili z rezultatom 3:1. Tudi v drugem polčasu so Jeseničani igrali zelo dobro in že v 65. minuti vodili z rezultatom 5:1, kar nam zgovorno priča o premoči jeseniškega moštva.

V 70. minuti se je poškodoval Radič, ki ga je zamenjal mladi in neizkušeni Bergant. To so gostje iz Lesce s pridom izkoristili in uspeli katastrofo spremeniti v časten poraz.

Pri Jeseničanih velja pohvaliti celotno moštvo za izredno dobro igranje, predvsem v prvih 65. minutah igre, posebej pa še Radiča, Jereba, Troha in vratarja Iliča, ki je tudi dostikrat dokazal, da je v izredni formi, saj je pri rezultatu 3:1 ubranil enajstmetrovko.

Gole za Jesenice so dosegli: Jereb 2, Mlakar, Čatac in Troha.

JESENICE : LESCE 6:1 (3:1)

Jeseniški najmlajši nogometaši so v soboto prav tako odigrali prvenstveno tekmo z sovratniki iz Lesce in zmagali z rezultatom 6:1 (3:1). Jeseničani so bili veliko boljši od nasprotnikov in zasluženo zmagali.

Gole za moštvo Jesenic so dosegli: Čatac 3, Bakonič 2 in Bašič.

JESENICE : LESCE 7:0 (4:0)

Mladinsko moštvo Jesenice je v nedeljo gostilo mladinsko moštvo iz Lesce, s katerim je odigralo prvenstveno tekmo in zmagalo z visokim rezultatom 7:0 (4:0).

Jeseničani so zaigrali veliko bolje kot prejšnjo nedeljo na Bledu in plod dobre igre je bilo prepričljivo vodstvo 4:0 že v prvem polčasu.

V drugem polčasu so mladi jeseniški nogometaši nadaljevali z dobro igranje in dosegli še tri zadetke ter tako slavili visoko zmago.

Gole za moštvo Jesenic so dosegli: Kadič 4, Zubanovič 2 in Tkalec.

V soboto in nedeljo gostujejo Jeseniška moštva v Trzinu, kjer bodo odigrala prvenstvene tekme z moštvi Trzin. Ostali pari v tej ligi so: Bled : Plamen in Lesce : Bohinj.

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 16. aprila, bo od 15. do 19. ure odprta trgovina

ZARJA - KAŠTA 2 NA TRŽNICI, JESENICE.

VABILO UPOKOJENCEM

Člane društva upokojencev Jesenice obveščamo, da bo delovna konferenca za leto 1977 v soboto, 16. aprila, ob 16. uri v domu društva upokojencev na Jesenicah.

Vabimo vse člane, da se konference zanesljivo udeležijo.

Izvršilni odbor

PREKLIC

Obžalujem vse žaljive besede, ki sem jih izrekel JAKOBU SLEVCU in strankam na vseh treh stopnjah.

Andrej Šveglj, C. revolucije 8

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi dragega moža, očeta, sina, starega očeta, brata, strica, svaka in tasta

ANTONA NOVAKA-JANEZA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so se poklonili njegovemu spominu, ga pospremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam ustno in pismeno izrazili sožalje. Posebno se zahvaljujem dr. Dražiču za hitro pomoč.

Zahvaljujem se sosedom, krajanom Brega, krajevni organizaciji ZB NOV Žirovnica, sodelavkam jeklo vleka in obratne ambulante Železarne ter govrnikomatov. Burniku in tov. Spornu.

Vsem najlepša hvala.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

Ob nenadni smrti drage mame, babice in prababice

ANTONIJE KERNIC

se iskreno zahvaljujem zdravstvenemu osebju in dr. Markežu na internem oddelku bolnice Jesenice za nego in zdravniško pomoč. Posebno se zahvaljujem strežnemu osebju in sestanovalcem v domu Fr. Berglja ter dr. Sajevidu za nego in pomoč v zadnjih mesecih življenja.

Izredna hvala vsem sestanovalcem na Tomšičevi 70/b in znanam pokojne, ki so ji kakorkoli pomagali.

Zahvaljujem se vsem darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki ste nam izrekli sožalje in z nami sočustvovali ob nenadni izgubi.

Zahvaljujem se vsem sorodnikom, znancom in prijateljem, ki so jo tako številno pospremili na njeni zadnji poti.

ŽALUJOČI: hčeka Majda, sinova Bojan in Janez z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarne bluming - štekel Bela se zahvaljujem za prejeto denarno pomoč, ki mi je med boleznijo zelo dobrodošla.

Nace Čeh

ZAHVALA

Konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob smrti moža Dušana.

Genica Brun

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

16. aprila ameriška komedija SVET ABBOTTA IN COSTELLA, režija Sydney Meyers, v gl. vlogi Bud Abbott in Lou Costello, ob 15. uri.

16. in 17. aprila amer. barvni pustolovski film UMAZANA MARY IN NORRY LARRY, režija John Hough, v gl. vlogi Peter Fonda in Susan George, ob 17. in 19. uri.

18. in 19. aprila ameriški pustolovski barvni film PUSTOLOVŠČINE SREČNE LADY, režija Stanley Donen, v gl. vlogi Liza Minnelli, Gene Hackman, ob 17. in 19. uri.

20. aprila amer.-italij. barvni pustolovski film GUSARJI Z ZELENEGA OTOKA, režija Ferdinando Baldi, v gl. vlogi Dean Reed, ob 17. in 19. uri.

21. aprila zaprto!

22. aprila franc. barv. film - komedija KLOFUTA, režija Claude Pinote, v gl. vlogi Lino Ventura, ob 17. in 19. uri.

23. in 24. aprila španski CS barvni pustolovski film TARZAN IN CRNA PANTERJA, režija Manuel Cano, v gl. vlogi Kitty Swan, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

16. in 17. aprila amer. barvni film PUSTOLOVŠČINE SREČNE LADY, ob 18. in 20. uri.

17. aprila amer. film - komedija SVET ABBOTTA IN COSTELLA, ob 10. uri.

18. in 19. aprila amer. barvni pustolovski film UMAZANA MARY IN NORRY LARRY, ob 18. in 20. uri.

20. aprila zaprto!

21. aprila amer. barvni vohunski film MOŽ IZ AVSTRALIJE, ob 18. in 20. uri.

22. aprila amer.-italij. pustolovski film GUSARJI Z ZELENEGA OTOKA, ob 18. in 20. uri.

23. in 24. aprila italij. barvni kavbojski film OBRAČUN PRI ZAPUŠČENEM RUDNIKU, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

16. aprila hongkong. barvni film NEPREMAGLJIVI BOKSAR, ob 20. uri.

17. aprila ameriški barvni film JEKLENA PTICA, ob 20. uri.

20. aprila ameriški barvni film PUSTOLOVŠČINE SREČNE LADY, ob 20. uri.

23. aprila ameriški barvni film UMAZANA MARY IN NORRY LARRY, ob 20. uri.

24. aprila ameriški barvni film ČLOVEK IZ AVSTRALIJE, ob 20. uri.

Kino DOVJE - MOJSTRANA

16. aprila ameriški barvni film POMAGAJTE ŠERIFU, ob 19. uri.

17. aprila hongkong. barvni film NEPREMAGLJIVI BOKSAR, ob 19. uri.

23. aprila ameriški barvni film PUSTOLOVŠČINE SREČNE LADY, ob 19. uri.

24. aprila ameriški barvni film UMAZANA MARY IN NORRY LARRY, ob 19. uri.

Gledališče

SREDA, 13. aprila, ob 19. uri KONCERT PIHALNEGA ORKESTRA JESENISKIH ŽELEZARJEV - za upokojence železarne Jesenice.

PETEK, 15. aprila, ob 19.30 Tone Partljič: O, NE, ŠČUKE PA NE - komedija - gostovanje na Bledu.

SOBOTA, 16. aprila, ob 19.30 Euripides: MEDEJA - tragedija.

NEDELJA, 17. aprila, ob 19.30 Euripides: MEDEJA - tragedija.

TOREK, 19. aprila, ob 19. uri KONCERT PIHALNEGA ORKESTRA JESENISKIH ŽELEZARJEV - za sindikat Železarne.

ČETRTEK, 21. aprila, ob 18. in 20. uri Zdravko Čolić in grupa COD.

RAZPIS

Občinska zveza prijateljev mladine Jesenice razpisuje za otroško letovišče v Novigradu, za sezono 1977, naslednja delovna mesta:

- upravnika letovišča, z znanjem samostojnega vodenja upravnih poslov in šoferskim izpitom,
- glavne kuharice,
- samostojne kuharske pomočnice,
- pomožne kuharske pomočnice,
- pomivalke posode,
- snažilke in perice,
- točajke v bifeju, z znanjem vodenja materialnega knjigovodstva.

Zaposlitev je sezonska. Osební dohodki po pogodbi. Rok prijave do 30. aprila letos.

Prijave z osebnimi podatki sprejema: Občinska zveza prijateljev mladine Jesenice, c. M. Tita 65/I.

PREBIVALCI KS ŽIROVNICA

Obveščamo vas, da bo v okviru zakona o ljudski obrambi in programa pouka za obrambo in zaščito predavanje

ORGANIZACIJA LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE V OBČINI,

v četrtek, 14. aprila, in to:

ob 17. uri v domu upokojencev v Žirovnici - na Selu in ob 19. uri v domu Svobode na Breznici.

Ta pouk je obvezen po zakonu o ljudski obrambi za vse moške od 15. do 60. leta in za vse ženske od 15. do 55. leta starosti, razen za pripadnike oboroženih sil in milice.

Opravičljiva je le službena zadržanost.

Odbor za LO Žirovnica

KRAJANOM KRAJEVNE SKUPNOSTI PLAVŽ

Bližajo se dnevi velikih praznovanj 40-letnice ustanovnega kongresa KPS, 85-letnice rojstva maršala Tita in 40-letnice njegovega vodstva KPJ ter dneva OF in praznika dela. Krajevna skupnost Plavž želi pričakati te praznike v vsaj delno očiščenem okolju. Vse krajeane prosimo, da v počastitev teh praznikov hišni sveti ter lastniki stavb privatnega sektorja organizirajo očiščevalne akcije. Ves odpadni material naj krajeani zberejo v kontejnerje do 26. aprila.

Po tem datumu bosta odbor za varstvo človekovega okolja in komisija za komunalno gospodarstvo in urbanistično planiranje ugotovila, kakšno je stanje, in v primeru, da akcije ne bodo izvedene, predlagala ukrepe pri organih sanitarne inšpekcije pri skupščini občine Jesenice.

Odbor za varstvo človekovega okolja in komisija za komunalno gospodarstvo in urbanistično planiranje pri KS Plavž

RAZPISNA KOMISIJA PRI SVETU KRAJEVNE SKUPNOSTI PLAVŽ NA JESENICAH

razpisuje
prosto delovno mesto

TAJNIKA krajevne skupnosti Plavž

Razpisni pogoji:

Poleg splošnih pogojev za sprejem na delo morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo srednješolsko izobrazbo ustrezne smeri
- 5 let delovnih izkušenj na upravno administrativnih ali podobnih delovnih mestih in
- moralnopolitične kvalifikate

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo razpisni komisiji pri svetu krajevne skupnosti Plavž, C. m. Tita 66, 64270 Jesenice v 15 dneh po objavi razpisa.

RAZPISNA KOMISIJA PRI AMATERSKEM GLEDALIŠČU TONE ČUFAR JESENICE NA OSNOVI 76. ČLENA STATUTA ZAVODA

razpisuje prosto delovno mesto upravnika gledališča s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba in najmanj dve leti prakse na področju kulturno prosvetne dejavnosti ali
- srednja izobrazba in najmanj pet let prakse na področju kulturno prosvetne dejavnosti.

Istočasno mora kandidat biti sposoben opravljati določene gledališko umetniške ali tehnične posle in imeti ustrezne družbenopolitične kvalifikacije.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Osební dohodki po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov zavoda. Stanovanja trenutno ni na voljo.

Prijave pošljite na naslov: Razpisna komisija pri amaterskem gledališču Tone Čufar Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, 64270 Jesenice.

OBVESTILO OBČANOM OBČINE JESENICE

OBRAMBNI DAN NA OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH TER V VZGOJNO VARSTVENIH USTANOVAH

Obveščamo občane občine Jesenice, da organiziramo OBRAMBNI DAN ŠOL, dne 16. aprila, v dopoldanskih urah. Sodelovalce bodo osnovne šole Prežihov Voranc in Tone Čufar Jesenice, Jože Zupan - Ježek Koroška Bela, posebna osnovna šola Jesenice, vzgojno varstveni ustanovi Julka Pibernik in Angelca Očepek Jesenice ter šola za zdravstvene delavce Jesenice.

V akcijo so vključeni tudi krajevne skupnosti, JLA, poklicni gasilci, gasilska društva, taborniki, planinci in zveza rezervnih vojaških starešin.

Občane obveščamo predvsem zato, ker bo med 8. in 9. uro sprožen alarmni znak na območju mesta Jesenice, ki bo označeval ZRAČNI NAPAD.

Obenem prosimo vse opazovalce na področjih, kjer se bodo izvajale vaje, to je, v dolini Bele, na Kresu, v Ukovi, na prostoru, kjer bo zgrajena nova osnovna šola na Plavžu, in na travniku pod Hrušico - da spoštujejo vsa navodila, ki jih bodo dali stražarji na posameznem zemljišču.

Naša želja je, da opazovalci pustijo avtomobile izven prostorov, kjer bodo dejavnosti. Posebno prosimo opazovalce na Kresu in v dolini Bele, da pustijo vozila v vasi Bela ali v Trebežu.

Letošnja akcija v okviru obrambnih priprav je posvečena 40-letnici ustanovnega kongresa KPS, 85-letnici rojstva maršala Tita in 40-letnici njegovega prihoda v vodstvo KPJ.

Ker gre za masovno akcijo, prosimo občane za upoštevanje navodil in razumevanje.

Občinski odbor ZRVS
Komisija za obrambo in samozaščito
JESENICE

Društvo invalidov Jesenice prireja pod geslom

»MISLIMO NA PRIZADETE -- GRADIMO BREZ OVIR!«

v počastitev mednarodnega dneva invalidov in v okviru praznovanj 40-letnice ustanovnega kongresa KPS in 85-letnice rojstva tovariša Tita ter 40-letnice njegovega prihoda v vodstvo KPJ

SLAVNOSTNO AKADEMIJO

z razvitjem društvenega prapora v soboto, 16. aprila, ob 16. uri v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku.

Izvajalec kulturnega programa so organizacije ZKPO občine Jesenice.

Vljudno vabljeni

ZAHVALA

Za izkazano pozornost in zbrano denarno pomoč ob smrti očeta in moža se najlepše zahvaljujem hokejskemu klubu Jesenice, športnemu društvu Jesenice, nogometnemu klubu Jesenice in nekdanjim Dušanovim soigralcem, zvezi za telesno kulturo občine Jesenice, še posebno pa funkcionarjem hokejskega kluba in športnega društva Jesenice.

Genica Brun s sinovoma

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije delovne skupnosti za kadrovske, splošne zadeve in informiranje se najlepše zahvaljujem za spominsko darilo, ki sem ga sprejel ob prenehanju mandata v izvršnem odboru sindikalne organizacije. Novemu sindikalnemu odboru želim pri delu obilo uspehov.

Franci Pirc

ZADOVOLJIVI REZULTATI ŠPORTNE REKREACIJE V LETU 1976

V petek, 8. aprila, je komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarne pripravila razglasitev športnih rezultatov, doseženih v letu 1976. Najboljše športnike in športne referente je pozdravil najprej predsednik izvršnega odbora konference osnovne organizacije sindikata Stefan Škerbič, ki je poudaril, da se v našem kolektivu iz leta v leto dosegajo zadovoljivi rezultati na področju športa in rekreacije zaposlenih delavcev. Aktivnost poteka vse mesece v letu, to pa je bolj pozitivno kot, na primer, v nekaterih drugih kolektivih, kjer imajo za merilo športne aktivnosti le eno športno manifestacijo v letu.

Predsednik komisije za šport in rekreacijo Milan Polak pa se je zavezal, da se mora v prihodnje še povečati število delavcev, ki se v prostem času udeležujejo na športnem področju, posebno medobratnih tekmovanj in prvenstev v okviru celotnega kolektiva. Lani je sodelovala dobra tretjina delavcev, v prihodnje pa bo potrebno doseči, da se bo športnih tekmovanj udeleževala najmanj polovica zaposlenih v Železnici.

Sledila je razglasitev najboljših športnikov in obratov, podelitev pokalov, diplom in praktičnih daril. Tokrat je komisija tudi s skromnim darilom nagradila deset športnih referentov za delo in prizadevanja na področju širjenja športne rekreacije in organiziranja športnikov v obratih. Nagradjeni so bili Franc Štebaj, Franc Kljinar, Vladimir Kljinar, Jože Domovšek, Mitja Zupan, Aleš Lajoja, Dani Morić, Drago Dokl, Stane Eržen in Bogo Rebolj.

Komisija za šport in rekreacijo je v letu 1976 skupaj organizirala devet prvenstev Železarne, in sicer v šahu, nogometu, balinanju, kegljanju na ledu, sankanju, veslavlom, kegljanju na asfaltu, odbojki in namiznem tenisu. Na teh prvenstvih je skupaj sodelovalo 2.255 delavcev iz 39 oddelkov in obratov. (Že tukaj naj bralce opozorimo, da rezultate posredujemo tako, kot so bili doseženi po obratih pred reorganizacijo, oziroma formiranjem novih TOZD in delovnih skupnosti.) V skupnem številu točk zimskega in letnega dela prvenstev so tudi letos prvo mesto osvojili športniki iz obrata strojno vzdrževanje in tako ponovno potrdili, da se v prostem času aktivno udeležujejo v športu. Poglejmo si podrobne rezultate:

ZIMSKI DEL:

1. strojno vzdrževanje 322 točk, 2. OTK 309, 3. hladna valjarna 307, 3. strojne delavnice, 5. RO 281, 6. SEO 266, 7. transport 233, 8. gradbeno, vzdrževanje 231,5, 9. novogradnje 230, 10. martinarna 229 itd.

LETNI DEL:

1. RTA 138 točk, 2. hladna valjarna Jesenice 135, 3. strojno vzdrževanje 133, 4. martinarna 132,5, jeklovlek 131, 6. SEO 129, 7. novogradnje 119, 8. elektrotplotna energija 119, 9. strojne delavnice 118, 10. elektrovzdrževanje 116 itd.

ZIMSKI IN LETNI DEL SKUPAJ (moški):

1. strojno vzdrževanje 455 točk, 2. hladna valjarna Jesenice 442, 3. strojne delavnice 421,5, 4. OTK 411, 5. SEO 395, 6. RO 383, 7. RTA 361,5, 8. martinarna 361, 9. novogradnje 349, 10. elektro vzdrževanje 338, 11. transport 323, 12. žičarna 315,5, 13. plavž 301, 14. valjarna bluming-štel 298, 15. nabava 297, 16. strugarna valjev 263,5, 18. gradbeno vzdrževanje 261,5, 18. jeklovlek 255, 19. elektrotplotna energija 254, 20. livarna 254 itd.

ZIMSKI IN LETNI DEL SKUPAJ (ženske):

1. OTK 235 točk, 2. prodaja 233, 3. nabava 161, 4. žičarna 122, 5. novogradnje 121, 6. SEO 118, 7. strojne delavnice 115, 8. RTA 97, 9. RO 94, 10. finančno računovodski sektor 56, 11. kadrovski sektor 47, 12. jeklovlek 45, 13. elektrodni oddelki 43, 14. družbena prehrana 39, 15. adjutaza bluming 3, 16. transport 2 točk.

UDELEŽBA PO OO SINDIKATA:

1. strojno vzdrževanje 147 udeležencev, 2. novogradnje 109, 3. OTK 104, 4. strojne delavnice 104,5, RTA 101, 6. hladna valjarna 100, 7. žičarna 99, 8. martinarna 98, 9. SEO 94, 10. elektro vzdrževanje 86, 11. jeklovlek 85, 12. nabava 82, 13. RO 81, 14. valjarna bluming-štel 72, 15. livarna 69, 16. transport 67, 17. gradbeno vzdrževanje 63, 18. ETE 61, 19. plavž 60, 20. strugarna valjev 47, itd.

To so rezultati tekmovalnega dela, seveda pa so se poleg tega naši delavci v športu udeležovali tudi rekreativno, in sicer v okviru interesnih skupin, ki delujejo pri komisiji. Ne gre pozabiti tudi tradicionalnega pohoda slovenskih železarjev na Triglav in še nekaterih pohodov v okviru Slovenskih železarjev. Tukaj je težko povedati natančno število, koliko delavcev se v prostem času rekreira v telovadnicah TVD Partizan Jesenice, Koroska Bela ali v telovadnici OŠ Mojstrana, v kegljanju na asfaltu v Podmežakliji ali še kje drugje, rečemo lahko le, da so rezultati zadovoljivi. Ne bo odveč, če ob koncu dodamo še to, da je treba vztrajati v tej smeri, da se športno rekreativna aktivnost še razširi in resnično doseže slehernega delavca v temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih.

J. Rabič

Odbojka

LJUBLJANA : JESENICE 3:2

Kljub enakovredni in na trenutke tudi boljši igri so igralke Jesenic v dvoboju z ekipo Ljubljane v Ljubljani ponovno z rezultatom 3:2 ostale praznih rok.

Polni dve uri je trajal enakovredni dvoboj med igralkami obeh ekip, ki sta prikazali povprečno, vendar postrtno igro, ki je kljub precejšnjim napakam navdušila razmeroma precejšnje število gledalcev.

V prvem setu je bila igra enakovredna in ekipi sta se stalno menjavali v vodstvu vse do rezultata 12:12, ko so domačinke povedle s 14:12. Vendar se naše niso predale. Z dobro igro na mreži in postrtno igro v polju so naprej izenačile in nato uspeli doseči še dve točki in zmagali v prvem, pol ure trajajočem setu.

Tudi drugi set je bil v začetku izenačen, vendar so domačinke z nekaj srečo in z dokaj dobro organiziranimi akcijami uspeli prebiti obrambo naših in končati set v svojo korist.

V tretjem setu so domačinke nadaljevale z dobro igro iz drugega seta in povedle s 5:1, vendar so Jeseničanke po tem vodstvu zaigrale kot prerojene in z odlično igro, tako v polju kot na mreži, popolnoma nadigrale domačinke in zaključile set v svojo korist.

Kot po nekom pravilu so v naslednjem setu popolnoma pustile in dovolile domačinkam, da so se razigrale. Kljub prizadevanju in volji jim ni uspelo prav nič in tako so igralke Ljubljane popolnoma zasluženo osvojile ta set. V petem, odločilnem setu se je odvijala ogorčena borba za zmago. Jeseničanke so začele zelo dobro in povedle s 4:0, vendar so se domačinke razigrale in povedle z 11:9. V hudi in izenačeni borbi domačinkam uspeli doseči še manjkajoče točke in zmagati v tem dolgotrajnem in na trenutke zelo kvalitetnem dvoboju. Kljub porazu so Jeseničanke prikazale dobro odbojko, le da se ne znajo izkoristiti vseh napak nasprotnice in preobrniti igre v svojo korist. Omeniti pa moram tudi sodnika, saj je s svojimi odločitvami oškodoval obe ekipi, predvsem pa dopuščal nečisto igro, kar seveda ekipam, oziroma igralkam le škoduje in zavira razvoj kvalitetne odbojke.

ACO

Šah

OBČINSKO PRVENSTVO ZA POKAL MARŠALA TITA

Na občinskem šahovskem prvenstvu za pokal maršala Tita, ki se je igralo v prostorišah šahovskega društva, je nastopilo rekordno število ekip, kar dvaindvajset. Zaradi tolikšnega števila ekip je bilo tekmovanje izvedeno v treh dneh. Najprej so ekipe odigrale dva polfinalna turnirja, iz katerih se šest prvih uvrstilo v finale.

Po pričakovanju se je boj za prva mesta odvijal med prvo in drugo ekipo Železarne. Več uspeha je imela prva ekipa, ki je nastopila v naslednji postavi: Zorko, Železnik, Krajnik, Jan in Majtan. Ekipa Železarne II, ki je nastopila v postavi: Korosec, Ravnik, Simič, Poljanšek se je uvrstila na drugo mesto. Obe ekipi pa sta se uvrstili v finalni del tekmovanja za pokal maršala Tita Gorenjske regije, ki bo v Škofji Loki.

Lahko rečemo, da je letošnje tekmovanje za pokal maršala Tita zelo dobro uspelo, kar je še posebej pomembno, saj je bilo odigrano v okviru praznovanja 85-letnice rojstva in 40-letnice prihoda maršala Tita na čelo partije ter 40-letnice ustanovitve kongresa KPS.

Končni vrstni red: 1. železarna Jesenice I - 40 točk, 2. železarna Jesenice II - 34 točk, 3. SD Jesenice 29,5, 4. carinarica Jesenice 28, 5. Zirovnica 24,5, 6. aktiv delovnih invalidov železarne Jesenice 20,5, 7. nabava železarne Jesenice 19, 8. postaja mejne milice Jesenice 16, 9. žičarna železarne Jesenice 15,5, 10. občina Jesenice 15,5, 11. društvo upokojencev Jesenice 12 in 12. mladinci SD Jesenice 7,5 točke itd.

M. Jan

O VREDNOTENJU ŠPORTNIH PANOG

Med mnogimi odprtimi vprašanji, na katera bi morala sodobna znanost na področju telesne kulture odgovoriti, je prav gotovo vrednotenje različnih športov, oziroma športnih panog, glede na njihovo koristnost tako za posameznika kot družbo. Absolutnega odgovora ni mogoče podati zaradi dinamike družbenega razvoja, s spreminjajočimi se potrebami in interesi ljudi ter družbe in tudi neskončnega števila športnikov.

Komite za telesno kulturo pri izvršnem svetu SRS je pri inštitutu za kineziologijo visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani naročil raziskavo z naslovom Valorizacija in klasifikacija športnih panog v SR Sloveniji. Nalogo sta prevzela dr. Krešimir Petrovič in dr. Jože Sturm. Sodelovalo pa je tudi 75 najboljših strokovnjakov s področja 45 športnih panog, vzetih v raziskavo. Od Jesenic so bili zastopali Gorazd Hiti - hokej, Viktor Krevsel - odbojka, Ludvik Zajc - smučarski skoki in Janez Šmitek - alpsko smučanje.

Glede na želje naročnika, predvsem pa z ozirom na namen naloge, so bili izbrani samo trije elementi, ki so sestavni, ne pa tudi izključni vidik za ocenjevanje posameznega športa.

VREDNOST IN POMEN PANOG NA PSIHOSOMATSKI STATUS

Če naštejemo nekaj nestrokovnjakov znanosti, ki se s tem poglavjem, so to: funkcije organskih sistemov, zgradba telesa, gibalne kvalitete (moč, hitrost, vztrajnost, spretnost, vzdržljivost), inteligenca, lastnosti osebnosti, motivacija, socialni in zdravstveni status.

Vrstni red panog: 1. atletika 1,79, 2. plavanje 1,56, 3. košarka 1,50, 4. hokej na ledu 1,40, 5. alpinizem 1,38, 6. vaterpolo 1,33, 7. tek na smučeh 1,21, 8. alpsko smučanje 1,10, 9. rokomet 1,03, 10. športna gimnastika 0,86, 12. planinstvo 0,74, 15. judo 0,54, 16. nogomet 0,54, 18. odbojka 0,47, 23. smučarski skoki 0,03, 27. namizni tenis - 0,17 (minus), 29. drsanje - 0,22, 31. skoki v vodo - 0,54, 40. sankanje - 1,27, 41. kegljanje na asfaltu - 1,39, 43. strelstvo - 1,70, 44. kegljanje na ledu - 1,93, 45. balinanje - 1,97.

Prvo mesto atletike gotovo lahko pripisemo predvsem visokemu ovrednotenju teka in morda tudi temu, da vadba atletike vedno vključuje tudi ustrezno obdelavo celotnega gibalnega aparata.

Pri ravno tako zelo visoki uvrstitvi plavanja lahko sklepamo, da je prišlo do izraza visoko vrednotenje vpliva tega športa na krvnični ter dihalni sistem, kakor tudi splošno mnenje o njegovi visoki zdravstveno-higieni vrednosti.

Visoka uvrstitev košarke in hokeja na ledu je verjetno deloma pod vplivom velike popularnosti obeh iger v Sloveniji. Dejansko obe panogi močno vplivata na organizem in psiho človeka. Pri tem pa ne gre zanemariti velike razlike obeh iger, glede možnosti za množično vadbo.

Za alpinizem je znano, da zahteva izjemne fizične kvalitete. Še posebej so ocenjevalci upoštevali tudi etično in estetsko dimenzijo, ki spadata v prostor lastnosti osebnosti.

Za vaterpolom, ki ga lahko goji zelo majhno število aktivnih udeležencev, se uvrščata tek na smučeh in alpsko smučanje, panogi, za katere imamo poleg planinstva (12. mesto) največje možnosti.

Nedvomno je vse pozornosti vredno to, da je med najbolje uvrščenimi športi malo takih, ki so deležni širše družbene, moralne in materialne podpore. Že to, da je preko 50 % šolobveznih otrok neplavalcev, kaže, da se podpirajo športi, ki po oceni strokovnjakov nimajo posebne vrednosti. Kaže, da gre mimo potreb in interesov ljudi. Tako v Sloveniji, kako pa na Jesenicah? Atletike ni! Plavanje je v okviru šolskih športnih društev skoraj ni možno, ker ni objekta - pokritega bazena. Za tek na smučeh in alpsko smučanje šole nimajo potrebnih rekvizitov za izposojanje, niti objekta (na Jesenice - Španov vrh in smučišče za Strelščem) ni dokončan.

POMEMBNOST POSAMEZNIH ŠPORTNIH PANOG NA REKREACIJO

Rekreacija izhaja iz nagona človeka po gibanju. Zlasti v modernem ritmu življenja je zadovoljevanje le-tega postalo nujnost. Rekreirajo se najrazličnejši udeleženci vseh starosti, od predšolskih otrok do upokojencev. Posebno vredno mesto med športnimi panogami imajo tiste, ki jih lahko goji kar največje število udeležencev, kar največkrat letno. S tem se močno povečuje vpliv teh panog na psihosomatski status in na pripravljenost na vsesplošni ljudski odpor.

Razvrstitev panog: 1. planinstvo 1,61, 2. plavanje 1,60, 3. alpsko smučanje 1,52, 4. namizni tenis 1,36, 5. kolesarstvo 1,22, 6. odbojka 1,22, 8. balinanje 1,07, 9. kegljanje na asfaltu 1,06, 10. drsanje 1,05, 11. nogomet 0,99, 13. sankanje, 0,85, 14. košarka 0,84, 16. atletika 0,52, 19. tek na smučeh 0,39, 22. kegljanje na ledu 0,23, 23. rokomet 0,15 (minus), 24. strelstvo 0,05, 25. alpinizem 0,10, 29. športna gimnastika 0,62, 31. skoki v vodo 0,93, 35. hokej na ledu 1,17, 37. judo 1,20, 44. smučarski - 1,43, 45. boks 1,45.

Pregled uvrstitev kaže, da prve tri dejavnosti - planinstvo z vrednostjo 1,61, plavanje 1,60 in alpsko smučanje 1,52, močno odstopajo od ostalih panog. Če primerjamo s košarko, ki je na 14. mestu in ima vrednost 0,84, vidimo, da je skoraj sto odstotkov nižje vrednotena kot prve tri. Rokomet, ki je na 23. mestu, pa kar dvakrat manj. Prve tri uvrščene panoge imajo precej visok vpliv tudi na psihosomatski status. Skupno jim je gibanje v naravi, pri vseh gre za estetske efekte, zadovoljujejo pa lahko tudi socialne potrebe.

Prednost teh panog je tudi v tem, da prvih pet panog ne zahteva visoke stopnje organiziranosti same aktivnosti, kar je še posebej pomembno, ker je znano, da naš prostor ne sprejema uniformiranosti niti je ne spoštuje. Udeleževanje v teh panogah dopušča popolno svobodno izbiro časa, delno tudi kraja in partnerjev. Prve tri panoge lahko uvrstimo v kulturo (telesno) naroda. Resnica je, da so vse tri globoko v zavesti skoraj slehernega Slovenca. Delovnih organizacijam in šolam naj bo to informacija, ki jih bo vodila v izbiranje aktivnosti v smislu rekreacije.

POMEMBNOST POSAMEZNIH ŠPORTNIH PANOG ZA VSELUJSKO OBRAMBO IN PRIMER ELEMENTARNIH KATASTROF

V današnjem času in prostoru je ta zahteva postala izredno pomembna. Samo po sebi je umevno, da bodo v ospredju večštevne, ki jih v omenjenih prilikah potrebujemo. Poleg večštevne so pomembne tudi fizične in psihične pripravljenosti ter poznavanje narave, zato je razumljiva visoka povezanost z rekreacijo in vrednostjo, z ozirom na psihosomatski status (psihične in fizične kvalitete).

Razvrstitev: 1. strelstvo 1,58, 2. orientacijski šport 1,51, 3. padalstvo 1,48, 4. le-

talski športi 1,46, 5. planinstvo 1,39, 6. alpinizem 1,34, 7. tek na smučeh 1,30, 8. judo 1,29, 9. plavanje 1,20, 12. alpsko smučanje 1,01, 20. športna gimnastika 0,20, 26. rokomet 0,53, 27. košarka 0,55, 28. hokej 0,58, 30. nogomet 0,67, 31. odbojka 0,77, 34. sankanje 0,99, 35. namizni tenis - 0,99, 39. drsanje 1,04, 41. kegljanje na asfaltu 1,23, 42. balinanje 1,26, 44. kegljanje na ledu 1,29.

Vprašanje je, v kolikšni meri se visoka uvrstitev padalstva in letalskih športov ujema z našim, zlasti za Slovenijo specifičnim konceptom vseljanskega odpora.

Splošna razvrstitev športnih panog: 1. atletika 1,83, 2. plavanje 1,72, 3. alpinizem 1,62, 4. tek na smučeh 1,46, 5. alpsko smučanje 1,28, 6. planinstvo 1,13, 7. košarka 1,00, 8. vaterpolo 0,97, 9. judo 0,91, 10. hokej na ledu 0,90, 11. športna gimnastika 0,77, 14. rokomet 0,63, 21. nogomet 0,19, 24. odbojka 0,09, 27. smučarski skoki 0,37, 31. namizni tenis 0,50, 32. drsanje 0,64, 33. skoki v vodo 0,77, 34. strelstvo 0,77, 41. sankanje 1,39, 42. kegljanje na asfaltu 1,58, 44. kegljanje na ledu 2,04, 45. balinanje 2,05.

(Od desetega mesta naprej navajam športne panoge, katere gojimo na Jesenicah).

Namen vrednotenja športnih panog je predvsem v vodenju smiselne politike športa. Družbeni denar naj ima kar naj-

večjo splošno korist. Ta raziskava je eden od temeljev današnjega procesa v telesni kulturi - prioritet. Vsak šport je lahko izrazito tekmovalen, rekreativen (množičen), ali oboje. Pri današnji razdelitvi sredstev - 50 % sredstev množičnost - rekreacija, 40 % vrhunski šport in 10 % administracija, je usmerjenost jasna.

Rezultati pričajo, da raziskave dajejo smernice za nadaljnji razvoj športa, obenem pa posebno na jeseniškem prostoru opozarjajo na preteklost, ki je večino družbenih investicij dala na spektakularnost in atraktivnost posameznih športov. Posebej opazno je pomanjkanje objektov za izvajanje prioritarnih panog atletike, alpskega smučanja in košarke.

Atletika: Je ni! Možnost izvajanja te aktivnosti naj bo v šolah. Prvenstveno je treba poskrbeti za objekte.

Smučanje: Ima množičnost in tekmovalni šport. Organiziranost je pomanjkljiva. Objekti - pomanjkljivi.

Košarka: Ima množičnost in tekmovalni šport. Usmeritev v vrhunski šport je problematična, ker na območju jeseniške občine ni zadostne količine visokih ljudi. Objekti - pomanjkljivi.

Hokej: Je izrazito tekmovalni šport. Smiselna je usmerjenost v vrhunski šport. Objekt - nedograjen.

Janez Šmitek

Košarka

ŽIC : GIMNAZIJA 90:72 (40:37)

V petek, 8. aprila, sta se v telovadnici ŽIC pomerili ekipi ŽIC in gimnazije. Zmagovalec tekme bo zastopal našo občino na gorenjskem prvenstvu srednjih šol, ki bo konec aprila v Kranju.

Tekma se je pričela nekoliko nervozno, s številnimi napakami na obeh straneh. Počasi sta se ekipi umirili in zaigrali tako, kot znata. Do desete minute sta se ekipi menjavali v vodstvu, potem pa je peterka ŽIC povedla s sedmimi koši prednosti. Pri tem vodstvu je ekipa gimnazije pričela z dokaj agresivno obrambo in pri tem prestregla nekaj slabo podanih žog ter tako zmanjšala razliko le na tri koše. S to razliko se je prvi polčas tudi končal.

Drugi polčas so gimnazijci pričeli s hitrimi protinapadi in v tretji minuti povedli s 50:46, vendar niso imeli dovolj moči, da bi s tako igro tudi nadaljevali. Peterka ŽIC jih je dohitela in z meti od daleč razbila obrambo gimnazijcev. V teh trenutkih so nekaterim igralcem gimnazije popustili živci, tako je moral na klopi najprej najboljši igralec gimnazije Cilenšek, ki se ni strinjal s sodnikovo odločitvijo in si je poleg četrte osebne napake »prijobil« še tehnično. Po odhodu Cilenška z igrišča sta obe ekipi nekoliko umirili igro in poskušali s hitrimi podajami in meti od daleč doseči prednost. Ko je v dvanajsti minuti odšel zaradi poškodbe z igrišča Janič, so gimnazijci zopet pričeli narekovati tempo in prehajati v vodstvo. V

teh trenutkih se je ekipa ŽIC odločila za ostro pokrivanje igralcev po vsem igrišču, kar je povzročilo zmedo med igralci gimnazije. Izgubili so veliko žog, na klopi pa so morali tudi trije igralci prve peterke zaradi petih osebnih napak. Tako si je ekipa ŽIC v zadnjih petih minutah priborila odločilno prednost in si tako zagotovila nastop na prvenstvu srednjih šol Gorenjske.

Tekma je bila zelo groba, o čemer pričata tudi to, da je moralo šest igralcev na klopi zaradi petih osebnih napak, kar štirje igralci pa so dobili tehnične napake zaradi ugovaranja sodniku in nešportnega obnašanja.

Za ekipo gimnazije so igrali: Cilenšek 28, Grohar 18, Močnik 4, Gelter 7, Gasar 2, Rizvanović 6, Šaus 1, Jelovčan 14, Hribar 1, Jelovčan V. 5.

V ekipi ŽIC so nastopili: Legat 2, Ličof 6, Peternel 4, Varl 2, Novak 2, Bizalj, Cebulj, Pivač 20, Matučec 22, Janič 18 in Berginc 14.

Sodila sta Jeršin in Babič.

Buli

JESENICE : TRNOVO 85:96 (49:46)

Jesenice, 10. aprila, prvenstvena tekma 21. kola v slovenski košarkarski ligi. gledalcev 50, sodila sta Kveder (Zalec) in Frelih (Medved).

Jeseničani tudi v predzadnjem nastopu na tem prvenstvu niso uspeli doseči zmage. Proti moštvu Trnovo so sicer prikazali všečno igro, posebno v prvem polčasu, ki so ga tudi odločili sebi v prid. Brez Vauhnika in Lozarja, ki se je poškodoval že na začetku tekme, so bili Jeseničani slabi, predvsem v skoku pod košem, kar je tudi odločilno vplivalo na potek tekme. Jeseničani bi s kakšnim dobrim visokim igralcem lahko igrali vidno vlogo v slovenski košarkarski ligi, tako pa so pred vsako tekmo v podrejenem položaju. Brez dobrega skoka v napadu in obrambi je v večini tekem ekipa v naprej obojena na neuspeh.

V zadnjem kolu igrajo Jeseničani doma proti dobri tretji ekipi Rudarja. Vse misli igralcev pa so že usmerjene na kvalifikacije, ki se bodo začele konec meseca maja.

Nastopili so: Pivač, Berginc 2, Smolej 14, Mišič 2, Šmid 17, Lozar 2, Božič 31, Matučec 4, Rizvanović, Varl, Noč 13.

NI

TURNIR GOJENCEV GORENJSKIH DOMOV

V soboto, 9. aprila, dopoldne je bil v telovadnici železarne izobraževalnega centra Jesenice turnir gojencev gorenjskih domov v košarki. Sodelovale so naslednje ekipe, oziroma domovi: dom učencev ŽIC Jesenice, mlekarški šolski center Kranj in dijaški dom Kranj.

Ekipa doma učencev ŽIC Jesenice so predstavljali naslednji gojenci: Besim Pečadič, Dragan Obradović, Nedeljko Radenović, Fadil Mestarbasić, Mirzet Mušić, Suvad Mujerinović, Mile Radojčić, Nijaz Subašić, Slavko Zec, Nermin Bećerbegović, Halid Muslimović, Vlado Maritić.

Zmagovalec turnirja je bila ekipa dijaškega doma Kranj, sledita ekipi doma učencev ŽIC Jesenice in mlekarškega šolskega centra Kranj.

USPEŠNI V ŽIREH

V soboto, 9. aprila, je bilo v novi telovadnici v Žireh, pod pokroviteljstvom tovarne Alpina, republiško prvenstvo v judu po pasovih za člane. Na tem prvenstvu niso važni kilogrami, temveč barva pasu, ki si ga tekmovalci pridobijo z opravljanjem izpitov. Vsak judoist si na prvenstvu lahko z zmago v svoji skupini (po barvi pasov) pribori višji pas, seveda, če je v skupini več kot šest borcev.

Med 88 tekmovalci iz 13 klubov se je prvenstva udeležilo tudi pet članov judo sekcije TVD Partizan Jesenice.

V skupini oranžnih pasov je nastopil Demšar, ki pa je izgubil že v prvem kolu. Anderle je v skupini tekmovalcev (18) z zelenimi pasovi presentel. Z odličnimi borbami se je prebil v finale, kjer je premagal z 10:0 Lipovca (Ljubljana) in si z zaslužen zmago priboril višji, modri pas.

Modra pasova imata Cebulj in Morić. Medtem ko je Cebulj izgubil s kasnejšim zmagovalcem Železem (Šiška), je Morić prišel v polfinale, kjer pa je prav tako izgubil z zmagovalcem in si deli 3.-4. mesto, kar je prav tako lep uspeh. V isti skupini je nastopil tudi Vrdoljak, ki je izgubil v četrtfinalu s Tuškom (Alpina), ki

se je kasneje uvrstil na drugo mesto. Čeprav je Vrdoljak ves čas borbe vodil, pa je sodnik diskvalificiral, ker je dvakrat stopil iz borilnega prostora, s čemer je še višja uvrstitev splavala po vodi.

Na tekmovanju, ki je bilo odlično izvedeno, so največ uspeha imeli judoisti Impola iz Ilirске Bistrice, vrstni red ekip pa je bil naslednji: 1. Impol 12 točk, 2. Triglav (Kranj) 7, 3.-5. Drava, Šiška, Jesenice 6, 6. JLA 5, 7. Alpina 4, 8. Ljubljana 3, 9. I. Reya (Celje) 1, ostale ekipe niso imele uvrstitev med prve tri.